

Comhairle Cathrach
Bhaile Átha Cliath
Dublin City Council

COMHAIRLE CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH
**PLEAN GNÍOMHAITHE AR
SON ATHRÚ AERÁIDE**

2019-2024

D'ullmhaigh an ghníomhaireacht fuinnimh Codema i mBaile Átha Cliath an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo, i gcomhar le Coiste Beartais Straitéisigh Comhshaoil agus Baill Thofa Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath.

Ullmhaíodh an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide agus aird, chomh maith, ar *Straitéis i dtreo Pleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide d'Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath*, a foilsíodh in 2017.

Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (MST) agus Tástáil i leith Measúnú Oiriúnachta (TMO)

Ullmhaíodh an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide i gcomhréir le ceanglais na Rialachán um Pleanáil agus Forbairt (Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta), 2004 agus Airteagal 6 den Treoir maidir le Gnáthóga 92/43/CEE. Chinntigh an próiseas MST agus TOMO, ar tugadh faoi i gcomhthráth le hullmhú an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide, go ndearnadh comhtháthú agus breithniú iomlán ar shaincheisteanna comhshaoil i gcaitheamh phróiseas ullmhaithe an phlean gníomhaíochta. Moladh roinnt de na gníomhartha lena maolú trí na próisis seo, agus rinneadh iad a chuimsiú isteach sa phlean seo. Féach, le do thoil, Caibidil 8 de thuarascáil chomhshaoil an MST chun teacht ar fhaisnéis ar na bearta seo.

Tá Tuarascáil Chomhshaoil agus Ráiteas Scagtha an MST, a thacaíonn leis an Tuarascáil TMO agus an Tuarascáil ar an Tionchar ar Natura ar fáil mar cháipéisí aonair, agus tá siad le léamh i gcomhar leis an bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide.

CLÁR ÁBHAR

ACHOIMRE FEIDHMIÚCHÁIN	6
RÉAMHRÁ	10
GNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE – OIRIÚNÚ AGUS MAOLÚ	14
AN COMHTHÉACS DOMHANDA	15
PRÓISEAS AN PHLEAN GNÍOMHAÍOCHTA	20
GARSPRIOC 1: TOSÚ	22
GARSPRIOC 2: TAIGHDE	23
FEASACHT PHOIBLÍ	24
BONNLÍNE OIRIÚNAITHE	28
BONNLÍNE MHAOLAITHE	50
GARSPRIOC 3: PLEAN	55
GNÍOMHARTHA A BHAILIÚ AGUS TÁSCAIRÍ A FHORBAIRT	55
RÉIMSE GNÍOMHAÍOCHTA	57
FUINNEAMH AGUS FOIRGNIMH	58
IOMPAR	72
ATHLÉIMNEACHT TUILTE	84
RÉITIGH DHÚLRABHUNAITHE	92
BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ	100
GARSPRIOC 4: CUR I BHFEIDHM	108
GARSPRIOC 5: MONATÓIREACHT AGUS ATRIAL	109
AGUISÍNÍ	110

BROLLACH

TEACHTAIREACHT ÓN ARD-MHÉARA NIAL RING

Cuirim fáilte roimh fhoilsiú an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide. Is éard atá sa Phlean nó iarracht chomhbheartaithe chun scaradh ó chás 'gnó mar is gnách', cabhróidh sé le spriocanna ceangailteacha AE 2020 a bhaint agus déanfaidh sé maolú in aghaidh fineálacha a d'fhéadfaí a ghearradh mura mbaineann Éire na spriocanna dúshlánacha seo. Tá Baile Átha Cliath faoi rath mar phríomhchathair Eorpach - agus is iad a saoránaigh an tsócmhainn is fearr atá aici. Tá an tionchar a imríonn athrú aeráide á thabhairt faoi deara níos mó ar an leibhéal áitiúil, an tonn teasa agus tuille stoirme a thit amach le déanaí ina measc sin. Agus aird ar fhorbairt inbhuanaithe Bhaile Átha Cliath amach anseo, caithfidh déantóirí beartais agus cinnteoirí a bheith tiomanta d'athrú aeráide a leabú isteach i bpleanáil spásúlachta, forbairt bonneagair agus feidhmeanna agus aird ar oibríochtaí údarais áitiúil. Teastaíonn réimse bearta eile chun tacú leis an gclár seo, na cistí cuí a imfhálú d'athrú aeráide i mbuiséid náisiúnta amach anseo. Síntheoir is ea Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath le Conradh Méaraí an AE don Aeráid agus don Fhuinneamh. Éascaíonn ullmhú an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo acmhainní a fhorbairt agus eolas comhroinnte idir cathracha ar fud na hEorpa, chun dul i ngleic le hathrú aeráide a mhaolú agus oiriúnú dó, ar an leibhéal áitiúil. Ba mhaith liom buíochas a ghabháil le Fochoiste um Athrú Aeráide an CBS Comhshaoil, an Príomhfheidhmeannach, foireann na Comhairle agus Codema, a d'oibrigh i gcomhpháirtíocht chun an plean seo a ullmhú agus táim ag tnúth le hoibriú le mo chomhghleacaithe ar a thabhairt chun críche agus a chur i bhfeidhm.

TEACHTAIREACHT ÓN BPRÍOMHFHEIDHMEANNACH OWEN KEEGAN

Is é mise an *Phlean Chorpáraidigh 2015-2019* chun 'an áit is fearr le bheith ann, le cónaí ann, le hoibriú, le gnó a dhéanamh ann agus le sult a bhaint as' a dhéanamh de Bhaile Átha Cliath. Fad a leanann an Chathair le borradh a thabhairt faoi deara agus fad a éascaíonn sí forbairt leanúnach i measc na n-earnálacha tithíochta, geilleagracha, sóisialta, cultúrtha agus earnálacha eile, tá an Chomhairle tiomanta don chomhshaoil a chosaint agus acmhainneacht na Cathrach a mhéadú chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú agus oiriúnú do thionchar an athraithe aeráide. Príomhrud é seo ar gá breithniú a dhéanamh air chun go leanfaidh an Chathair le hiomaíochas geilleagrach a mhéadú agus infheistíocht isteach a mhealladh. Tá barr feabhais a chur ar athléimneacht uirbeach in aghaidh athrú i gceartlár an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide, a d'ullmhaigh Codema (Gníomhaireacht Fuinnimh Bhaile Átha Cliath) i gcomhar leis an bhfoireann i measc Rannóga uile na Comhairle. Déanfaidh na gníomhartha a chuirtear i láthair sa phlean seo an Chathair a threorú fad a ullmhaímid, a fhreagraímid do, agus a oiriúnaímid do thionchar an athraithe aeráide agus fad a éascaímid laghdú ar astaíochtaí gás ceaptha teasa. Cuirfidh soláthar na ngníomhartha seo sa ghearrthéarma, sa mheántéarma agus san fhadtéarma ar chumas na Comhairle freagairt do spriocanna fuinnimh go dtí 2030 agus ina dhiaidh sin. Cuirim fáilte roimh Oifig Réigiúnach Cathrach Bhaile Átha Cliath um Ghníomhú ar Son na hAeráide a bhunú, a oibreoidh go dlúth le Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, Codema agus údarais áitiúla eile Bhaile Átha Cliath chun an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide a chur i bhfeidhm, a mhonatóirí agus a uasghrádú amach anseo.

ACHOIMRE FEIDHMIÚCHÁIN

Tá na ceithre údarás áitiúla i mBaile Átha Cliath ag oibriú as lámh a chéile den chéad uair chun Pleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide a fhorbairt mar fhreagairt chomhoibritheach don tionchar a imríonn athrú aeráide, agus a leanfaidh sé ag imirt, ar Réigiún Bhaile Átha Cliath agus a shaoránaigh. Cé go mbaineann gach plean go huathúil lena limistéar feidhme, glacann siad an cur chuige céanna i dtaobh oiriúnú d'athrú aeráide agus athrú aeráide a mhaolú, agus tá gach ceann díobh tiomanta do cheannaireacht a thabhairt le dea-shampla chun dul i ngleic leis an tsaincheist dhomhanda seo.

Tá sa Phlean Gníomhaíochta d'Athrú Aeráide seo réimse gníomhartha i measc cúig phríomhlímitéar - Fuinneamh agus Foirgnimh, Iompar, Athléimneacht do Thuile, Réitigh Dhúlrabhunaithe agus Bainistíocht Acmhainní - a théann i ngleic, i dteannta a chéile, leis na ceithre sprioc sa phlean seo:

- Feabhsú 33% ar éifeachtúlacht fuinnimh na Comhairle faoin mbliain 2020
- Laghdú 40% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa na Comhairle faoin mbliain 2030
- Réigiún atá seasmhach ó thaobh na haeráide de a dhéanamh de Bhaile Átha Cliath, tríd an tionchar a imríonn athrú aeráide amach anseo seo a laghdú
- Saoránaigh a ghníomhú agus a chur ar an eolas ar athrú aeráide go gníomhach

Chun go mbaineann Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath na spriocanna seo a bhaint, leagtar amach sa Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide an tionchar reatha a imríonn athrú aeráide agus gás leibhéil astaíochtaí ceaptha teasa sa Chathair, trí bhonnliníte oiriúnaithe agus maolaithe a fhorbairt. Scrúdaítear ann, chomh maith, an tionchar a d'fhéadfadh athrú aeráide a imirt ar an réigiún agus leagtar amach ansin an chéad leagan de ghníomhartha a úsáidfear chun foinse agus éifeachtaí an tionchair seo a laghdú.

Shainnadh an bhonnliníte oiriúnaithe go bhfuil tionchar á imirt cheana féin ag éifeachtaí an athraithe aeráide ar Chathair Bhaile Átha Cliath ar ráta suntasach agus is rídhóchúil go dtiocfaidh méadú air i dtaobh minicíochta agus déine. Is cosúil go bhfuil meánleibhéal farraige Chuan Bhaile Átha Cliath Measartha ag ardú níos tapúla ná mar a rinneadh a thuair i dtosach agus tá ardú dhá uair ní b'airde tagtha air ná an meán domhanda le 20 bliain anuas. Tá méadú tagtha, chomh maith, ar an líon laethanta inar thit báisteach throm agus ar thuile mhór sa phríomhchathair le 10 mbliana anuas. Tugadh teochtaí as cuimse faoi deara i gCathair Bhaile Átha Cliath, chomh maith, a dhéanaí le 2018, agus d'eisigh Met Éireann a chéad rabhadh Stádais Dhearg riamh i dtaobh sneachta i bhFeabhra, agus lean ceann de na samhrai ba theo a cuireadh i gcuntas riamh anall i rith Mheithimh agus Iúil. Tugann na teagmhais adhaimisire go léir seo chun solais go soiléir an gá atá leis an tionchar a imríonn athrú aeráide ar an timpeallacht, an geilleagar agus saoránaigh Bhaile Átha Cliath a laghdú.

Déanann an bhonnlíne mhaolaithe na hastaíochtaí gás ceaptha teasa a ríomh do ghníomhaíochtaí féin na Comhairle agus don Chathair trína chéile (miondealú san áireamh ar na hearnálacha cónaithe, iompair agus tráchtála). Dheimhnigh sé gur tháirg Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 40,370 tonna de CO₂ in 2017 agus gur laghdaigh sí a cuid astaíochtaí 24% le 10 mbliana anuas. Anuas air sin, d'fheabhsaigh an Chomhairle a héifeachtúlacht fuinnimh 29.8% agus tá an chuma air faoi láthair go mbainfidh sí a sprioc éifeachtúlachta fuinnimh 33% faoin mbliain 2020.

Bailíodh na gníomhartha sa phlean seo chun an bhearna a dhúnadh atá idir an bhonnlíne reatha agus na spriocanna a luaitear, agus déanfar iad a nuashonrú go rialta agus a chur le hardán Athraithe Aeráide Bhaile Átha Cliath (www.dublinclimatechange.ie). Is iomaí comhthairbhe a chruthaíonn na gníomhartha seo, ar nós sláinte fheabhsaithe trí aer níos glaine agus taisteal gníomhach, timpeallacht níos fearr trí ghnáthóga a chosaint, agus geilleagar níos láidre mar gheall ar mhargaí nua agus deiseanna poist.

Nuair a chuirtear san áireamh, áfach, gurb ionann foirgnimh, oibríochtaí agus tithíocht shóisialta na Comhairle agus níos lú ná 5% de na hastaíochtaí iomlána i gCathair Bhaile Átha Cliath, tugann sé an gá chun solais chun dul i ngleic leis an 95% eile d'astaíochtaí a tháirgtear ar fud na cathrach. Agus an dúshlán seo á aithint, oibreoidh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath le príomhpháirtithe leasmhara chun tionchar a imirt ar agus tacú le tionscnaimh laghdaithe carbóin ar fud earnálacha iompair, tráchtála agus cónaithe na Cathrach.

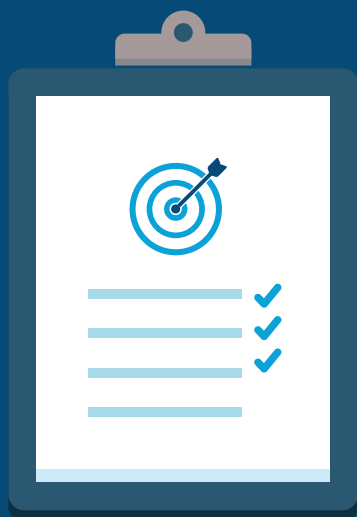
Anuas air sin, mar gheall go mbaineann páirt lárnach ag feachtas phoiblí maidir le hoiriúnú d'athrú aeráide agus é a mhaolú, geallann Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, tríd an bplean seo, chun dul i ngleic leis an mbearna reatha eolais agus spreagfaidh sé saoránaigh chun gníomhú i leith athrú aeráide trí réimse gníomhartha feachtas agus athraithe iompraíochta.

D'fhorbair gníomhaireacht fuinnimh Bhaile Átha Cliath, Codema, an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo thar ceann Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, i ndiaidh próiseas forleathan taighde, anailís bheartais, cruinnithe aghaidh ar aghaidh agus ceardlann leis an bhfoireann agus grúpaí oibre réigiúnacha. Leanann sé foilsíú *Straitéis i dtreo Pleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide d'Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath*, a foilsíodh in Eanáir 2017.

Déanfaidh foireann thiomnaithe gníomhaithe ar son na haeráide monatóireacht leanúnach ar na gníomhartha sa phlean seo a bheidh ag oibriú ar fud gach Rannóige sa Chomhairle. Cabhróidh Oifig Réigiúnach Cathrach Bhaile Átha Cliath um Gníomhú ar Son na hAeráide nuabhunaithe leo, a chinnteoidh go ndéantar an plean foriomlán a nuashonrú go hiomlán gach cúig bliana leis an mbeartas, teicneolaíocht agus tionchar a bhaineann leis an aeráid a chuimsiú ann. Oibreoidh an oifig nua le Codema, mar chomhpháirtí tacaíochta agus taighde theicniúil, lena chinntiú go leanann dea-chleachtas náisiúnta agus idirnáisiúnta le heolas a chur ar fáil do na pleananna.

EOLAS FAOIN bPLEAN

Leagtar amach i bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath conas a fheabhsóidh an Chomhairle éifeachtúlacht fuinnimh agus conas a laghdóidh sí astaíochtaí gás ceaptha teasa ina foirgnimh agus ina hoibríochtaí féin, agus Cathair á déanamh de Bhaile Átha Cliath i gcomhthráth ina bhfuil saoránaigh níos eolaí agus atá níos athléimní don aeráid. Bainfear seo amach trí réimse gníomhartha leanúnacha agus beartaithe i gcúig phríomhlimistéar, a ndéanfar monatóireacht, meastóireacht agus nuashonrú leanúnach orthu a fhad le 2030 agus ina dhiaidh sin.

PRÍOMHSPRIOCANNA

Feabhsú

33%

ar **éifeachtúlacht fuinnimh** na Comhairle faoin mbliain 2020

Réigiún atá seasmhach ó thaobh na haeráide

de a dhéanamh de Bhaile Átha Cliath, tríd an tionchar a imríonn athrú aeráide amach anseo seo a laghdú

Laghdú

40%

ar **astaíochtaí gás ceaptha teasa** na Comhairle faoin mbliain 2030

Saoránaigh a ghníomhú agus a chur ar an eolas ar athrú aeráide go gníomhach

LÉARGAS GINEARÁLTA AR CHATHAIR BHAILE ÁTHA CLIATH

PRÍOMHLIMISTÉIR RIOSCA:

TUILE

ARDÚ AR LEIBHÉAL NA FARRAIGE

TEAGMHAIS ADHAIMSIRE
ar nós stoirmeacha,
tréimhsí fuara, tonnta teasa

DAONRA
554,554

240,553
LÍON NA DTEAGHLACH

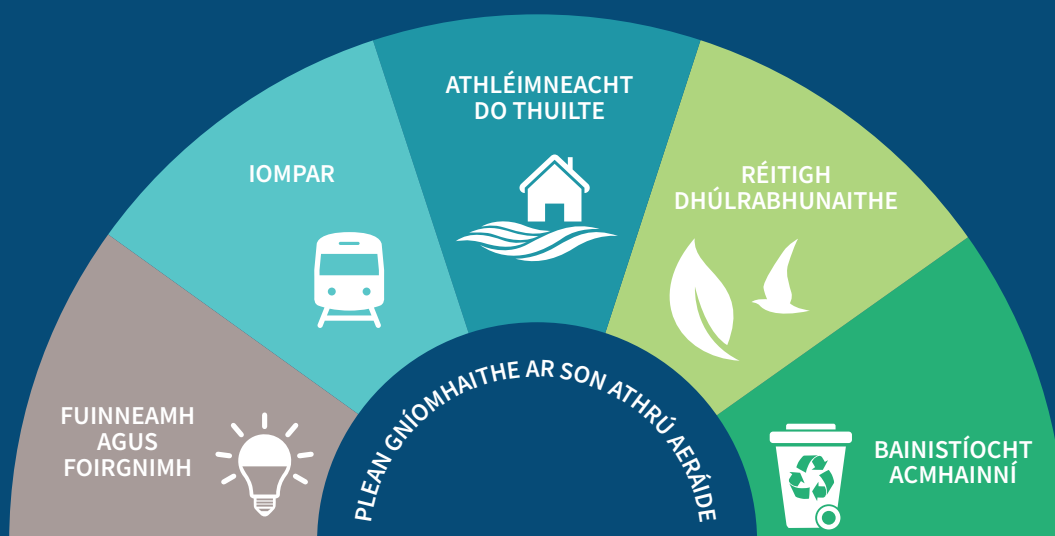

IMEALLBHORD
52 km
CILIMÉADAR

LIMISTÉIR GHNÍMH

Eagraíodh na gníomhartha sa phlean seo faoi na llimistéir ghnímh a thaispeántar thíos, a léiríonn sainchúram Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath.

RÉAMHRÁ

Tá athrú aeráide ar cheann de na dúshláin bheartais phoiblí atá le díriú ar ag rialtais inniu.

IS IAD CEITHRE PHRÍOMHSPRIOC AN PHLEAN SEO

Tá athrú aeráide ar cheann de na dúshláin dhomhanda bheartais phoiblí is mó atá roimh rialtais inniu. Tá iarmhairtí forleathana geilleagracha, sóisialta agus comhshaoil á dtabhairt faoi deara cheana féin ag a thionchar. Forbraíodh comhaontuithe idirnáisiúnta, Comhaontú 21 Chomhdháil na bPáirtithe (CNP) i bPáras ina measc arbh é ba dhéanaí a comhaontaíodh, chun rialtais náisiúnta a aontú i dtiomantas chun na cúiseanna daonna a bhíonn le hathrú aeráide a laghdú.

D'fhoilsigh Rialtas na hÉireann *an tAcht um Gníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015*^[1], *an Plean Maolaithe Náisiúnta*^[2], *an Creat Oiriúnaithe Náisiúnta*^[3] agus *Tionscadal Éireann 2040 (an Creat Pleanála Náisiúnta)*^[4] agus *an Plean Forbartha Náisiúnta*. Leagtar amach iontu seo conas a bhainfidh Éire a gealltanais idirnáisiúnta agus Eorpacha amach, agus Éire a aistriú chuig sochaí ísealcharbóin. Chun tacaíocht a sholáthar d'údaráis áitiúla agus a bPleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide (PGAAanna) á bhforbairt, d'fhorbair an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil (an RCGAC) *Treoirlínte maidir le Straitéis Oiriúnaithe a Fhorbairt d'Údaráis Áitiúla 2018*^[5]. Anuas air sin, bhunaigh an rialtas ceithre Oifig Réigiúnacha um Gníomhú ar son na hAeráide (ORGAanna), a bhfuil gach ceann faoi stiúir údarás áitiúil.

Tá a bPleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide á bhforbairt go comhoibritheach trí Codema, Gníomhaireacht Fuinnimh Baile Átha Cliath ag ceithre Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath (ÚÁanna BÁC) - Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, Comhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin, Comhairle Contae Fhine Gall agus Comhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas. Tá na pleananna seo á bhforbairt ar threallús Choistí Beartais Straitéisigh (CBSanna) na gComhairlí.

Tá an chuma air go mbainfidh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (CCBÁC) a sprioc earnála poiblí amach ina gcuirfear feabhas 33% ar éifeachtúlacht fuinnimh faoin mbliain 2020; is ionann seo agus meánfheabhas thart ar 3% sa bhliain ar fhoirgnimh agus oibríochtaí féin na Comhairle. Síntheoirí iad na ÚÁanna BÁC go léir le tionscnamh Aeráide agus Fuinnimh Chonradh Méaraí an AE, ar gealltanais deonach é a thug baill chun Pleananna Gníomhaíochta Fuinnimh agus Aeráide Inbhuanaithe (PGFAlanna) a fhorbairt agus gáis cheaptha teasa (GCTanna) a réigiún a laghdú 40% faoin mbliain 2030. Cuirfidh CCBÁC an sprioc seo i bhfeidhm ar a hoibríochtaí féin ach imreoidh sí tionchar, chomh maith, ar laghdú ar GCTanna ar fud na Cathrach, trí cheannaireacht a thabhairt le dea-shampla agus oibriú le príomhpháirtithe leasmhara agus cinnteoirí.

Cabhróidh CCBÁC, chomh maith leis sin, le réigiún atá seasmhach ó thaobh na haeráide de a dhéanamh de Bhaile Átha Cliath agus cosnóidh sé a phríomhbhonneagar tríd an tionchar a imríonn imeachtaí reatha agus amach anseo a bhaineann le hathrú aeráide a laghdú trí oibriú i ndlúthchomhar le ÚÁanna eile i mBaile Átha Cliath, ORGA Bhaile Átha Cliath, údaráis réigiúnacha agus comhlachtaí náisiúnta.

Is gá na gealltanais seo chun cúiseanna agus tionchar an athraithe aeráide a laghdú a chomhtháthú isteach sa chinnteoireacht do phleanáil, beartais agus próisis oibríochtúla laistigh den údarás áitiúil. Is féidir é seo a bhaint amach tríd an oiliúint agus na huirisí a sholáthar don fhoireann a theastaíonn chun roghanna feasacha a dhéanamh.

Ar deireadh, mar gheall go mbaineann rithabhacht le saoránaigh le haghaidh athrú aeráide, déanfaidh CCBÁC an pobal a chur ar an eolas agus a ghníomhú go gníomhach trí réimse cláir agus comhpháirtíochtaí nuálacha agus, nuair is féidir, éascóidh sí réitigh faoi stiúir an phobail ón mbun aníos.

NA CÚIG PHRÍOMHLIMISTÉAR GNÍMH DEN PHLEAN SEO

DEISEANNA CHUN CATHAIR ÍSEALCHARBÓIN ATÁ SEASMHACH Ó THAOBH NA HAERÁIDE DE A DHÉANAMH DE BHAILE ÁTHA CLIATH

GEILLEAGRACH

- 1 Trí oiriúnú d'athrú aeráide anois, is féidir linn a chinntiú go ndéantar gach plean seasmhach ó thaobh na haeráide de agus go n-uasmhéadaítear gach deis ghaolmhar
- 2 Trí bheith mar cheannairí aeráide, meallaimid infheistíocht dhíreach eachtrach ó chuideachtaí a bhfuil clár corparáideach glas acu
- 3 Trí réitigh áitiúla a úsáid chun athrú aeráide a mhaolú agus oiriúnú dó, is féidir linn uasoiliúint a chur ar ár n-oibrithe agus fostaíocht a ghiniúint
- 4 Trí réitigh nuálacha a chur i bhfeidhm, is féidir linn deontais a bhaineann leis an aeráid ón AE a fháil agus fíneálacha amach anseo a laghdú
- 5 Trí fhoinse dúchasacha inbhuanaithe a úsáid dár riachtanais fuinnimh, is féidir linn ár mbrath ar bhreoslaí iasachta iontaise a laghdú

COMHSHAOIL

- 1 Trí réitigh dhúlra bhunaithe a úsáid chun oiriúnú do rioscaí athraithe aeráide, is féidir linn bonneagar glas na Cathrach a mhéadú
- 2 Trí fheabhas a chur ar ár ngréasáin iompair phoiblí agus rothaíochta, laghdáimid brú tráchta agus truailliú
- 3 Trí athléimneacht a mhéadú, is féidir linn ár bhflóra agus fána dúchasach a mhéadú
- 4 Trí gníomhartha maolaithe agus oiriúnaithe a chur i bhfeidhm anois, laghdáimid an tionchar féideartha ar an gcomhshaol amach anseo
- 5 Trí úsáid a bhaint as réitigh dhúlra bhunaithe le, nó in ionad, crua-in-nealtóireacht, is féidir linn costais ghaolmhara an ghníomhaithe ar son na haeráide a laghdú

SÓISIALTA

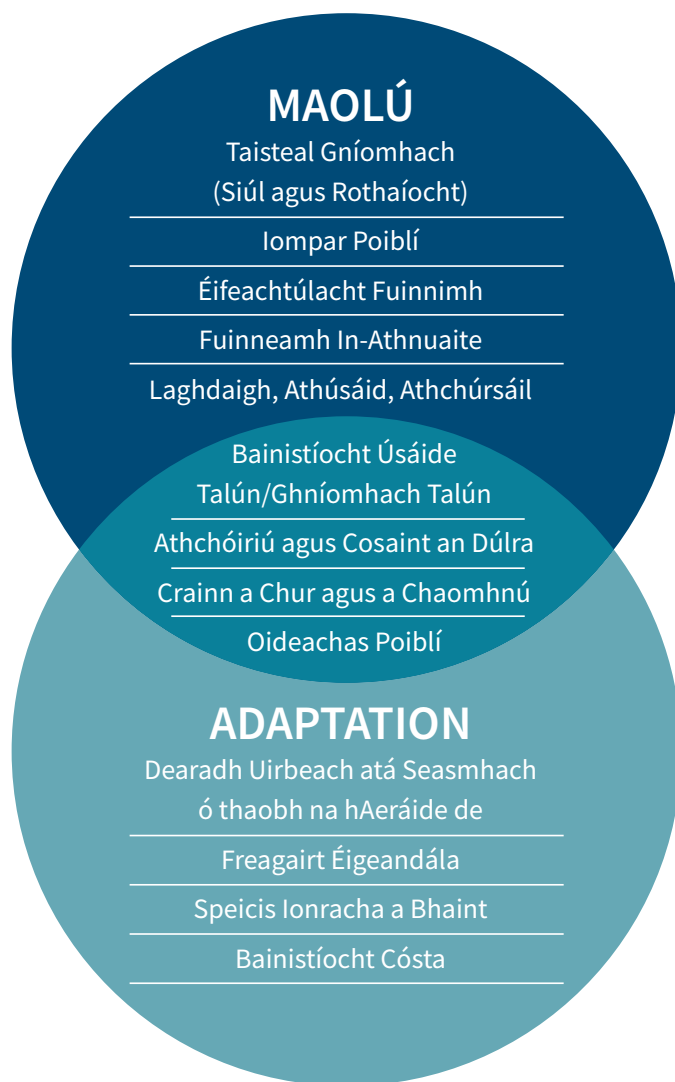
- 1 Trí fheabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh ár stoic thithíochta sóisialta, is féidir linn billí fónais tionóntaí a laghdú agus bochtaineacht bhreosla a laghdú
- 2 Trí rothaíocht agus siúl a spreagadh, is féidir linn feabhas a chur ar shláinte ár saoránach
- 3 Trí chosaint in aghaidh rioscaí aeráide, is féidir linn an tionchar ar shaoránaigh, a réadmhaoin agus ár seirbhísí a laghdú
- 4 Trí shaoránaigh a chur ar an eolas ar thionchar an athraithe aeráide agus réitigh fhéideartha ina gceantair, is féidir linn gréasáin de chomharsanachtaí atá seasmhach ó thaobh na haeráide de a chruthú
- 5 Trí réitigh dhúlra bhunaithe a mhéadú, is féidir linn áit níos sláintiúla agus níos inmhianaithe le cónaí agus le hoibriú inti a dhéanamh den Chathair

GNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE – OIRIÚNÚ AGUS MAOLÚ

Díríonn an plean seo ar an dá chur chuige a theastaíonn chun dul i ngleic le hathrú aeráide. Is éard atá i gceist leis an gcéad chur chuige, maolú, ná gníomhartha a laghdóidh astaíochtaí GCT reatha agus amach anseo a laghdú; áirítear le samplaí díobh seo laghduithe ar úsáid fuinnimh, aistriú chuig foinsí fuinnimh in-athnuaite agus linnte carbóin. Is éard atá i gceist leis an dara cur chuige, oiriúnú, ná gníomhartha a laghdóidh an tionchar atá á imirt cheana féin anois mar gheall ar ár n-aeráid athraitheach agus iad siúd a thuaratar a tharlóidh

amach anseo. Áirítear leo seo cosaint ar thuile, tionchar laghdaithe ag leibhéil na farraige atá ag ardú, athléimneacht mhéadaithe an bhonneagair, agus pleanáil freagartha éigeandála. Tá an cur chuige idirnasctha agus ba cheart iad a phleanáil le chéile. Tá gníomhartha maolaithe agus oiriúnaithe sa phlean seo bunaithe ar an gcás reatha faoi mar a shainítear sna bonnlínte, sna tuartha riosca amach anseo agus i sainchúram Údaráis Áitiúla Bhaile Átha Cliath.

Fíor 1 Samplaí de roinnt Réitigh Mhaolaithe agus Oiriúnaithe agus a nAistrithe

AN COMHTHÉACS DOMHANDA

Tá tús áite á thabhairt ag rialtais fud fad na cruinne de réir a chéile d'fhreagairt d'athrú aeráide. Déanann a thionchar bagairt ar shlite maireachtála, an timpeallacht, slándáil, agus borradh geilleagrach. Léirítear tiomantas rialtas náisiúnta chun gníomhú i leith athrú aeráide sa chomhaontú nach ndearnadh a leithéid riamh roimhe seo a rinne 195 stát chun Comhaontú Pháras COP21 a shíniú. Leagadh an bhéim i dTuarascáil Speisialta an Phainéil Idir-Rialtasaigh ar an Athrú Aeráide 2018 (an PIRAA) a foilsíodh le déanaí ar an ngá atá le Comhaontú Pháras a chomhlíonadh agus a shárú agus laghdúithe bríocha ar astaíochtaí a bhaint amach roimh 2030.

Theastódh aistrithe mear agus forleathana ó bhealaí a chuireann cosc ar théamh domhanda anuas go dtí 1.5 °C... i bhfuinneamh, talamh, uirbeach agus bonneagar (iompar agus foirgnimh ina measc) agus córais thionsclaíocha... Níor tugadh a leithéid de na haistrithe córais seo faoi deara roimhe seo i dtaobh scála, ach seans gur tugadh aistrithe ar an luas céanna faoi deara cheana féin, agus baineann laghdúithe doimhne ar astaíochtaí i ngach earnáil, punann fhairsing roghanna maolaithe agus scálú aníos suntasach ar infheistíochtaí sna roghanna siúd...

- Tuarascáil Speisialta an PIRAA 2018^[6]

RIOSCAÍ AGUS TUARHA DOMHANDA

Léirigh an Eagraíocht Mheitreolaíochta Dhomhanda (an EMD) gurbh é 2017 an bhliain^[7] ba mheasa a bhfuil cuntas uirthi i dtaobh teagmhais aeráide as cuimse. Is ar chathracha cósta a imríonn na stoirmeacha seo an tionchar is mó agus bíonn costais fhorleathana athshlánaithe le híoc acu dá réir sin. Ní hiad stoirmeacha atá ag neartú an t-aon chineál d'adhaimsir; cruthaíonn triomaigh, báisteach mhéadaithe, agus aimsir sheaca agus sneachta rioscaí, chomh maith, do cheantair uirbeacha agus thuaithe.

Ina Thuarascáil Speisialta 2018, luann an PIRAA:

'Tuartar go dtiocfaidh méadú ar rioscaí a bhaineann leis an aeráid i leith sláinte, slite maireachtála, slándáil bhia, soláthar uisce, slándáil dhaonna, agus borradh geilleagrach agus tá téamh domhanda le méadú 1.5 °C agus tá méadú breise 2°C le teacht air.

- Tuarascáil Speisialta an PIRAA 2018^[6]

Leagtar béim i Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe Chlár Forbartha na Náisiún Aontaithe (CFNA) ^[8] ar an tábhacht a bhaineann le hathrú aeráide do shochaí chothrom agus chóir. Is féidir le gach ceann de na 17 sprioc a bheith bainteach le tionchar agus deiseanna an athraithe aeráide, agus baineann Sprioc 7 Fuinneamh Glan Inacmhainne agus Sprioc 13 Gníomhú ar son na haeráide go mór le hábhar.

“ Is í an fhís atá againn d'Éirinn sa bhliain 2030 ná tír: a bhfuil dul chun maith á dhéanamh aici chun aistriú a bhaint amach chuig geilleagar iomaíoch, ísealcharbóin atá inbhuanaithe ó thaobh an chomhshaoil de faoin mbliain 2050, agus dul i ngleic i gcomhthráth le saincheist na bochtaineachta fuinnimh, a dtacaíonn infheistíocht i bhfuinneamh in-athnuaite agus iompar inbhuanaithe leis, anuas ar fheabhsúcháin ar éifeachtúlacht fuinnimh na timpeallachta tógtha

- Na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe, Plean Náisiúnta um Chur i bhFeidhm 2018-2020^[9]

Agus sinn ag dul i ngleic leis an tionchar seo ar athrú aeráide, teastaíonn uainn na rioscaí a thuiscint. I dTuarascáil 2017 an Fhóiraim Eacnamaíoch Dhomhanda ar Riosca Domhanda^[10], bhain ceithre cinn de na cúig riosca domhanda ba mhó le hathrú aeráide - teagmhais adhaimsire, géarchéimeanna uisce, tubaistí nádúrtha móra agus teip ar mhaolú agus oiriúnú d'athrú aeráide. Leagann seo béim air nach díreach saincheist comhshaoil é athrú aeráide, ach gur saincheist shóisialta agus gheilleagrach í, chomh maith, a bhfuil freagairtí comhtháite agus comhoibritheacha ag teastáil uaidh.

TARLÓIDH TONNTA TEASA
NÍOS MINICE AGUS
MAIRFIDH SIAD NÍOS FAIDE

BEIDH RIOSCAÍ MÉADAITHE
I dTAOBH TRIOMACH I
gCEANTAIR UIRBEACHA
AGUS THUAITHE

TARLÓIDH SPÉIRLINGÍ,
TÍOFÚIN AGUS CIOCLÓIN
NÍOS MINICE

LEANFAIDH AN TAIGÉAN AG TÉAMH
AGUS AG AIGÉADÚ, AGUS LEANFAIDH
LEIBHÉIL NA FARRAIGE
DHOMHANDA AG ARDÚ

AN COMHTHÉACS NÁISIÚNTA - ÉIRE

D'aithin an AE na rioscaí a bhaineann le hathrú aeráide agus, dá éis sin, leagadh spriocanna náisiúnta amach d'Éirinn faoi threoracha éagsúla AE a rinneadh a thrasú mar ionstraimí reachtúla. Teastaíonn uathu seo go mbaintear sprio-canna áirithe amach d'éifeachtúlacht fuinnimh, fuinneamh in-athnuaite agus laghduithe ar GCT faoin mbliain 2020, is é sin:

- Laghdú 20% ar astaíochtaí gás ceaptha teasa nach mbaineann leis an scéim trádála astaíochtaí (STA) maidir le leibhéal 2005
- Sciar ídiú fuinnimh an AE a ardú a tháirgeann acmhainní in-athnuaite aníos go dtí 20% (arna choigeartú anuas go dtí 16% d'Éirinn)
- Feabhsú 20% ar éifeachtúlacht fuinnimh an AE
- Ar aon dul leis an bPlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Éifeachtúlacht Fuinnimh (an PGNÉF), tá ÚÁanna BÁC tiomanta d'fheabhsú 33% a bhaint amach ar éifeachtúlacht fuinnimh dá n-oibríochtaí féin

Leagadh spriocanna nua amach do laghdú ar astaíochtaí don bhliain 2030, agus is ionann iad go fóill agus thart ar 20% d'Éirinn. Forbraíodh an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide agus aird ar na comhaontuithe, treoracha, reachtaíocht agus rialacháin idirnáisiúnta, Eorpacha, agus náisiúnta seo. Áirítear leo seo an *tAcht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015*, an *Plean Maolaithe Náisiúnta (an PMN)*, an *Creat Oiriúnaithe Náisiúnta (an CON)*, agus an *Creat Pleanála Náisiúnta (an CPN)*. Pleananna trasearnála iad na pleananna seo agus baineann comhoibriú leo idir comhlachtaí iolracha náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla; léirítear an caidreamh seo i bhFíor 2 thíos.

Faoi gCreat Oiriúnaithe Náisiúnta, is gá pleananna oiriúnaithe earnála a ullmhú agus a chur faoi bhráid an Rialtais lena bhfaomhadh faoin 30 Meán Fómhair 2019. Ullmhófar pleananna oiriúnaithe do na hearnálacha seo a leanas:

- Bia Mara - an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara
- Talmhaíocht - an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara
- Foraoiseacht - an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara
- Bithéagsúlacht - an Roinn Cultúir, Oidhreacht agus Gaeltachta
- Oidhreacht Thógtha agus Seandálaíocht - an Roinn Cultúir, Oidhreacht agus Gaeltachta
- Bonneagar Iompair - an Roinn Iompair, Turasóireacht agus Spóirt
- Líonraí Leictreachais agus Gáis - an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil
- Líonraí Cumarsáide - an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil
- Bainistíocht Riosca i gcás Tuilte - Oifig na nOibreacha Poiblí
- Cáilíocht an Uisce - an Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil
- Bonneagar Seirbhísí Uisce - an Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil
- Sláinte - an Roinn Sláinte

Beidh cur i bhfeidhm, monatóireacht agus nuashonruithe amach anseo ar an bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide ar aon dul le agus tabharfaidh sé aird ar phleananna oiriúnaithe earnála faofa agus oibreoidh an Chomhairle i gcomhar le hearnálacha chun na pleananna earnála a bhaint amach agus a sholáthar. Tabharfar aird, chomh maith, sna pleananna maidir leis an tuarascáil 'Athrú Aeráide: comhdhearcadh traspháirtí faoi ghníomhú ar son na hae-ráide' de chuid an Oireachtais (Márta 2019) agus an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide 2019 chun Cliseadh na hAeráide a Chomhrac.

NA NÁISIÚIN AONTAITHE

SAMPLAÍ DE BHEARTAIS GHAOLMHARA

- Comhaontú Pharás (COP 21)
- Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na NA
- Prótacal Kyoto

AN TAONTAS EORPACH

- Creat Aeráide agus Fuinnimh
- Straitéis Oiriúnaithe an AE
- Conradh Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh an AE
- Treoracha Gaolmhara

AN RIALTAS LÁIR

- An tAcht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015
- Creat Oiriúnaithe Náisiúnta
- Plean Maolaithe Náisiúnta
- Creat Pleanála Náisiúnta
- Pleananna earnála ábhartha
- An Plean um Ghníomhú ar son na hAeráide 2019 chun Cliseadh na hAeráide a Chomhrac

AN ROINN TALMHAÍOCHTA, BIA AGUS MARA

AN GHNÍOMHAR-EACHT UM CHA-OMHNÚ COMHSHAOIL

AN ROINN CUMARSÁIDE, GNÍOMHAITHE AR SON NA HAERÁIDE AGUS COMHSHAOIL

AN ROINN CAITEACHAIS PHOIBLÍ AGUS ATHCHÓIRITHE

AN ROINN TITHÍOCHTA, PLEANÁLA AGUS RIALTAIS ÁITIUIL

OIFIG NA NOI-BREACHA POIBLÍ

AN ROINN IOMPAIR, TUARASÓIREACHTA AGUS SPÓIRT

AN TÚDARÁS NÁISIÚNTA IOMPAIR

RÉIGIÚN DRAMHAÍOLA AN OIRTHIR AGUS LÁR TÍRE

TIONÓL RÉIGIÚNACH AN OIRTHIR AGUS LÁR TÍRE

- Straitéis Gheilleagrach agus Spásúlachta Réigiúnach
- Plean Bainistíochta Dramhaíola Réigiúnach

OIFIG RÉIGIÚNACH CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH UM GHNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE

- Straitéis Chorparáideach
- Pleananna Forbartha
- Pleananna Soláthair Seirbhíse Bliantúla
- Pleananna Áitiúla Eacnamaíochta agus Pobail
- Pleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide

Fíor 2 Comhthéacs Institiúide agus Beartais

AN COMHTHÉACS RÉIGIÚNACH

Aithnítear go domhanda gurb iad rialtais áitiúla an leibhéal rialtais is mó is oiriúnaí chun dul i ngleic le hathrú aeráide, mar gheall ar an ról atá acu i ngníomhaíochtaí laethúla daoine. D'aithin rialtas na hÉireann é seo, agus tá údarais áitiúla ag oibriú go gníomhach i gcomhairle leis an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil (an RCGAC) chun cur chuige réigiúnach a fhorbairt i leith gníomhú ar son na haeráide trí cheithre Oifig Réigiúnacha um Ghníomhú ar son na hAeráide (ORGAanna) a bhunú. Déanann an cur chuige a bheartaítear údarais áitiúla a ghrúpáil bunaithe ar shaintréithe tíreolaíocha atá ag gach ceann chun gur féidir leo dul i ngleic leis na bagairtí agus an tionchar a chruthaíonn teagmhais drochaimsire agus rioscaí a chruthaíonn athrú aeráide leanúnach laistigh dá réigiún.

RÓL AGUS SAINCHÚRAM CHOMHAIRLE CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH

Mar gheall ar fhorálacha san *Acht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015*, caithfidh údarais áitiúla aird a thabhairt ar an gCreat Oiriúnaithe Náisiúnta agus an Plean Maolaithe Náisiúnta nuair a bhíonn seirbhísí agus oibríochtaí á soláthar, agus pleananna oiriúnaithe a tháirgeadh i gcomhréir le treoir a sholáthraítear sna *Treoirlínte maidir le Straitéis Oiriúnaithe Údarais Áitiúil a Fhorbairt 2018*. Anuas air sin, iarrtar orthu glacadh le ról ceannaireachta laistigh dá bpobail áitiúla chun athrú cuí iompraíochta a spreagadh. I gcomparáid le tíortha eile, áfach, tá údarais áitiúla in Éirinn teoranta i dtaobh a soláthair seirbhíse agus a gcumais dhírigh dhlíthiúil, agus is minic go ndéantar príomhchinní ar leibhéal náisiúnta seachas ar leibhéal áitiúil. Dá ainneoin sin, tá ról tábhachtach comhordaithe ag údarais pleanála áitiúla trí bheartais agus cuspóirí plean forbartha a chruthú, agus trí thionchar a imirt, ach go háirithe, ar fhorbairt san earnáil phríobháideach tríd an bpróiseas bainistíochta forbartha. Go héifeachtach, cabhraíonn an próiseas seo le dul i ngleic le riachtanais mhaolaithe agus oiriúnaithe mar gheall go gcuirtear beartais agus cuspóirí i bhfeidhm i bhforbairtí nua de bhun ceadanna. Is féidir le pleananna forbartha contae, pleananna ceantair áitiúil agus scéimeanna pleanála Crios Forbartha Straitéisí (CFS) dul i ngleic le saincheisteanna maidir le hathrú aeráide ar leibhéal áitiúil.

Bailíodh na gníomhartha sa phlean seo bunaithe ar an sainchúram seo. Díróinn CCBÁC ar na ceantair a dhéanamh díonach ar an aeráid a bhfuil freagracht dhíreach uirthi astu.

I limistéir lasmuigh dá sainchúram, oibreoidh CCBÁC chun tacú leis na pleananna oiriúnaithe agus maolaithe earnála a chur i bhfeidhm a fhorbraíonn, ach gan bheith teoranta dóibh siúd a fhorbraíonn, an Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil (RTPRÁ), an Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt (an RITS), Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP), an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara (an RTBM), agus an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil (an RCGAC), agus tacófar, leis sin, leis an gcur chuige uile-rialtais i leith gníomhú ar son na haeráide. Tá CCBÁC tiomanta do cheannaireacht a thabhairt le dea-shampla; tá baint lárnach ag an bplan seo a chur i bhfeidhm agus a mhionatáirí trí ORGA Bhaile Átha Cliath leis seo a dhéanamh.

Comhaontaíodh go bhfuil an méid seo a leanas le tabhairt faoi deara sa phlean seo ag cruinniú Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath an 13 Bealtaine 2019:

Dearbhaíonn Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 'éigeandáil aeráide'; agus

1. Aithnítear go luaitear i Straitéis Athraithe Aeráide Údarais Áitiúla Bhaile Átha Cliath nach mór dúinn gníomhú anois chun go gcuirimid teorainn ar an ardú ar an teocht dhomhanda go dtí níos lú ná 2°C;
2. Tugtar faoi deara, agus ábhar buartha é, go sáraíonn astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann ár ngealltanais idirnáisiúnta go mór agus go bhfuil siad ag dul i méid;
3. Fáiltítear roimh Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide a bhunú;
4. Athluaitear gealltanais Chathair Bhaile Átha Cliath faoi thionscnamh Aeráide agus Fuinnimh Chonradh Méaraí an AE;
5. Iarrtar ar an Rialtas náisiúnta, bainistíocht na comhairle, pobail agus saoránaigh chun dul i mbun an ghnímh chuí chun astaíochtaí Chathair Bhaile Átha Cliath a laghdú 5% sa bhliain as seo amach;
6. Lorgaítear cúnamh ón Rialtas náisiúnta chun an Chomhairle a aistriú i dtreo bheith neodrach ó thaobh carbóin de ina gníomhartha féin ag an dáta is luaithe agus is féidir;
7. Scríobhfad chuig an Aire Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil chun cúnamh a lorg maidir leis seo.

AN OIFIG RÉIGIÚNACH UM GHNÍOMHÚ AR SON NA hAERÁIDE (ORGA)

Tá Oifig Réigiúnach Cathrach Bhaile Átha Cliath um Ghníomhú ar Son na hAeráide atá nuabhunaithe ar cheann de cheithre oifig réigiúnacha um athrú aeráide a bunaíodh mar fhreagairt do *Ghníomh 8 den Chreat Oiriúnaithe Náisiúnta (an CON) 2018 – Pleanáil d'Éirinn atá Seasmhach ó Thaobh na hAeráide de*. Faoin CON, tá pleananna oiriúnaithe earnála le forbairt agus le cur i bhfeidhm a dhéanfaidh difear d'obair ÚÁanna BÁC. Mar dhea, déanfaidh ORGA Bhaile Átha Cliath idirchaidreamh leis na ranna rialtais faoi seach chun gníomhartha a ailíniú faoina dtugann ÚÁanna BÁC le pleananna oiriúnaithe earnála.

Is é ról ORGA Cathrach Bhaile Átha Cliath chun an méid seo a leanas a dhéanamh:

- Cabhrú leis na húdaráis áitiúla laistigh den réigiún chun a bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide a ullmhú
- Tionscnaimh oideachais agus feachtas a fhorbairt don phobal, scoileanna, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus gníomhaireachtaí eile a thugann faoin gclár um athrú aeráide a thabhairt chun cinn agus cur leis an bPlé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide ar bhonn áitiúil agus réigiúnach
- Nasc a dhéanamh le hinstitiúidí tríú leibhéal chun ionad sármhaitheasa a fhorbairt do rioscaí ar leith – i gcás an Réigiúin Chathrach, déanfar seo i dtaobh éifeachtaí aeráide uirbí
- Idirchaidreamh agus idirghníomhú a dhéanamh le gníomhaireacht fuinnimh Bhaile Átha Cliath, Codema

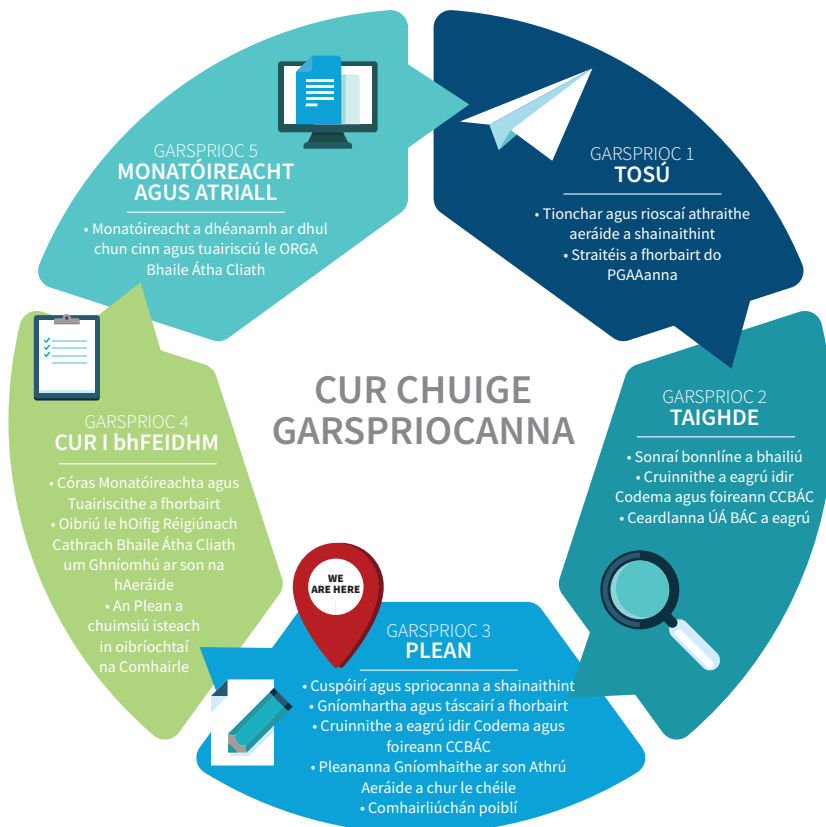

PRÓISEAS AN PHLEAN GNÍOMHAÍOCHTA

PRÓISEAS AN PHLEAN GNÍOMHAÍOCHTA

Bunaíodh an mhodheolaíocht a úsáideadh chun an plean seo a fhorbairt ar Chur Chuige Cúig Gharsprios na Comhairle Idirnáisiúnta um Thionscnaimh Comhshaoil Áitiúla (an CITCÁ)^[11], a forbraíodh mar threoir chun cabhrú le baill den CITCÁ chun a bPleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide a fhorbairt. Próiseas ‘pleanáil, seiceáil, gníomhaigh’ é a dearadh go sonrach chun PGAAanna a fhorbairt. Rinneadh na Garsprioscanna a oiriúnú ní ba mhó chun freastal ar riachtanais ar leith Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath (Fíor 3) agus bhí siad ar aon dul leis an bpróiseas faoi mar a ndéantar cur síos air sna *Treoirlínte maidir Straitéis Oiriúnaithe Údarás Áitiúil a Fhorbairt 2018*. Ba cheart a thabhairt faoi deara go gcuimsítear sa phróiseas reatha Garsprioscanna 1 go 3 chun an plean seo a chur le chéile, agus baineann Garsprioscanna 4 agus 5 le cur i bhfeidhm agus monatóireacht an phlean; déanfar forbairt bhreise air seo i leaganacha ina dhiaidh seo.

Fíor 3 Cur Chuige Cúig Gharsprios an CITCÁ, arna oiriúnú do Chomhthéacs Bhaile Átha Cliath

MEASÚNACHT STRAITÉISEACH TIMPEALLACHTA AGUS TÁSTÁIL I LEITH MEASÚNÚ OIRIÚNACHTA

Próiseas reachtúil is ea Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (MST) ina ndéantar meastóireacht chórasach ar an tionchar dóchúil suntasach comhshaoil a imríonn an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide a chur i bhfeidhm sula ndearnadh cinneadh chun glacadh leis. Baineann MST le measúnacht timpeallachta a dhéanamh ar phleananna agus gníomhartha straitéiseacha a imríonn tionchar ar an gcreat do thionscadail agus a leagann amach iad. Ceanglaítear sa Treoir maidir le Gnáthóga ón AE (92/43/CEE) (an Treoir maidir le Gnáthóga), faoi mar a trasúidh í isteach i ndlí na hÉireann trí the Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha), 2011 (I.R. 477 de 2011) go ndéantar measúnacht ar cé acu an dóchúil nó nach dóchúil go mbeidh éifeachtaí suntasacha ag plean a chur i bhfeidhm ar aon suíomh(anna) Natura 2000.

Rinneadh an PGAA a scagadh lena dheimhniú an imríonn sé aon tionchar suntasach ar shuíomh Natura 2000. Dheimhnigh an scagthástáil seo gur theastaigh Tástáil i leith Measúnú Oiriúnachta (TMO) Chéim 2. Ba cheart a thabhairt faoi deara, cé gur próiseas ar leith ó MST ó thaobh cúrsaí reachtúla é TMO, próiseas comhthreomhar é, i bhfírinne agus, mar dheia, chuir torthaí TMO leis an bpróiseas MST a dtugtar cuntas air thuas agus chuir sé eolas ar fáil dó. D'oibrigh na próisis MST agus TMO le chéile chun tionchar a imirt ar ullmhú do phlean agus leagtar béim sa phróiseas MST nuair a thagann íogaireacht comhshaoil ar leith chun solais. Déantar moltaí ann, chomh maith, maidir le conas a d'fhéadfaí gníomhartha beartaithe a fheabhsú chun a bhfeidhmíocht comhshaoil a mhéadú.

Rinneadh athruithe a bheartaítear ar an PGAA trí Thuarascáil an Phríomhfheidhmeannaigh a scagadh do MST agus TMO lena dheimhniú dtiocfadh nó nach dtiocfadh éifeachtaí suntasacha comhshaoil nó éifeachtaí suntasacha ar shuíomhanna Eorpacha chun solais.

Shainaithin an dá phróiseas bearta breise maolaithe don PGAA agus déantar soláthar san MST, chomh maith, do chóras monatóireachta, atá san áireamh laistigh den PGAA seo. Cloítear le agus cuirfear gach beart maolaithe a shainaithníodh don PGAA trí na próisis MST agus TMO i gcaitheamh an phlean.

GARSPRIOC 1: TOSÚ

TIONCHAR AGUS RIOSCAÍ ATHRAITHE AERÁIDE A SHAINAITHINT

Tá tionchar á imirt ag aeráid athraitheach ar fholláine chomhshaoil, shóisialta agus gheilleagrach an réigiúin; baineann na rioscaí a thagann roimh Chathair Bhaile Átha lena saintréithe geografacha agus déimeagrafacha. Tugann tuartha amach anseo i dtaobh athrú aeráide le fios go mbeidh rioscaí méadaitheacha roimh an gCathair a bhaineann le teochtaí atá ag dul in airde, ardú ar leibhéal na farraige, tuile agus méadú ar mhinicíocht agus déine theagmhais adhaimsire.

Teastaíonn measúnú bonnlíne agus measúnú riosca ar oiriúnú d'athrú aeráide le minicíocht agus déine teagmhais agus treochtaí adhaimsire a dheimhniú, agus chun béim a leagan ar na hearnálacha sa Chathair is mó is leochailí do rioscaí amach anseo a chruthaíonn aeráid athraitheach.

Is féidir teacht ar anailís níos doimhne faoin tionchar a imríonn agus na rioscaí a chruthaíonn athrú aeráide sa Bhonnlíne Oiriúnaithe (faoi Gharsprioc 2 - Taighde) agus in Aguisín I - Measúnú Riosca ar Athrú Aeráide.

STRAITÉIS ATHRAITHE AERÁIDE A FHORBAIRT

I ndiaidh gur sainaithníodh na rioscaí ardleibhéil seo, rinne Codema agus Údaráis Áitiúla Bhaile Átha Cliath *Straitéis i dtreo Pleananna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide d'Údaráis Áitiúla Bhaile Átha Cliath*, a fhoilsiú, agus áiríodh próiseas comhairliúcháin phoiblí leis, chomh maith. D'aithin seo an gá atá le gach ceann de na ceithre ÚÁ in BÁC chun gníomhú i leith rioscaí reatha agus tionchar tuartha rioscaí amach anseo a íoslaghdú trí ghníomhartha maolaithe agus oiriúnaithe. Sainaithníodh limistéir ghníomhartha a bhaineann le sainchúraim na ÚÁanna in BÁC chun tosú le sonraí agus gníomhartha a bhailiú, agus leagadh amach iontu conas a d'fhorbrófaí na pleananna.

GARSPRIOC 2:TAIGHDE

CASADH LEIS AN BHFOIREANN AGUS CEARDLANNA A SHOCRÚ

Chun na bonnlínte oiriúnaithe agus maolaithe a fhorbairt, d'fhostaigh Codema foireann CCBÁC trí chruinnithe aghaidh ar aghaidh, agus d'éascaigh sé réamhcheardlann chun tús eolais a thabhairt don fhoireann faoi phróiseas an phlean, rioscaí agus tionchar a fhorbairt, agus sonraí bonnlíne a bhailiú.

Bhí breis agus 60 ball foirne i measc na gceithre ÚÁ páirteach sna cruinnithe aghaidh ar aghaidh seo agus sa chéad cheardlann. Thug an cheardlann an deis ar fáil don fhoireann chun comhoibriú lena chéile. Iarradh ar an bhfoireann chun tuilleadh sonraí a thabhairt ar an bpríomhleochaileacht i leith athrú aeráide atá ar Réigiún Bhaile Átha Cliath, agus chun tús a chur le gníomhartha a bhailiú a theastaíonn chun dul i ngleic leis na limistéir seo.

SONRAÍ BONNLÍNE A BHAILIÚ

Thug Codema faoi mheasúnú riosca i leith oiriúnú thar ceann CCBÁC, ina sainithnítear agus ina ndéantar measúnú ar na rioscaí reatha i leith athrú aeráide atá roimh an gCathair. Le tacaíocht ó Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (an SEAI), d'fhorbair Codema bonnlíne fuinnimh agus astaíochtaí, chomh maith, a léiríonn an leibhéal reatha astaíochtaí agus éifeachtúlachta fuinnimh d'oibríochtaí féin CCBÁC agus astaíochtaí don Chathair iomlán. Úsáideadh taighde ar mheonta agus feasacht daoine chun eolas a chur ar fáil do ghníomhartha rannpháirteachais le páirtithe leasmhara de chuid an phlean. Taispeántar sa mhír seo a leanas na bonnlínte seo.

FEASACHT PHOIBLÍ

FEASACHT PHOIBLÍ

Ar cheann de na dúshláin is mó atá roimh dhul i ngleic le hathrú aeráide tá glacadh poiblí leis na rioscaí agus an t-éileamh gaolmhar ar réitigh chun na rioscaí seo a laghdú trí bheartas agus seirbhísí. Tá dhá shaghas réitigh ann - réitigh ón mbarr anuas, ar nós beartas agus rialacháin rialtais, agus réitigh ón mbun aníos, atá faoi stiúir éilimh i measc saoránach ar athrú. Chun bealach rathúil a bhaint amach chun riosca aeráide a laghdú, beidh orainn dul i ngleic leis an dá leibhéal de réiteach.

Rinne tuarascáil speisialta Eurobaraiméadar in 2018^[12] suirbhé ar gach ballstát i measc grúpaí éagsúla sóisialta agus déimeagrafacha agus rinne sé meonta poiblí i leith athrú aeráide a chur i gcontas. Dheimhnigh an suirbhé seo gur mheas 94% d'fhreagróirí Éireannacha gur ghníomhaíocht dhaonna ba chúis iomlán nó pháirteach le hathrú aeráide, agus chomhaontaigh 86% díobh gurb athrú aeráide is cúis le teagmhais adhaimsiore (ar nós tonnta teasa agus fíor-fhuachta, tuitte agus stoirmeacha troma báistí) go pointe áirithe. I dtaobh an tionchair a imríonn athrú aeráide, mheas 64% d'fhreagróirí Éireannacha go mbeadh ganntanais mhéadaithe uisce agus bhia ann faoin mbliain 2050. Anuas air sin, chomhaontaigh 97% gur cheart bearta chun éifeachtúlacht fuinnimh a chur chun cinn a chur i bhfeidhm mar réiteach ar athrú aeráide, agus chomhaontaigh 90% gur cheart fóirdheontais do bhreoslaí iontaise a laghdú. Anuas air sin, chomhaontaigh 89% d'fhreagróirí Éireannacha gur féidir le dul i ngleic le hathrú aeráide deiseanna a chruthú do phoist agus an geilleagar a bhorradh, agus tugann seo chun solais go bhfuil fonn ar dhaoine chun tabhairt faoi athrú agus tá comhdhearcadh ann faoi thromchúise an tionchair amach anseo.

I gcaitheamh dhá dheireadh seachtaine ag deireadh 2017, phléigh Tionól na Saoránach *conas is féidir leis an stát ceannaire a dhéanamh d'Éirinn i dtaobh dul i ngleic le hathrú aeráide*^[13]. Rinne réimse saineolaithe i limistéir ar nós eolaíocht an athraithe aeráide agus beartas idirnáisiúnta cuir i láthair don Tionól. Fuarthas breis agus 1,200 aighneacht ón bpobal i gcoitinne, grúpaí abhcóideachta, gairmithe agus acadóirí. Ag deireadh an phróisis, chaith an Tionól vóta ar 13 mholadh, agus rinne an tromlach comhaontú ar gach ceann díobh. Éilíonn na moltaí gníomh ón mbarr anuas ón rialtas, chun gníomhartha ón mbun aníos i measc saoránaigh Éireannacha a spreagadh agus a éascú. Trí thús áite a

thabhairt d'iompar poiblí seachas gréasáin bhóithre, cánacha carbóin níos airde, forálacha d'fhorbairtí fuinnimh atá faoi úinéireacht an phobail agus praghsanna ionfhotha i dtaobh fuinneamh baile a tháirgeadh, bheadh na coinníollacha i bhfeidhm lena cheadú réitigh ón mbun aníos a fhás. Leag an Tionól an bhéim, chomh maith, gur gá do chomhlachtaí poiblí glacadh le ról ceannaireachta trína saoraidí féin a dhéanamh díonach ar an aeráid, úsáid fuinnimh a laghdú agus réitigh ísealcharbóin a chur i bhfeidhm ina seirbhísí. Anuas air sin, measadh go raibh príomhbhonneagar bunriachtanach chun athléimneacht an stáit a mhéadú i leith drochthionchar aeráide.

Tá aird ag an PGAA seo ar an ról is gá do ÚÁanna BÁC a ghlacadh chun feasacht agus rannpháirtíocht saoránach a mhéadú maidir le réitigh aeráide agus an suíomh uathúil atá ag rialtas áitiúil maidir le hidirghníomhú lena shaoránaigh. Tá príomhbhonneagar a chosaint, réitigh ón mbun aníos a éascú agus rialacháin a chur i bhfeidhm, sa chás gur féidir, ag croílár an phlean seo agus neartófar iad i leaganacha amach anseo.

Aithníonn an Chomhairle ról an phobail ghnó maidir le dul i ngleic le hathrú aeráide. Nuair a bheidh an PGAA á chur i bhfeidhm agus á nuashonrú amach anseo, déanfaidh an Chomhairle idirchaidreamh leis an bpobal gnó agus le comhlachtaí ábhartha ar nós an Chumainn Tráchtála, na hOifige Fiontair Áitiúla, etc. Is féidir a áireamh leis seo líonraí reatha a neartú agus naisc nua le hathrú aeráide a chruthú, le gach páirtí leasmhar sa phobal gnó a spreagadh chun tabhairt faoi ghníomh i leith athrú aeráide agus feabhas a chur ar thionscadail agus tionscnaimh reatha. D'fhéadfaí a áireamh le limistéir spéise bearta éifeachtúlachta fuinnimh, deiseanna le haghaidh fuinneamh in-athnuaite, oiriúnú don aeráid agus bearta athléimneachta, rochtain ar fhoinsí cistithe, etc. Tá scóip ann, chomh maith, chun fiosrú breise a dhéanamh ar chomhpháirtíochtaí i measc earnálacha chun éascú a dhéanamh ar thionscadail um ghníomhú ar son na haeráide a sholáthar.

Aithníonn an Chomhairle, chomh maith, an tábhacht a bhaineann le rannpháirteachas poiblí agus le páirtithe leasmhara chun dul i ngleic le hathrú aeráide. Le roinnt míonna anuas, tugadh faoi réimse tionscnaimh shaoránach agus phobail idir leibhéal náisiúnta agus leibhéal áitiúil. Bhunaigh an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil an Plé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide (an PNGA) chun rannpháirtíocht saoránach a chur chun cinn i ngníomhú ar son na haeráide ar fud na hÉireann. Tá an plé á chomhordú ag an GCC, agus is iad cuspóirí an Phlé ar Ghníomhú ar son na hAeráide chun an méid seo a leanas a dhéanamh:

- Feasacht, rannpháirtíocht agus spreagadh a chruthú chun gníomhú (go háitiúil, go réigiúnach agus go náisiúnta) maidir leis na dúshláin a chruthaíonn athrú aeráide;
- Struchtúir agus sreafaí faisnéise a chruthú chun daoine a éascú chun bailiú thart ar a chéile agus plé agus scagadh a dhéanamh ar fhreagairtí cuí do na dúshláin seo agus an comhdhearcadh a uasmhéadú ina leith, agus le gníomh cuí a chumasú;
- Líonraí cuí a bhunú, ar bhonn fadtéarmach, inar féidir le daoine casadh ar chéile go tréimhsiúil chun breithniú a dhéanamh ar ionchur fianaisebhunaithe ar ghnéithe geilleagracha, sóisialta, iompraíochta, comhshaoil agus poiblí de bheartas aeráide agus fuinnimh; agus
- Ionchur rialta a sholáthar, tríd an PNGA, ar bheartú tosaíochta agus cur i bhfeidhm beartas aeráide agus fuinnimh, ar féidir tuairisciú agus monatóireacht a dhéanamh air ar leibhéal áitiúil/réigiúnach/náisiúnta.

Go dtí seo, tugadh faoi dhá cheardlann réigiúnacha den PNGA i mBaile Átha Luain (Meitheamh 2018) agus Trá Lí (Samhain 2018). Amach ón PNGA, tugadh faoi réimse tionscnaimh áitiúla agus phobail, chomh maith, fud fad na tíre, Ambasadóirí Aeráide, Scoileanna Glasa, EcoMerit, ECO-UNESCO, etc.

Aithnítear gur gá móiminteam a chothú agus a fhorbairt maidir le rannpháirtíocht níos fairsinge saoránach in athrú aeráide, i measc na n-aoisghrúpaí go léir. Tá taithe nach beag ag údarais áitiúla i dtaobh saoránaigh a fhostú trína

bhfeidhmeanna reatha, pleanáil úsáid talún, tithíocht, fostaíocht, iompar agus éifeachtúlacht agus feasacht comhshaoil. Fostaítear údarais áitiúla, chomh maith, i struchtúir agus cur chuige reatha rannpháirtíochta poiblí ón mbun aníos, dírithe ar an bpobal áitiúil agus dírithe ar thoradh. Áirítear leo seo na Líonraí Rannpháirtíochta Poiblí, Coistí Forbartha Pobail Áitiúil (CFPÁ), Bailte Slachtmhara, Pobail Fuinnimh Inbhuanaithe, etc.

Ghlac saoránaigh níos óige páirt sa chlár athraithe aeráide, chomh maith, trí pháirt a ghlacadh san fheachtas #FridaysForFuture, slógaí ina measc lasmuigh de thithe an Rialtais. Tá de chuspóir ag an gComhairle naisc bhreise a fhorbairt le saoránaigh níos óige maidir le feabhas a chur ar fheasacht ar athrú aeráide agus tionscnaimh oideachais a fhorbairt i gcomhar le scoileanna, agus eagraíochtaí óige, ar nós Chomhairle na nÓg agus Foróige.

Meastar, tríd an PGAA a chur i bhfeidhm agus a nuashonrú amach anseo, líonraí reatha a neartú agus naisc nua le hathrú aeráide a chruthú, go ndéanfaidh seo gach saoránach, pobal agus páirtí leasmhar eile a chur ar an eolas agus a spreagadh de réir a chéile chun teacht níos mó a bheith acu ar fhaisnéis agus comhairle. D'fhéadfaí a áireamh le limistéir spéise bearta ábhartha maidir le héifeachtúlacht fuinnimh, gníomhartha fuinnimh in-athnuaite, bearta oiriúnaithe don aeráid agus athléimneachta a shainaithint agus a chur i bhfeidhm, rochtain ar fhoinsí cistithe, ar nós scéimeanna deontais an SEAI, an Chiste um Ghníomhú ar son na hAeráide, etc.

Ba cheart don Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide, an Gníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus páirtithe leasmhara ábhartha eile tacú le hiarrachtaí údarais áitiúil i rannpháirtíocht saoránach agus phobail. Tá sé mar chuid de shainchúram an ORGA chun an Plé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide a ghníomhú agus tacú leis ar bhonn áitiúil agus réigiúnach, agus chun tionscnaimh oideachais agus feachtas a fhorbairt don phobal, gairmithe, scoileanna, eagraíochtaí neamhrialtasacha agus gníomhaireachtaí eile a thugann faoin gclár um athrú aeráide a thabhairt chun cinn.

IMEACHTAÍ RANNPÁIRTÍOCHTA POIBLÍ #COUNCILS4CLIMATEACTION

Le go mbeidh sé ar siúl an tráth céanna le tréimhse chomhairliúcháin phoiblí Dhréachtpheannanna Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide Údaráis Áitiúla Bhaile Átha Cliath 2019-2024, d'oibrigh Codema leis na ceithre Chomhairle agus le hOifig Réigiúnach um Gníomhú ar son na hAeráide (ORGA) Bhaile Átha Cliath chun roinnt imeachtaí rannpháirtíochta poiblí a chur ar siúl i ngach limistéar údaráis áitiúil.

Bhí an tréimhse chomhairliúcháin phoiblí ar siúl ón 11 Feabhra go dtí an 25 Márta 2019. Ar an gcéad lá den chomhairliúchán poiblí, sheol Codema an láithreán gréasáin www.dublinclimatechange.ie, a ghníomhaigh mar an t-ardán lárnach ar líne a óstálann an fhaisnéis go léir faoi na pleananna, na sonraí go léir faoi conas aighneacht a dhéanamh, feidhm scagaire d'úsáideoirí chun gur féidir na gníomhartha a fheiceáil sna pleananna gan stró de réir limistéar téamach agus/nó de réir limistéar údaráis áitiúil, limistéar cás-staidéir do thionscadail ar éirigh le hiad a chríochnú, etc.

Chuir Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath a phríomhimeacht faisnéise poiblí, #Councils4ClimateAction, ar siúl sa Seomra Cruinn ag Teach an Ard-Mhéara ó 12-5pm. Rinne Codema, ORGA Bhaile Átha Cliath agus foireann um ghníomhú ar son na haeráide de chuid na Comhairle é a eagrú, agus bhí réimse seastáin faisnéise poiblí san fheachtas seo, a chomhfhreagraíonn do chúig limistéar gnímh an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide, chun go bhféadfadh saoránaigh idirchaidreamh a dhéanamh le foireann na Comhairle maidir leis an obair atá á déanamh acu nó a bheartaíonn siad a dhéanamh sna limistéir seo a leanas: Fuinneamh agus Foirgnimh, Iompar, Athléimneacht Tuilte, Réitigh Dhúlrahnaithe agus Bainistíocht Acmhainní.

Bhí baint ag roinnt páirtithe leasmhara seachtracha, chomh maith, san imeacht seo, ar nós comhairle ar dheontais agus uasghráduithe baile ón SEAI (Fuinneamh agus Foirgnimh), faisnéis ar scéim GoCar agus turais trialach i ngluaisteán leictreach le Hyundai (Iompar) agus comhairle ó chlár Máistir-Mhúiríneoirí an GCC ar do chur amú bia a laghdú (Bainistíocht Acmhainní). Bhí rannpháirtíocht iontach ann, chomh maith leis sin, i measc grúpaí a dhéanann ionadaíocht do dhaoine óga, ar nós Chomhairle na nÓg agus ECO-UNESCO, agus tá limistéar súgartha inbhuanaithe ann atá tiomnaithe do leanaí le Recreate.

Rinneadh freastal an-mhaith ar an imeacht seo i measc saoránach agus grúpaí pobail, bhaill thofa na Comhairle agus grúpaí gnó, agus bhí lucht freastail 470 ann ar an lá. Bhí spéis mhór ann sna meáin, chomh maith, agus rinneadh an t-imeacht a chlúdach ar bhullaitíní nuachta 'Six-One' agus Naoi a Chlog de chuid Theilifís RTÉ, Bulaitíní Nuachta Virgin Media One agus clúdach ar stáisiún raidió, ar nós RTÉ Radio 1 agus Newstalk 106-108fm.

Anuas ar an bpríomhimeacht seo, chuir Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath roinnt imeachtaí satailíte faisnéise poiblí ar siúl sna brainsí leabharlainne seo a leanas:

- Leabharlann na Cabraí – Dé Máirt, an 19 Márta ó 12.30 go 2.30pm
- An Lár-Leabharlann – Dé Céadaoin, an 20 Márta ó 12.30 go 2.30pm
- Leabharlann Ráth Maonais, Déardaoin, an 21 Márta ó 2.30 to 4.30pm
- Leabharlann Ráth Eanaigh – Dé hAoine, an 22 Márta ó 12.30 go 2.30pm

Fuair Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 234 aighneacht bhailí, ar an iomlán, i rith an phróisis chomhairliúcháin phoiblí.

BONNLÍNE OIRIÚNAITHE

BONNLÍNE OIRIÚNAITHE

Rinne gníomhaireacht fuinnimh Bhaile Átha Cliath, Codema, an bhonnlíne oiriúnaithe seo a tháirgeadh ar aon dul leis na treoirlínte a chuimsítear sna *Treoirlínte maidir le Straitéis Oiriúnaithe a Fhorbairt d'Údarás Áitiúla 2018 agus sa Chreat Oiriúnaithe Náisiúnta*. Rinneadh athbhreithniú piaraí ar an bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide i leith na riachtanas sna *Treoirlínte maidir le Straitéis Oiriúnaithe a Fhorbairt d'Údarás Áitiúla 2018*.

Is é cuspóir na bonnlíne seo chun tarlú imeachtaí aeráide roimhe seo, a minicíocht, na limistéir ar leith i gCathair Bhaile Átha Cliath is mó is leochailí agus na rioscaí a bhaineann leis na himeachtaí siúd a dhoiciméadú. Tugtar chun solais sa bhonnlíne oiriúnaithe seo an gá atá le planáil éigeandála a nuashonrú go leanúnach ar aon dul le teagmhais adhaimsire.

Ón mbonnlíne oiriúnaithe, is féidir linn measúnú a dhéanamh ar na rioscaí reatha agus amach anseo a dhéanfaidh difear do Chathair Bhaile Átha Cliath. Déantar na rioscaí seo a mheasúnú agus téitear i ngleic leo trí ghníomhartha a chur i bhfeidhm chun Cathair níos athléimní a thógáil atá daingean, seiftiúil agus atá in ann oiriúnú mar fhreagairt d'athruithe ar an aeráid i dtráthanna géarchéime. Meascán de réitigh liatha agus ghlasa, a dhéanann iarracht chun réitigh ar a ndearnadh innealtóireacht a chothromú le hathléimneacht dhúrlabhunaithe. Is féidir teacht ar liosta níos críochnaithí de na gníomhartha go léir, gníomhartha oiriúnaithe ina measc, i ngach ceann de na limistéir ghnímh a chuimsítear sa Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo.

CÚLRA AGUS MODHEOLAÍOCHT

Ta daonra iomlán 4,761,865 duine in Éirinn a gcónaíonn thart ar 1.9 milliún duine díobh laistigh de chúig chiliméadar den chósta; laistigh den líon seo, cónaíonn 40,000 níos lú ná 100 méadar amach ón bhfarraige^[14]. Tá roinnt dúshláin aeráide roimh Éirinn, ar nós tuile cósta, ardú leibhéil na farraige, creimeadh cósta, tuile bháistiúil, teagmhais adhaimsire agus teochtaí as cuimse. Mar gheall gur cathair uirbeach Baile Átha Cliath, tá dúshláin agus rioscaí éagsúla ina leith i gcomparáid le ceantair níos tuaithe.

Tá achar 117 ciliméadar cearnach i mBaile Átha Cliath, agus tá 52 ciliméadar d'imeallbhord ann, Port Bhaile Átha Cliath agus Inbhear na Life ina measc. Sreabhann na trí phríomhabhainn (an Life, an Tulcha, agus an Dothra) tríd an gcathair, anuas ar roinnt bheag aibhneacha, ar nós an Bhaid, an Phoitéil, Abhainn Sheantraibh, Abhainn na Maighne agus na Camóige. Sreabhann an Poitéil agus an Dothra trí fhormhór dheisceart na Cathrach agus Contae Bhaile Átha Cliath Theas; sreabhann na haibhneacha seo, ar a uain sin, isteach sa Life trí Lár na Cathrach. Déanann Abhainn na Life agus Abhainn na Camóige ceantair a dhraenáil laistigh de Chontae Chill Dara, Contae

Bhaile Átha Cliath Theas, Lár na Cathrach agus an taobh thiar den Chathair, sula sreabhann siad isteach i gCuan Bhaile Átha Cliath. Sula mbaineann an Tulcha Cuan Bhaile Átha Cliath amach, déanann an Tulcha agus a fo-aibhneacha ceantair a draenáil laistigh de Chontae na Mí agus tuaisceart na Canála Ríoga.

De réir an Daonáirimh is déanaí (2016)^[14], tá daonra 554,554, agus 240,553 teaghlach, i gceantar Chathair Bhaile Átha Cliath, agus tá súil leis go dtiocfaidh ardú ar na figiúirí seo amach anseo. Tugtar chun solais i nDaonáireamh 2016 go dtiocfaidh méadú beagán de bhreis ar 400,000 ar dhaonra Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath (MCBÁC) faoin mbliain 2031, agus gurbh ionann an méadú seo agus dhá thrian den bhorradh tuartha ar dhaonra in Éirinn. Méadóidh ardú ar an daonra an tionchar a imríonn athrú aeráide mar gheall ar an mbrú breise a chuirtear ar chórais draenála atá ag oibriú beagnach a mhéid agus is féidir leis cheana féin. Chomh maith leis sin, meastar go dteastóidh 550,000 teach breise ó Éirinn faoin mbliain 2040, i gcomparáid le 2017^[14], agus tiocfaidh laghdú ar dhromchlaí tréscailteacha nó glasa, a chuireann le tuile mar gheall ar rith chun srutha mhéadaithe.

Tá Baile Átha Cliath íogair i leith sraith rioscaí athraithe aeráide mar gheall ar na sainréitithe tíreolaíochta agus déimeagrafacha seo, nach ionann iad agus iad siúd a bhíonn i gceist i réigiúin tuaithe, thalamhiata nó réigiúin nach bhfuil ach beagán duine ina gcónaí iontu.

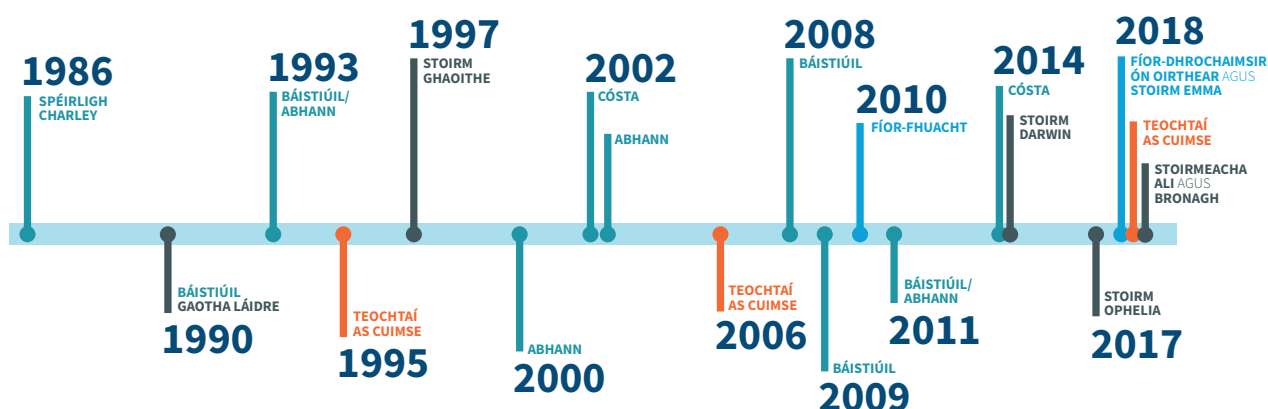
Faoi mar a míníodh sa mhír roimhe seo, leanann an plean seo Cur Chuige Cúig Gharspíoc an CITCÁ. Mar chuid den dara garspíoc (Taighde), bailíodh faisnéis ó réimse ranna chun gníomhartha a bhailiú i ngach limistéar. Tugadh faoi seo trí shraith cruinnithe aghaidh ar aghaidh idir Codema agus an fhoireann ó gach roinn inmheánach de Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, agus trí cheardlanna comhoibritheacha leis an bhfoireann ó gach ceann de Úrána BÁC go léir. Bailíodh sonraí agus faisnéis bhreise, chomh maith, ó roinnt foinsí náisiúnta, Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP), Met Éireann agus an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (an GCC) ina measc.

BONNLÍNE

Tugtar achoimre i dTábla 1 thíos ar theagmhais aeráide a chuir Met Éireann i gcountas a thit amach i Réigiún Bhaile Átha Cliath le 32 bliain anuas. Cuireadh na teagmhais seo i gcountas mar gheall ar a ndéine uathúil agus a bpatrúin neamhghnácha aimsire. Níl éifeacht gheilleagrach amháin ag na héifeachtaí móra seo (féach an cur síos); déanann siad tionchar agus leochaileacht shóisialta agus chomhshaoil a thabhairt chun solais, chomh maith, faoi mar a ndéantar cur síos breise air sna míreanna thíos.

Tábla 1 Teagmhais Mhóra Aeráide i mBaile Átha Cliath (Foinse: Met Éireann agus Flooding.ie)

SAGHAS	DÁTA	CUR SÍOS
Spéirling Charley	Lúnasa 1986	Báistiúil – an tuile ba mheasa i mBaile Átha Cliath le 100 bliain anuas.
Gaotha Báistiúla agus Láidre	Feabhra 1990	Báisteach throm agus tuile dá réir sin, le tréimhsí fada de ghaotha láidre. Thug gach stáisiún aimsire séideáin ghála le fios.
Báistiúil/Abhann	Meitheamh 1993	Thit 100 mm de bháisteach i mBaile Átha Cliath agus Cill Dara (breis agus trí huair an ghnáthmhéid).
Teochtaí as Cuimse	Meitheamh - Lúnasa 1995	An samhradh ba theo a cuireadh i gcuntas, agus bhí na meánteochtaí air breis agus dhá chéim os cionn a ngnáth-theochtaí i bhformhór na n-áiteanna. Bhain na teochtaí thart ar 30°C amach roinnt laethanta agus d'fhan an teocht ab ísle istoíche os cionn 15°C ar feadh go leor seachtainí.
Stoirm ghaoithe	Nollaig 1997	Bhí an aimsir dian in go leor áiteanna i Laighin, go háirithe an deisceart agus an t-oirthear. Cuireadh na séideáin ab airde 150 ciliméadar san uair i gcuntas i gceantar Bhaile Átha Cliath, agus mhair na gaotha ba mheasa ar fórsa stoirme 10 nóiméad.
Abhann	Samhain 2000	Fágadh 250 réadmhaoin i mBaile Átha Cliath faoi uisce i ndiaidh gur thit 90.8 mm de bháisteach. Rinneadh cur isteach agus díobháil mhór, go háirithe i ndobharcheantar na Tulchann Íochtaráí.
An Cósta	Feabhra 2002	An dara taoide ab airde a cuireadh i gcuntas riamh. Sáraíodh na cosaintí farraige dá bharr. Fágadh 1,250 ré-admhaoin i mBaile Átha Cliath faoi uisce, agus rinneadh díobháil ar luach €60 milliún.
Abhann	Samhain 2002	Cosúil le tuile na bliana 2000, thit 80 mm de bháisteach i mBaile Átha Cliath. Bhain an Tulcha ardleibhéil amach dá bharr, agus bhí seo ina chúis le tuile fhorleathan feadh an dob-harcheantair.
Teochtaí as Cuimse	Samhradh 2006	An samhradh ba theo a bhfuil cuntas air ón mbliain 1995.
Báistiúil	Lúnasa - Meán Fómhair 2008	An Chathair Thuaidh - thit 42.9 mm de bháisteach laistigh de dhá uair an chloig, ar teagmhas é seo a thit amach uair amháin roimhe seo le 100 bliain anuas. Bhí 19 gceantar i mBaile Átha Cliath Thuaidh go mór faoi uisce, cé nár tharla a leithéid riamh roimhe seo iontu. Bhí breis agus 150 réadmhaoin chónaithe, áitribh thráchtála, foirgnimh phoiblí, bóithre móra etc. faoi uisce.
Báistiúil	Iúil 2009	Ba theagmhas é seo a thit amach uair amháin le 50 bliain anuas. Rinneadh difear do roinnt limistéar laistigh de the-orainn Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath. Ar cheann de na ceantair ba mhó a ndearnadh difear dóibh, bhí Domhnach Cearna i dTuais-ceart Bhaile Átha Cliath. Tuairiscí ar spot-tuile i Ráth Eanaigh, Cluain Tarbh, Droim Conrach, Fionnghlas, Dumhach Thrá, an Chabrach, Fionnghlas agus Páirc Ghleann Dubh i mBaile an Ásaigh.
Fíor-Fhuacht	Nollaig 2010	Ina theannta sin, bhí Nollaig 2010 ar an mí ab fhuair ag Aerfort Bhaile Átha Cliath, Aer-dróm Mhic Easmainn agus an Muileann gCearr le 50 bliain anuas. Thit an teocht ag Aera-dróm Mhic Easmainn go dtí -15.7°C ar Lá Nollag, go dtí an teocht ab ísle a cuireadh i gcuntas riamh i mBaile Átha Cliath.
Báistiúil/Abhann	Deireadh Fómhair 2011	Ba theagmhas é seo nach dtite-ann amach ach idir gach 50 agus 100-bliain trasna throm-lach Bhaile Átha Cliath. Bhí 1,100 réadmhaoin faoi uisce, thit 31 teagmhas tuile ar bhóithre amach, ní raibh aon soláthar cumhachta ag 1,200 custaiméir leictreachais i Lár na Cathrach, agus maraíodh duine sa Chathair dá bharr, chomh maith.
An Cósta	Eanáir 2014	Cuireadh an taoide ab airde riamh i gcuntas - cuireadh airde 3.014 méadar ODM i gcuntas ag Báisín Alexandra. Fágadh ceithre fhoirgneamh faoi uisce.
Stoirm Darwin	Feabhra 2014	Ba theagmhas é seo nach dtite-ann amach gach 20 bliain, agus cuireadh séideáin 100-110 cili-méadar san uair i gcuntas i mBaile Átha Cliath. Rinneadh díobháil shuntasach do thithíocht agus foirgnimh eile. Rinneadh díobháil do 8,000 heic-tear d'fhoraois. Stádas: Buí
Stoirm Ophelia	Deireadh Fómhair 2017	Ba é seo an chéad stoirm a tháinig aneas, agus cuireadh séideáin dhíobhálacha idir 120 agus 150 ciliméadar san uair i gcuntas. Leag an ghaoth 100 crann móra i gcathair Bhaile Átha Cliath. Stádas: Dearg
Fíor-Dhrochaimsir ón Oirthear agus Stoirm Emma	Feabhra – Márta 2018	D'eisigh Met Éireann a chéad rabhadh Stádais Dhearg atá i gcuntas i dtaobh sneachta. Dúnadh gach scoil sa Chathair, rinneadh difear do go leor gnólachtaí agus bhí srianta ar uisce agus cumhacht nó thit bristeacha amach. Stádas: Dearg
Teochtaí as Cuimse	Meitheamh - Lúnasa 2018	Bhí an aimsir ní ba thirime agus níos ba theo ná mar ba ghnách ar fud na hÉireann, agus bhí aimsir thriomaigh ann in go leor ceantar, Baile Átha Cliath ina measc. Bhain na teochtaí 28oC amach, agus bhí ní ba mhó gréine ann ná an mheánmhéid agus bhí aimsir thonn teasa ann. Bhí srianta uisce i bhfeidhm don tír ar feadh thromlach an tsamhraidh. Stádas: Buí
Stoirmeacha Ali agus Bronagh	Meán Fómhair 2018	Shéid gaoth shuaiteach le linn Stoirm Ali, agus cuireadh moill ar nó cealaíodh formhór na n-eitiltí chuig agus ó Aerfort Bhaile Átha Cliath dá bharr. Thaistil Stoirm Bronagh trasna oirthear na hÉireann agus thit báisteach throm lena linn. Idir 65 agus 80 ciliméadar san uair a bhí na meánséideáin. Stádas: Oráiste

Fíor 4 Amhlíne na dTeagmhais Mór Aeráide i mBaile Átha Cliath

TEAGMHAIS, TREOCHTAÍ AGUS RIOSCAÍ AERÁIDE

Tá Cathair Bhaile Átha Cliath leochaileach do rioscaí áirithe mar gheall ar a shaintréithe geografacha agus déimeagrafacha. Mar Chathair, cruthaíonn Baile Átha Cliath a mhíocraeráid féin uathúil agus is féidir leis seo tionchar aeráide reatha agus amach anseo a dhéanamh níos measa. Sampla de seo atá san iarmhairt teasoileáin uirbigh, a dhéanann áit níos teo de ná na ceantair leathuirbeacha agus thuaithe timpeall air. Is é is príomhchúis leis seo ná ionsú teasa ó cheantair thógtha sa Chathair, teas dramhaíola a ghin gníomhaíochtaí uirbeacha agus easpa brat crann, ar féidir leis teochtaí a laghdú sa Chathair trí scáthú. Tá rioscaí tuile níos airde, chomh maith, i gcathracha mar gheall ar an méid dromchlaí neamh-thréscaoilteacha agus easpa fársa (dromchlaí tréscailteacha); is éard a eascraíonn as seo ná rith chun srutha barrfheabhsaithe, a bhféadfadh tuile a bheith mar chúis leis.

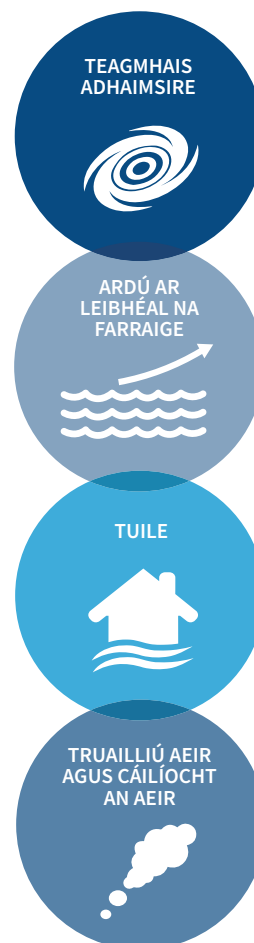
Is féidir rioscaí a chatagóiriú mar seo a leanas:

- 1. Caillteanas geilleagrach**, lena n-áirítear díobháil do bhonneagar agus cur isteach ar ghníomhaíochtaí laethúla
- 2. Caillteanas sóisialta**, díobháil ina measc do shaol daoine, an tsláinte, don phobal agus do shaoráidí sóisialta
- 3. Caillteanas comhshaoil agus oidhreacht**, a chuireann san áireamh íogaireacht na timpeallachta (an timpeallacht nádúrtha, chultúrtha agus stairiúil), gnáthóga agus speicis

Déantar rioscaí i gcathracha a ghéarú, a chiallaíonn gur gá dúinn measúnú a dhéanamh ar an tionchar a imríonn tionchar ní hamháin adhaimsir agus teagmhais aeráide, ach teochtaí aeráide, chomh maith, ar nós tuile uirbeach, ardú leibhéal na farraige agus teochtaí méadaitheacha. Níor cheart a mheas go bhfuil na teagmhais agus treochtaí seo neamhspleách, mar gheall go n-imríonn siad tionchar ar a chéile. Cuirfidh an méadú mall agus de réir a chéile ar theochtaí agus ardú leibhéal na farraige le minicíocht agus déine mhéadaithe teagmhais adhaimsire agus tuile.

Léirítear i dTábla 2 thíos léargas ginearálta 30 bliain ar athróga éagsúla aeráide (tréimhsí fuara, tonnta teasa, borradh stoirme, creimeadh cósta, etc.), a ghrúpáiltear isteach i dtrí shaghas teagmhais agus treochtaí (teagmhais adhaimsire, ardú leibhéal na farraige agus tuile). Tugtar achoimre sa tábla seo ar éifeachtaí reatha athróga athraithe aeráide, athruithe tuartha sna chéad 30 bliain eile amach romhainn, agus muinín as na tuartha seo.

Is iad na teagmhais agus teochtaí aeráide a bhfuil Baile Átha Cliath thíos leo:

Tábla 2 Tuar ar Athróga Aeráide: Léargas Ginearálta 30 Bliain

TEAGMHAIS AGUS TRE-OCHTAÍ AERÁIDE	PARAMÉADAR	BREATHNAITHE	MUINÍN	ATHRUITHE TUARTHA
Teagmhais Adhaimsire	Tréimhsí Fu-ara	Féadfaidh laghdú ar mhinicíocht tréimhsí fu-ara bheith mar thoradh ar mheánteochtaí aeir atá ag dul i méid	Meánach	Tugann réamh-mheastacháin don bhl-iain 2050 méadú ar mheánteocht bhliantúil, sa réimse 1-1.6 °C. Beidh teochtaí níos cineálta agus laghdú ar mhinicíocht tréimhsí fuara mar thoradh air seo
	Tonnta Teasa	Tá meánteochtaí aeir ag dul i méid agus féadfaidh méadú ar mhinicíocht agus déine thonnta teasa bheith mar thoradh orthu	Ard	Cuireadh ocht dtonn teasa i gcuntas in Éirinn le 30 bliain anuas (breis agus 5 lá ar theochtaí os cionn 25°C). Tuarann réamh-mheastacháin don bhliain 2050 meánmhéadú 1-1.6°C ar an teocht bhliantúil, a dhéanfaidh an teocht agus fad tonnta teasa a dhianú
	Tréimhsí Ti-rime	Tá frasaíocht ag éirí níos séasúraí agus is dóchúil go mbeidh sí ina cúis le tréimhsí níos tirime sa samhradh	Ard	Beidh samhraí tirime samhraí ar fud na hÉireann, agus tiocfaidh laghdú a mhéid le 20% sa samhradh ar fhras-aíocht faoi chás ar-dastaíochtaí. Beidh tréimhsí níos faide gan bháisteach mar thoradh air seo, a dhéanfaidh difear do réigiúin agus earnálacha atá íogair i dtaobh uisce
	Báisteach Throm	Tá méadú de réir a chéile ag teacht ar an líon laethanta ina dtite-ann báisteach níos mó ná 0.2 mm agus 10 mm	Meánach	Meastar go leanfaidh méadú ag teacht ar mhinicíocht bháistí troime le himeacht na mblianta, go háirithe san fhómhar agus sa gheimhreadh
	Luasanna Gaoithe	Tá luasanna gaoithe ag méadú beagán sa gheimhreadh agus ag laghdú sa samhradh	Íseal	Ní féidir treochtaí fadtéarmacha a dheimhniú go cruinn; ach meastar go n-athróidh luas na gaoithe beagán, meastar go méadóidh minicíocht stoirmeacha gaoithe sa gheimhreadh agus go laghdóidh sí sa samhradh
Ardú ar Leibhéal na Farraige	Ardú ar Leibhéal na Farraige	Tá na farraigí agus na hai-géin timpaell ar Éirinn ag ardú agus leanfaidh an t-ardú sin ag teacht orthu	Ard	Tugann réamh-mheastacháin amach anseo le fios go dtiocfaidh meánardú 3-4 mm in aghaidh na bli-ana ar fud an domhain, ach cuireadh ardú 6-7mm in aghaidh na bli-ana i gCuan Bhaile Átha Cliath idir 2000 agus 2016
	Airdí Toinne	Deimhníonn luas agus treo na gaoithe tonnta farraige agus airde toinne. De réir mar a éiríonn luasanna gaoithe agus sti gaoithe níos min-icí, tiocfaidh méadú ar airdí toinne, chomh maith	Meánach	Ní fios athruithe tuartha ar airdí toinne go fóill. Léiríonn airdí suntasach toinne (meánaire an triú cuid is airde de thonnta) treocht mhéa-daitheach 14 cm gach deich mbliana, áfach
	Taoidí	Tá na hardtaoidí ba mhó a cuireadh i gcuntas ri-amh mar thoradh ar leibhéil na farraige atá ag dul in airde (os cionn 2.9 méadar)	Ard	Leanfaidh leibhéil na farraige ag dul in airde agus beidh leibhéil mhéadaithe de lán mara mar thoradh orthu
	Borrath Stoirme	Féadfaidh borradh stoirme tarlú níos minice de réir mar a tharlaíonn teagmhais adhaimsire, ar nós báisteach throm agus ardluasanna gaoithe, níos minice	Íseal	Meastar go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht chioclón dian agus gha-oth láidir san Atlantach thoir thuaidh. Faoin mbliain 2050, is dóchúil go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht airdí bor-radh stoirme idir 50 agus 100 cm
Tuile	Cósta agus Taoide	De réir mar a thagann méadú ar ardú leibhéal na farraige agus ar airdí toinne, tagann méadú ar mhinicíocht tuile cósta agus taoide, chomh maith	Ard	Tuatar go dtiocfaidh méadú ar ardú ar leibhéil na farraige agus airdí toinne, agus ti-ocfaidh méadú ar thuile cósta mar thoradh air sin
	Abhann	Cuireann déine mhéa-daithe bháistí, ardsreafaí abhann agus lán mara le méadú ar thuile bháistiúil	Ard	Tugann réamh-mheastacháin le fios go bhfuil méadú ag teacht ar lán mara agus ar dhéine laethanta báistí, agus beidh méadú ar thuile abhann mar thoradh air seo, ar a uain sin
	Báistiúil	Is dóchúil go n-eascróidh méadú ar thuile bháistiúil as déine mhéadaithe bháistí	Meánach	Tuatar go dtiocfaidh méadú ar an dóchúlacht go dtarlóidh teagmhais tuile agus go dtiocfaidh méadú, chomh maith, ar an líon laethanta trombháistí sa bhliain, agus cruthófar riosca níos mó i dtaobh tuile bháistiúil dá bharr. Cuireann planáil úsáide talún leis seo, spásanna tréscail-teacha a chlúdach, i.e. gairdíní tosaigh ré-adhmaoin chónaithe ina measc
	Screamhuisce	Is iad lán mara agus an méadú ar dhéine na báistí is cúis le leibhéil screamhuisce i gceantair thaoide a bheith faoi uisce níos minice	Meánach	Tuadar go dtiocfaidh méadú ar lán mara de réir mar a thagann ardú ar leibhéil na farraige, agus is amhlaidh a thi-ocfaidh méadú ar dhéine na báistí. Eas-cróidh méadú ar thuile screamhuisce as an dá thoisc seo

Chun tuiscint níos fearr a fháil ar an tionchar a imríonn rioscaí aeráide amach anseo ar Chathair Bhaile Átha Cliath, sainaitníodh cúig limistéar tionchair, lena n-áirítear gach ceann de na hearnálacha éagsúla sa Chathair.

Roghnaíodh iad seo chun na limistéir ghnímh a léiriú a úsáideadh ar fud an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide Gníomhaíochta seo (Fuinneamh agus Foirgnimh, Iompar, Réitigh Dhúlraibhunaith, Bainistíocht Acmhainní agus Athléimneacht Tuile), a léiríonn sainchúram CCBÁC. Rinneadh measúnú ar thionchar rioscaí amach anseo ar na limistéir ar imríodh tionchar orthu trí úsáid a bhaint as maitrísí riosca. Ríomhann maitrísí riosca an riosca foriomlán amach anseo a mbíonn na hearnálacha éagsúla sa Chathair thíos leis. Tugtar léargas ginearálta sna hathruithe tuartha (Tábla 2) ar rioscaí amach anseo is dóchúil a bheith roimh Chathair Bhaile Átha Cliath sna blianta amach romhainn. D'fhéadfaí riosca amach anseo a shainmhíniú mar tháirge dóchúlachta agus mar iarmhairt:

Riosca Amach Anseo = Iarmhairt x Dóchúlacht

Tá idir iarmhairtí criticiúla agus fánacha i gceist leis na hiarmhairtí a bhíonn ag rioscaí amach anseo (an leibhéal díobhála is cúis le teagmhas nó treocht aeráide):

Is í an dóchúlacht ná a dhóchúla atá sé go dtarlóidh na rioscaí seo amach anseo, agus idir cinnte, dóchúil, féideartha, mídhóchúil agus annamh:

Bronntar réimse rátálacha ar an dóchúlacht agus iarmhairtí idir a haon agus a cúig agus is é a dtoradh an riosca amach anseo, agus is féidir le hardriosca (an riosca is mó is práinní a bhfuiltear le dul i ngleic leis), meánriosca nó ísealriosca

IARMAIRT		X	DÓCHÚLACHT		=	RIOSCA AMACH ANSEO	
Criticiúil	5		Beagnach Cinnte	5		Ardriosca	[15-25]
Mór	4		Dóchúil	4		Meánriosca	[7-14]
Measartha	3		Féideartha	3		Ísealriosca	[1-6]
Beag	2		Mídhóchúil	2			
Fánach	1		Annamh	1			

Is féidir teacht ar mhaitrísí riosca do theagmhais éagsúla aeráide sa mhír 'riosca' de theagmhais adhaimsire, ardú leibhéal na farraige agus tuile. Is féidir teacht ar anailís níos doimhne faoi mhaitrísí riosca agus an modh a ríomhtar iad in Aguisín I. Tabharfar faoi anailís bhreise dhomhain ar na rioscaí seo agus a n-iarmhairtí i leith sheirbhísí agus fheidhmeanna an údaráis áitiúil. Bainfidh leaganacha amach anseo den Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide tairbhe ón measúnú seo agus is féidir an fhaisnéis seo a bhailiú trí cheardlanna riosca i leith athrú aeráide a éascú d'Údaráis Áitiúla Bhaile Átha Cliath.

Thug Cathair Bhaile Átha Cliath méadú faoi deara ar theagmhais adhaimsire, agus is léir seo ón Amlíne de Theagmhais Mhóra Aeráide (Fíor 4). Cé nach féidir linn a rá gurb athrú aeráide is cúis leis na teagmhais seo go léir, is iad an iarmhairt is soiléire a bhaineann le hathrú aeráide.

Tá a n-éifeachtaí i bhfoirm tréimhsí fada d'fhóir-fhuacht nó d'fhóir-theas, is cúis le sneachta agus tonnta teasa, séideáin spéirlinge mar gheall ar ghaotha foréigneacha, agus báisteach throm is cúis le tuile.

Tá teochtaí ag méadú go domhanda agus tá súil leis go leanfaidh siad ag dul i méid i rith an tsamhraidh, agus tréimhsí an-fhuara a bheith ann i míonna an gheimhridh. I dturas an ama, meastar go laghdóidh meánbhaisteach i rith thréimhse an tsamhraidh agus an fhómhair, agus go mbeidh báisteach throm ann sa gheimhreadh. Ina theannta sin, meastar go rachaidh minicíocht ghaoithe an-láidir, go háirithe i rith an gheimhridh, i méid.

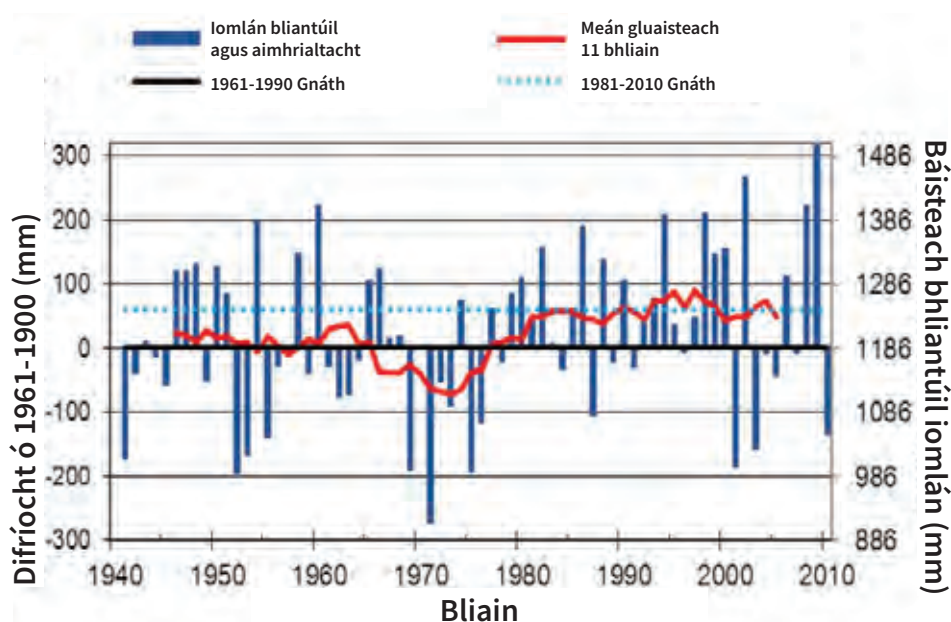
MEASÚNÚ BONNLÍNE

Thit teagmhais adhaimsire amach i gCathair Bhaile Átha Cliath le 15 bliana anuas; tugtar achoimre ar go leor díobh seo i dTábla 1 thuas sa chaibidil seo.

Thit an tsneachta ba mhó ó bhí geimhreadh 1982 ann i gCathair Bhaile Átha Cliath i bhFeabhra agus Márta 2018, agus thit a airde le 55 cm de shneachta. Bhí sé fíor-fhuar

agus bhuail síobadh sneachta an tír, mar thoradh ar Stoirm Emma ag teacht ón Atlantach, agus an 'Fíor-Dhrochaimsir on Oirthear', a d'imir tionchar ar an gcuid ba mhó den Eoraip. D'eisigh Met Éireann a chéad rabhadh Stádais Dhearg riamh don tsneachta ar fud na tíre, agus cuireadh isteach go mór ar an gCathair ar feadh tréimhse fhada dá bharr. Mar thoradh ar an tsneachta throm agus na ráthanna doimhne sneachta a thit go leanúnach, dúnadh scoileanna ar fud na tíre, agus cuireadh brú ar go leor gnólaachtaí i gCathair Bhaile Átha Cliath chun dúnadh, agus bhí roinnt tithe agus gnólaachtaí thíos le bristeacha cumhachta. Cuireadh ardéilimh ar líonra uisce na tíre, agus bhí a mhéid le 1.2 milliún teaghlach agus gnólaacht sa Chathair agus timpeall na Cathrach thíos le bristeacha uisce nó le ciorrú uisce sna laethanta i ndiaidh Stoirm Emma^[15]. Cuireadh 1,875 glao ar Sheirbhísí Corparáideacha CCBÁC idir an 28 Feabhra agus an 3 Márta, lena n-áirítear glaonna a bhain le seirbhísí éigeandála, téamh agus saoránaigh gan dídean. Rinne Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath 1,354 teagmhas i rith na tréimhse céanna a shlógadh.

Tá báisteach Bhaile Átha Cliath ag athrú, chomh maith - tá an líon laethanta inar thit báisteach breis agus 0.2 mm ag dul i méid de réir a chéile, agus tá na laethanta a thiteann báisteach breis agus 10 mm ag dul i méid, chomh maith. Is féidir é seo a fheiceáil i bhFíor 5 thíos. De bhreis air sin, léiríonn sonraí ó Met Éireann gur tháinig méadú 5% sa tréimhse ó 1961 go 2010 ar an meánbháisteach bhliantúil^[16, 17].

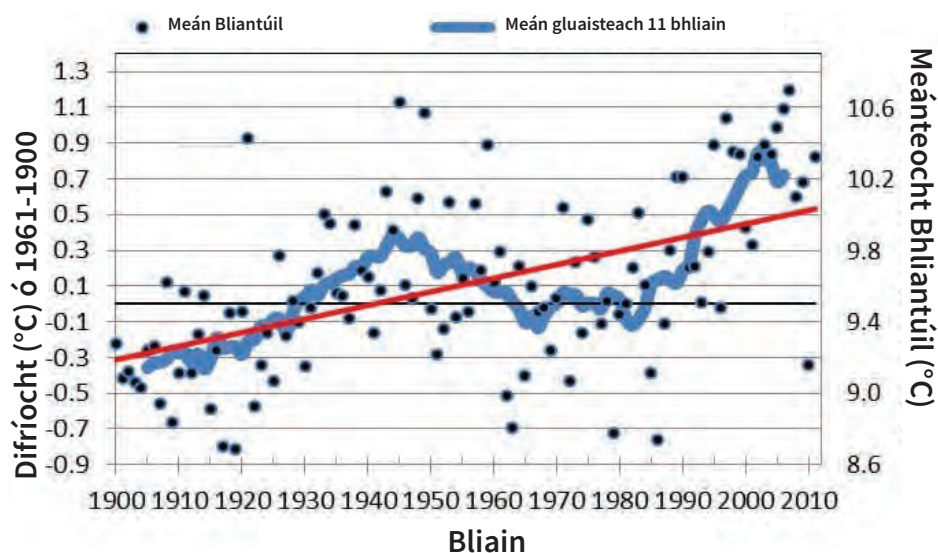

Fíor 5 Báisteach Bhliantúil (1941-2010) (Foinse: An GCC / Dwyer)

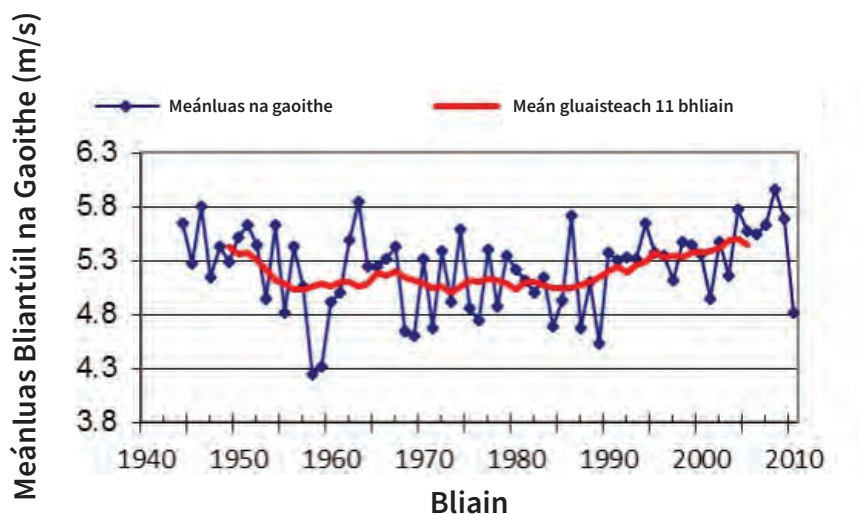

Faoi mar a thugtar faoi deara i bhFíor 6 thíos, shainaithin Met Éireann cheana féin méadú 0.5°C ar theocht, bunaithe ar shonraí atá ar fáil ó 1961 go 2010, agus tá na harduithe seo ar theocht le leanúint ag dul i méid. Bunaithe ar chásanna idir astaíochtaí meánacha agus ísle agus ardastaíochtaí, “Tugann na tuartha méadú 1-1.6°C le fios ar mheánteochtaí bliantúla, agus tugadh na méaduithe is mó faoi deara in oirthear na tíre.”^[18] Cruthóidh seo dúshlán nua do Chathair Bhaile Átha Cliath i dtaobh na hiarmharta teasoileáin uirbigh agus caillteanas bithéagsúlachta. Anuas ar theocht dromchla, tiocfaidh méadú, chomh maith, ar theocht na farraige, agus imreoidh sé éifeacht dhíobhálach ar an timpeallacht mhuirí.

Tá luas agus treo mar shaintréithe den ghaoth, agus cuireann seo ar ár gcumas láidreacht agus minicíocht chórais aimsire a thomhas fad a bhogann siad trasna na hÉireann. Níl sonraí comhsheasmhacha faoi luas gaoithe ar fáil ach le 15-20 bliain anuas, mar gheall ar athruithe ar threalamh agus teicnící tomhais, mar sin, ní féidir treochtaí fadtéarmacha a dheimhniú go cruinn^[19].

Fíor 6 Meánteocht Air Dromchla (1900-2011) (Foinse: An GCC / Dwyer)

Fíor 7 Treochtaí Gaoithe Aerfort Bhaile Átha Cliath (1944-2010) (Foinse: An GCC / Dwyer)

RIOSCAÍ TEAGMHAIS ADHAIMSIRE

Tá nasc dlúth idir rioscaí adhaimsire Bhaile Átha Cliath agus saintréithe na Cathrach. Tá teochtaí Chathair Bhaile Átha Cliath ag dul i méid cheana féin, agus bíonn sí thíos le hiarmhairtí teasoileáin uirbigh mar gheall ar a saintréithe (e.g. leitheadúlacht foirgnimh choincréite a choimeádann teas) agus easpa fuaraithe agus scáthaithe ó fhásra nádúrtha. Imríonn teochtaí ardaithe tionchar ar cháilíocht aeir na Cathrach, a dtagann díghrádú air fad a théann dlús na dtruailléin i méid. Tugadh teochtaí as cuimse faoi deara le déanaí, i samhradh 2018, a chruthaigh aimsir thonn teasa agus thriomaigh, agus cuireadh toirmeasc ar phíobáin uisce a úsáid ar feadh go leor den samhradh dá bharr, mar gheall ar ghanntanais uisce ar fud na tíre.

TEASOILEÁIN UIRBEACHA

Titeann teasoileáin uirbeacha amach mar thoradh ar ardtoilleadh teirmeach foirgneamh. Thug taighde le fios go gcoimeádann ceantair uirbeacha teas ar feadh tréimhsí níos faide ná mar a choimeádann ceantair thuaithe; is minic go mbíonn ceantair uirbeacha idir 5 agus 10 gcéim níos teo ná ceantair thuaithe dá réir sin.

Faoi mar a léirítear in Amlíne na dTeagmhais Mór Aeráide (Fíor 4), tá méadú tagtha ar mhinicíocht tréimhsí fíor-fhuara in Éirinn, agus cruthaíonn seo rioscaí breise do Chathair Bhaile Átha Cliath. I rith Stoirm Emma, reodh píopaí uisce mar thoradh ar thréimhsí fada fuara agus phléasc siad ina dhiaidh sin fad a thosaigh na teochtaí ag ardú, agus fágadh tithe sa Chathair gan uisce dá bharr.

Cruthaíonn na teagmhais adhaimsire seo rioscaí suntasacha do shócmhainní criticiúla, ar nós bonneagar leictreachais. Rinne séideáin fhíor-láidre ghaoithe i rith Stoirm Ophelia díobháil do líonraí cumhachta, agus fágadh 385,000 teach agus gnólacht gan leictreachas ar fud na hÉireann dá bharr. Chruthaigh na gaotha láidre siúd baol don Chathair, chomh maith, i leith tuile cósta, mar gheall ar bhorradh farraige mar gheall ar ardú leibhéil na farraige agus adhaimsir araon. Mar gheall ar shaintréithe Chathair Bhaile Átha Cliath, is gnách go mbíonn tuile uirbeach mar thoradh ar theagmhais fhada bháistí troime, agus is é is príomhchúis leis seo ná easpa dromchlaí tréscailteacha. Cruthaíonn tuile baol do sholáthairtí screamhuisce, chomh maith, mar gheall gur féidir iad seo a bheith éilithe mar gheall ar insíothlú uisce tuile.

RIOSCAÍ AMACH ANSEO

Tuarann Met Éireann go mbeidh Éire ina hiomláine thíos le geimhrí níos teo agus níos cineálta, agus go dtiocfaidh méadú 10-15% ar bháisteach, agus go mbeidh samhrai níos tirime ann^[16,17]. “Tugann na tuartha le fios go leanfaidh meánteochtaí

ag dul i méid, agus go rachaidh téamh i méid ar fud na séasúr go léir. B’fhéidir go gcuirfidh aeráid atá ag éirí níos teo brú ar dhaonraí leochaileacha, ar nós leanaí agus daoine breacaosta. Is féidir leis seo tionchar a imirt, chomh maith, ar cháilíocht an uisce agus d’fhéadfadh sé bheith mar chúis le héilliú ag truailléin ar uisce dromchla a bhféadfadh laghdú ar shreafaí uisce a bheith mar chúis leis i rith mhíonna an tsamhraidh agus an gheimhridh atá ag éirí níos teo. Meastar go dtiocfaidh an méadú is mó ar cheantair san oirthear sna blianta amach romhainn.”^[17] I dturas an ama, tugann tuartha frasaíochta le fios go dtiocfaidh méadú a mhéid le 20% ar bháisteach throm i rith sheasúir an gheimhridh agus an fhómhair^[17].

Cé nach féidir treocht fhadtéarmach luas na gaoithe a dheimhniú go cruinn, tuaradh go dtiocfaidh méadú ar luasanna gaoithe láidre i rith thréimhse an gheimhridh^[17]. D’imreodh seo tionchar mór ar phríomhbhonneagar, ar nós cumarsáide agus iompair, a bhféadfadh na gaotha fíor-láidre cur isteach orthu. Chomh maith leis sin, d’fhéadfadh airdí méadaithe toinne agus caillteanas agus díobháil do ghnáthóga mar gheall ar chreimeadh cósta agus ithreach a bheith mar thoradh ar an méadú seo ar theagmhais ghaoithe láidre, anuas ar ardú leibhéil na farraige agus stoirmeacha cósta.

GNÍOMHARTHA OIRIÚNAITHE D’ADHAIMSIR

Is é is cuspóir ag gníomhartha oiriúnaithe d’adhaimsir a chur le chéile ná éifeachtaí na n-imeachtaí seo a laghdú. Téitear i ngleic le roinnt de na gníomhartha oiriúnaithe seo, chomh maith, i míreanna eile (Tuile agus Ardú Leibhéil na Farraige).

Áirítear le roinnt de na gníomhartha ar ghlac Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath leo an méid seo a leanas:

- Cumarsáid ar leibhéil náisiúnta agus áitiúil leis an bpobal i gcoitinne, iompar agus gníomhartha cuí a chur chun cinn a bhfuiltear le tabhairt fúthu chun srian a chur ar thionchar i rith teagmhais adhaimsire
- Straitéisí pleanála éigeandála, a dhéantar a ailíniú go leanúnach le teagmhais adhaimsire
- Monatóireacht agus tuar a dhéanamh ar theagmhais adhaimsire, lena n-áirítear foláirimh chruinne agus thráthúla a bhaineann leis an aimsir, faireachas fíor-ama, measúnú agus monatóireacht ina measc.
- Réitigh dhúlra bhunaithe a úsáid (ar nós díonta glasa agus SuDs) chun an riosca i leith tuile a laghdú a eascraíonn as teagmhais bháistí troime
- Foirgnimh atá éifeachtúil i dtaobh fuinnimh lena chinntiú go bhfuiltear ullamh do theochtaí as cuimse. Tá Clár leanúnach Uasghrádaithe Creatlaí ag CCBÁC chun feabhas leanúnach a chur ar éifeachtúlacht a stoic thithíochta sóisialta. De bheis air sin, tá ar gach forbairt nua in Éirinn a bheith tíosach ar fhuinneamh, agus caithfidh siad caighdeán Foirgnimh nach mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh (nZEB) a chomhlíonadh i ndiaidh an 31 Nollaig 2020 agus caithfidh comhlachtaí earnála poiblí a bheith comhlíontach faoin 31 Nollaig 2018 i gcás gach foirgnimh nua.

MAITRÍS RIOSCA

Tábla 3 Maitrís Riosca Teagmhais Adhaimsire

LIMISTÉIR THION-CHAIR	CUR SÍOS	PARAIMÉADAR	IARMHAIRT	DÓCHÚLACHT	RIOSCA AMACH ANSEO
Príomhbhonn-neagair agus an Timpeallacht Thógtha	Cuirfidh méaduithe tuartha ar theocht, luasanna gaoithe, tréimhsí fuara agus báisteach brú ar an timpeallacht thógtha, go háirithe ar phríomhbhonn-neagar (ar nós líon-raí leictreachais agus cumarsáide) agus forbairtí cónaithe (is iad na daonraí is leochailí is mó atá i mbaol)	Tréimhsí Fu-ara	4	3	12
		Tonnata Teasa	2	4	8
		Tréimhsí Ti-rime	3	5	15
		Báisteach Throm	4	3	12
		Luasanna Gaoithe	5	2	10
Iompar	Cuirfidh méaduithe ar luasanna gaoithe, tréimhsí fuara agus báis-teach brú ar ghre-asán iompair, agus d'fhéadfaí cur isteach ar sheirbhísí iompair i rith drochtheagmhais	Tréimhsí Fu-ara	5	3	15
		Tonnata Teasa	2	4	8
		Tréimhsí Ti-rime	2	5	10
		Báisteach Throm	3	3	9
		Luasanna Gaoithe	4	2	8
Bithéagsúlacht	Cuirfidh tuartha méaduithe ar theocht, luasanna gaoithe, tréimhsí fuara agus báis-teach brú méadaithe ar an mbithéagsúlacht, trí bheith mar chúis le díobháil, caillteanas gnáthóige agus leithéadúlacht speiceas ionrach a mhéadú	Tréimhsí Fu-ara	5	3	15
		Tonnata Teasa	4	4	16
		Tréimhsí Ti-rime	4	5	20
		Báisteach Throm	4	3	12
		Luasanna Gaoithe	3	2	6
Bainistíocht Dram-haíola	D'fhéadfadh méaduithe tuartha ar theocht, tonnata teasa agus tríomhaigh an riosca i leith dóiteán a mhéadú i láithreáin líonadh talún agus d'fhéadfaidís leithéadúlacht míolra agus boladh a mhéadú, chomh maith	Tréimhsí Fu-ara	2	3	6
		Tonnata Teasa	4	4	16
		Tréimhsí Ti-rime	4	5	20
		Báisteach Throm	5	3	15
		Luasanna Gaoithe	1	2	2
Acmhainní Uisce	Imreoidh méaduithe tuartha ar theocht, tréimhsí fuara agus báis-teach tionchar ar shreafaí agus cáilíocht acmhainní uisce. Laghdófar an fháil atá ar acmhainní uisce mar gheall ar mhéaduithe ar theocht agus tréimhsí fuara, agus is féidir le tréimhsí fuara bheith mar chúis le cur isteach ar sheirbhísí uisce	Tréimhsí Fu-ara	5	3	15
		Tonnata Teasa	4	4	16
		Tréimhsí Ti-rime	5	5	25
		Báisteach Throm	5	3	15
		Luasanna Gaoithe	1	2	2

Is é is príomhchúis leis an ardú ar leibhéil na farraige in Éirinn ná athrú aeráide, agus tá ardú thart ar 35 mm gach deich mbliana ag teacht ar na farraigí agus na haigéin timpeall ar ár n-oileán^[20]. Is é príomhchúis ardú leibhéal na farraige an méadú ar theochtaí; fad a thagann méadú ar na teochtaí seo, súnn ár n-aigéin níos mó den teas seo agus tagann fairsingiú orthu. De réir mar a éiríonn na haigéin níos teo, tosaíonn oighearshruthanna agus oighearchaidheanna ag leá agus seo is cúis le hardú leibhéil na farraige.

Imríonn ardú leibhéal na farraige tionchar ar thuile cósta, agus mar gheall gur cathair Chósta é Baile Átha Cliath, d'imreodh arduithe ar leibhéal na farraige agus taoidí cósta tionchar mór ar an gCathair agus a bonneagar. Déanfaidh ardú buan ar leibhéil na farraige agus an méadú ar mhinicíocht, méid agus déine stoirmeacha cósta castacht tuile, creimeadh cósta agus sil-leagain a dhéanamh níos measa.

Imríonn ardú leibhéal na farraige tionchar mór ar thuile cósta agus inbhearach. Mar gheall ar athruithe ar leibhéil na farraige, tiocfaidh méadú ar mhéid inbhear agus déanfar taoidí a insíothlú dá bharr níos faide suas an abhainn in aibhneacha. Bheadh baol ní ba mhó roimh ardú leibhéal na farraige i gceantair feadh aibhneacha atá i mbaol tuile cheana féin mar gheall air seo. Cuireann leibhéil na farraige atá ag ardú bonn níos airde ar fáil do bhorradh stoirme, agus méadaíonn seo a ndéine.

Tá thart ar 20% d'imeallbhord na hÉireann á chreimeadh^[20]. Tá na cóstaí seo i bhfad níos tugtha do chreimeadh, mar gheall

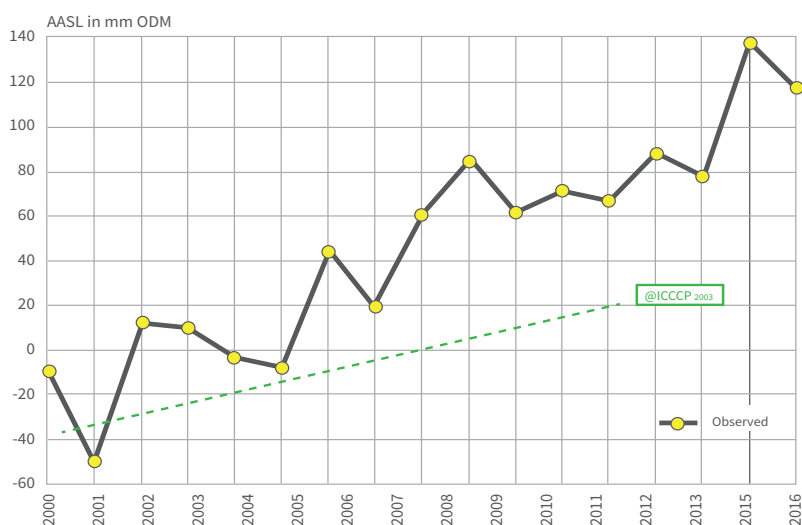
gur gnách gur dríodair neamhdhlúite a bhíonn i gceist leo, faoi mar a bhíonn i gceist feadh chósta an oirthir (Baile Átha Cliath).

MEASÚNÚ BONNLÍNE

I ndiaidh teagmhais drochthuille le déanaí agus tuartha go dtiocfaidh ardú ar leibhéal na farraige mar gheall ar athrú aeráide, thug Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath faoi athbheithniú ar acmhainneacht na gcosaintí reatha tuile cósta chun cosaint a sholáthar do cheantair uirbeacha. Mar Chathair chósta, tiocfaidh ardú ar leibhéil na farraige timpeall ar Bhaile Átha Cliath. Is é Meánleibhéal na Farraige (MLF) meán na dtaoidí arda agus ísle go léir i gcaitheamh bliana. Le 15 bliana anuas, tá ardú níos tapúla ag teacht ar an Meánleibhéal Farraige Bliantúil (MLFB) i Réigiún Bhaile Átha Cliath ná mar a turadh i dtosach (Fíor 8).

Tugann sonraí a bhailigh CCBÁC le fios gurbh é Meándifríocht Bhreathnaithe an Mheáin (MDB) sa MLFB do na trí bliana, 2014, 2015 agus 2016 agus 78 mm, 138 mm agus 114 mm, faoi seach. Cuirtear seo i gcomparáid le luachanna i gcaitheamh na tréimhse idir 2000 agus 2004, a bhí i bhfad ní ba ghiorra do MDB 0 mm.

Cuireadh an taoide ab airde a cuireadh i gcuntas riamh i gCathair Bhaile Átha Cliath an 3 Eanáir 2014, agus bhain sé 3.014 méadar amach ag Cionn Mhálanna. Ba é an dara taoide ab airde a cuireadh i gcuntas an 1 Feabhra 2002, tráth a bhain

Figiúr 8 Meánleibhéal Farraige Bliantúil Bhaile Átha Cliath 2000-2016 (Foinse: CCBÁC)

sé 2.950 méadar amach ag Cionn Mhálanna. Ba iad seo na taoídí ab airde a cuireadh i gcuntas le 400 bliain anuas, agus b'fhéidir níos faide i gcás Chuan Bhaile Átha Cliath. Chun leochaileacht d'ardú leibhéal na farraige a laghdú, moltar sábháilteacht íosta ceithre mhéadar os cionn leibhéal reatha na farraige ar chósta thoir na hÉireann; is ionann seo agus ardú 0.5 méadar ar leibhéal na farraige, borradh stoirme 2.95 méadar, agus imeall sábháilteachta^[21].

Is tábhachtach a thabhairt faoi deara, cé gur feiniméan é ardú leibhéal na farraige ar tábhachtach é a thuiscint i dtaobh Chathair Bhaile Átha Cliath, níl ach gné amháin i gceist a chuireann le saincheistanna tuile sa Chathair. Is tábhachtach, chomh maith, na gnéithe eile a thuiscint a chuireann le tuile, nuair a chuirtear san áireamh le leibhéil ardaithe na farraige iad. Áirítear leis seo meascán de leibhéil fíor-arda taoide, ina bhfuil taoídí réalteolaíochta agus borradh stoirme (luaineacht i leibhéal an uisce mar gheall ar brú atmaisféarach, luas na gaoithe, suaitheadh sealadach ar leibhéal na farraige, etc.) agus tonngníomhú.

RIOSCAÍ IS CÚIS LE HARDÚ AR LEIBHÉAL NA FARRAIGE

Is féidir rioscaí a bhaineann le hardú leibhéal na farraige a chatagóiriú mar rioscaí geilleagracha, sóisialta agus comhshaoil. Áirítear leis na rioscaí a bhaineann le hardú leibhéal na farraige i gCathair Bhaile Átha Cliath an méid seo a leanas:

- **Sil-leagan cósta agus díobháil a dhéanamh do na cosaintí reatha** mar gheall ar airdí méadaithe toinne

ag an imeallbhord. Imreoidh seo tionchar mór ar ghnáthóga cósta, agus is iad inbhir agus bogaigh, ach go háirithe, a bheidh leochaileach.

- **Athruithe ar mhoirfeolaíocht an chósta**, is gnách go ndéanann athruithe ar leibhéal na farraige agus méadú ar dhéine stoirmeacha cósta creimeadh cósta agus riosca i leith sil-leagain a dhéanamh níos measa
- Ciallaíonn **ionsá sáile ar screamhuisce** le leibhéil ardaithe na farraige go bhfuil an riosca i leith screamhuiscí báite fiú níos mó
- **Leibhéil mhéadaithe screamhuisce** i réigiúin taoide, agus tuile mhéadaithe ar sheanbhonnlaigh
- **Rioscaí i leith bonneagar fuíolluisce** - is féidir le hardú leibhéal na farraige bheith mar chúis le cur thar maoil mar gheall nach féidir le comhchórais draenála feidhmiú, agus cruthaíonn seo baol méadaithe tuilte ar talamh. Chomh maith leis sin, mar gheall gur minic go mbíonn ionaid chóireála fuíolluisce agus stáisiúin chaidéalaithe séarachais suite i ngar don chósta, cuirtear baol ar leith roimh na saoráidí seo.
- **Díobháil a dhéanamh do phríomhbhonneagar agus tithíocht** a dhéanann tuile cósta agus ardú leibhéal na farraige. Is éard a bhíonn mar thoradh air seo ná rioscaí geilleagracha agus sóisialta do Chathair Bhaile Átha Cliath, go háirithe mar gheall go bhfuil tithíocht agus bonneagar mór (bóithre, línte DART) feadh an chósta
- **Airdí méadaithe toinne agus lán mara** a dhéanann díobháil níos faide intíre agus in aghaidh an tsrutha. Tá Cathair Bhaile Átha Cliath an-leochaileach dá bharr, mar gheall gur féidir le hairde thoinne agus lán mara tionchar a imirt ar aibhneacha taoide, ar nós na Life

Fíor 9 Ceantair a bhfuil Riosca ina leith i mBaile Átha Cliath mar gheall ar Ardú Tuartha Amach Anseo ar Limistéar na Farraige (Foinse: CCBÁC - Leahy)

RIOSCAÍ AMACH ANSEO

"I dtaobh leochaileacht gaolmhar talún, tá an baol is mó roimh Bhaile Átha Cliath, Lú agus Loch Garman. Faoi ardú tuartha 6 mhéadar ar leibhéal na farraige, meastar go mbeadh cóir a bheith 1,200 ciliméadar cearnach d'achar talún i mbaol."^[17]

Tugann tuartha amach anseo le fios gurb ionann a bheidh ardú leanúnach ar leibhéal na farraige agus 3-4 mm sa bhliain go domhanda^[20], ach is é 6-7 mm an meánardú ar leibhéal na farraige a cuireadh i gcuntas i gCuan Bhaile Átha Cliath don tréimhse idir 2000 agus 2016. Ciallaíonn seo, sa mhullach ar airdí toinne, taoidí agus minicíocht mhéadaithe stoirmeacha cósta, go mbeidh pobail chósta thíos le leochaileacht mhéadaithe gheilleagrach, shóisialta agus chomhshaoil. Ag an am céanna, imreofar tionchar abhann, chomh maith, mar gheall ar bháisteach throm sa limistéar tionchar síos an abhainn.

Léirítear i bhFíor 9 ar an leathanach roimhe seo go bhfuil an t-imeallbhord a bhfuil dath buí air i gCathair Bhaile Átha Cliath i mbaol; limistéar é seo lena mbaineann tábhacht gheilleagrach

agus chomhshaoil maidir leis an gCathair, mar gheall go bhfuil cuid mhór d'earnáil teicneolaíochta Bhaile Átha Cliath agus de Bhithsféar UNESCO Chuan Bhaile Átha Cliath ann (féach an cás-staidéar ar leathanach 88).

Bíonn ardú ar theocht dromchla na farraige mar thoradh ar mhéadú ar theocht, agus bíonn méadú buan ar leibhéal na farraige mar thoradh air sin. Bíonn éifeacht iarmhartach ag ardú ar leibhéal na farraige i dtaobh rioscaí eile, chomh maith, mar gheall go méadaíonn sé déine ghníomhaíocht stoirme agus tonngníomhú. Tugann samhlacha a dhéanann comparáid idir sonraí 1900-1961 le fios go dtiocfaidh méadú ar mhinicíocht airdí borrrtha stoirme idir 50 agus 100 cm don tréimhse idir 2031 agus 2060^[17]. Beidh Cathair Bhaile Átha Cliath an-leochaileach dá bharr, agus chaillfí ní ba mhó talún, dhéanfaí díobháil do bhonneagar agus thitfeadh tuile cósta amach dá bharr.

Tá coinne leis go dtiocfaidh laghdú ar an méid báistí (sa samhradh ach go háirithe) mar thoradh ar athrú aeráide, agus beidh Cathair Bhaile Átha Cliath ag brath níos mó ar screamhuisce chun fionnuisce a sholáthar mar thoradh air sin.

MAITRÍS RIOSCA

Tábla 4 Maitrís Riosca is Cúis le hArdú ar Leibhéal na Farraige

LIMISTÉIR THIONCHAIR	CUR SÍOS	PARAMÉADAR	IARMHAIRT	DÓCHÚLACHT	RIOSCA AMACH ANSEO
Príomhbhonneagair agus an Timpeallacht Thógtha	Cruthóidh méaduithe ar leibhéal na farraige agus tonnta a sháraíonn cosaintí an chósta, anuas ar stoirmeacha cósta ag tar-lú níos minice baol don timpeallacht thógtha. Áireofar leis seo tithíocht agus príomhbhonneagar, ar gnách go dtógtar iad feadh an chósta	Ardú ar Leibhéal na Farraige	5	5	25
		Airde Thoinne	4	3	12
		Taoidí	4	4	16
		Borrathd Stoirme	4	2	8
Iompar	Cruthóidh arduithe tuartha ar leibhéal na farraige, ar airdí toinne agus ar tharlú stoirmeacha cósta riosca méadaithe do sheirbhísí iompair (ar nós bóithre agus an DART) atá feadh an chósta agus i ngar d'aibhneacha taoide	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
		Airde Thoinne	4	3	12
		Taoidí	3	4	12
		Borrathd Stoirme	4	2	8
Bithéag-súlacht	Imreoidh leibhéil na farraige, airdí toinne agus tarlú stoirmeacha cósta atá ag ardú tionchar mór ar ghnáthóga cósta, agus is iad inbhir agus bogaigh, ach go háirithe, a bheidh i mbaol.	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
		Airde Thoinne	4	3	12
		Taoidí	3	4	12
		Borrathd Stoirme	4	2	8
Bainistíocht Dramhaíola	Cuirfidh méaduithe ar leibhéil na farraige agus taoidí brú ar chórais sláintíochta (is gnách go mbíonn iad seo suite ar íseal-leibhéil) i ngar don chósta	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
		Airde Thoinne	4	3	12
		Taoidí	4	4	16
		Borrathd Stoirme	2	2	4
Acmhainní Uisce	Cuireann leibhéil na farraige, airdí toinne agus taoidí atá ag ar-dú soláthar uisce agus uiscigh i mbaol. Ar an ábhar sin, beidh bainistíocht sheasmhach le déanamh ar ardú leibhéil na farraige chun tuile agus ionsá sáile ar screamhuisce a sheachaint, a bhféadfadh baol níos mó a chruthú i dtaobh screamhuisce báite	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
		Airde Thoinne	3	3	9
		Taoidí	4	4	16
		Borrathd Stoirme	3	2	6

GNÍOMHARTHA OIRIÚNAITHE D'ARDÚ AR LEIBHÉAL NA FARRAIGE

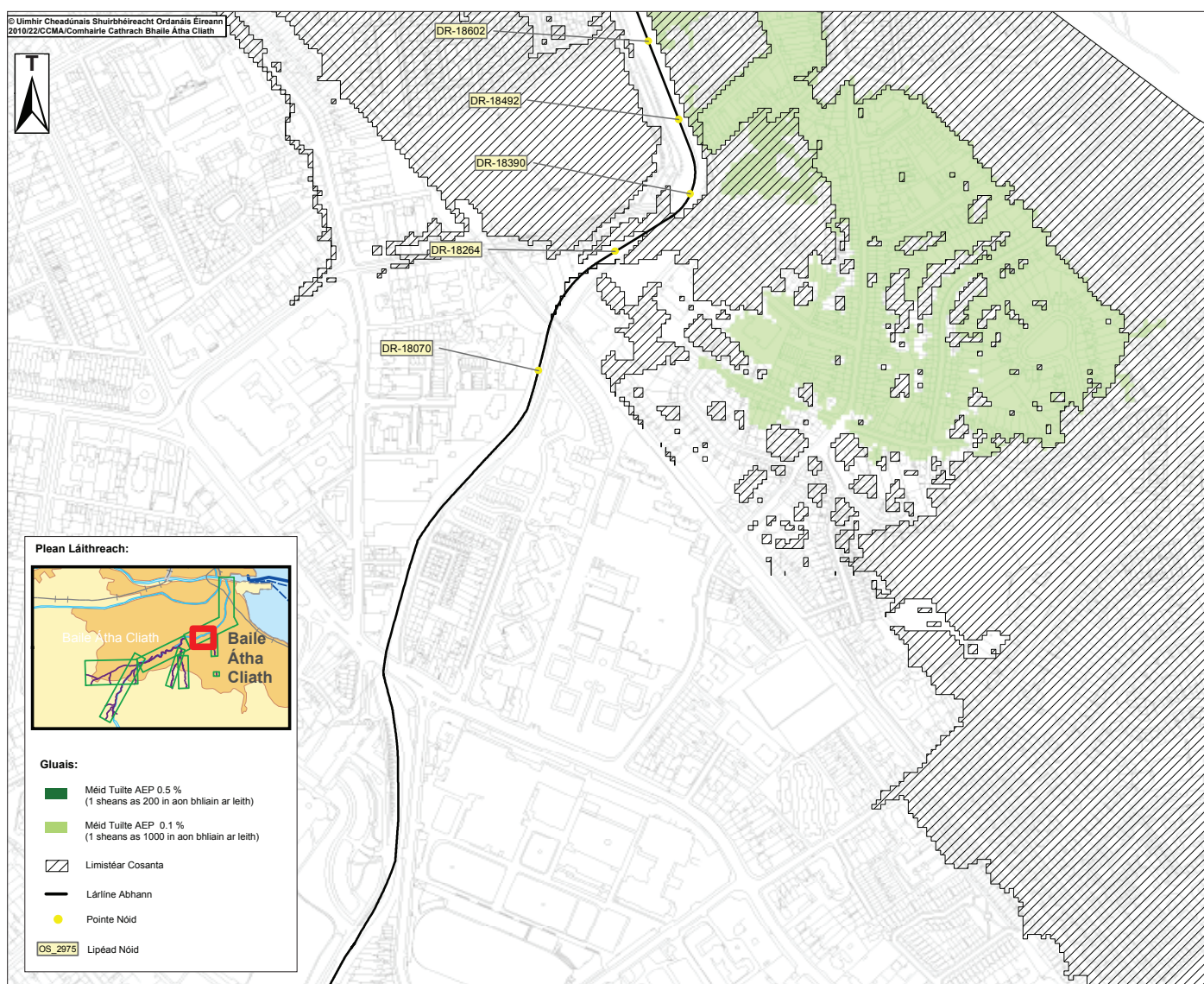
Is éard a dtugann na gníomhartha seo tús áite dó ná na héifeachtaí a bhíonn ag ardú leibhéal na farraige faoi láthair agus amach anseo a laghdú agus dul i ngleic leo. Áirítear le roinnt de na ngníomhartha ar ghlac Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath leo an méid seo a leanas:

- Cur chuige a laghdaíonn tuile agus creimeadh cósta trí dhríodair shaorga a chur leis agus dumhcha a athshlánú agus a athchóiriú
- Réitigh liatha, lena n-áirítear bonneagar, ar nós ballaí mara a chosnaíonn bonneagar atá i ngar ó thuile cósta agus ardú

leibhéal na farraige Tá bonneagar atá le hoiriúnú deartha i leith an eolais is fearr atá ar fáil agus déantar é díonach ar thuilte trí limistéir atá suite os cionn na leibhéal reatha agus tuartha urláir

- Éiceachórais bhogaigh a athchóiriú feadh an chósta, chun cosaint nádúrtha a sholáthar in aghaidh tuile agus creimthe
- Beart rialála, ar nós criosanna forbartha agus maolánacha a chruthú, lena chinntiú nach ndéantar aon fhorbairt i gceantair a bhíonn thíos le tuile cósta

Is féidir roinnt de na gníomhartha oiriúnaithe seo a fheiceáil i bhFíor 1 thíos, a léiríonn méideanna tuile taoide agus sna ceantair a cosnaíodh i nDobharcheantar na Dothra.

Fíor 10 Méideanna Tuile Taoide na Dothra (Foinse: Arna oiriúnú ón Taifead ar Dhéanmhais Chosanta/Oifig na nOibreacha Poiblí)

Imríonn éifeachtaí an uirbithe agus an athraithe aeráide tionchar agus méadaíonn siad an riosca i leith tuile. Is amhlaidh an cás do Chathair Bhaile Átha Cliath, ar Cathair chósta í agus a bhfuil córas casta aibhneacha, canálacha, séaraigh uisce dromchla, séaraigh bhréana agus sruthchúrsaí uirbeacha inti.

Féadfaidh roinnt rudaí a bheith mar chúis le tuile, ardú ar leibhéal na farraige, uisce a ritheann chun srutha, báisteach throm, aimsir eisceahtúil, stoirmeacha agus borradh taoide. Bíonn Cathair Bhaile Átha Cliath thíos le roinnt saghsanna de thuile, an méid seo a leanas ina measc:

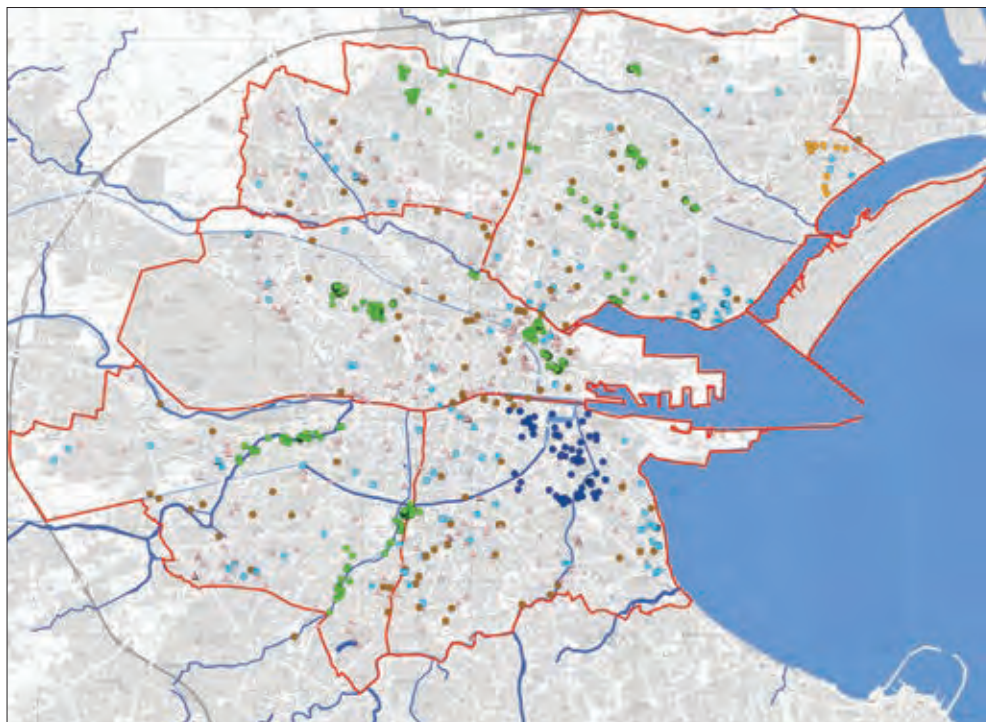
- **Tuile cósta agus taoide** mar thoradh ar bhorradh stoirme, tonngníomhú is cúis le tuile nuair a sháraíonn uisce cosaintí tuile, nó teagmhais adhaimsire eile is cúis le leibhéal na farraige os cionn na ngnáthleibhéal agus a dhéanann uisce sáile a bhrú isteach ar an talamh
- Is é is cúis le **tuile abhann** ná báisteach (a thiteann ar feadh tréimhse nó báisteach an-trom), agus sáraíonn aibhneacha a dtoilleadh dá bharr
- Tarlaíonn **tuile líonra** mar thoradh ar chórais draenála uirbeacha a bheith faoi uisce agus a dtoilleadh a sháru
- Príomhríosca ar fud na Cathrach go léir atá i **dtuile bháistiúil** mar thoradh ar bháisteach dhian agus thobann a scaipeann ar an talamh agus a sháraíonn toilleadh córais draenála áitiúla

- Tarlaíonn **tuile screamhuisce** nuair a éiríonn screamhuisce aníos ó bhunmhaoschlár agus is féidir leis bonneagar tuile agus fothuile a fhágáil faoi uisce; tarlaíonn sé i rith báisteach mharthanach agus imríonn sé tionchar ar cheantair ísle den Chathair.
- **Tuile** de bharr scaoileadh nó sárúithe ar dhambaí

MEASÚNÚ BONNLÍNE

Faoi mar a dtugtar cuntas air thuas i dTábla 1, is rí-bheag cuntas atá ar theagmhais mhóra tuile idir na blianta 1986 agus 2000. Tugadh teagmhais adhaimsire ní ba mheasa faoi deara idir an bhliain 2000 agus 2002, agus ó 2008 ar aghaidh, faoi mar a thugtar faoi deara in Amlíne na dTeagmhais Mór Aeráide (Fíor 4), tháinig méadú ar a minicíocht ar ráta suntasach.

Is tábhachtach a thabhairt faoi deara go bhféadfadh nach mbeadh díreach cúis amháin ina húdar le rioscaí tuile agus d'fhéadfadh roinnt tosca a bheith mar chúis leo a mbíonn tuile mhór mar thoradh orthu. Léirítear é seo i bhFíor 11, a léiríonn láithreacha na saghsanna éagsúla tuile a tharla i nDeireadh Fómhair 2011. Bhí an brú méadaithe ar shéaraigh agus córais draenála mar chúis le tuile iolrach an phríomhbhonneagair seo.

GLUAIS

- Teorainneacha Riaracháin
- Bealaí Sruthchúrsa
- Láthair Thuile (an 24-an 25 D.F. 2017)
- Saghas na Tuile
 - 'Abhann
 - 'Abhann/Báistiúil
 - 'Draenáil Bhréan
 - 'Báistiúil
 - 'Báistiúil/Séarach
 - 'Séarach
 - 'Saghas Tuile Nach Fios

Fíor 11 Saghas na Tuile a Sainithníodh ag Láithreacha Tuile a Tugadh le Fios (Foinse: Arna Oiriúnú ó OOP/ JACOBS)

RIOSCAÍ TUILE

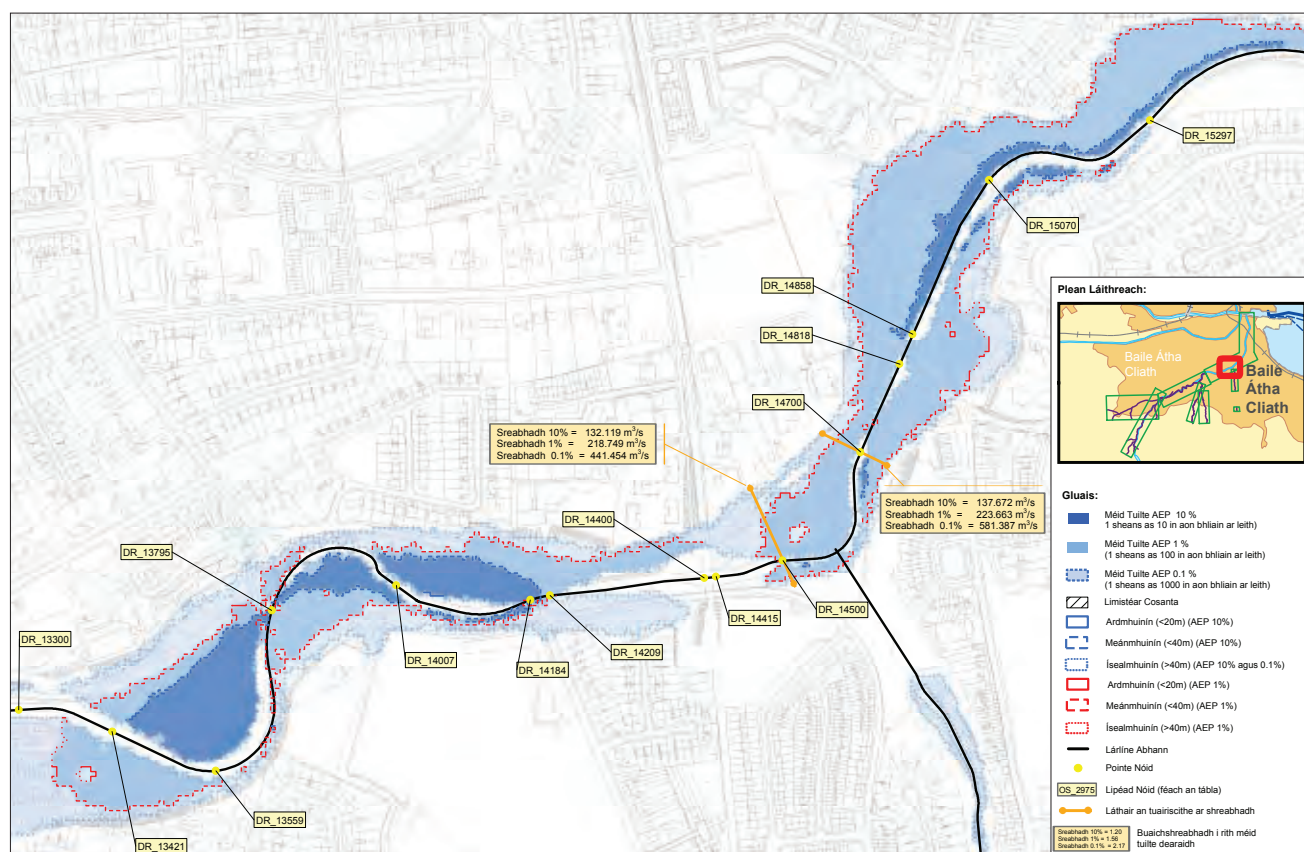
Tá rioscaí móra tuile roimh Chathair Bhaile Átha Cliath; anuas ar bheith ina Cathair chósta, tá go leor den chathair tógtha ar thalamh mhíntírthe ag béal Abhainn na Life, a sreabhann Abhainn an Phoitéil, Abhainn na Dothra agus Abhainn na Camóige isteach inti, faoi mar a léirítear i bhFíor 12 (tá na haibhneacha a bhfuil dath dearg orthu i mBaol tuile).

Is féidir méid na díobhála a dhéanann tuile mar gheall ar aibhneacha a fheiceáil, chomh maith, i bhFíor 13, ina léirítear an riosca féideartha a chruthaíonn Abhainn na Dothra. Léiríonn seo conas a d'imreodh fiú tuile abhainn amháin tionchar ar dhaoine mór agus go mbeadh sé ina chúis le díobháil mhór don cheantar máguaird.

Cuireann cearta bruachánacha le rioscaí tuile. Úinéirí bruachánacha iad roinnt úinéirí réadmhaoine nó talún a bhfuil talamh acu atá taobh le sruthchúrsa, nó a ngabhann sruthchúrsa trína dtalamh, agus tá freagrachtaí áirithe dlíthiúla orthu an sruthchúrsa a chothabháil. Oibríonn Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, ar an ábhar sin, chun cónaitheoirí agus úinéirí gnólachta a chur ar an eolas ar a bhfreagrachtaí bruachánacha.

Fíor 12 Aibhneacha Chathair Bhaile Átha Cliath atá i mBaol Tuile (Foinse: an GCC)

Fíor 13 Méideanna Tuile na Dothra (Foinse: Arna oiriúnú ón Taifead ar Dhéanmhais Chosanta/Oifig na nOibreacha Poiblí)

RIOSCAÍ AMACH ANSEO

Tuairtear, i dtaobh athrú aeráide, go rachaidh an dóchúlacht go dtitfidh tuile amach i méid, e.g. d'fhéadfadh teagmhas nár thit amach ach uair amháin i dtréimhse 100-bliain titim amach uair amháin i dtréimhse 25-bliain ina ionad sin. Tuairtear go dtiocfaidh méadú, chomh maith, ar an líon laethanta a thitfidh báisteach throm gach bliain, agus cruthófar baol níos mó i dtaobh tuile bháistiúil agus abhann.

Léirítear i bhFíor 14 ar an leathanach eile staidéar báistiúil faoinar tugadh i gCathair Bhaile Átha Cliath agus úsáidtear an Dóchúlacht Sáraithe Bhliantúil (an DSB). Is ionann seo agus an dóchúlacht go dtitfidh teagmhas den tromchúise seo (nó de thromchúise níos mó) amach in aon bhliain ar leith. Is

féidir an DSB 1% a léiriú mar chorrach (e.g. 100 in aghaidh 1) go dtitfidh an teagmhas amach in aon bhliain ar leith.

Braithfidh rioscaí tuile amach anseo ar phatrúin lonnaithe uirbí, úsáid talún agus caighdeán na gcóras tuair, rabhaidh agus freagartha tuile atá i bhfeidhm. Tá Cathair Bhaile Átha Cliath an-leochaileach do rioscaí amach anseo, mar gheall ar bhorradh tuartha ar an daonra sna blianta amach romhainn. Imreoidh an riosca méadaithe seo i leith tuile tionchar ar na córais i gCathair Bhaile Átha Cliath atá leochaileach cheana féin, i dtaobh brú méadaithe ar chórais uisce agus séarachais, agus díobháil a dhéanamh do phríomhbhonneagar agus réadmhaoin.

MAITRÍS RIOSCA

Tábla 5 Maitrís Riosca Tuile

LIMISTÉIR THION-CHAIR	CUR SÍOS	PARAIMÉADAR	IARMHAIRT	DÓCHÚLACHT	RIOSCA AMACH ANSEO
Príomhbhonneagar agus an Timpeallacht Thógtha	Cuirfidh tuile cósta, abhann, bháistiúil agus screamhuisce brú breise ar an timpeallacht thógtha chomh maith le baol breise a chruthú di. Beidh gach limistéar sa timpeallacht thógtha thíos leis de bharr an bhaoil bhreise seo (gnóilachtaí, limistéir chónaithe, príomhbhonneagar, etc.)	Cósta agus Taoide	5	5	25
		Abhann	5	5	25
		Báistiúil	4	4	16
		Screamhuisce	4	3	12
Iompar	Beidh méaduithe ar thuile cósta, abhann agus bháistiúil ina gcúis le díobháil a dhéanamh do bhóithre, ar féidir le cur isteach ar gach seirbhís iompair bheith bheith mar chúis leis	Cósta agus Taoide	5	5	25
		Abhann	5	5	25
		Báistiúil	4	4	16
		Screamhuisce	4	3	12
Bithéagsúlacht	Is féidir le teagmhais tuile bheith mar chúis le caillteanas gnáthóg agus díobháil a dhéanamh d'éiceachórais	Cósta agus Taoide	4	5	20
		Abhann	3	5	15
		Báistiúil	2	4	8
		Screamhuisce	2	3	6
Bainistíocht Dram-haíola	Méadaíonn tuile ar láithreáin líonadh talún an baol go ndé-anfar uisce dromchla agus screamhuisce a éilliú	Cósta agus Taoide	4	5	20
		Abhann	3	5	15
		Báistiúil	4	4	16
		Screamhuisce	5	3	15
Acmhainní Uisce	Cuireann méaduithe ar theagmhais tuile níos mó brú ar chórais uisce, ar gnách go mbíonn siad lonnaithe ag an airde is ísle agus is féidir agus bíonn baol níos mó rompu i leith tuile dá bharr	Cósta agus Taoide	5	5	25
		Abhann	4	5	20
		Báistiúil	4	4	16
		Screamhuisce	5	3	15

Fíor 14 Staidéar Báistiúil ar Bhaile Átha Cliath (Foinse: Arna oiriúnú ón Taifead ar Dhéanmhais Chosanta/Oifig na nOibreacha Poiblí)

GNÍOMHARTHA OIRIÚNAITHE DO THUILE

Is é cuspóir na ngníomhartha oiriúnaithe do thuile chun an éifeacht a laghdú a bhíonn ag teagmhais tuile, agus ba cheart dóibh dul i ngleic le rioscaí tuile reatha agus amach anseo araon. Is iad cuspóirí gníomhartha oiriúnaithe do thuile:

1. **Geilleagrach** – a chinntiú go mbunaítear caiteachas ar bhainistíocht riosca tuile ar riosca
2. **Sóisialta** – riosca i leith saoil agus sláinte a laghdú, agus an príomhbhonneagar á chosaint i gcomhthráth agus a chinntiú nach bhfuil riosca méadaithe i leith aon limistéar eile ann
3. **Comhshaoil agus oidhreacht** – an bhithéagsúlacht agus oidhreacht chultúrtha a chosaint, agus a fheabhsú, más féidir

Tá athléimneacht mhéadaithe i leith tuile i gCathair Bhaile Átha Cliath trí úsáid a bhaint as pleanáil spásúlachta agus tionscadail bhonneagair (lena n-áirítear réitigh dhúlra bhunaithe). Áirítear le roinnt de na bearta oiriúnaitheacha:

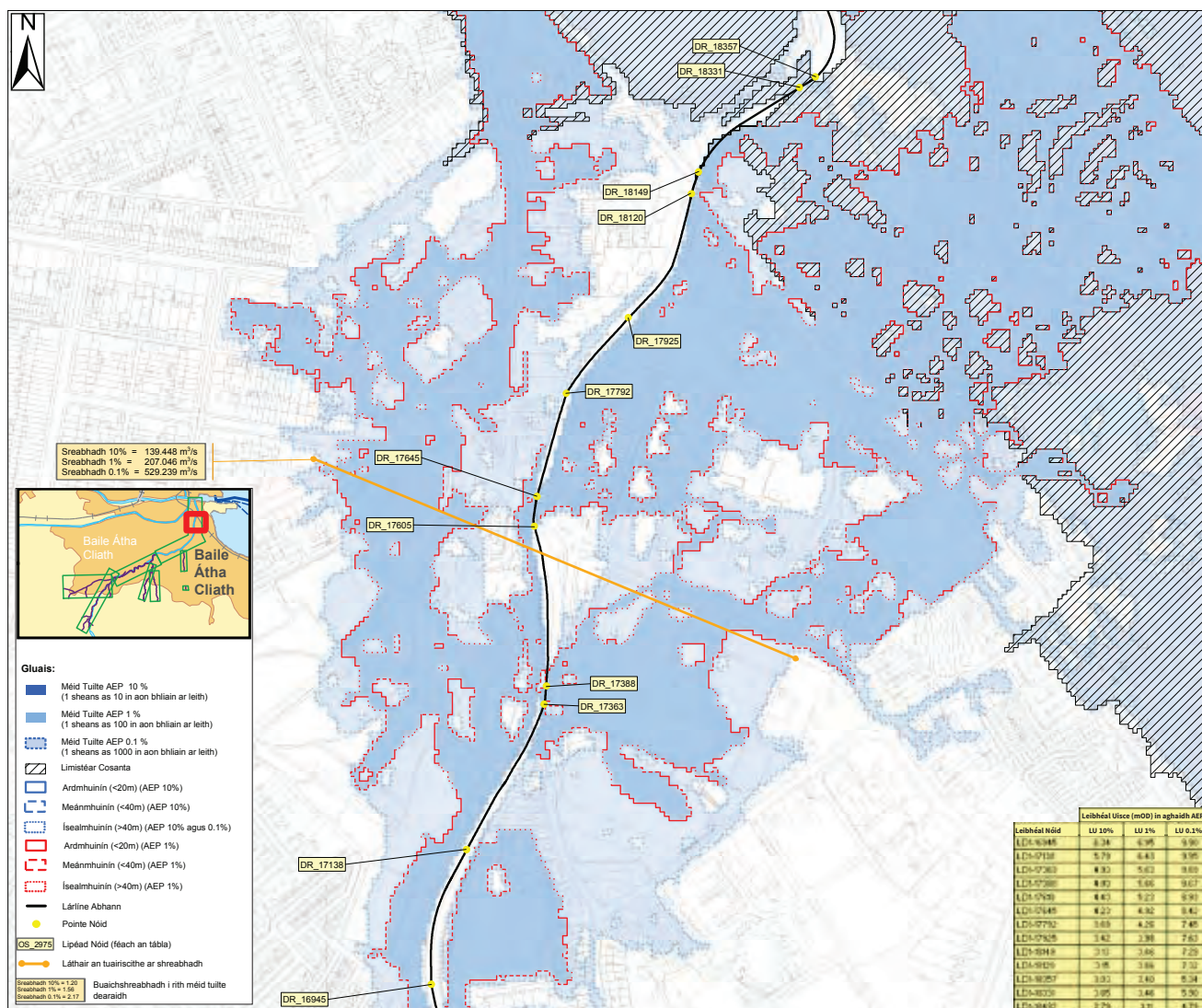
- **Bearta athléimneachta tuile gnó agus pobail** – ar nós córais tuair agus mhonatóireachta ar thuile cósta chun borradh cósta a thuar, agus grúpaí áitiúla riosca tuile. Áirítear leis seo, chomh maith, idirchaidreamh a dhéanamh le grúpaí riosca áitiúla agus bearta aonair cosanta ó thuilte a iarfheistiú
- **Bearta a bhaineann go sonrach le láithreán** – d'fhéadfadh úsáid a bhaint as tírdhreacha reatha nádúrtha nó as bonneagar reatha a bheith i gceist leis seo chun tuile a laghdú
- **Bearta cineálacha** – ar nós Córais Draenála Uirbí Inbhuanaithe (SuDS), atá éigeantach i dtaobh gach forbartha nua. Mura féidir soláthar a dhéanamh do SuDS ag an láithreán, caithfidh bealach eile a bheith ann chun rith chun srutha a laghdú. Chun rioscaí tuile a laghdú i bhforbairtí nua, luaitear i Staidéar Draenála Straitéiseach Mhór-Cheantar Bhaile Átha Cliath nach gceadaítear aon fhorbairt nua laistigh de 10-15 mhéadar ar an dá thaobh de shruthchúrsaí,

caithfear a áireamh le hiarratais pleanála measúnú riosca formhuirir agus caithfear córais draenála a aonrú ó íoslaigh.

- **Bainistíocht tuilte** - úsáid a bhaint as na *Treoirlínte maidir leis an gCóras Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gcás Tuilte* a d'fhoilsigh Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP), mar bheart le haghaidh bainistíocht tuilte agus oiriúnú do thuilte. Tá na treoirlínte seo le cur i bhfeidhm i gceart agus le cur san áireamh in aon bhearta forbartha, pleanála agus maolaithe/oiriúnaithe do thuilte.
- **Dearadh atá athléimneach i leith tuilte** - soláthar a dhéanamh d'athléimneacht i leith tuilte i luathchéimeanna an phróisis dearaidh, úsáid a bhaint as modhanna suirbhéireachta Braite agus Raonála le Solas (LIDAR) ina measc

Is ionann an cás i dtaobh dhobharcheantar na Dothra, ina n-úsáidtear bearta bainistíochta riosca chun riosca tuilte a rialú agus a bhainistiú i leith ceantair uirbeacha agus thuaithe. Áirítear leis seo:

- Úsáid a bhaint as struchtúir reatha chosanta, ar nós ballaí teorann bruachánacha
- Taiscumar íochtarach Bhóthar na Bruíne a oibriú; úsáideadh seo mar stóráil bhreise i rith teagmhais mór stoirme chun tuile a laghdú i limistéar an dobharcheantair
- Leibhéil ardaithe urláir i réadmhaoin agus forbairt theoranta sa cheantar
- SuDS
- Tugtar faoi shuirbhéireachtaí ar shócmhainn chosanta mar chuid de staidéar Measúnaithe agus Bainistíochta Riosca i gCás Tuilte Dobharcheantair (MBRCTD) ar an Dothra (féach Fíor 15 ar an gcéad leathanach eile)
- Tidewatch, ar córas tuartha tuilte é
- Léarscáiliú sreabhaidh ar an talamh trí Bhrath agus Raonáil le Solas (LIDAR)
- Bearta cosanta ar thuilte a iarfheistiú ar nós doirse tuile, cumhdaigh ghaothaire, etc.

Fíor 15 Láthair na Limistéar Cosanta ar a ndearnadh Suirbhéireacht (Foinse: Arna oiriúnu ón Taifead ar Dhéanmhais Chosanta/Oifig na nOibreacha Poiblí)

TRUAILLIÚ AEIR AGUS CÁILÍOCHT AN AEIR

Tomhas ar dhlús na dtruailleán ar leith atá díobhálach do shláinte daoine is ea cáilíocht an aeir. Imreoidh athruithe ar an aeráid, go háirithe méaduithe ar theocht, tionchar ar dhlús na dtruailleán san aer; fad a théann teochtaí i méid, agus rachaidh dlús na dtruailleán i méid, chomh maith. Is amhlaidh atá an scéal, chomh maith, nuair a chuirtear láidreacht agus minicíocht athraitheach ardluasanna gaoithe mar gheall ar athrú aeráide san áireamh, a d'fhéadfadh bheith mar chúis le scaipeadh truailleán agus a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do limistéar agus daonra níos mó.

Díríonn beartas maidir le cáilíocht an aeir ar thruailleán, gáis cheaptha teasa (GCTanna) agus na cáithníní agus dé-ocsainí díobhálacha níos práinní a laghdú. Ciallaíonn dlús GCTanna a laghdú (i.e. a mhaolú) an úsáid a bhaintear as breosláí carbónbhunaithe a laghdú nó a dhíothú agus aistriú chuig foinsí in-athnuaite d'fhuinneamh agus ionsú carbóin ag fásra [22, 23, 24].

MEASÚNÚ BONNLÍNE

Tá cáilíocht an aeir i réigiún Bhaile Átha Cliath go maith, agus ní sháraíonn na leibhéil de dhé-ocsaíd nítrigine (NO₂), dé-ocsaíd sulfair (SO₂), aonocsaíd charbóin (CO), agus ábhar cáithníní (PM₁₀ agus PM_{2.5}) go léir laistigh de leibhéil inghlactha na treorach ón Aontas Eorpach (an AE). Díríonn treoir nua ón Eagraíocht Dhomhanda Sláinte (an EDS) ar impleachtaí sláinte cháilíocht an aeir (fiú cáilíocht an aeir atá laistigh de leibhéil inghlactha) agus conas maolú a dhéanamh ina aghaidh seo. Le maolú, daingean áitiúil a chinntiú le haghaidh saincheisteanna sláinte, teastaíonn sonraí cruinne faoi cháilíocht aeir réigiúin. Tá 13 stáisiún monatóireachta ar cháilíocht an aeir gníomhach faoi láthair ar fud Bhaile Átha Cliath; ach ní dhéanann siad monatóireacht, áfach, ar gach GCT agus ábhar cáithníní ag gach stáisiún. Mar aitheantas ar an ngá atá le sonraí níos daingne, tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ag oibriú faoi láthair leis an GCC chun sonraí a bhailiú ar cháilíocht an aeir i réigiún Bhaile Átha Cliath faoin gClár Náisiúnta nua Monatóireachta ar Cháilíocht an Aeir Chomhthimpeallaigh (AAMP). Cabhróidh braiteoirí a úsáid chun sonraí áitiúla inrochtana fíor-ama a bhailiú chun beartas a fhorbairt chun dul i ngleic le cáilíocht an aeir agus truailleán, ar nós na Straitéise Náisiúnta Aeir Ghlain, atá le scaoileadh in 2019.

TRUAILLIÚ AEIR AGUS RIOSCAÍ I LEITH CHÁILÍOCHT AN AEIR

Braitheann truailléin aeir ar aeráid agus saintréithe an cheantair. Tá Baile Átha Cliath leochaileach i leith truailléin mar gheall ar astaíochtaí Bhaile Átha Cliath ón earnáil iompair, tógáil tionscal agus dramhaíola a dhó agus astaíochtaí ó ghníomhaíochtaí tionsclaíocha.

Baineann truailliú aeir agus rioscaí i leith cháilíocht an aeir leis an tsláinte agus le rioscaí i leith éiceachóras, go príomha. Is iad saoránaigh leochaileacha (leanaí, mná torracha, daoine aosta agus iad siúd a bhfuil drochshláinte acu) is mó is dóchúla a bheidh i mbaol. D'fhéadfaí a áireamh leis an riosca i leith sláinte saincheistanna riospráide a éiríonn níos measa agus laghdú ar thréimhse saoil.

I dturas an ama, d'fhéadfadh droch-cháilíocht an aeir ar leibhéal na talún riosca a chruthú do tháirgeadh bia (e.g. barra) mar gheall ar dhlús ardaithe ózón. D'fhéadfadh báisteach aigéadach mar gheall ar thruailliú aeir agus eotrófú a bheith mar thoradh ar thruailléin iomarcacha, agus is é is cúis leis ná truailléin a scaiptear ar phlandaí agus aibhneacha ó uisce a ritheann chun srutha.

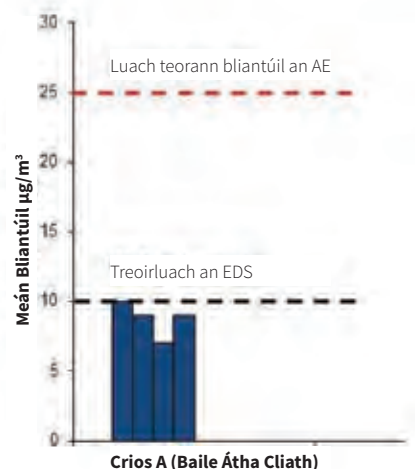
Déanann méaduithe ar theochtaí aeir é seo a ghéarú, chomh maith. Bhrath monatóirí ar cháilíocht an aeir ar an líonra náisiúnta monatóireachta ar cháilíocht an aeir chomhthimpeallaigh dlús ardaithe ózón i rith thonn teasa shamhradh 2018, anuas ar leibhéal mhéadaithe de thruailliú aeir ar leibhéal na talún.

RIOSCAÍ AMACH ANSEO

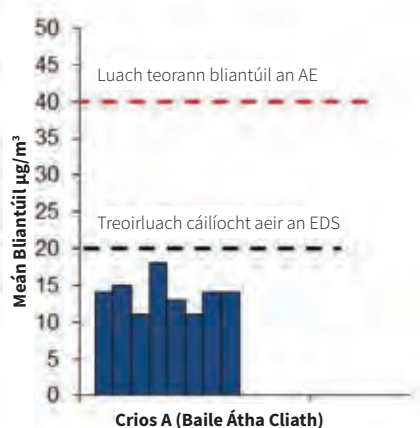
D'fhéadfaí rioscaí reatha a ghéarú amach anseo, go háirithe nuair a chuirtear san áireamh go dtuairtear go dtiocfaidh borradh ar an daonra. De réir mar a théann daonra na Cathrach i méid, is amhlaidh a théann an gá atá le gréasáin iompair agus iompraíochta, fuinnimh, diúscair dramhaíola agus tithíochta. Beidh gá le haon teicneolaíochtaí nua (bithmhais, etc.) a tugadh isteach chun dul i ngleic le hathrú aeráide a mheasúnú i dtaobh an tionchair a imrítear ar cháilíocht an aeir.

Is iad astaíochtaí truailléin aeir, go háirithe PM_{10} agus NOX (ocsaíd de nítrigin) a scaoiltear as breosla um thrácht ar bhóithre agus breosla soladach cónaithe, móin, gual agus adhmaid a dhó, is mó a bhagaíonn ar cháilíocht an aeir i gceantair uirbeacha^[25]. Fiú cé go bhfuil breoslaí níos glaine agus astaíochtaí laghdaithe ann mar thoradh na caighdeán nua i dtaobh astaíochtaí gluaisteáin, tá méadú tugtha faoi deara fós féin in Éirinn ar an méid gluaisteán agus méideanna a n-innill. Chomh maith leis sin, aistríodh chuig innill díosail le blianta beaga anuas, a scaoileann níos lú CO_2 ach a scaoileann níos mó ábhar cáithnínach.

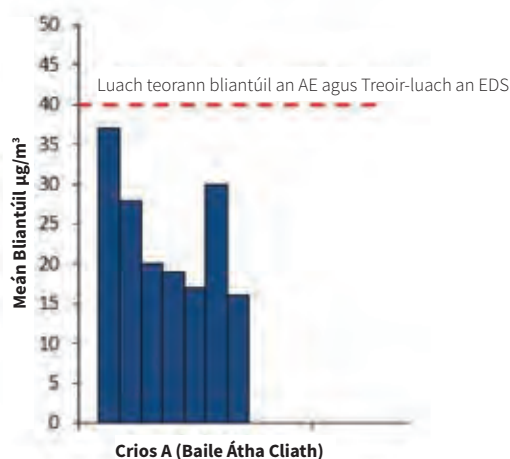
Tháinig méadú i gCathair Bhaile Átha ar thógáil agus forbairt le blianta beaga anuas, agus tuairtear go rachaidh tógáil i méid mar gheall ar an éileamh méadaithe ar thithíocht i measc daonra atá ag fás. Fad a mhéadaíonn tógáil agus scartáil sa Chathair, is amhlaidh a mhéadóidh astaíochtaí ar eitilt agus cáithníní deannaigh, a dhéanann saincheistanna sláinte i measc an daonra níos measa.

Fíor 16 Meándlúsanna Ábhair Cháithnínigh Bhlantúil $PM_{2.5}$ (Mínábhair Cáithnínach) ag Stáisiúin Aonair in 2016 (Foinse: an GCC)

Fíor 17 Meándlúsanna Ábhair Cháithnínigh Bhlantúil $PM_{2.5}$ ag Stáisiúin Aonair in 2016 (Foinse: an GCC)

Fíor 18 Meándlúsanna NO_2 Bhlantúil (Dé-ocsaíd Nítrigine) ag Stáisiúin Mhonatóireachta Aonair in 2016 (Foinse: an GCC)

GNÍOMHARTHA OIRIÚNAITHE DO THRUAILLIÚ AEIR AGUS CÁILÍOCHT AN AEIR

Tá de chuspóir ag gníomhartha oiriúnaithe do thruailliú aeir agus cáilíocht an aeir chun na héifeachtaí a bhíonn ag truailliú aeir a laghdú agus monatóireacht a dhéanamh orthu. Déantar seo trí bheartas agus reachtaíocht chun truailléain a rialáil a ghin earnálacha éagsúla fuinnimh i gCathair Bhaile Átha Cliath. Is iad an dá earnáil is mó a imríonn tionchar ar cháilíocht an aeir ná téamh baile agus iompar. Beidh aer níos glaine agus timpeallacht níos sláintiúla do shaoránaigh mar thoradh ar aistriú ó bhreosla soladach a dhó go dtí modhanna téimh baile níos glaine agus níos éifeachtúla i dtaobh fuinnimh agus aistriú ó úsáid a bhaint as gluaisteáin phríobháideacha díosail agus pheitрил chuig modhanna eile iompair, ar nós siúil, rothaíochta agus feithiclí leictreacha. Tá seo thar a bheith tábhachtach inár dtimpeallachtaí uirbeacha atá i mbaol. Chun na hathruithe iompraíochta seo a dhreasú agus chun cur leo go poiblí, tá sé ríthábhachtach go nglacann Éire le réitigh bheartais ar féidir leo an dá shaincheist a nascadh, is é sin, cáilíocht an aeir chomhthimpeallaigh agus athrú aeráide a mhaolú. Ba cheart go ndéanfaí *Straitéis Aeir Ghlain Náisiúnta an Rialtais*, atá le foilsiú, an bealach chun cinn a threorú i dtaobh réitigh bheartais d'Éirinn ina leith seo.

Áirítear leis na gníomhartha ar ghlac Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath leo an méid seo a leanas:

- Rialuithe éifeachtacha forfheidhmithe - *an tAcht um Thruailliú Aeir, 1987* a rialálann agus a dhéanann monatóireacht ar dhó neamhdhleathach, astaíochtaí iomarcacha ón tionscal agus astaíochtaí deannaigh ón tionscal tógála
- Beartais iompair chun truailléain a laghdú. Áirítear leis seo rotharbhealaí, saoraidí méadaithe páirceála agus taistil, srian ar fheithiclí earraí troma i Lár na Cathrach agus Mórlánaí Bus (MLBanna) a fhairsingiú.
- Forbairt a rialú fad a dtugtar tús áite d'fhorbairtí áitiúcha ardlúis atá i ngar do bhealaí agus chonlástí iompair phoiblí.
- Teastaíonn Measúnú ar an Tionchar ar an gComhshaol (MTC) agus Ráitis ar an Tionchar ar an gComhshaol ó fhorbairtí móra a chuireann isteach ar chead pleanála. Ba cheart do MTCanna sonraí a thabhairt faoin tionchar a imreoidh an fhorbairt ar cháilíocht an aeir.
- Fardail astaíochtaí a athbhreithniú agus a nuashonrú, samhaltú de cháilíocht an aeir uirbigh agus monatóireacht ar cháilíocht an aeir chomhthimpeallaigh.

PLEANÁIL FREAGARTHA ÉIGEANDÁLA

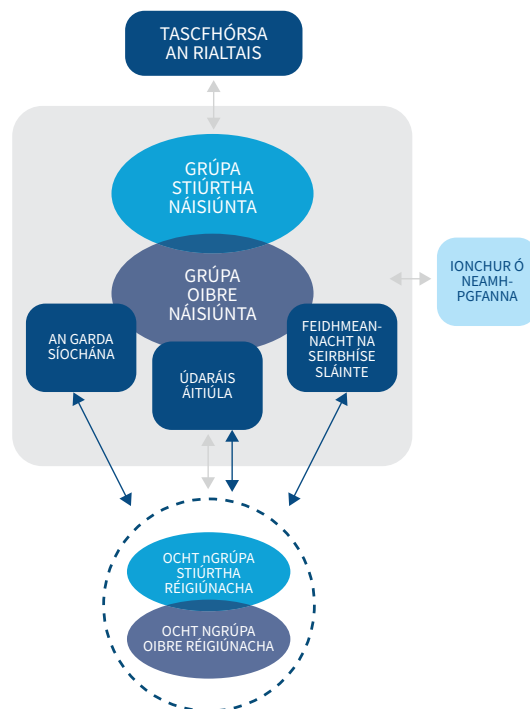
Léirigh an bhonnlíne oiriúnaithe go bhfuil teagmhais adhaimsire mar gheall ar aeráid athraitheach ag méadú i dtaobh minicíochta agus déine araon, agus gur féidir leo baol a chruthú do shaoránaigh agus don bhonneagar. Tugann seo chun solais an gá atá le pleanáil éigeandála, agus le pleananna a dhéantar a nuashonrú go leanúnach ar aon dul leis na teagmhais adhaimsire

seo. Leagtar amach sa Chreat Bainistíochta Mór-Éigeandála (BMÉ) an caidreamh oibre idir na gníomhaireachtaí éagsúla atá sa fhreagairt éigeandála túsline. Déantar éigeandáil mhór a shainmhíniú sa BMÉ mar seo a leanas:

Aon teagmhas, a dtugtar fógra gearr nó fógra ar bith ina thaobh, de ghnáth, is cúis le nó a bhagraíonn ar bhás nó gortú, nó cur isteach tromchúiseach ar sheirbhísí bunriachtanacha nó díobháil a dhéanamh do réadmhaoin, an timpeallacht nó bonneagar a sháraíonn gnáthacmhainneacht na bpríomhsheirbhísí éigeandála sa cheantar ina dtarlaíonn an teagmhas, agus ag a bhfuil gá le nósanna imeachta breise ar leith a ghníomhachtú agus ar gá acmhainní breise a shlógadh le freagairt éifeachtach chomhordaithe a chinntiú^[26].

Cuireann an Creat BMÉ ar chumas Príomhghníomhaireachtaí Freagartha (PGFanna), ina bhfuil an Garda Síochána, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte agus údaráis áitiúla, chun freagairt chomhordaithe a ullmhú agus a dhéanamh d'éigeandálaí móra. Déileálann Príomhsheirbhísí Éigeandála (PSÉanna) le teagmhais ar scála beag, lena n-áirítear an Garda Síochána, an tSeirbhís Otharcharranna, an tSeirbhís Dóiteáin agus Garda Cóta na hÉireann. Is féidir leis na Fórsaí Cosanta, seirbhísí éigeandála deonacha, cuideachtaí iompair agus pobail a ndearnadh difear dóibh tacú le PGFanna trí bhainistiú ar éigeandálaí móra.

Léirítear i bhFíor 19 thíos na struchtúir náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla a bunaíodh chun tacú le forbairt an Chreata.

Fíor 19 Struchtúir le haghaidh Cur i bhFeidhm (Foinse: Creat Bainistíochta Mór-Éigeandála)

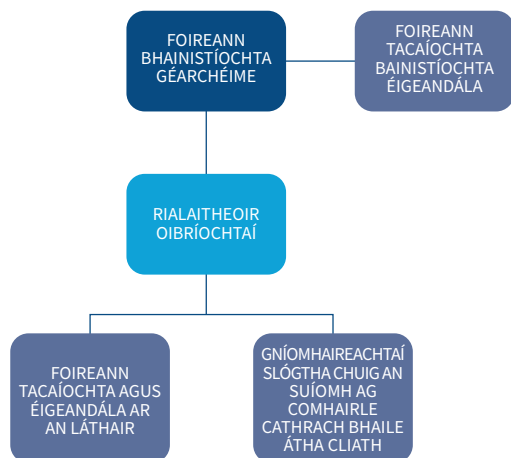
FREAGAIRT ÉIGEANDÁLA AR LEIBHÉAL ÁITIÚIL AGUS RÉIGIÚNACH

Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath mar chuid de Mhór-Éigeandáil an Réigiúin Thoir agus is Príomhghníomhaireacht Freagartha (PGF) í. Is í Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath Príomhsheirbhís Éigeandála (PSÉ) CCBÁC agus riarann sí Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath thar ceann Chomhairle Contae Dhún Laoghaire-Ráth an Dúin, Chomhairle Contae Fhine Gall agus Chomhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas.

Tá i bPlean Mór-Éigeandála Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 2015^[27] clár éigeandála leanúnach a dhéanann anailís ar ghuaiseacha agus measúnú riosca, pleanáil freagartha, pleanáil aisghabhála agus bíonn baint aige in oiliúint idirghníomhaireachta, cleachtaí agus fóraim réigiúnacha.

Tugann gach roinn den Chomhairle faoi bhreithmheas ar a nósanna imeachta agus pleananna oibríochtúla reatha le comhoiriúnacht do na cáipéisí pleanála móréigeandála a chinntiú.

Nuair a dhearbhaítear móréigeandáil, bunaíonn an bhainistíocht shinsearach laistigh den údarás áitiúil, an Garda Síochána agus Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte grúpa áitiúil comhordaithe. Áirítear le príomhróil sa ghrúpa seo rialaitheoir oibríochtaí, comhordaitheoir ar an láthair agus Foireann Bainistithe Géarchéime (FBG) CCBÁC.

Fíor 20 Rialú Údaráis Áitiúil ar Acmhainní (Foinse: Plean Mór-Éigeandála CCBÁC 2015).

Foireann bhainistíochta ar leibhéal straitéiseach é an FBG laistigh de CCBÁC agus tuairiscíonn sé go díreach leis an bPríomhfhéidhmeannach. Tionóltar an FBG i rith móréigeandála, agus bíonn sé freagrach as an méid seo a leanas:

- Freagairt fhoriomlán CCBÁC don mhóréigeandáil a bhainistiú, a rialú agus a chomhordú

- Tacaíocht a sholáthar do Rialaitheoir Oibríochtaí CCBÁC atá ar an láthair agus acmhainní a ghnóthachtáil ó CCBÁC nó go seachtrach
- Idirchaidreamh a dhéanamh leis na ranna rialtais ábhartha maidir le saincheistanna straitéiseacha
- Rannpháirtíocht CCBÁC a chinntiú sna struchtúir chomhordaithe idirghníomhaireachta

SEIRBHÍSÍ AGUS ACMHAINNÍ FREAGARHA ÉIGEANDÁLA

Cuireann Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath an príomhfhreagairt ar fáil d'éigeandálaí sa Chathair. Tacaíonn CCBÁC leis an bhfreagairt seo trí na feidhmeanna seo a leanas a sholáthar, i measc cinn eile:

- Soláthar seirbhísí a chomhordú ó gach roinn den Chomhairle
- Gach foirgneamh, ar nós ionaid fóillíochta agus ionaid phobail, a chur ar fáil do dhaoine a dhíláithrigh an éigeandáil
- Eagraíocht Cosanta Sibhialta dheonach a sholáthar
- Comhairle agus cúnamh a sholáthar leis an nglantachán i ndiaidh tuile nó truailliú mór
- Measúnú a dhéanamh ar dhíobháil struchtúrach a rinneadh d'fhoirgnimh
- Cruinnithe ilghníomhaireachta a chomhordú agus a stiúradh chun aisghabháil pobail a phleanáil

Déanann Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath cruinnithe, gníomhaíochtaí, oiliúint agus tacaíocht d'Fhoireann Bainistithe Géarchéime (FBG) CCBÁC, tabhairt faoi athbhreithniú ina measc ar an bPlean Mór-Éigeandála agus Pleananna Drochaimsire.

FOPHLEANANNA CHUN FREAGAIRT DO DHROCHAIMSIR AGUS ÉIGEANDÁLAÍ TUILE

Fophlean den Phlean Éigeandála iad Pleananna Drochaimsire, agus is féidir iad a ghníomhachtú chun ullmhú nó freagairt do mhóréigeandáil nó móréigeandáil a athshlánú. Féadfaidh éigeandálaí drochaimsire bagairtí suntasacha a chur roimh cheantair laistigh de theorainn an údaráis áitiúil agus, ar an ábhar sin, is iad an phríomhghníomhaireacht chun an fhreagairt a chomhordú do theagmhais drochaimsire ina limistéar. Eisíonn Met Éireann rabhaidh drochaimsire seirbhíse poiblí do CCBÁC, agus is é an spriocam chun rabhadh a eisiúint 24 uair an chloig roimh thús an teagmhais, nó a fhad le 48 uair an chloig roimh ré nuair a bhíonn muinín ard.

Leag Rannán Draenála agus Seirbhísí Fuíolluisce CCBÁC bearta amach chun rabhaidh drochaimsire a d'eisigh Met Éireann a fháil agus freagairt go pras dóibh, agus tá a chórais féin tuartha agus mhonatóireachta tuile cósta aige chun borradh cósta a thuar.

BONNLÍNE MHAOLAITHE

ÚSÁID FUINNIMH AGUS ASTAÍOCHTAÍ CHOMHAIRLE CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH

Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (CCBÁC) freagrach as úsáid fuinnimh agus astaíochtaí óna foirgnimh agus saoraidí, a soilsiú poiblí, agus a flít feithiclí, chomh maith. Léiríonn an fhaisnéis ó bhunachar sonraí Monatóireachta agus Tuairiscithe (M agus T) Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (an SEAI) gur úsáid CCBÁC 186 gigeavatuair (GWh), ar an iomlán, de phríomhfhuinneamh in 2017. Léiríonn an bunachar sonraí fuinnimh, chomh maith, gur fheabhsaigh CCBÁC a feidhmíocht fuinnimh 29.8% idir bliain na bonnlíne (ar meán atá i gceist leis sin idir 2006 agus 2008) agus 2017, arb ionann sin agus dearbhchoigilteas carnach 39.9 GWh de phríomhfhuinneamh i rith na tréimhse céanna. Tugann seo bearna in aghaidh sprice 3.2% chun solais, a chiallaíonn gur gá do CCBÁC feabhas 3.2% sa bhreis a chur ar a fheidhmíocht fuinnimh idir an t-am i láthair agus 2020, chun a sprioc laghdaithe fuinnimh 33% a bhaint.

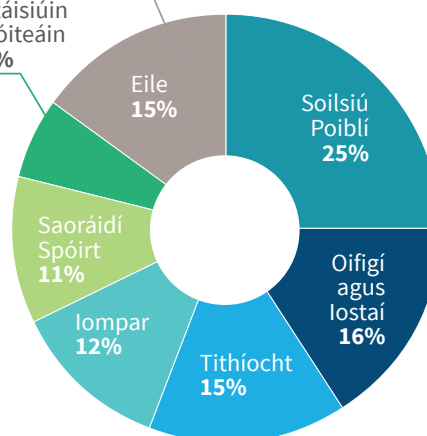
Ba iad na foirgnimh agus saoraidí ba mhó a d'úsáid fuinneamh, agus d'úsáid siad 63% de phríomhídiú fuinnimh na Comhairle, ar an iomlán. Is é príomhchúis leis seo ná an líon mór foirgneamh faoi úinéireacht na Comhairle. Bhí soilsiú poiblí ar an dara rud ba mhó a d'úsáid fuinneamh (25% den ídiú fuinnimh iomlán), agus b'ionann an méid a d'úsáid an fhlít chathartha agus 12% den úsáid fuinnimh iomlán.

Mar shínitheoir le Conradh na Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh, tá CCBÁC tiomanta dá hastaíochtaí carbóin féin a laghdú 40% faoin mbliain 2030, i gcomparáid le bliain na bonnlíne.

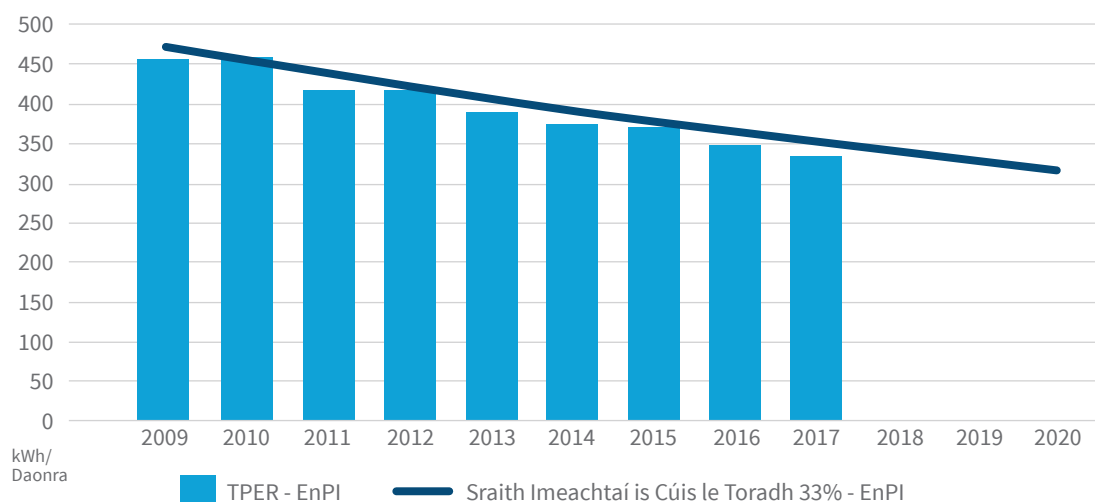
EILE:

Soilse Tráchtá 5%
Leabharlanna agus Dánlanna 5%
Breoslaí Téimh 2%
Ilghnéitheach 3%

Stáisiúin
Dóiteáin
6%

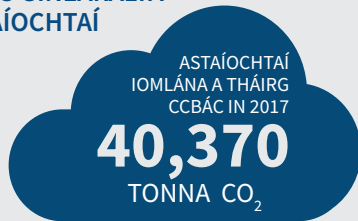

Fíor 21 Úsáideoirí Móra Fuinnimh

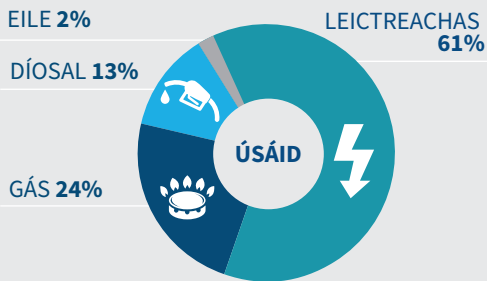

Fíor 22 Feidhmíocht Fuinnimh Bhliantúil CCBÁC i gComparáid leis an tSraith Imeachtaí is Cúis le Toradh 33%

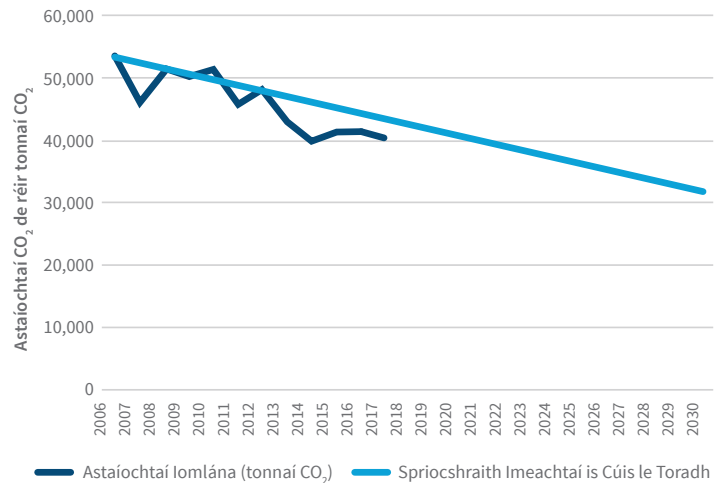
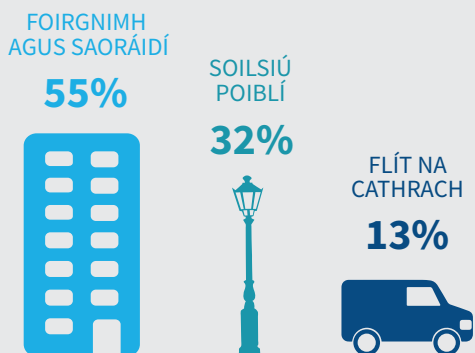
LÉARGAS GINEARÁLTA AR ASTAÍOCHTAÍ CCBÁC

ASTAÍOCHTAÍ CCBÁC DE RÉIR SAGHAS BREOSLA

ASTAÍOCHTAÍ CCBÁC DE RÉIR CATAGÓIRE

Fíor 23 Astaíochtaí CCBÁC 2006-2017, le Sraith Imeachtaí is Cúis leis an Sprioc chun Laghdú 40% a bhaint amach faoi 2030

Mar shínitheoir le Conradh na Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh, tá CCBÁC tiomanta dá hastaíochtaí carbóin féin a laghdú 40% faoin mbliain 2030, i gcomparáid le bliain na bonnliúne.

Léirítear i bhFíor 23 thuas gur tháinig laghdú ar astaíochtaí CCBÁC anuas ó 53,240 tonna CO₂ in 2006 go dtí 40,370 tonna CO₂ in 2017. Ciallaíonn seo gur gá do CCBÁC a hastaíochtaí CO₂ a laghdú 8,430 tonna (16%) chun sprioc 2030 chun laghdú 40% a bhaint amach ar a bliain bhonnliúne.

In 2017, b'ionann astaíochtaí iomlána na Comhairle agus 40,370 tonna CO₂. Ba iad na foirgnimh agus saoráidí ba mhó a chuir leis seo, agus b'ionann iad agus 55% de na hastaíochtaí iomlána. Ba é soilsiú poiblí agus an fhlíit chathartha an dara rud ba mhó a chuir le hastaíochtaí na Comhairle (32% agus 13%, faoi seach).

Léirítear i bhFíor 23 thuas astaíochtaí CCBÁC ó 2006 go 2017, le sraith thuartha imeachtaí is cúis leis an sprioc chun laghdú 40% a bhaint amach faoi 2030. In 2017, ghin leictreachas 61% d'astaíochtaí na Comhairle; ba é ba phríomhchúis leis seo ná an mórmhéid leictreachais a úsáidtear i soilsiú poiblí agus i bhfoirgnimh agus saoráidí na Comhairle. Ba é gás nádúrtha an dara rud ba mhó a chuir le hastaíochtaí (24%). Úsáideadh tromlach an gháis seo le haghaidh téamh spáis i bhfoirgnimh agus saoráidí na Comhairle. Chuir díosal, arbh é tromlach an fhuinnimh a úsáideadh don fhlíit feithiclí, 13% leis na hastaíochtaí iomlána.

TITHÍOCHT SHÓISIALTA CHOMHAIRLE CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH

Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath freagrach as leithdháileadh, cothabháil agus athchóiriú a stoic tithíochta sóisialta, ach níl sí freagrach as úsáid fuinnimh laethúil a tionóntaí. Is féidir leis an gComhairle dul i mbun beart chun na hastaíochtaí seo a laghdú, trí uasghráduithe ar éifeachtúlacht fuinnimh.

Tá an fhaisnéis is déanaí atá ar fáil do thithíocht shóisialta CCBÁC bunaithe ar shonraí tithíochta sóisialta 2016 na Comhairle agus ar Uirlis Taighde Rátáil Fuinnimh Foirgnimh (RFF) an SEAL. Deimhniú éifeachtúlachta fuinnimh réadmhaoin is ea RFF. Is réadmhaoin a bhaineann rátáil 'A1' amach is éifeachtúla i dtaobh fuinnimh, agus is réadmhaoin a bhfuil rátáil 'G' acu is lú is éifeachtúil.

Taispeántar i bhFíor 24 na Rátálacha Fuinnimh Foirgnimh do stoc tithíochta sóisialta CCBÁC go léir in 2016. Ba é an rátáil ba choitianta F, arbh ionann sin agus 21% den stoc tithíochta sóisialta iomlán sa Chathair. Tógadh tromlach na bhfoirgnimh ag a bhfuil rátáil F idir 1919 agus 1970.

In 2016, bhí rátáil A ag seacht n-aonaid tithíochta sóisialta sa Chathair, agus bhí rátáil C3 nó níos fearr ag 30% den stoc tithíochta sóisialta. Tá an stoc tithíochta sóisialta i gCathair Bhaile Átha Cliath ag dul in aois agus mar toradh air sin, d'éireodh ní b'fhearr le háiteanna cónaithe nuathógtha nó uasghrádaithe, de ghnáth.

Léirítear i bhFíor 2, chomh maith, athruithe ar na RFFanna i gcaitheamh tréimhse ocht mbliana ó 2009 go 2016. I Meitheamh 2013, chuir CCBÁC tús le Clár Uasghrádaithe Creatlaí agus tá uasghrádú leanúnach á dhéanamh aici ar an stoc tithíochta sóisialta chun é a dhéanamh níos éifeachtúla.

A fhad le 2016, d'eascair laghdú 15% ar astaíochtaí CO₂ as na gníomhartha seo agus tá aistriú bainte amach ó rátálacha E, F agus G dá bharr, go dtí rátálacha níos fearr B agus C.

TITHÍOCHT SHÓISIALTA CHOMHAIRLE CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH

LÉARGAS GINEARÁLTA
AR ASTAÍOCHTAÍ
TITHÍOCHTA SÓISIALTA

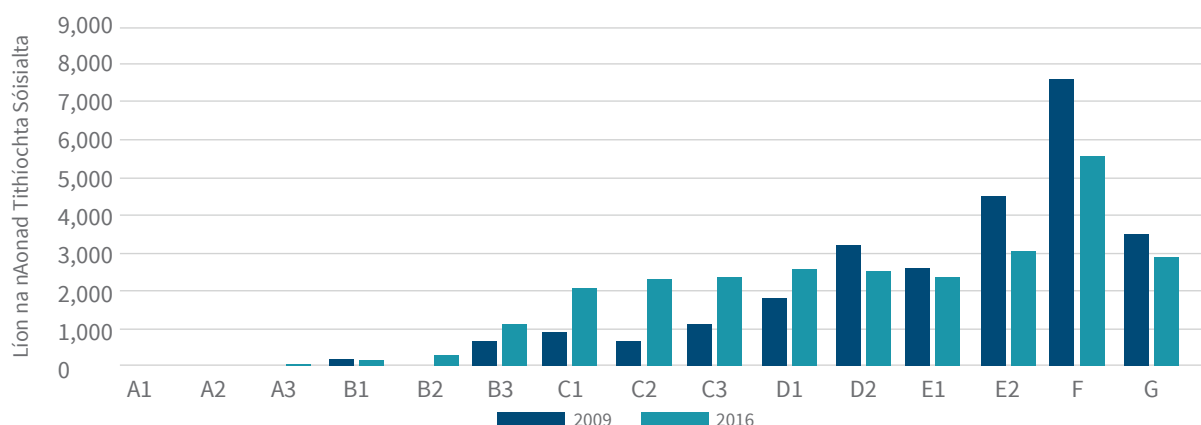
94,040 tCO₂

TUGADH RÁTÁIL C3 NÓ NÍOS FEARR DO 30% DEN STOC TITHÍOCHTA SÓISIALTA I GCATHAIR BHAILE ÁTHA CLIATH, AGUS BA É 'F' AN SAGHAS BA CHOITIANTA RFF

LAGHDÚ 15%

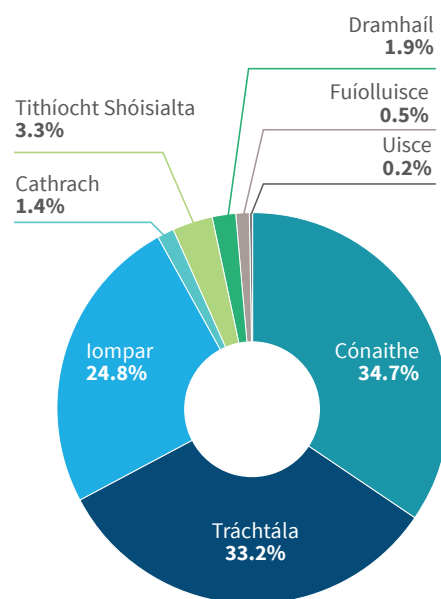
AR ASTAÍOCHTAÍ CO₂ IDIR 2009 AGUS 2016 MÁR GHEALL AR OBAIR LEANÚNACH IARFHEISTITHE

Fíor 24 Rátálacha Fuinnimh Foirgnimh do Stoc Tithíochta Sóisialta Chathair Bhaile Átha Cliath go léir in 2016

ASTAÍOCHTAÍ IOMLÁNA CHATHAIR BHAILE ÁTHA CLIATH

Tá an fhaisnéis is déanaí atá ar fáil d'astaíochtaí iomlána i gceantar Chathair Bhaile Átha Cliath iomlán bunaithe ar shonraí Dhaonáireamh 2016. Trí úsáid a bhaint as na sonraí seo, bhí Codema in ann a ríomh gurbh ionann na hastaíochtaí iomlána do Chathair Bhaile Átha Cliath agus 2,810,880 tonna CO₂, in 2016. Ba iad na hearnálacha a tháirg na hastaíochtaí ba mhó na hearnálacha cónaithe, tráchtála agus iompair, agus b'ionann na hastaíochtaí a ghin siad agus 34.7%, 33.2%, agus 24.8% de na hastaíochtaí iomlána, faoi seach. B'ionann astaíochtaí féin Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath agus 1.4% den iomlán seo, agus chuir tithíocht shóisialta 3.3% sa bhreis leis seo. Leagann seo an bhéim ar an ngá atá le comhoibriú agus gníomh i measc na bpáirtithe leasmhara go léir chun na 95.3% eile d'astaíochtaí a chomhrac ó fhoinsí earnála poiblí agus príobháidí i gCathair Bhaile Átha Cliath.

Fíor 25 Astaíochtaí Iomlána Gáis Cheaptha Teasa do Chathair Bhaile Átha Cliath in aghaidh na hEarnála

Breis faisnéise

Chun teacht ar bhreis faisnéise agus ar anailís níos mionsonraithe ar astaíochtaí Gáis Cheaptha Teasa Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, féach, le do thoil, Aguisín I den cháipéis seo, nó léigh 'Tuarascáil Astaíochtaí Bonnline Chathair Bhaile Átha Cliath 2016' ag www.codema.ie/publications

GARSPRIOC 3: PLEAN

I ndiaidh an cás reatha astaíochtaí, leochaileacht do rioscaí a bhaineann le hathrú aeráide agus tionchar féideartha amach anseo i gCathair Bhaile Átha Cliath a dheimhniú, ba é an chéad chéim eile chun gníomhartha a chur le chéile chun na rioscaí seo a laghdú. Leanadh leis an eolas a bailíodh trí agallaimh aghaidh ar aghaidh, taighde agus ceardlann tosaigh agus cuireadh an dara ceardlann ar siúl chun gníomhartha a bheachtú agus chun ionchur ón bhfoireann a fhiosrú. Thug seo deis, chomh maith, do cheithre Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath eolas a mhalartú agus grúpaí réigiúnacha a bhunú sna limistéir éagsúla ghníomhaíochta.

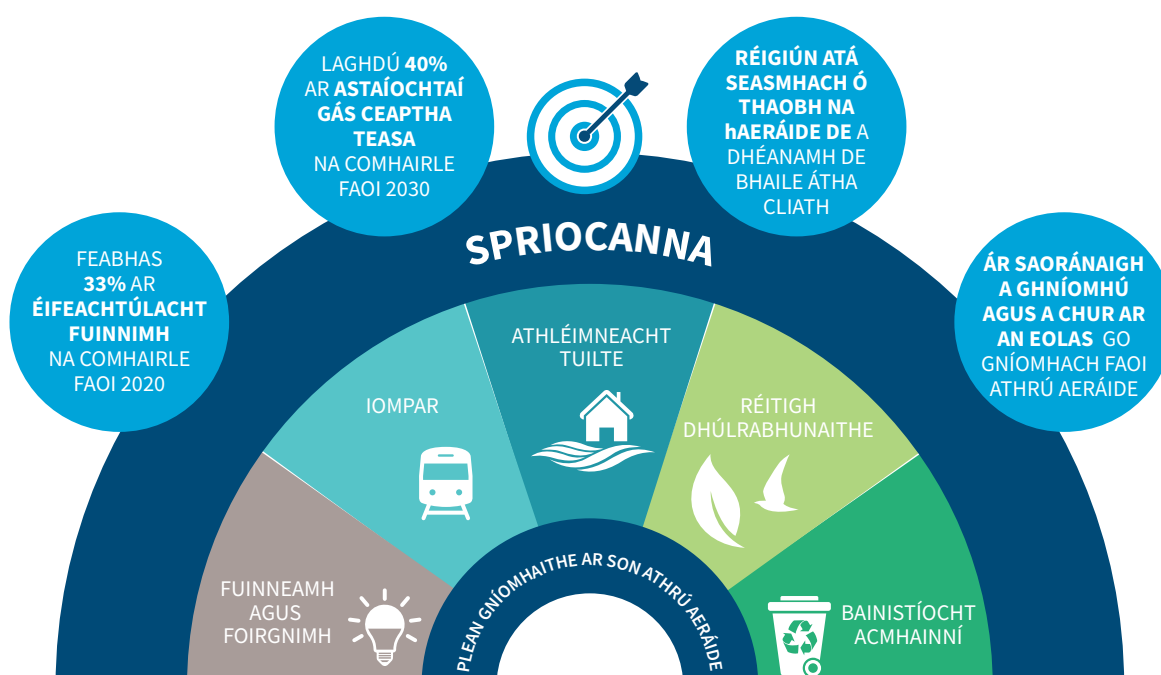

GNÍOMHARTHA A BHAILIÚ AGUS TÁSCAIRÍ A FHORBAIRT

Eagraíodh na gníomhartha isteach sna cúig phríomhlimistéar seo a leanas Fuinneamh agus Foirgnimh, Iompar, Athléimneacht do Thuile, Réitigh Dhúlraibhunaith, agus Bainistíocht Acmhainní. Léirítear sna limistéir seo sainchúram CCBÁC agus é mar chuspóir comhoibriú níos fearr a chothú i measc na ranna éagsúla laistigh den Chomhairle.

Tuigeann CCBÁC go bhfuil ról le glacadh aige chun astaíochtaí a laghdú agus athléimneacht aeráide a chruthú lasmuigh dá sainchúram, mar shíniitheoir le Conradh na Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh agus cur le spriocanna náisiúnta.

Déanfar ceannaire aeráide den chomhairle, agus tabharfaidh sí faoi réitigh nua nó cleachtais oibre ar féidir le saoránaigh, gnólachtaí nó comhlachtaí poiblí eile iad a aithris. Chun méadú ar agus glacadh le rioscaí athraithe aeráide a mhéadú, cuirfidh CCBÁC saoránaigh ar an eolas trí ghníomhartha a mhúsclaíonn feachtas ar shaincheisteanna agus réitigh aeráide agus éascóidh siad tionscadail faoina dtugann saoránaigh agus gnólachtaí i dtreo athléimneacht aeráide. Moltar cur chuige comhtháite i leith cinnteoireachta maidir leis na gníomhartha athraithe aeráide seo.

Fíor 26 An Plean Gníomhaíochta a Shamhlú

RÉIMSE GNÍOMHAÍOCHTA:

FUINNEAMH AGUS FOIRGNIMH

IOMPAR

ATHLÉIMNEACHT TUILTE

RÉITIGH DHÚLRABHUNAITHE

BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

FUINNEAMH AGUS FOIRGNIMH

LÉARGAS GINEARÁLTA

Ídíodh
163 GWh
in 2017

=

35,010
tonna CO₂

SPRIOCANNA

FEABHSÚ

33%

AR ÉIFEACHTÚLACHT
FUINNIMH FAOIN
MBLIAIN 2020

LAGHDÚ

40%

AR ASTAÍOCHTAÍ GCT
NA COMHAIRLE
FAOIN MBLIAIN 2030

SAMPLAÍ DE NA PRÍOMHSHAGHSANNA GNÍMH

Máistirphlean Fuinnimh do
Réigiún Bhaile Átha Cliath

Uasghrádaithe ar shoilsiú poiblí

Córas Téimh Ceantair
Bhaile Átha Cliath

Iarfheistiú tithíochta sóisialta

Pacaí Coigilte Fuinneamh Baile i
ngach leabharlann phoiblí CCBÁC

Uasghráduithe ar fhoirgnimh trí úsáid a
bhaint as Conarthaí Feidhmíochta Fuinnimh

SAMPLAÍ DE PHÁIRTITHE LEASMHARA LE HOIBRÍÚ LEO AGUS LE TIONCHAR A IMIRT ORTHU

GNÓLACHTAÍ
PRÍOBHÁIDEACHA

SAORÁNAIGH
PHRÍOBHÁIDEACHA

RANNA RIALTAIS, e.g. CCBÁC

AN SEAI

SOLÁTHRAITHE
FUINNIMH

FORBRÓIRÍ

“ Is í ár bhfís chun Cathair náid carbón a bhaint amach agus an fuinneamh go léir á ghiniúint ó fhoinsí in-athnuaite. Dhéanfaí na foirgnimh go léir a thógáil nó a iarfheistiú i dtaobh caighdeáin tógála nach mór neodrach ó thaobh fuinnimh a chuirfidh timpeallachtaí compordacha, teo, cónaithe agus oibre ar fáil

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

In 2017, d'ídh cuntas foirgneamh agus soilsithe phoiblí Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 163 GWh de phríomhfhuinneamh, a ghin 35,010 tonna CO₂. Léiríonn na gníomhartha a dtugtar cuntas orthu sa mhír seo conas a laghdóidh CCBÁC na hastaíochtaí óna hoibríochtaí agus soláthar seirbhíse trí phleanáil fuinnimh níos fearr trí úsáid a bhaint as léarscáiliú fuinnimh agus feabhsúcháin ar éifeachtúlacht fuinnimh foirgnimh. Níl CCBÁC freagrach as foirgnimh phríobháideacha a uasghrádú i gCathair Bhaile Átha Cliath, cuirfidh sé eolas ar fáil ar conas a rinne CCBÁC stoc tithíochta sóisialta agus faoi úinéireacht na Comhairle a iarfheistiú, agus conas a rinne sé córais fuinnimh in-athnuaite a chur chun feidhme. Tá CCBÁC ag cabhrú le saoránaigh, chomh maith, chun bheith níos feasaí ar an úsáid a bhaineann siad as fuinneamh trí Phacaí Coigilte Fuinneamh Baile a chur ar fáil i ngach ceann dá leabharlanna poiblí.

PLEANÁIL FUINNIMH

Tugtar faoi anailís ar an úsáid a bhaintear as fuinneamh agus astaíochtaí gaolmhara ar leibhéal náisiúnta agus úsáidtear iad chun beartais fuinnimh straitéiseacha ar leibhéal náisiúnta a fhorbairt. Cuireann pleanáil fuinnimh ar leibhéal áitiúil ar chumas réitigh ísealcharbóin a shainaithint, áfach, a dheartar go sonrach i leith shaintréithe fuinnimh ar leith an réigiúin a scrúdaítear.

In 2015, chuir Codema *Anailís ar Éileamh Fuinnimh Spásúil Chathair Bhaile Átha Cliath* (SEDA) le chéile chun tuiscint níos fearr a fháil ar an éileamh reatha agus amach anseo ar fhuinneamh agus ar acmhainní áitiúla fuinnimh na Cathrach laistigh de chomhthéacs spásúil. Cheadaigh a mhodheolaíocht 'limistéir shaintréithe fuinnimh' a shainiú, i.e. limistéir ina bhfuil saghsanna ar leith de riachtanais fuinnimh, patrúin ídithe agus na saghsanna breosla a úsáidtear. Rinneadh na riachtanais seo a mheaitseáil ansin leis an réiteach teicniúil is fearr atá ar fáil a chuimsíonn acmhainní in-athnuaite agus réitigh atá éifeachtúil ar fhuinneamh.

Ba SEDA Chathair Bhaile Átha Cliath an pointe tosaigh i dtaobh pleanáil fuinnimh iomlánaíoch sa Chathair agus, ag cur leis an obair seo, forbróidh Codema Máistirphlean Fuinnimh do Réigiún Bhaile Átha Cliath ina iomláine.

CÁS-STAIDÉAR

Foinse an ghrianghraif: Fáilte Ireland / David Soanes

Máistirphlean Fuinnimh do Réigiún Bhaile Átha Cliath

Cruthóidh Máistirphlean Fuinnimh do Réigiún Bhaile Átha Cliath, ar thacaigh clár Taighde, Forbartha agus Taispeána (RD&D) an SEAI leis ar feadh breis agus dhá bhliain, bealaí fianaisebhunaithe, réalaíocha agus costáilte do Réigiún Bhaile Átha Cliath chun a spriocanna laghdaithe astaíochtaí carbóin a bhaint amach faoin mbliain 2030 agus 2050. Áireofar leis an anailís ar an gcás gach limistéar úsáide fuinnimh i Réigiún Bhaile Átha Cliath, agus déanfar meastóireacht air bunaithe ar an tionchar socheacnamaíoch agus comhshaoil. Bronnfaidh na cásanna a eascróidh as na huirliisí ar phleanálaithe, ailtirí, innealtóirí agus déantóirí eile beartais ar an údarás áitiúil chun beartais éifeachtacha ísealcharbóin agus chun cinneadh straitéiseacha a dhéanamh a imreoidh tionchar ar an úsáid a bhaintear as fuinneamh i mBaile Átha Cliath. Díreoidh an Plean ar na limistéir inar féidir dul i mbun gníomhartha chun bearta éifeachtúlachta fuinnimh a thabhairt isteach iontu agus astaíochtaí CO₂ a laghdú iontu, ar nós córais fuinnimh ceantair agus teicneolaíochtaí fuinnimh in-athnuaite.

Aithnítear go bhfuil gá ann ar fud na hEorpa le comhtháthú méadaithe údaráis áitiúil idir planáil d'athrú aeráide agus uirlisí agus straitéisí planála spásúlachta. I gcomhthéacs Bhaile Átha Cliath, tá príomhról le glacadh ag Pleananna Forbartha Cathrach agus pleananna agus straitéisí eile chun freagairtí beartais fianaisebhunaithe a stiúradh d'athrú aeráide a mhaolú agus oiriúnú dó.

Is iad na príomhchuspóirí atá ag beartas athraithe aeráide fianaisebhunaithe atá ag teacht chun cinn ar an leibhéal áitiúil:

- Nasc níos dlúithe a fhorbairt idir beartas náisiúnta athraithe aeráide agus beartas planála spásúlachta i dtaobh athrú aeráide a mhaolú agus oiriúnú dó
- Beartais agus cuspóirí athraithe aeráide a bhunú ar thuiscint dhaingean spásúil ar na próifíll fuinnimh reatha agus amach anseo i measc earnálacha ar scála údaráis áitiúil
- Roghanna eile ísealcharbóin agus aird ar fuinnimh in-athnuaite a ghiniúint agus a sholáthar a chur chun cinn, agus aird ar na deiseanna a chuireann ordlathas lonnáochotha limistéir údaráis áitiúil ar fáil, éagsúlacht na n-úsáidí talún atá ann faoi láthair, agus an timpeallacht thógtha
- Forbairt modheolaíochta réigiúnaí níos fianaisebhunaithe a spreagadh chun léarscáiliú spásúil a dhéanamh ar rioscaí agus leochaileacht aeráide agus ar forbairt beartas oiriúnaithe d'athrú aeráide amach anseo
- Eolas a chur ar fáil d'údaráis áitiúla, eagraíochtaí earnála poiblí agus príobháidí agus páirtithe leasmhara aeráide maidir le bearta agus freagairtí is mó a bhaineann le hábhar ar an leibhéal áitiúil
- Baint níos agus ceannaireacht fearr i measc údaráis áitiúla a spreagadh nuair a bhíonn tionscadail athraithe aeráide á dtabhairt isteach i gcomhpháirtíocht le páirtithe leasmhara eile
- Eolas agus tacaíocht a chur ar fáil do Chonradh Méaraí um Aeráid agus Fuinneamh an AE, a bhfuil gníomhú 'le chéile i dtreo cathracha inbhuanaithe, atá seasmhach ó thaobh na haeráide agus beoga' mar phríomhchuspóir de.

Maidir le Pleananna Forbartha Cathrach, Scéimeanna Pleanála Crios Forbartha Straitéisí agus Pleananna Ceantair Áitiúil amach anseo a ullmhú, tá deis ann chun caibidlí comhtháite agus aonair 'Athraithe Aeráide' a fhorbairt nó a bhreisfhorbairt a théann i ngleic le hathrú aeráide a mhaolú agus oiriúnú dó. Tá beartais agus cuspóirí planála spásúlachta amach anseo in ann éirí níos bunaithe ar chúrsaí spásúla, agus aird ar limistéir léarscáilithe atá oiriúnach do líonraí fuinnimh, tionscadail téimh ceantair, tionscadal fuinnimh in-athnuaite ar scála níos mó, limistéir atá oiriúnach do chórais draenála uirbeacha inbhuanaithe agus bonneagar glas etc. sa chomhthéacs uirbeach.

CÁS-STAIDÉAR

Foinse an ghrianghraif: Fáilte Ireland

Córas Téimh Ceantair Bhaile Átha Cliath

Tá Córas Téimh Ceantair Bhaile Átha Cliath (CTCBÁC) á fhorbairt ag CCBÁC trí Chriosanna Forbartha Straitéisí na Lotaí Thuaidh agus Dhuga na Canála Móire agus an Phoill Bhig, chun téamh ísealcharbóin a sholáthar do thithe agus gnólachtaí sna limistéir seo. Bainfear téamh dramhaíola ó Ionad Dramhaíola go Fuinneamh an Phoill Bhig agus soláthrófar é trí phiopaí inslithe chuig na foirgnimh atá nasctha leis an gcóras, a thiocfaidh in ionad córas téimh breosla iontaise agus a laghdóidh truailliú aeir agus astaíochtaí GCT dá bharr.

Beidh trí chéim sa tionscadal; díreoidh Céim 1 ar fhoirgnimh a nascadh i CFS an Phoill Bhig, beidh foirgnimh i gCéim 2 sa Rinn agus sa Bhaile Gaelach agus nascaidh Céim 3 foirgnimh sna Lotaí Thuaidh agus i nDuga na Canála Móire. Beidh an tionscadal seo ar an tionscadal líonra téimh ceantair is mó sa tír agus déanfaidh se breis agus 16,000 tonna CO₂ a choigilt nuair a bhí na trí chéim bunaithe agus ar siúl. Tá Breithmheas Mionsonraithe Airgeadais agus Tuarascáil Taighde ar an Margadh agus Straitéis Cumarsáide curtha le chéile cheana féin ag Codema thar ceann na Comhairle agus tá €20 milliún faighte ag an tionscadal anois tríd an gCiste um Ghníomhú ar son na hAeráide. Léiríodh go bhfuil an tionscadal inmharthana i dtaobh cúrsaí teicniúla agus geilleagracha d'infheistíocht earnála poiblí i ndiaidh go ndearnadh staidéir mhionsonraithe indéantachta, agus a luaithe go bhfaightear an cistiú go léir, déanfaidh foireann an tionscadail Oibreoir cáilithe Geilleagrach a sholáthar chun an tionscadal a sholáthar. Tá súil leis go dtosóidh an tionscadal seo an chéim sholáthair in 2019/2020.

BAINISTÍOCHT FUINNIMH

Monatóireacht agus Tuairisciú

Tá dualgas ar ÚAanna BÁC faoi I.R. Uimh. 426 de 2014 chun tuairisciú bliantúil a dhéanamh ar a bhfeidhmíocht fuinnimh. I gcleachtas, is éard a bhaineann leis an tuairisciú bliantúil seo ná sonraí iomlána a chur le chéile faoin méid fuinnimh a ídóidh an bhliain roimhe sin. Is éard a bhaineann go príomha leis seo ná sonraí MPRN faoi gach cuntas leictreachais agus sonraí Uimhir Tagartha Gáspointe (GPRN) do gach cuntas gáis nádúrtha, anuas ar na sonraí bliantúla ídithe do shoilsiú poiblí néamh-mhéadraithe, ola théimh agus breoslaí iompair. Thacaigh Codema le CCBÁC maidir leis an tuairisciú reactúil seo leis an gcóras Monatóireachta agus Tuairiscithe (M agus T) fuinnimh náisiúnta a oibríonn Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann (an SEAI) thar ceann na Roinne Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil (an RCGAC).

Athbhreithnithe Bliantúla ar Fhuinneamh

Chuir Codema Athbhreithnithe Fuinnimh le chéile do CCBÁC don bhliain 2016 agus 2017. Is é is cuspóir na nAthbhreithnithe Fuinnimh seo chun cabhrú le CCBÁC maidir lena chlár pleanála fuinnimh, chun an sprioc fuinnimh earnála poiblí 2020 a bhaint. Léirítear sna hathbhreithnithe fuinnimh miondealú ar úsáid fuinnimh CCBÁC do na blianta seo, agus leagtar béim ar an áit ar úsáideadh fuinneamh, an méid a chuir lena ídiú, agus an áit ar féidir an coigilteas fuinnimh is mó a bhaint amach.

Cuireann na sonraí seo ar chumas Codema chun liosta ar leith de mholtaí coigilte fuinnimh a fhorbairt, a threoróidh CCBÁC maidir le conas is fearr dul i ngleic lena nÚsáideoirí Fuinnimh Shuntasaigh (ÚFSanna). Leanfaidh Codema leis na hathbhreithnithe Fuinnimh bliantúla seo a chur le chéile thar ceann Choiste Maoirseachta Fuinnimh CCBÁC, chun an Chomhairle a threorú maidir leis an ngníomh is fearr le déanamh chun sprioc 2020 a bhaint.

Coiste Maoirseachta Fuinnimh

Bunaithe ar na torthaí óna hathbhreithnithe Fuinnimh agus i ndiaidh gur ceapadh a hOifigeach Feidhmíochta Fuinnimh (OFF), bhunaigh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath Coiste Maoirseachta Fuinnimh Idir-Rannach in 2017. Chabhraigh Codema leis na cruinnithe coiste seo a éascú chun tionscadail fhéideartha a shainaithint agus a chostáil i limistéir ar nós Soilsiú Poiblí, Oifigí agus Iostaí, Stáisiúin Dóiteáin, Ionaid Spóirt, Leabharlann, agus Iompair, a chabhróidh leis an gComhairle chun coimeád chun tosaigh ar sprioc fuinnimh 2020. Críochnaíodh tograí an chéad tionscadail i Nollaig 2017, agus tá siad comharthaithe lena gcríochnú in 2019. Leanfaidh Codema ag oibriú leis an gCoiste Maoirseachta Fuinnimh agus beidh de chuspóir aige Córas Bainistíochta Fuinnimh a fhorbairt laistigh de CCBÁC, mar chuid den phróiseas seo.

Deimhnithe Fuinnimh Taispeána (DFTanna)

Úsáidtear an fhaisnéis ó bhunachar sonraí fuinnimh agus suirbhéanna fuinnimh Codema chun Deimhnithe Fuinnimh Taispeána a ullmhú d'fhoirgnimh phoiblí CCBÁC ina bhfuil achar urláir os cionn 250m², faoi mar a cheanglaítear faoi rialachán I.R. Uimh. 243 de 2012. Chabhraigh Codema le CCBÁC maidir le cigireacht agus deimhniúchán bliantúil a dhéanamh ar 44 foirgneamh poiblí ar an iomlán in 2018. Iontráladh an fhaisnéis seo isteach i gcóras an SEAI agus d'eisigh Codema deimhnithe do bhainisteoirí fhoirgnimh uile CCBÁC seo, anuas ar fhaisnéis ar cé mhéid fuinnimh a theastódh a choigilt an bhliain dar gcionn chun feabhas a chur ar a rátáil fuinnimh. Ina theannta sin, fuair gach bainisteoir fhoirgnimh cóip de *Treoir maidir le Deimhnithe Fuinnimh a Thaispeáint i bhFoirgnimh Údarás Áitiúil* a ghabhann leis na deimhnithe seo agus spreagann siad gníomh díreach.

ÉIFEACTÚLACHT FUINNIMH AGUS ATHNUAITEÁIN

Foirgnimh na Comhairle

Méadóidh CCBÁC a ghlacadh le fuinneamh in-athnuaite agus a éifeachtúlacht fuinnimh trína fhoirgnimh agus stoc tithíochta sóisialta a iarfheistiú. Mar shampla, chuir an Chomhairle gníomhartha éifeachtúlachta fuinnimh i bhfeidhm cheana féin ina hOifigí Cathrach, agus laghdaigh seo a hídiú fuinnimh leictrigh anuas ó 5,220 meigeavatuair (MWh) in 2012 anuas go dtí 3,770 MWh in 2017. Baineadh seo amach trí réimse fairsing de bhearta, ar nós uasghráduithe coire, caidél nua agus córas fótvoltach (FV) gréine ar an díon. Gineann na Fvanna seo 43,000 cileavatuair (kWh) sa bhliain agus laghdaíonn siad brath CCBÁC ar bhreoslaí iontaise.

Ina theannta sin, suiteáladh painéil FV i dtí cinn de bhrainsí leabharlainne na Comhairle (an Chabhrach, an Chúlóg agus Ráth Eanaigh), agus mar thoradh air sin, tá laghdú 20%, ar an meán, bainte amach acu ar bhíll leictreachais na leabharlann. Déanfaidh CCBÁC iarracht na tionscadail FV seo a aithris i bhfoirgnimh eile oiriúnacha trasna na Cathrach.

Tá pleananna ar na bacáin go ceann cúpla bliain eile chun bearta breise éifeachtúlachta fuinnimh a chur i bhfeidhm in Oifigí na Cathrach agus chun bearta oiriúnaithe d'athrú aeráide a thaispeáint (i.e. ballaí glasa agus bailiú báistí).

Mar shampla, tá fiosrú á dhéanamh ar CCBÁC ar an bhféidearthacht chun aonad cumhachta agus teasa in éineacht (CTÉ) a shuiteáil ina Oifigí Cathrach chun leictreachas a sholáthar don fhoirgneamh agus cumhacht chúlta a sholáthar i gcás lándorchú. Tá de chuspóir ag an tionscadal seo 80 MWh de bhunfhuinneamh agus 30 tonna de CO₂ a choigilt. Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath tiomanta, chomh maith, do €2.5 milliún a infheistiú i gcaitheamh na chéad trí

bliana eile amach romhainn chun na córais téimh, aeraithe agus aerchóirithe laistigh d'Oifigí na Cathrach na uasghrádú agus tá clár leanúnach ann chun na soilse san fhoirgneamh chun soilse LED a chur in ionad na soilse san fhoirgneamh agus chun braiteoirí gluaisne breise a shuiteáil.

Beartaíonn an Chomhairle, chomh maith chun roinnt foirgnimh bhreise a iarfheistiú ar fud na Cathrach, a saoráidí gan dídean, na haonaid seanóirí agus a coimpléisc thithíochta sóisialta ina measc. Áireofar leis na huasghráduithe seo bearta ar nós insliú, fuinneoga agus doirse a athsholáthar, coirí gais a athsholáthar, rialuithe téimh, soilsiú LED, painéil FV gréine agus teaschaidéil, agus d'fhéadfadh na tionscadail 3.2 GWh, ar an iomlán, nó 837 tonna CO₂ a choigilt i dteannta a chéile.

Tá roinnt tionscadail mhóra á bpleanáil chun coimpléisc árasáin a athghiniúint trí na foirgnimh reatha a uasghrádú, agus trí árasáin bhreise a chur leis ar an láthair, go minic. Baineann ní hamháin iarfheistiú domhain fuinnimh leis an uasghrádú ach caighdeáin spáis níos fearr, inrochtaineacht

níos fearr agus úsáid níos fearr a bhaint as spásanna seachtracha.

Tá obair ar bun ar Chéim 1 de Theach an Charnáin. Tugann staidéar indéantachta faoinar tugadh do Chnoc an Bhunreachta, Teach an Bhaile Bhoicht agus Sráid Ghairdinéir le fios go bhféadfadh uasghrádú na bhfoirgneamh a bheith ina rogha gheilleagrach. D'fhéadfadh go mbeadh sé ní ba gheilleagraí ag coimpléisc eile chun na foirgnimh eile a athsholáthar. Tionscadail iarfheistithe dhomhain iad na tionscadail go léir seo, a sháraíonn an leibhéal Foirgnimh nach mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh (nZEB) faoi mar a shainmhínítear i gCuid L den Cháipéis Treorach Teicniúla 2017^[28] i dtaobh foirgnimh reatha (120 kWh/m²) agus tabhairt faoin sprioc lena mbaineann an éifeachtúlacht fuinnimh chéanna a bhaint amach a bhíonn ag foirgneamh nua (70 kWh/m²).

CÁS-STADÉAR

Clár Uasghráduithe Creatlaí CCBÁC

Tá uasghrádú leanúnach á dhéanamh ag Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ar a haonaid tithíochta sóisialta trína Clár Uasghráduithe Creatlaí. Ón mbliain 2013, rinneadh 8,000 aonad a athchóiriú, agus tá coigilteas suntasach fuinnimh agus costais, agus leibhéil fheabhsaithe chompoird bainte amach dá bharr. Áirítear leis seo na hoibreacha uasghráduithe creatlaí a rinneadh le déanaí ag scéim tithíochta sóisialta Naomh Bricín ag Cnoc an Arbhair, Baile Átha Cliath 7.

Bhain bearta ar nós insliú áiléir, umar uisce agus píopaí, fuinneoga nua, seaicéid fálaithe do shorcóirí teo-uisce agus insliú líonta cuasbhalla leis na huasghráduithe fuinnimh faoinar tugadh mar chuid de Chéim 1 den chlár.

I dteannta a chéile, meastar go ndearna an Clár Uasghráduithe Creatlaí €29.6 milliún a choigilt ar bhíllí fuinnimh go dtí seo; tá Céim 2 den chlár ar siúl go leanúnach, agus cuirfidh sé insliú seachtrach ar fáil do 5,243 aonad breise.

Conraitheoireacht Feidhmíochta Fuinnimh

Tá úsáid á baint ag CCBÁC, i gcomhar le Codema, as tionscadail Chonartha Feidhmíochta Fuinnimh (CFC) chun feabhas a chur ar úsáid agus éifeachtúlacht fuinnimh a ionaid spóirt agus aclaíochta ar fud na Cathrach. Comhaontú conarthach é CFC atá ag Cuideachta Seirbhíse Fuinnimh (CSF) a chinntíonn coigilteas fuinnimh i gcaitheamh tréimhse ama lena gcomhaontaítear.

In 2016, bhronn CCBÁC a chéad CFC ar thrí cinn de na hionaid fóillíochta is mó (Ionaid Spóirt agus Aclaíochta Markiewicz, Fhionnghlaise agus Bhaile Munna) a uasghrádú. Áiríodh leis na huasghráduithe seo na bearta seo a leanas:

- Soilsiú LED nua
- Córais nua agus athchóirithe chumhachta agus teasa in éineacht chun na linnte snámha a théamh go héifeachtúil
- Córais fheabhsaithe rialaithe tógála chun bainistíocht éifeachtach a dhéanamh ar an trealamh go léir

Críochnaíodh na hoibreacha ar na trí ionad fóillíochta faoi Nollaig 2016, agus tá maoirseacht á déanamh anois ag Codema ar phróiseas Tomhais agus Fíoraithe (T agus F) an tionscadail. Tugann na figiúirí is déanaí le fios go ndearna an tionscadal €122,228 ar chostais fuinnimh agus chothabhála a choigilt don Chomhairle sa chéad bhliain, agus gur baineadh meánchoigilteas fuinnimh 38% amach. Bunaithe ar an tsamhail rathúil seo, tá an dara tionscadal CFC á fhorbairt ag Codema anois le CCBÁC, ina ndéanfar na córais soilsihe, téimh agus aeraithe a uasghrádú i measc seacht bhfoirgneamh na Comhairle. Is é an foirgneamh is mó Ionad Spóirt agus Aclaíochta Bhaile Formaid; hallaí tirime spóirt iad na sé fhoirgneamh eile - Ionad Pobail Naomh Cairtriona, Ionad Pobail an Bhaile Bhoicht, Cabra Parkside, Ionad Spóirt agus Aclaíochta an Bhaile Ghaelaigh, Ionad Spóirt an Chloigín Ghoirm, agus Ionad Spóirt Pobail Chrann Phapáin. Ina theannta sin, is féidir breithniú a dhéanamh ar uasghráduithe coire, athbhreithniú ina measc ar chóras reatha CTÉ ina measc i mBaile Formaid. Idir 25% agus 30%, ar an iomlán é an coigilteas a bhfuil súil leis.

Iostaí na Comhairle

Tá an tAonad Claochlaithe i gComhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ag oibriú le gach ceann de na limistéir oibríochtúla chun samhail chomhdhlúite iosta a fhorbairt agus, mar thoradh air, déanfar dhá shaoráid iosta ar scála mór a thógáil, ceann amháin ar an taobh thuaidh den Chathair agus an ceann eile ar an taobh theas den Chathair.

Deonaíodh cead pleanála don taobh thuaidh i bhFeabhra 2017 agus beidh sé lonnaithe feadh Bóthar San Maighréad i mBaile Munna. Beidh ceithre iosta dhéag i measc rannáin éagsúla, bainistíocht dramhaíola, cothabháil bóithre, cothabháil tithíochta agus seirbhísí leictreacha bunaithe sa tsaoráid nua seo a bheartaítear, lena n-áireofar oifig agus foirgneamh leasa, saoráidí ceardlainne agus siopa lárnach.

Dearfar agus tógfar an t-iosta mórsála seo i leith caighdeán nZEB agus d'fhéadfadh coigilteas 2.1 GWh de bhunfhuinneamh agus 672 tonna CO₂ bheith mar thoradh ar an aistriú.

Soilsiú Poiblí

Tá soilsiú poiblí ar cheann de na rudaí is mó a úsáideann fuinneamh laistigh den Chomhairle, agus b'ionann agus 25% d'ídiú iomlán bunfhuinnimh é in 2017. Tá breis agus 20,500 lampa SOX laistigh de stoc soilsithe phoiblí na Comhairle faoi láthair. Tá deireadh á chur de réir a chéile le déantúsaíocht na lampaí seo faoi láthair, agus beidh iad seo le hathsholáthar, agus is iad soilse LED, mar gheall go bhfuil éifeachtúlacht fuinnimh an-ard acu, an rogha is fearr le hiad a athsholáthar. Rinneadh a mhéid le 5,500 lampa a athsholáthar cheana féin. Trí 4,000 lampa breise de na lampaí SOX seo a athsholáthar faoin mbliain 2020, d'fhéadfadh CCBÁC coigilteas 1.7 GWh agus 388 tonna CO₂ a bhaint amach. D'imreodh seo tionchar suntasach ar sprioc 2020 na Comhairle.

Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath

Lorgaíonn Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath leis na seancoirí a athsholáthar ag Institiúid Uí Bhriain agus rogha níos neadraí i dtaobh carbóin de chur ina n-ionad, ar nós coire gáis chomhdhlúite agus mcireachóras hibrideach cumhachta is teas in éineacht (CTÉ), chun an t-ídiú leictreach agus gáis araon laistigh den tsaoráid a laghdú. Rogha eile atá i dteaschaidéal agus córas hibrideach CTÉ a shuiteáil.

Tá conradh fócaíochta a bhaineann le Feidhmíocht Fuinnimh

á lorg ag Codema don tionscadal seo, chomh maith, agus dreasóidh seo an conraitheoir chun leanúint de bheith bainteach go dtí go ndeimhnítear coigilteas, agus laghdaíonn sin an riosca atá roimh an gComhairle, leis sin. Tá dearadh agus soláthar an chórais téimh nua á éascú faoi láthair ag Codema don tionscadal seo, a bhféadfadh coigilteas 198 MWh agus 41 tonna CO₂ a bheith i gceist leis.

Tá Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath tiomanta, chomh maith, dá stoc soilsithe a iarfheistiú ina LEDanna. Bainfead seo amach trí bheartas nua a chomhtháthú laistigh dá gconarthaí cothabhála a luann gur cheart aon fheistithe ar theip orthu a athsholáthar le LEDanna. Ina theannta sin, sásóidh na LEDanna seo aon rialacha rialtais áitiúil a bhaineann le soláthar agus beidh siad ar chlár Trí E an SEAI.

Foirgnimh Stairiúla

Tá ról ag údarais áitiúla chun an acmhainn seandálaíochta agus ailtireachta a chosaint agus a chothabháil don ghlúin amach anseo. Ba cheart tabhairt faoi ghníomhartha athraithe aeráide i gcomhairle le hOifigigh Chaomhnaithe Ailtireachta, Oifigigh Oidhreacht agus páirtithe leasmhara ábhartha eile. Caithfidh tograí chun feabhas a chur ar fheidhmíocht theirmeach teicneolaíochtaí in-athnuaite nó na teicneolaíochtaí siúd a shuiteáil i bhfoirgnimh stairiúla a bheith íogair i dtaobh modhanna traidisiúnta tógála lena chinntiú go bhfuil na hoibreacha a bheartaítear cuí agus nach mbíonn siad mar chúis le díobháil a dhéanamh don struchtúr, nach gá creatlach stairiúil a bhaint, ar nós fuinneoga, doirse agus urláir bhunúla, chun na hoibreacha a dhéanamh ná nach n-imríonn siad tionchar díobhálach amhairc. Tá treoir náisiúnta ar fáil d'úinéirí chun idirghabháil chuí a stiúradh tríd an bhfoilseacháin de chuid na Roinne Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil, "Sraith Comhairle: Éifeachtúlacht Fuinnimh i bhFoirgnimh Thraidisiúnta" ('Advice Series: Energy Efficiency in Traditional Buildings' (2010). Tabharfaidh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath aird air seo nuair a thugann sí faoi oibreacha ar aon cheann dá stoc foirgneamh stairiúil féin a chur chun cinn agus lorgóidh sí chun dea-chleachtas a chur chun cinn agus a fhorbairt sa limistéar seo.

TAIGHDE AGUS NUÁLAÍOCHT

Chun na tairbhí a uasmhéadú a chruthaíonn dul chun cinn sa teicneolaíocht, tá úsáid á baint ag CCBÁC as a clár Baile Átha Cliath Cliste ('Smart Dublin') mar ardán chun idirchaidreamh a dhéanamh leis an saol acadúil, an earnáil phríobháideach agus saoránaigh, chun réitigh a chomhchruthú i dtaobh na ndúshlán atá roimh Réigiún Bhaile Átha Cliath. Bunaíodh clár Baile Átha Cliath Cliste in 2016 lena chur ar chumas cheithre Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath teacht i dtír go comhoibritheach ar roinnt de na treochtaí móra teicneolaíochta a athraíonn an bealach a mhairimid agus a oibrímid ó bhonn. I gcomhar le Fiontraíocht Éireann, cuireann Baile Átha Cliath Cliste comórtais Taighde Nuálaíochta Gnólachtaí Beaga (TNGB) ar siúl, a chuireann dúshlán roimh sholáthraithe teicneolaíochta cliste, taighdeoirí agus saoránaigh chun na réitigh a chruthú a fheabhsóidh oibriú agus athléimneacht Réigiún Bhaile Átha Cliath. Go dtí seo, bronnadh cistiú €750,000 ar ghnólachtaí beaga chun réitigh a fhorbairt i limistéir ar nós rothaíochta, teorú, dumpáil neamhdhleathach agus tuile.

Seoladh Céim 2 den TNGB in Aibreán 2018, agus tá €800,000 breise de chistiú aige chun réitigh a fhorbairt do limistéir ar

nós cáilíocht an uisce snámha, luaineacht foirne san ionad oibre agus earraí a sheachadadh go dtí an ceann scríbe deiridh in ionaid uirbeacha.

Comhpháirtí é CCBÁC i gcuibhreannas don tionscadal 'Geo-uirbeach', arb é a chuspóir chun acmhainní geoiteirmeacha atá ar fáil i mBaile Átha Cliath agus Vallés sa Chatalóin, an Spáinn a shainaithint. Cuirfear sonraí geoifisiceacha a bailíodh i rith an tionscadail seo le breithmheas geilleagrach ina n-úsáidtear teas ó acmhainní geoiteirmeacha doimhne i dtimpeallachtaí uirbeacha dúshlánacha ar nós Bhaile Átha Cliath, agus bainfidh sé leas as an eolas agus an taithe reatha ó chomhpháirtithe sa Danmhairg, áit a bhfuil an tionscal teasa gheoiteirmigh dhomhain níos bunaithe. Is féidir cuspóirí ar leith an tionscadail a liostú mar seo a leanas:

1. Anailís indéantachta do théamh ceantair geoiteirmeach tráchtála
2. Tuiscint choincheapúil fheabhsaithe ar an ngeolaíocht fodhromchla
3. Fuinneamh geoiteirmeach a chur chun cinn mar rogha do théamh ceantair

Is é an aidhm chun an tionscadal seo a chríochnú faoi lár 2021.

Foinse an ghrianghraf: WikiCommons / YvonneM

FEASACHT AR FHUINNEAMH

“Oibríonn CCBÁC go dlúth le Codema chun tionscnaimh agus tionscadail a chur i bhfeidhm go leanúnach chunfeasacht a mhúscailt ar shaincheistanna fuinnimh, monatóireacht a dhéanamh ar úsáid fuinnimh, agus an sciar d’fhuinneamh in-athnuaite a mhéadú agus feabhas a chur ar éifeachtúlacht fuinnimh ag an obair agus sa bhaile

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Príomhghné d’úsáid fuinnimh a laghdú is eafeasacht phoiblí, mar gheall nach féidir le hiarfheistiú, teicneolaíocht agus nuálaíocht ach sciar de spriocanna CCBÁC a bhaint amach. Tá idirchaidreamh gníomhach á dhéanamh ag CCBÁC, i gcomhar le Codema, leis an bhfoireann agus le saoránaigh faoi fhuinneamh, maidir leis na tairbhí a chruthaíonn athnuaiteáin chun leideanna a sholáthar maidir le bearta beaga is féidir a dhéanamh chun úsáid fuinnimh a laghdú agus airgead a choigilt ar a mbillí.

CÁS-STADÉAR

Pacaí Coigilte Fuinneamh Baile

Rinne Leabharlanna Poiblí Chomhairle Cathrach Bhaile Átha comhpháirtíocht le Codema chun triail phíolótach a bhaint as na Pacaí Coigilte Fuinneamh Baile i roinnt leabharlanna brainse in 2016. Tá sna pacáí sé uirlis do shealbhóirí tí chun measúnú a dhéanamh ar cé chomh éifeachtúil atá a dtithe agus bhí siad ar fáil don phobal le fáil ar iasacht saor in aisce ó na leabharlanna seo.

D’éirigh go geal leis an gclár píolótach, agus bhí éileamh ollmhór air ón bpobal. Mar thoradh air sin, rinneadh an scéim a thabhairt isteach i ngach brainse leabharlainne de chuid CCBÁC in 2017 agus rinne an Chomhairle comhpháirtíocht, chomh maith, le Codema agus an SEAI chun ceardlanna coigilte fuinnimh a óstáil i leabharlanna na Cabraí, Ráth Eanaigh agus Ráth Maonais, a sholáthair réimse faisnéise don phobal ar fhuinneamh a shábháil sa bhaile, idir soilsíú ísealfhuinnimh, agus gach rud eile san áireamh a fhad le teach a dhéanamh díonmhar ar shéideáin agus insliú ina measc.

Chuir Codema dhá thriail foirne de na pacáí ar siúl, chomh maith, chun go bhféadfadh foireann na Comhairle measúnú a dhéanamh ar éifeachtúlacht fuinnimh a dtithe agus an fheasacht a mhúscailt san ionad oibre.

Tá an scéim ar an gcéad cheann dá macasamhail in Éirinn, agus d’éirigh go geal léi, agus bronnadh gradaim uirthi agus bhain sí aitheantas amach, go náisiúnta agus ar leibhéal an AE araon. Rinneadh na Pacaí Coigilte Fuinneamh Baile a fhairsingiú arís eile in 2018 agus tugadh isteach i limistéir UÁ BÁC eile agus i leabharlanna áirithe ar fud na hÉireann iad.

Go háitiúil, leanfaidh CCBÁC agus Codema ag oibriú as lámh a chéile chun cur leis an tionscnamh seo sna blianta amach romhainn, agus leanfaidh an Chomhairle le faisnéis agus imeachtaí coigilte fuinnimh a chur ar fáil trína leabharlanna poiblí.

FUINNEAMH AGUS FOIRGNIMH

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
------	--------	----------	-----------------------------	----------	---

GNÍOMHARTHA ATÁ BUISÉADAITHE FAOI LÁTHAIR

PLEANÁIL FUINNIMH

E1	Máistirphlean Fuinnimh do Réigiún Bhaile Átha Cliath a chruthú	2018 ar aghaidh	Codema	Láithreán Gréasáin le Ríomhléarscáil	
E2	Tá ar gach forbairt nua a bheith cumasaithe i dtaobh téamh ceantair i gCriosanna Forbartha Straitéisí (CFSanna) an Phoill Bhig Thiar, na Lotaí Thuaidh agus na Canála Móire	Leanúnach	Pleanáil agus Forbairt Réadmhaoine	# na bhfoirgneamh atá cumasaithe i dtaobh TC	
E3	Plean um Ghníomhú ar son na hAeráide agus Fuinneamh Inbhuanaithe Chathair Bhaile Átha Cliath a ullmhú	2019	Codema	Críochnaíodh an PGFAI	
E4	Caibidil fhianaisebhunaithe ar athrú aeráide i <i>bPlean Forbartha na Cathrach 2022-2028</i>	2020 ar aghaidh	Pleanáil agus Forbairt Réadmhaoine	Caibidil ina bhfuil beartais agus caighdeáin bhainistíochta forbartha	

BAINISTÍOCHT FUINNIMH

E5	Córas bainistíochta fuinnimh a chomhlíonann caighdeán ISO 50001	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	An córas arna fhorbairt agus caighdeán ISO 50001 a chomhlíonadh	
E6	Monatóireacht agus Tuairisciú Bliantúil a dhéanamh leis an SEAI	Bliantúil	Codema	Rinneadh monatóireacht agus tuairisciú ar úsáid fuinnimh CCBÁC	
E7	Athbhreithniú Fuinnimh a fhoilsiú gach bliain	Leanúnach	Codema	Athbhreithniú arna fhoilsiú	
E8	Líon na moltaí curtha i bhfeidhm	Ongoing	Codema	Compliant with legislation	

ENERGY EFFICIENCY & RENEWABLES

E9	Córas Téimh Ceantair Bhaile Átha Cliath	2023	An Timpeallacht agus Iompar	# na bhfoirgneamh atá ceangailte	
E10	Láithreáin a shainithint chun triail a bhaint as tionscadal fuinnimh in-athnuaite, FV gréine ina measc	2020	Pleanáil agus Forbairt Réadmhaoine	Sainithníodh réadmhaoin, pleananna tionscadail	
E11	Oibreacha éifeachtúlachta fuinnimh ar siúl in 30 foirgneamh atá faoi úinéireacht agus á n-oibriú ag an gComhairle	Leanúnach	Tithíocht	# na bhfoirgneamh a uasghradaíodh	
E12	Oibreacha éifeachtúlachta fuinnimh Bhriogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath	Leanúnach	Briogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath	# na bhfoirgneamh a uasghradaíodh	
E13	Leanúint leis an gClár Uasghradaithe Creatlaí ar an stoc tithíochta	Leanúnach	Tithíocht	100 - 200 iarfheistiú a chríochnú sa bhliain, i dtaobh leibhéal C1	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
E14	Máistirphlean Soilsithe Phoiblí a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	2020	An Timpeallacht agus lompar	% de shoilsiú poiblí tiontaíte ina shoilsiú LED	
E15	Uasghráduithe ar shoilsiú tiarnaí talún déanta in 15 choimpléasc trasna na cathrach	Leanúnach	Tithíocht	# na soilse a rinneadh a iarfheistiú	
E16	Tionscadal CFC a éascú i 7 n-ionad fóillíochta/ionad spóirt thirim ar fud Chathair Bhaile Átha Cliath	2019	Cultúr, Caitheamh Aimsire, agus Seirbhísí Geilleagracha, Codema	Tionscadal CFC arna sholáthar	
E17	Painéil FV a shuiteáil ar fhoirgnimh na Comhairle ar Shráid Dhoiminic, Sráid an Rí Thuaidh, Cúirt Chorr na Móna	2020	Ailtirí na Cathrach	FVanna suiteáilte	
E18	Olliotaí Nua nZEB	2021	Aonad Claochlaithe	Iostaí a chríochnú, # na n-iostaí cónasctha isteach in olliotaí	
TAIGHDE AGUS NUÁLAÍOCHT					
E19	Togra a fhorbairt chun úsáid a bhaint as CFS Cheantar na nDugaí chun bonneagar soilsithe phoiblí cliste a thástáil	2020	Baile Átha Cliath Cliste	Togra arna fhorbairt	
E20	An clár Nuálaíochta agus Taighde Gnólachtaí Beaga (NTGB) a fhairsingiú agus a fhorbairt	Leanúnach	Baile Átha Cliath Cliste	Dúshlán fuinnimh agus athraithe aeráide sainaitheanta do dhúshlán bliantúil an NTGB	
E21	Oibriú le ORGA ar thograí taighde agus tionscadail do chistiú deontais	2019 ar aghaidh	ORGA, Codema	# na dtionscadal taighde ar cuireadh tús leo	
E22	Tuiscint a fhorbairt ar acmhainní doimhne geoiteirmeacha i mBaile Átha Cliath tríd an Tionscadal GEO-UIRBEACH	2021	An Timpeallacht agus lompar	Críochnaíodh an tuarascáil	
FEASACHT AR FHUINNEAMH					
E23	Feasacht leanúnach i measc na foirne ar fhuinneamh i bhfoirgnimh na Comhairle	Leanúnach	Codema	# na foirne a ghlacann páirt in imeachtaí agus gníomhaíochtaí	
E24	Idirchaidreamh a dhéanamh le mic léinn faoi fhuinneamh agus foirgnimh tríd an gClár FGL/Seachtain na nInnealtóirí	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompar	# na foirne a ghlacann páirt in imeachtaí agus gníomhaíochtaí	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
E25	Ábhar feasachta ar fhuinneamh a sholáthar do shaoránaigh i bhfoirgnimh phoiblí	Leanúnach	Cumarsáid	# na n-ábhar atá ar fáil i bhfoirgnimh phoiblí	
E26	Ábhair feasachta ar fhuinneamh a sholáthar do thionóntaí na Comhairle Cathrach sa bhaile, go háirithe ag an tráth a ghlactar le tionóntacht nua	Leanúnach	Tithíocht	% na dtionóntaí a fhaigheann faisnéis	
E27	Monatóireacht agus forbairt a dhéanamh ar na Pacaí Coigilte Fuinneamh Baile i leabharlanna poiblí CCBÁC	Leanúnach	LPCBÁC, Codema	# na bpacaí a tugadh ar iasacht	

GNÍOMHARTHA ATÁ AR FEITHEAMH BUISÉID

E28	Deiseanna taighde agus cistithe a fhorbairt do thionscadail in-athnuaite agus éifeachtúlachta	2019 ar aghaidh	Codema	Grúpa bainistíochta taighde agus cistithe bunaithe	
E29	Codema	2022 ar aghaidh	Tithíocht, Ailtirí na Cathrach	200 árasán athghinte a chríochnú i leith chaighdeán nZEB gach bliain ó 2022	
E30	Tabhairt faoi chlár athghiniúna ar choimpléisc árasán	2019 ar aghaidh	Codema	An tsraith imeachtaí san áireamh	
E31	Áireofar le hAthbhreithniú Fuinnimh Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (2019 agus as seo amach), sraith imeachtaí a léiríonn spriocanna éifeachtúlachta fuinnimh agus astaíochtaí GCT don Chomhairle Cathrach a fhad leis an mbliain 2030, an bhliain sin san áireamh.	2022	Codema	An bhonnlíne arna nuashonrú	
E32	Aguisín II: Déanfar Astaíochtaí Iomlána an PGAA i gCathair Bhaile Átha Cliath a nuashonrú, chomh maith, gach dhá bhliain i gcomhréir le prótacal Chonradh Méaraí an AE um an Aeráid agus Fuinneamh	2019-2021	Ailtirí na Cathrach	Rannpháirtíocht a chríochnú i bpacaí obair thionscadail	
E33	Tá Rannán Ailtirí Cathrach Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath tiomanta do pháirt a ghlacadh le hInstitiúid Ríoga Ailtirí na hÉireann (IRAÉ), an Tascfhórsa Inbhuanaitheachta, ach go háirithe, chun cur chuige nua agus nuálach a lorg i leith gníomhú ar son na haeráide sa timpeallacht thógtha	Leanúnach	Ailtirí na Cathrach	# na gcruinnithe leis an tascfhórsa	

* Féach Aguisín IV le haghaidh beart iomlán

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
E34	Láithreáin a shainithint chun triail a bhaint as tionscadail fuinnimh in-athnuaite, tionscadail FV gréine agus teicneolaíochtaí geoiteirmeacha ina measc	2020 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na láithreán a sainithníodh	
E35	Tabharfaidh an Chomhairle Cathrach faoi staidéar taighde chun Measúnú ar Shaolré modhanna traidisiúnta ag féachaint le nua tógála a fhiosrú do thionscadail chónaithe i mBaile Átha Cliath, ag féachaint le moltaí tosaigh a chur le chéile faoi dheireadh 2019	2020 ar aghaidh	Ailtirí na Cathrach	Tuarascáil taighde a fhoilsiú	
E36	I ngach foirgneamh tionscadail, bíodh tionscadail nua nó iarfheistithe i gceist leo, cuirfear Brící Gabhlán Gaoithe nó suíomhanna neadaithe eile ar fáil do ghabhláin ghaoithe nuair is indéanta. Sainithneofar láithreacht suíomhanna póraithe gabhláin ghaoithe lena chinntiú	2020 ar aghaidh	Ailtirí na Cathrach	Tuarascáil taighde a fhoilsiú	
E37	Suirbhéanna cláir shuirbhé ar chothabháil agus thosca a fhorbairt do shéadchomharthaí stairiúla agus ársa faoi úinéireacht na Comhairle atá curtha ar an eolas ag tionchar an athraithe aeráide	2020 ar aghaidh	Ailtirí na Cathrach	# na suirbhéanna a críochnaíodh	
E38	Taighde a dhéanamh agus a lorg chun cás-staidéir bunaithe ar an gComhairle Cathrach a fhorbairt ar iarfheistiú/ uasghrádú fuinnimh cuí agus íogair a dhéanamh ar fhoirgnimh thraidisiúnta chun eolas a sholáthar d'oibreacha ar réadmhaoin faoi úinéireacht na Comhairle agus chun úinéirí príobháideacha a threorú	Leanúnach	Ailtirí na Cathrach	# na gcás-staidéar a forbraíodh	

SAMPLAÍ DEN REACHTAÍOCHT / BEARTAIS / TREOIR ÁBHARTHA

- Cáipéis Treorach Teicniúla L – Breosla agus Fuinneamh a Chaomhnú – Áiteanna Cónaithe 2017
- Cáipéis Treorach Teicniúla L – Breosla agus Fuinneamh a Chaomhnú – Foirgnimh eile seachas Áiteanna Cónaithe 2017
- An tAcht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015
- CFS Cheantar na nDugaí (Cuspóir IR14)
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022 (Beartais C2; CC3; CC07; CC08; CC09; CC010; CC012, QH12)
- Plean um Ghníomhú ar son na hAeráide agus Fuinneamh Inbhuanaithe Chathair Bhaile Átha Cliath (PGFI)
- An tAcht Fuinnimh, 2016
- An Treoir maidir le hÉifeachtúlacht Fuinnimh (Airteagal 14)
- Plean Gníomhaíochta Fuinnimh In-Athnuaite Náisiúnta na hÉireann (an PGFIAN) - Páipéar Bán Fuinnimh
- Plean Gníomhaíochta Náisiúnta um Éifeachtúlacht Fuinnimh (an PGNÉF)
- Scéim Tacaíochta do Theas In-athnuaite
- I.R. Uimh. 243/2012 - an tAontas Eorpach (Feidhmíocht Fuinnimh Foirgneamh)
- Rialacháin I.R. Uimh. 426/2014 - an tAontas Eorpach (Éifeachtúlacht Fuinnimh)

IOMPAR

LÉARGAS GINEARÁLTA

ÍDÍODH

22.7 GWh

IN 2017 =
5,360 TONNA CO₂

BHÍ

980

FEITHICIL I BHFLÍT
NA COMHAIRLE

SPRIOCANNA

FEABHSÚ

33%

AR ÉIFEACHTÚLACHT
FUINNIMH FAOIN
MBLIAIN 2020

LAGHDÚ

40%

AR ASTAÍOCHTAÍ GCT
NA COMHAIRLE FAOIN
MBLIAIN 2030

SAMPLAÍ DE NA PRÍOMHSHAGHSANNA GNÍMH

Flít na Comhairle a thiontú ina
flít feithicilí astaíochtaí níos ísle

Rotharbhealaí agus cosáin
scartha a thógáil

Mol soghluaisteachta
foirne in Oifigí na Cathrach

Scéimeanna roinnte
rothar a fhairsingiú

Feachtais siúil agus rothaíochta
a chur i bhfeidhm nó tacú leo

Oibriú le páirtithe leasmhara chun
feabhas a chur ar bhealaí bus

SAMPLAÍ DE PHÁIRTITHE LEASMHARA LE HOIBRÍÚ LEO AGUS LE TIONCHAR A IMIRT ORTHU

AN POBAL I
GCOITINNE

AN TÚDARÁS NÁISIÚNTA
IOMPAIR, AN ÚSB

BUS ÁTHA CLIATH, BUS
ÉIREANN, LUAS, IARNRÓD
ÉIREANN

GRÚPAÍ
POBAIL

GRÚPAÍ COMHSHAOIL
AGUS SPÉISE

RANNA RIALTAIS AGUS
GNÍOMHAIREACHTAÍ

“Leanfaidh an Chomhairle ag oibriú leis na húdaráis áitiúla máguaird agus leis Údarás Náisiúnta Iompair chun dúbailt na dturas gníomhach taistil agus iompair phoiblí go léir a bhaint amach agus líon na dturas i bhfeithiclí príobháideacha chuig Baile Átha Cliath a laghdú 50% faoin mbliain 2030.

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Déanann Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath comhtháthú úsáid talún agus iompair, agus oibreacha le réimse páirtithe leasmhara a chur chun cinn chun trí straitéis agus beartais a plean forbartha féin chun feabhas a chur ar iompar sa Chathair, agus chun aistriú córa iompair ó ghluasteáin phríobháideacha agus go dtí modhanna iompair níos inmhathana a spreagadh.

Mar shampla, tá CCBÁC ag oibriú leis an Údarás Náisiúnta Iompair agus na húdaráis áitiúla máguaird chun *Straitéis Iompair Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath 2016-2035* a chur i bhfeidhm, ina leagtar amach fíis straitéiseach don iompar i mBaile Átha Cliath. Mar gheall gurb ionann turais i ngluasteáin phríobháideacha anois agus 32% den deighilt mhóduil, tá de chuspóir ag an Straitéis chun líon na dturas a dhéantar trí shiúl, rothaíocht agus iompar poiblí a dhúbailt, agus turais i ngluasteáin phríobháideacha a laghdú i gcomhthráth faoin mbliain 2030.

I measc na mbeart eile a ndeachaigh CCBÁC ina mbun chun taisteal níos gníomhaí agus níos inbhuanaithe a spreagadh sa Chathair ná laghdú ar luasteorainneacha anuas go dtí 30 ciliméadar i gceantair áirithe agus bearta moillithe tráchta a thabhairt isteach chun feabhas a chur ar shábháilteacht na sráideanna.

OIBRÍOCHTAÍ

In 2017, d'ídh flít iompair Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 22.7 GWh d'fhuinneamh, arbh ionann sin agus 5,360 tonna CO₂. Tá 980 feithicil ina flít ag an gComhairle, a mhiondealaítear in 24 saghas éagsúil feithicle, gluaisteáin, veaineanna, leoraithe agus leoraithe glanta sráide ina measc.

Mar gheall gurb ionann iompar agus 12% d'úsáid fuinnimh fhorimlán CCBÁC, tá feithiclí atá níos breosla-éifeachtúla, feithiclí leictreacha ina measc, á gcur in ionad fhlít na Comhairle de réir a chéile. Tá trí fheithicil leictreacha ag CCBÁC faoi láthair ar féidir leis an bhfoireann iad a úsáid agus ar féidir iad a chur in áirithe trí chóras ar líne laistigh den Chomhairle. Soláthraíodh 13 veain bheaga leictreacha eile, chomh maith, le déanaí lena n-úsáid in iostaí na Comhairle agus beidh sé mar chuspóir ag CCBÁC a fhlít a leictriú go hiomlán faoin mbliain 2030.

Tá mol luaineachta cliste á fhorbairt ag an gComhairle, chomh maith, laistigh d'Oifigí na Cathrach, a chuirfidh rothair, rothair leictreacha agus gluaisteáin leictreacha ar fáil don bhfoireann chun gur féidir leo gluaiseacht go héifeachtúil ó fhoirgneamh amháin na Comhairle go ceann eile.

CÁS-STADÉAR

Mol Luaineachta Cliste san Ionad Oibre

Tá thart ar 1,500 comhalta foirne ann a oibríonn in Oifigí Cathrach Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ag Cé an Adhmaid. De réir an tSuirbhé ar an Ionad Oibre Taistil Chliste 2016, úsáideann na 1,500 comhalta foirne seo an modhanna iompair seo a leanas chun taisteal chuig agus ón obair:

- Siúl: 8%
- Rothar: 15.5%
- Iompar Poiblí: 38%
- Gluaisteán: 33%
- Gluaisrothar: 2%
- Comhroinnt gluaisteán: 3.5%

Tá 280 spás páirceála ann faoi láthair sa charrchlós foirne i gCé an Adhmaid.

Trí ghairm Dhúshlán TNGB 2018 Bhaile Átha Cliath Cliste, lorgaíonn CCBÁC agus an SEAI (Údarás Fuinnimh Inmhathana na hÉireann) le roghanna comhluaineachta a thástáil don fhoireann trí thriail phíolótach a bhaint as mol luaineachta cliste ina gcumseofar gluaisteáin leictreacha, rothair leictreacha agus rothair, agus é mar chuspóir taisteal níos inbhuanaithe a chur chun cinn.

CÁS-STADÉAR

Carbón a Fhritháireamh d'Eitiltí Foirne

Tá CCBÁC ag oibriú i gcomhar le Vita, ar gníomhaireacht forbartha Éireannach thar lear í a chuireann soirn éifeachtúla, soilsiú gréine agus cláir uisce ghlain ar fáil do theaghlaigh Afracacha le cabhrú leo chun bia agus fuinneamh a chruthú. Laghdaíonn na cláir seo astaíochtaí carbóin breis agus 60% agus cruthaíonn siad creidmheasanna indíolta carbóin, a dhíolann Vita ina dhiaidh sin le heagraíochtaí ar nós Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath a bhféadfadh nach bhfuil dualgas orthu a lorg carbóin a sheach-chur, ach a roghnaíonn chun é sin a dhéanamh chun ceannaireacht a thabhairt le dea-shampla. Mar an chéad údarás áitiúil in Éirinn a rinne comhpháirtíocht le Ciste Tionchair Ghlais Vita, bhí an Chomhairle in ann an carbón a sheach-chur a bhaineann lena heitiltí gnó in 2017, arbh ionann agus 119 tonna CO₂ iad. Tabharfaidh an Chomhairle faoin tionscnamh seo ar bhonn bliantúil.

PLEANÁIL AGUS AN RÍOCHT PHOIBLÍ

Chun daoine a spreagadh chun siúl agus rothaíocht, tá sé ríthábhachtach sráideanna agus an ríocht phoiblí a dhearadh. Tá CCBÁC ag oibriú chun treoirínte a chur i bhfeidhm a dhéanann áiteanna níos mealltaí de na sráideanna agus a chuireann feabhas ar an ríocht phoiblí, trí chur chuige trasrannach corparáideach a ghlacadh. Lorgaíonn dhá phlean chorparáideacha thábhachtach - Straitéis na Ríochta Poiblí 'Do Chathair, do Spás' 2012 agus Máistirphlean na Ríochta Poiblí do Chroílár na Cathrach 2016, 'Croí Bhaile Átha Cliath', chun feabhas a chur ar chaighdeán agus eispéireas ríocht phoiblí Bhaile Átha Cliath agus chun Cathair a thacaíonn le coisithe a dhéanamh de Bhaile Átha Cliath.

Tá máistirphlean soilsithe phoiblí á fhorbairt ag CCBÁC, chomh maith, a fheabhsóidh atmaisféar agus sábháilteacht

sráideanna do choisithe, rothaithe agus tiománaithe.

Bearta Moillithe Tráchtá

Tá luasteorainneacha ar fud Chathair Bhaile Átha Cliath agus na mbruachbhailte á n-íslíú de réir a chéile le deich mbliana anuas chun leibhéil truaillithe a laghdú agus chun áit níos sábháilte agus níos taitneamhaí a dhéanamh den Chathair do rothaithe agus coisithe le taisteal thart inti.

Baineann an luasteorainn 30 ciliméadar san uair faoi láthair leis an gcé thuaidh agus theas i Lár na Cathrach agus i ngach limistéar cónaithe idir an Chanáil Ríoga agus an Chanáil Mhór.

Tá machnamh á dhéanamh anois ag Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ar an luasteorainn 30 ciliméadar san uair a shíneadh chuig gach ceann de na bruachbhailte eile laistigh de theorainn na Comhairle. Ghlac an Chomhairle leis na Fodhlíthe Luasteorann Speisialta 2018 i mBealtaine 2018 agus cuireadh iad ar aghaidh chun comhairliúchán poiblí a dhéanamh orthu i rith Mheithimh agus Iúil.

Sheol CCBÁC feachtas nua poiblíochta, chomh maith, i Lúnasa 2018 leis an Údarás um Shábháilteacht ar Bhóithre chun saoránaigh a chur ar an eolas ar na luasteorainneacha ina gceantar agus feadh na mbealaí a thaistealaíonn siad, agus chun béim a leagan ar na tairbhí a bhaineann le caighdeán na beatha do phobail a chónaíonn i limistéar 'Crios Mall' 30 ciliméadar san uair.

Earraí a Sheachadadh go dtí an Ceann Scríbe

Beartaíonn Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath chun roinnt moil seachadta a fhorbairt faoi láthair a chuirfidh ar chumas trucaí agus veaineanna earraí a sheachadadh ag pointí áirithe seachas taisteal an bealach go léir isteach i Lár na Cathrach. Baileoidh cúiréirí na beartáin ón mol agus déanfaidh siad iad a sheachadadh chuig na láithreacha i Lár na Cathrach agus úsáid á baint as modhanna iompair inbhuanaithe. Tá seo mar chuid den tionscnamh "earraí a sheachadadh go dtí an ceann scríbe" chun trácht agus truailliú a laghdú i Lár na Cathrach. Leanann sé scéim phíolótach rathúil ina bhfuil baint ag an gComhairle agus cuideachta idirnáisiúnta sholáthair UPS i Lár na Cathrach Thuaidh, a bhain 200 gluaiseacht feithicle sa lá ó Lár na Cathrach. Rinne an Chomhairle fodhlíthe a dhréachtú chun an scéim seo a fhairsingiú agus thug sí faoi chomhairliúchán le déanaí le gnólachtaí agus oibreoirí féideartha.

Le cur leis an tionscnamh seo, sheol clár Bhaile Átha Cliath Cliste comhdhúshlán TNGB uile-oileáin ina bhfuil baint ag Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath agus Bhéal Feirste.

Tá bealaí á lorg ag an dá chathair chun barr feabhais a chur ar éifeachtacht agus éifeachtúlacht an tsoláthair seo, a laghdaíonn an líon feithiclí earraí ina n-ionaid uirbeacha faoi seach, a fheabhsóidh, ar a uain sin, truailliú torainn agus sábháilteacht ar bhóithre.

Staidéar Iompair Lár Chathair Bhaile Átha Cliath 2016

Ullmhaíodh Staidéar Iompair Lár Chathair Bhaile Átha Cliath chun na beartais agus tograí iompair CCBÁC agus an Údaráis Náisiúnta Iompair (ÚNI) a chomhtháthú agus eolas a sholáthar do chreat comhaontaithe d'infheistíocht straitéiseach i gcóras iompair na Cathrach. Baineann an staidéar go díreach leis na beartais agus cuspóirí a leagtar amach i bPlean Forbartha CCBÁC agus tá sé treoraithe ag an Straitéis Iompair do Mhórchéantar Bhaile Átha Cliath 2016-2035. Scrúdaíonn an staidéar na saincheistanna a bhaineann le bainistíocht agus gluaiseacht daoine agus earraí chuig, ó agus laistigh de Lár Chathair Bhaile Átha Cliath, agus beartaítear chun srath bearta agus athruithe sonracha ar an ngréasán iompair lena chinntiú go leanann iompar i mBaile Átha Cliath ag feidhmiú go héifeachtach agus go bhfuil ar chumas aige freastal ar bhorradh na Cathrach amach anseo. Leagtar amach i Staidéar Iompair Chathair Bhaile Átha Cliath tograí aonair scéime a sholáthróidh bonn ar ar féidir leagan amach fisiciúil chroilimistéar na Cathrach a athchumrú, agus bonn a sholáthar, leis sin, chun feabhas a chur ar an ríocht phoiblí agus soláthar croíghréasán coisithe a éascú.

Cáilíocht an Aeir

Tá CCBÁC ag oibriú i gcomhar leis an GCC chun monatóireacht ar cháilíocht an aeir chomhthimpeallaigh a fheabhsú i mBaile Átha Cliath i gcomhréir leis an gClár Monatóireachta Náisiúnta ar an Aer Comhthimpeallach. Is féidir sonraí ó gach stáisiún monatóireachta i Réigiún Bhaile Átha Cliath a amharc anois i bhfíor-am ar láithreán gréasáin an GCC ag www.epa.ie/air/quality/data/ I measc na bhfeabhsúcháin breise a bheartaítear, tá cumarsáid agus léirmhíniú feabhsaithe sonraí cháilíocht an aeir ar láithreán gréasáin Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath.

TAISTEAL INBHUANAITHE, BONNEAGAR AGUS ATHRÚ IOMPRAÍOCHTA

“Trí bhrath níos lú ar an ngluaisteán príobháideach do ghnáth-thurais agus trí iompar poiblí, siúl agus rothaíocht a chur in ionad gluaisteán, tiocfaidh laghdú ar ídiú acmhainní neamh-in-athnuaite agus astaíochtaí CO₂, agus cabhróidh seo le spriocanna náisiúnta laghdaithe astaíochtaí a bhaint. Cruthóidh sé tairbhí sláinte, chomh maith. Is mó tábhacht a bhaineann leis seo nuair a chuirimid san áireamh go bhfuil súil leis go dtiocfaidh fás breis agus 40,000 duine ar dhaonra Lár na Cathrach faoin mbliain 2020.

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Comhpháirtíochtaí, Rannpháirtíocht sa Phobal, Cumarsáid agus Cur chun Cinn

Comhpháirtíochtaí

Ó 2010 ar aghaidh, tá cláir rathúla athraithe iompraíochta á bhforbairt agus á gcur i bhfeidhm ag CCBÁC le foirmeacha iompair níos inbhuanaithe a spreagadh. Mar shampla, tá na mílte leanbh agus a dtuismitheoirí á spreagadh ag an scéim bealaí sábháilte chuig an scoil agus clár na Scoileanna Glasa, i gcomhar le An Taisce, chun siúl, rothaíocht nó scútáil chuig an scoil. Leanfaidh CCBÁC le comhpháirtíochtaí nua a lorg agus comhpháirtíochtaí reatha a fhairsingiú chun taisteal inbhuanaithe agus iompar níos sábháilte taistil a spreagadh.

CÁS-STADÉAR

Rannpháirtíocht sa Phobal

Déanfaidh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath idirchaidreamh le pobal áitiúla chun fíis a fhorbairt do thodhchaí a gcomharsanachtaí agus beidh díriú láidir ar mhaireachtáil áitiúil, luaineacht inbhuanaithe agus caighdeán na beatha.

Hike It! Bike It! Like It! Bunaíodh Hike It! Bike It! Like It! Drimnagh in 2011 i gcomhar le Feachtas Pobail Taistil Níos Cliste Dhroimeanaigh. Bhí de chuspóir aige taisteal gníomhach a chur chun cinn i measc scoileanna áitiúla agus i measc fhoireann Ospidéal Leanaí Chromghlinne.

Is éard a d'eascair as an tionscadal ná méadú 52% ar dhaoine a rothaíonn chuig an obair nó scoil i gceantar Dhroimeanaigh. Chuir scoileanna áitiúla méadú mór i gcuntas, chomh maith, ar líon na ndaltaí a shiúlann chuig an scoil, agus taistealaíonn nach mór 70% de dhaltaí anois ar chos gach lá.

Bhain an tionscadal an chraobh cheannais amach i nDámhachtainí Glasa 2013 agus i nDámhachtainí Sármhaitheasa sa Rialtas Áitiúil 2013 araon.

Cumarsáid agus Cur chun Cinn

Bunóidh CCBÁC tairseach atá tiomnaithe do thaisteal gníomhach a chur in iúl agus a chur chun cinn laistigh de na hardáin reatha.

Gréasán Rothar agus Siúl agus Spriocanna

Díríodh go príomha ar rothaíocht, i measc na modhanna iompair ar féidir le CCBÁC tionchar a imirt orthu agus iad a mhúnlú. D'éirigh go geal le CCBÁC maidir le scéim Dublinbikes agus tá éileamh leanúnach ar an gclár seo a fhairsingiú, a chabhróidh le hastaíochtaí a laghdú agus níos mó roghanna a chur ar fáil do mhodhanna iompair inbhuanaithe.

Tá CCBÁC ag oibriú go gníomhach, chomh maith, chun feabhas a chur ar bhonneagar rothaíochta trí raonta rothar scartha a fhorbairt, sa chás gur féidir, ar nós an Rotharbhealaigh ó Chill Fhionntain go Dumhach Thrá, Glasbhealach na Dothra, Rotharbhealaí na Canála Ríoga agus na Canála Móire agus na Scéim Rothar ó Chluain Tarbh go dtí Lár na Cathrach.

Brostóidh CCBÁC bonnagar rothaíochta agus siúil a sholáthar agus déanfar feithiclí a scaradh go leanúnach agus cuirfear ardleibhéal de shábháilteacht bhraite ar fáil. Sainaitníodh i bPlean Gréasán Rothar Mhórcheantar Bhaile Átha Cliath stráice 471 ciliméadar de ghréasán féideartha rothar do Chathair Bhaile Átha Cliath. Díreoidh CCBÁC ar ghlasbhealaí, príomhbhóithe agus bóithre den dara grád a fhorbairt, agus feabhas suntasach á chur ar an timpeallacht siúil agus deiseanna a chruthú do chur fút feadh na gconairí céanna. Tá fad 60 ciliméadar de raonta scartha rothaíochta agus de bhealaí coisithe á phleanáil agus á fhorbairt faoi láthair a sholáthrófar i gcaitheamh na chéad chúig bliana eile amach romhainn. Tá i measc na mbealaí atá á bpleanáil agus á bhforbairt Rotharbhealach na Life, Conair an Chósta Thoir, Glasbhealach na Dothra, Glasbhealaí na Canála Ríoga agus na Canála Móire agus an Bealach ó Chluain Tarbh go Lár na Cathrach.

Páirceáil Rothar

Dhréachtaigh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath straitéis maidir le páirceáil rothar phoiblí a sholáthar ar fud na cathrach. Ón 2018 ar aghaidh, cuireadh 2,100 spás páirceála ar fáil ag 110 láthair agus beartaítear chun spás breise a shuiteáil in 2019 ag 120 láthair. Cuirfear suiteálacha breise ar fáil chun breis agus spás páirceála poiblí a sholáthar faoin mbliain 2030.

Chomh maith leis sin, oibreoidh CCBÁC leis na comhlachtaí agus gnólachtaí ábhartha iompair chun an fháil a fhairsingiú atá ar pháirceáil rothar faoi fhoscadh lena chur ar chumas daoine rothaíocht chuige agus ó phríomhnóid iompair phoiblí agus chinn scríbe straitéiseacha, ar nós suiteálacha le déanaí le haghaidh shaoráidí páirceála rothar an Bhóthair Bhig. Déanfaidh CCBÁC athmheasúnú ar chaighdeán páirceála rothar d'fhorbairtí mar chuid den athbhreithniú ar Phlean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022.

Osclaítear Saoráid Uasghrádaithe Pháirceála Rothar i gCarrchlós an Bhóthair Bhig

Osclaíodh saoráid nuafhairsingithe páirceála rothar i gCarrchlós an Bhóthair Bhig i Meitheamh 2018. Is féidir 332 rothar a pháirceáil sa tsaoráid nuafhairsingithe, a cistíodh le tacaíocht ón Udarás Náisiúnta Iompair, agus is ionann agus nach mór dhá oiread na spásanna a bhí sa tsaoráid bhunúil a osclaíodh sa charrchlós in 2009. Fad a bhí uasghrádú á dhéanamh ar an tsaoráid rothar, suiteáladh soilsiú agus ceamaraí slándála CCTV agus aláraim dhóiteáin nua agus uasghrádaíodh na bealaí éalaithe dóiteáin. Chomh maith leis sin, cuirfear limistéar poiblí

cothabhála rothar ina mbeidh na huirilís bunúsacha ar fáil, agus beidh fáil ar pháirceáil do rothair lasta. Beidh seo ar an gcéad uair a chuirfí a leithéid ar fáil i saoráid rothar i gcathair Bhaile Átha Cliath. Tá an tsaoráid nua shlán rothaíochta ar fáil lena húsáid saor in aisce agus bíonn sé ar oscailt ó Luan go Déardaoin idir 7am agus meán oíche, idir 7am agus 1am ar an Aoine, idir 8am agus 1am ar an Satharn agus idir 10am agus 7pm ar an Domhnach.

Dúshlán na Cathrach – Siúl agus Rothaíocht

Tabharfaidh CCBÁC aghaidh ar Dhúshlán Cathrach a fhéachann le suim a mhúscailt i mbonnagar rothaíochta agus siúil a fhorbairt agus chun forbairt bonnagair chruthaithigh agus chuí agus réitigh ghníomhaithe a chothú atá ar aon dul le coinníollacha comhthéacs Bhaile Átha Cliath. Tabharfar faoi seo agus úsáid á baint as creat BETA.

CÁS-STADÉAR

Dúshlán Rothaíochta Bhaile Átha Cliath Cliste

Lorgóidh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath réitigh chliste ar fhadhbanna soghluaisteachta agus úsáid á baint as clár Bhaile Átha Cliath Cliste. Sampla de seo é dúshlán rothaíochta Bhaile Átha Cliath Cliste, a seoladh in 2016 chun cabhrú le feabhas a chur ar rothaíocht ar fud Bhaile Átha Cliath trí úsáid a bhaint as teicneolaíocht chliste.

B'éard a bhí mar thoradh ar an dúshlán ná gur forbraíodh BikeLook, a dhéanann monatóireacht ar úsáid rothar agus a dhíspreagann rothair a ghoid; Fluidedge, a cheadaíonn do rothaithe bacainní iarbhrí nó braite a chur i dtaifead chun cabhrú le rothaíocht shlán i mBaile Átha Cliath; See.Sense ICON, Solas rothair ceangailte agus cliste a bhailíonn sonraí sluafoinsithe a dhéantar anaithnid, ar nós dálaí dromchla an bhóthair, imbhualtí agus limistéir ina mbíonn go leor neasteagmhas, agus Smartcharge, a chabhraíonn le rothaithe chun éascaíocht turais a thuar, feabhas a chur ar shábháilteacht feadh an bhealaigh agus saoráid shlán a chruthú ag deireadh an turais.

Scéimeanna Rothar na Comhairle

'Éirigh go geal le CCBÁC maidir le scéim Dublinbikes agus tá éileamh leanúnach ar an gclár seo a fhairsingiú, a chabhróidh le hastaíochtaí a laghdú agus níos mó roghanna a chur ar fáil do mhodhanna iompair inbhuanaithe. Tá scéim dublinbikes Just Eat ar cheann de na scéimeanna rothar ar cíós is rathúla ar domhan, agus bhí breis agus 66,000 síntiúsóir ann agus rinneadh 25 milliún aistear ó seoladh é in 2009. Ar an lá ba ghnóthaí go dtí seo, an 16 Meán Fómhair 2016, rinneadh 18,041 aistear in aon lá amháin. Tá 1,600 rothar ar fáil ag an scéim faoi láthair ag 115 stáisiún timpeall na cathrach. D'éirigh go han-gheal leis an scéim ó seoladh í agus is éard is cúis leis seo, go pointe áirithe, ná láithreacha an stáisiúin a roghnaíodh go cúramach, an t-ardleibhéal cothabhála a dhéantar ar na rothair, chomh maith leis an táille bhliantúil íseal.

Anuas ar dublinbikes Just Eat, tá scéim roinnte rothar eile, BleeperBike, ag oibriú go rathúil sa Chathair, chomh maith.

Sheol CCBÁC an scéim nua rothar gan stáisiún in 2018 a chuir breis agus 200 rothar cíosa ar fáil sa Chathair, agus tá níos mó pleanáilte go luath. Ní hionann an scéim, a oibríonn dhá chuideachta Éireannacha, Urbo agus BleeperBike, agus scéim dublinbikes sa mhéid nach gá na rothair a bhailiú ná a fhágáil ag láithreacha ar leith ach caithfear iad a thabhairt ar fáil chuig seastáin mhiotail Sheffield atá lonnaithe timpeall na Cathrach. Is féidir le húsáideoir rothar a lonnú trí aip, a dhéanann an glas a bhaint de rothar agus a chríochnaíonn an t-aistear nuair a thugtar ar ais é chuig aon cheann de na seastáin.

Leanfaidh CCBÁC le monatóireacht a dhéanamh ar a feidhmíocht agus cuirfear aon fhairsingiú i gcuntas i samhlacha gnó atá ag teacht chun cinn chun rothair a roinnt. Beartaíonn an Chomhairle chun na seirbhísí seo a fhairsingiú ar deireadh thiar agus iad a thabhairt isteach i gceantair bhruachbhailteacha eile sa Chathair, agus tá BleeperBike ag oibriú cheana féin i limistéir Údaráis Áitiúil Bhaile Átha Cliath eile.

Gluaisteáin a Roinnt

Tacaíonn Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath le gluaisteáin a roinnt agus le clubanna gluaisteán a fhairsingiú trasna na Cathrach. Tugadh fodhlíthe isteach a rialaíonn ceadúnú clubanna gluaisteán in 2013. Eisíodh dhá cheadúnas do GoCar agus Club Gluaisteán Toyota YUKO.

GoCar

Is é GoCar an t-oibreoir roinnte gluaisteán is mó in Éirinn, agus tá nach mór 500 feithicil aige i measc 15 chontae, agus tá breis agus 30,000 ball aige. Le trí bliana anuas, tá borradh 600% tagtha ar an oibreoir ar aistir mhíosúla.

Cuireann GoCar rogha áisiúil, chost-éifeachtúil, agus inbhuanaithe ar fáil ar úinéireacht ghluaisteáin. Trína cheadú do roinnt daoine an fheithicil chéanna a úsáid ag amanna éagsúla, laghdaíonn gluaisteán a roinnt úinéireacht gluaisteáin agus brath ar gluaisteán, brú tráchta, truailliú torainn agus aeir, agus cuireann sé níos mó spáis ar fáil a úsáideadh roimhe seo le haghaidh spásanna páirceála.

Cuirtear gach GoCar in ionad thart ar 10-20 gluaisteán príobháideach, tá sé neamhdhíobhálach don chomhshaol, agus cruthaíonn sé cathracha inar fusa cónaí iontu trí dhaoine a spreagadh chun a ngluaisteáin a dhíol agus gan ach gluaisteán a úsáid nuair a bhíonn géarghá leis, agus spreagann sé siúl agus iompar poiblí a úsáid níos minice, chomh maith. Thaispeáin staidéir idirnáisiúnta, chomh maith, gur tháinig laghdú breis agus 60% ar an líon ciliméadar a thaistealaíonn úsáideoirí roinnte gluaisteán.

TAIGHDE AGUS NUÁLAÍOCHT

Rannpháirtíocht i gCláir Thaighde an Choimisiúin Eorpaigh

Tá CCBÁC ag tnúth le bheith mar Chathair Rothaíochta Amach Anseo agus comhoibreoidh sé le cathracha rothaíochta, ar nós Amstardaim, Chóbanhávan agus Munchen chun foghlaim agus eispéiris a roinnt i mbonneagar rothaíochta a fhorbairt agus a chur chun cinn. Comhoibreoidh CCBÁC le Transport for Greater Manchester agus Transport for Edinburgh chun stádas na Cathrach a thagarmharcáil maidir le luaineacht inbhuanaithe agus úsáid á baint as Táscairí Luaineachta Uirbí Inbhuanaithe an CE. Déanfaidh an comhoibriú seo Cláir an Choimisiúin Eorpaigh a ghíaráil. Glacfaidh CCBÁC ceannas, chomh maith, ar chlár áitiúla nuálaíochta agus thaighde agus spreagfaidh sé saoránaigh agus rannpháirtíocht gnó i réitigh iompair inbhuanaithe a fhorbairt agus a imlonnú.

CÁS-STAIDÉAR

Comhaireamh Tródaim Canála

Le breis agus 20 bliain anuas, tá CCBÁC ag tabhairt faoina Chomhaireamh Tródaim Canála, a dtugtar faoi idir 7am agus 7pm i gcaitheamh tréimhse ocht lá. Cuireann an cleachtadh seo eolas ar fáil do CCBÁC ar conas a thaistealaíonn daoine isteach ag taisteal amach ón gCathair ó 33 pointe feadh na Canála Móire agus na Canála Ríoga. Cuireann seo ar chumas CCBÁC chun measúnú a dhéanamh ar an tionchar a imríonn beartais ar ghluaiseacht daoine agus a dhul chun cinn chun aistriú córa iompair a bhaint amach. Tugann suirbhé 2017 le fios gur tháinig laghdú 15% ar thaisteal gluaisteán príobháideach isteach chuig Lár na Cathrach ó 2006, agus tá méadú 46% tagtha ar an méid coisithe i gcaitheamh na tréimhse céanna. Tá méadú 157% tagtha ar an líon rothaithe sa tréimhse céanna^[29].

IOMPAR POIBLÍ

Le córas éifeachtúil, iontaofa agus éifeachtach bus a chinntiú, beartaítear, mar chuid den Straitéis, chun an Croíghréasán Bus a fhorbairt, chun tosaíocht leanúnach a bhaint amach, a mhéid agus is indéanta, do ghluaiseacht busanna ar na stráicí den Chroíghréasán Busanna laistigh den Limistéar Cathrach. Beidh lánaí feabhsaithe bus sna conairí seo ag teastáil uaidh seo, chomh maith leis na moilleanna reatha le baint ar an ngréasán busanna sna láithreacha ábhartha agus a chur ar chumas an bhus rogha níos tapúla a sholáthar ar thrácht gluaisteán feadh na mbealaí seo, agus rogha níos mealltaí a dhéanamh d'iompar bus d'úsáideoirí bóithre.

- Straitéis Iompair do Mhórchéantar Bhaile Átha Cliath 2016-2035, an ÚNI

Leanfaidh CCBÁC ag oibriú leis na comhlachtaí ábhartha iompair (an tÚdarás Náisiúnta Iompair, Iompar d'Éirinn, Bus Átha Cliath, Luas, Iarnród Éireann, Bus Éireann, an tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre agus oibreoirí príobháideacha) chun bearta a thabhairt isteach chun aistriú córa iompair a bhaint amach agus é a dhéanamh níos éasca ar shaoránaigh chun aistriú ó chóras iompair poiblí amháin chuig ceann eile.

Córas Bainistíochta Soilse Tráchtá Tosaíochta Bhus Átha Cliath

Tugann Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath tús áite do bhusanna ar fud na cathrach trí fheidhmchlár Tosaíochta Láraithe Busanna a thugann tús áite do bhusanna trí mhonatóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn busanna sa tseirbhís tríd an gCathair, trí chomhéadan a dhéanamh leis an gCóras Bainistíochta Comharthaí Tráchtá. Cuireann an feidhmchlára nuálach seo atá tiomáinte ag sonraí bealach ar fáil chun feabhas a chur ar amanna aistir busanna agus bealach inchainníochtaithe chun na feabhsúcháin a thomhas a tháinig ar an tseirbhís bhus.

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
------	--------	----------	-----------------------------	----------	---

GNÍOMHARTHA ATÁ BUISÉADAITHE FAOI LÁTHAIR

OIBRÍOCHTAÍ

T1	Straitéis a fhorbairt chun an fhlíit a thiontú ina feithiclí astaíochtaí ísle	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	Táirgeadh an straitéis	
T2	Triail phíolótach a bhaint as níos mó feithiclí leictreacha laistigh d'fhlíit na Comhairle	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Tuarascáil a fhoilsiú ar an gclár píolótach agus an plean chun scálú aníos a dhéanamh	
T3	Tabhairt faoi staidéar mionsonraithe ar an deighilt mhódúil foirne	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	Suirbhé bliantúil	
T4	An Scéim um Rotháocht chun na hOibre a chur chun cinn i measc fhoireann CCBÁC	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na foirne a ghlac páirt sa scéim	
T5	Mol Soghluaisteachta Cliste a chur i bhfeidhm in Oifigí na Cathrach	2019 ar aghaidh	Baile Átha Cliath Cliste	# na foirne a d'úsáid an mol	
T6	Clár seach-churtha carbóin d'eitiltí foirne	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Tonna CO ₂ a seach-chuireadh	
T7	Oiliúint Tiománaithe Gairme d'fhoireann na flíite	2018 ar aghaidh	Seirbhísí Bainistíochta Cabhlaigh	# na foirne ar cuireadh oiliúint orthu	
T8	Measúnú a dhéanamh ar an acmhainneacht chun ríomhghléas móibíleach a úsáid chun monatóireacht fíor-ama a dhéanamh ar cháilíocht an aeir i Lár na Cathrach	2019	Baile Átha Cliath Cliste	Críochnaíodh an tuarascáil mheasúnaithe	

BEARTA IOMPAIR INBHUANAITHE

T9	Na bearta a chur i bhfeidhm a dtugtar cuntas orthu i Staidéar Iompair Lár Chathair Bhaile Átha Cliath 2016	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na mbearta a cuireadh i bhfeidhm	
T10	Clár moillithe tráchta a chur i bhfeidhm	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# líon na mbearta moillithe tráchta	
T11	Na críosanna luasteorann 30 ciliméadar san uair a fhairsingiú chuig gach ceantar cónaithe den Chathair	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na gceantar cónaithe ina bhfuil luasteorainn 30 ciliméadar san uair	
T12	Feachtas um fheasacht phoiblí D30 ar luasteorainneacha sa Chathair	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na saoránach a gníomhaíodh	
T13	Cothabháil rialta a dhéanamh ar bhóithre réigiúnacha agus áitiúla	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na ngearán maidir le baic	
T14	Éiceamhoil seachadta go dtí an ceann scríbe deiridh a thabhairt isteach i limistéar Lár na Cathrach	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na n-éiceamhol seachadta go dtí an ceann scríbe deiridh a bunaíodh	
T15	Réitigh sheachadta go dtí an ceann scríbe deiridh a fhorbairt, mar chuid de dhúshlán TNGB	2018 ar aghaidh	Baile Átha Cliath Cliste / an Timpeallacht agus Iompar	# na réiteach a rinneadh a thriail	
T16	Céim I Críosanna Coisithe (2016-2022): • Sráid na Life • Sráid Mhuire • Sráid Thalbóid • Sráid an Chaisleáin/Cnoc Chorcaí • Cearnóg Barnardos • Ríocht Phoiblí Bharra an Teampaill	2016-2022	An Timpeallacht agus Iompar	Scéimeanna a críochnaíodh	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
T17	Céim II Criosanna Coisithe (2023-2028): • Sráid an Dáma Thiar • Sráid an Tiarna Éadbhard • Sráid Parnell • Droichead Uí Chonaill • Sráid D'Olier • Sráid na Lombardach • Rae an Iarthair • Sráid Nassau • Sráid Aungier/Ceantar Valentine • Cearnóg Mhuirfean • Sráid an Phiarsaigh • Na Lotaí Thuaidh • An Ché Thuaidh	2023-2028	An Timpeallacht & Iompar	Scéimeanna a críochnaíodh	
T18	Céim III Criosanna Coisithe (2029 agus ina dhiaidh): • An Ché Theas • Sráid na Teamhrach • Sráid Gheata na Páirce	2029 ar aghaidh	An Timpeallacht & Iompar	Scéimeanna a críochnaíodh	
T19	Imscrúdú a dhéanamh ar limistéir saor ó thrácht a thabhairt isteach ar stráic de: • An Bóthar Beag • Sráid Liam Theas • Cúirt an Chiste • Cúirt an Dáma • Lána an Dáma a leanann le rochtain a chur ar fáil ar charrchlóis agus do sheachadtaí	2019	An Timpeallacht & Iompar	Críochnaíodh an t-imscrúdú	
T20	An Lá Domhanda Saor ó Ghluaisteáin	Bliantúil	An Timpeallacht & Iompar	Imeacht AE a chur chun cinn	
T21	Seachtain Réthaistil na hEorpa	Bliantúil	An Timpeallacht & Iompar	Imeachtaí a chur chun cinn	
T22	Tá idirchaidreamh le déanamh ag CCBÁC leis an ÚNI maidir le clár BusConnects	Leanúnach	An Timpeallacht & Iompar	# na gcruinnithe	
T23	2 thriail a bhaint as pointí luchtaithe i gCeantar na nDugaí	2019	An Timpeallacht agus Iompar, Baile Átha Cliath Cliste	2 phointe luchtaithe arna suiteáil	
T24	Measúnú a dhéanamh ar charrchlóis phoiblí na Comhairle le haghaidh pointí sil-luchtaithe agus mearluchtaithe d'fheithiclí leictreacha	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht & Iompar	Críochnaíodh an measúnú	
BONNEAGAR AGUS ATHRÚ IOMPRAÍOCHTA					
T25	Laethanta Coisithe a eagrú i gceantair ina mbíonn go leor daoine	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht & Iompar	# na gcoisithe a cuireadh ar siúl	
T26	Comhpháirtíocht a bhunú agus ardán idirchaidrimh cumarsáide agus um chur chun cinn a chruthú	Leanúnach	An Timpeallacht & Iompar	# na bpobal / na limistéir atá bainteach	
T27	Plean gníomhaíochta rothar a fhorbairt: fad 471 ciliméadar de ghréasán féideartha	Leanúnach	An Timpeallacht & Iompar	Críochnaíodh an plean	
T28	Glasbhealach na Dothra (Feabhsú Limistéir Coisithe agus Rothar) - stráice 7.5 ciliméadar	Leanúnach	An Timpeallacht & Iompar	Faomhadh an t-iarratas pleanála	
T29	Scéim Rothar 2.7 ciliméadar ó Chluain Tarbh go Lár na Cathrach	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht & Iompar	Críochnaíodh an scéim	
T30	Rotharbhealach na Life (6.8 ciliméadar)	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht & Iompar	Críochnaíodh an scéim	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
T31	Rotharbhealach Mhic Liam - bealach 1 chiliméadar ina bhfuil uasghráduithe le haghaidh acomhal	2019	An Timpeallacht agus lompár	Críochnaíodh an scéim	
T32	Scéim Rothar ó Áth an Ghainimh go Lár na Cathrach - togra agus roghanna do bhealach 9 gciliméadar	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus lompár	Críochnaíodh an tuarascáil	
T33	Céim 3 na Canála Ríoga - Raon Rothar dhá bhealach 7.5 ciliméadar ina bhfuil bealach coisithe	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus lompár	Críochnaíodh an scéim	
T34	Rotharbhealach den Scoth de chuid na Canála Móire - síneadh 4.4 ciliméadar leis an mbealach a nascann Portobello agus Blackhorse	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus lompár	Críochnaíodh staidéar indéantachta	
T35	Droichid coisithe agus rothar - Droichid coisithe agus rothar le haghaidh Blood Stoney - Droichid coisithe agus rothar don Iosta - Droichead coisithe na Dothra	2020/2021 2020 2023	An Timpeallacht agus lompár	Cead pleanála seolta ar aghaidh	
T36	Cláir Oiliúna Rothair do dhaltai Rang a Sé / Saotharlanna Pedal Power*	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár, Scoileanna	# na ndaltai a ghlacann páirt	
T37	A indéanta atá sé muirir pháirceála a bhaineann le hAstaíochtaí i Lár na Cathrach	2020	An Timpeallacht agus lompár	# na spásanna páirceála	
T38	Líon na saoráidí poiblí páirceála rothar a mhéadú*	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár	# na spásanna páirceála a cuireadh leis (2,000 faoin mbliain 2019, 20,000 faoin mbliain 2030)	
T39	An Scéim Rothar gan Stáisiún a fhairsingiú agus rothair leictreacha a chur leis*	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár	# na rothar atá ar fáil (1150 faoi dheireadh 2019)	
T40	Scéim dublinbikes a fhairsingiú	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár	# na rothar de chuid dublinbikes # na láithreacha	
T41	Beartas a chur i bhfeidhm chun aistriú córa iompair chuig rothaíocht a mhéadú	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár	# na lánaí breise rothar a soláthraíodh, # thorthaí an chomhairimh thrédaim	
T42	Tá Velo City 2019 le cur ar siúl ag CCBÁC	2019	An Timpeallacht agus lompár	Cuireadh an t-imeacht ar siúl	
T43	Stáisiún píolótach luchtaithe Feithiclí Leictreacha a shuiteáil ag Cé Sir John Rogerson	2019	An Timpeallacht agus lompár	Pointe luchtaithe feithiclí leictreacha arna shuiteáil	
T44	Measúnú a dhéanamh ar charchlós Ionad Rediscovery i mBaile Munna do stáisiún sil-luchtaithe nó mearluchtaithe feithiclí leictreacha	2019	An Timpeallacht agus lompár	Pointe luchtaithe feithiclí leictreacha arna shuiteáil	
T45	Lána scartha rothar ar Dhroichead Samuel Beckett	2019	An Timpeallacht agus lompár	Críochnaíodh an lána scartha	
T46	Díríonn CCBÁC ar Chathair Rothaíochta Amach Anseo a dhéanamh den chathair*	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár	# na gcomhoibrithe	
T47	Leanfaidh CCBÁC le comhpháirtíochtaí nua a lorg agus comhpháirtíochtaí reatha a fhairsingiú chun taisteal inbhuanaithe agus iompraíocht níos sábháilte taistil a spreagadh	Leanúnach	An Timpeallacht agus lompár	# na gcomhpháirtíochtaí	
T48	Déanfaidh CCBÁC idirchaidreamh le pobail áitiúla chun fíis a fhorbairt do thodhchaí a gcomharsanachtaí agus beidh díriú láidir ar mhaireachtáil áitiúil, luaineacht inbhuanaithe agus caighdeán na beatha	2020	An Timpeallacht agus lompár	# an idirchaidrimh	
T49	Conair an Chósta (10.8 ciliméadar i limistéar CCBÁC)	2020	An Timpeallacht agus lompár	Críochnaíodh an chonair	
IOMPAR POIBLÍ					
T50	Moil iompair inbhuanaithe – láithreacha éagsúla	2020	Cathracha SMART/ Timpeallacht agus lompár	# na mol	

* Féach Aguisín IV le haghaidh beart iomlán

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
T51	Tacú le bealaí bus a fhorbairt, clár Bus Connects san áireamh	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Minicíocht seirbhísí	
T52	Tabhairt faoi Chomhaireamh Tródaím Canála	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Críochnaíodh an tuarascáil bhliantúil	
T53	Beartas a chur i bhfeidhm chun aistriú córa iompair chuig iompar poiblí a mhéadú	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na bpaisinéirí mar % den sciar córa iompair, # de thorthaí an chomhairimh thródaím	
T54	Beartas a chur i bhfeidhm chun tús áite a thabhairt do bhusanna ar an gcoigréasán busanna	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na hidirghabhála a dtugtar tús áite dóibh	

GNÍOMHARTHA ATÁ AR FEITHEAMH BUISÉID

T55	Straitéis a fhorbairt chun gluasteán a roinnt a chur chun cinn	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	Forbraíodh cáipéis na straitéise	
T56	Tabharfaidh an Chomhairle faoi mheasúnú ar an líon pointí luchtaithe feithiclí leictreacha reatha agus féideartha amach anseo atá ina dlínse agus an fháil atá orthu a fhairsingiú	2020	An Timpeallacht agus Iompar	Críochnaíodh an staidéar	
T57	Múnlaí leictreacha curtha in ionad scuabadóirí láimhe/glantóirí cumhachta díosail	Leanúnach	Seirbhísí Dramhaíola	laghdú %	
T58	Tá tionscnaimh Shoghluaisteachta ar Éileamh (Maas) le cur chun cinn ag Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath sa Chathair chun roghanna taistil ghníomhaigh a mhéadú	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Líon na dtionscnaimh atá i bhfeidhm; líon na soláthraithe seirbhíse a ghlacann páirt i roghanna soghluaisteachta a fheabhsú	
T59	Bonnlíne de shoghluaisteacht inbhuanaithe uirbeach a chruthú do Bhaile Átha Cliath ar aon dul le táscairí CE	2020	An Timpeallacht agus Iompar	Críochnaíodh an bhonnlíne	
T60	Tá INTERREG Building an Ecosystem to Generate Opportunities in Open Data (BE GOOD) le folláine shábháilte na Cathrach agus feabhsúcháin ar sheirbhísí iompair poiblí a chur chun cinn	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Críochnaíodh an tionscadal	
T61	Tá CCBÁC ag oibriú i gcomhar leis an GCC chun monatóireacht ar cháilíocht an aeir chomhthimpeallaigh a fheabhsú i mBaile Átha Cliath i gcomhréir leis an gClár Monatóireachta Náisiúnta ar an Aer Comhthimpeallach	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Rinneadh monatóireacht a fhairsingiú	
T62	Tá leas á bhaint ag CCBÁC as a indéanta atá sé tabhairt faoi staidéar ar stádas cháilíocht an aeir i bPort Bhaile Átha Cliath	2020 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	Críochnaíodh an staidéar	

SAMPLAÍ DEN REACHTAÍOCHT / BEARTAIS / TREOIR ÁBHARTHA

- An tAcht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015
- Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre agus Sráideanna Uirbeacha (LDBSU)
- Staidéar Iompair Lár Chathair Bhaile Átha Cliath 2016
- Plean Corparáideach Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 2015-2019
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022 (Beartais CC4; MT01; MT7; MT8; MT9; MT10; MT14, MT20; SN29; SC1; SC3; SC08; SC09; SC19)
- Faoiseamh ó Cháin Chláraithe Feithiclí agus an Scéim Deontais d'Fheithiclí Leictreacha
- Straitéis Iompair Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath 2016-2035
- Creat Beartais Rothar Náisiúnta 2009-2020
- Treoir Chleachtas Tréscailteachta an Údarais Náisiúnta Iompair
- Straitéis na Ríochta Poiblí 'Do Chathair, do Spás' 2012
- An tAcht Iompair Phoiblí, 2016
- Taisteal Níos Cliste: Beartas Nua Iompair d'Éirinn 2009-2020
- Máistirphlean Ríochta Poiblí 'Croí Bhaile Átha Cliath' do Chroílár na Cathrach 2016

ATHLÉIMNEACHT TUILTE

LÉARGAS GINEARÁLTA

3 PHRÍOMHABHAINN:
AN LIFE, AN DOTHRA,
AN TULCHA

IMEALLBHORD

52

CILIMÉADAR I GCATHAIR
BHAILE ÁTHA CLIATH

SPRIOCANNA

RÉIGIÚN ATÁ SEASMHACH Ó
THAOBH NA HAERÁIDE DE

LAGHDÚ/ MAOLÚ RIOSCAÍ I
GCÁS TUILTE I GCATHAIR
BHAILE ÁTHA CLIATH

SAMPLAÍ DE NA PRÍOMHSHAGHSANNA GNÍMH

Scéimeanna maolaithe, cosanta nó
oiriúnaithe do thuilte a fhorbairt

Feachtas feasachta ar thuilte le oop

Stáisiúin bháistí agus
aimsire a fhairsingiú

Plean bainistíochta
chrios an chósta do
chuan Bhaile Átha Cliath

Pleananna freagartha
éigeandála a chomhordú

Treoirínte draenála uirbí inbhuanaithe a
chur i bhfeidhm i bhfoirgnimh na comhairle

SAMPLAÍ DE PHÁIRTITHE LEASMHARA LE HOIBRIÚ LEO AGUS LE TIONCHAR A IMIRT ORTHU

OIFIG NA
NOIBREACHA
POIBLÍ

AN POBAL I
GCOITINNE

GRÚPAÍ COMHSHAOIL

RANNA RIALTAIS

GRÚPAÍ
POBAIL

FORBRÓIRÍ

“Beartaíonn beartais agus cuspóirí Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath chun bonneagar ardchaighdeán poiblí a bhfuil de chuspóir acu dramhaíl a laghdú, cosaint ar thuile a sholáthar, riosca i leith tuilte a laghdú i gCathair Bhaile Átha Cliath a mhéid agus is féidir, maolú agus oiriúnú don tionchar a imríonn athrú aeráide, acmhainní uisce/éiceachórais a bhraitheann ar uisce a fheabhsú agus a chosaint agus tacú le gréasán an bhonneagair ghlais

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Príomhriosca i leith athrú aeráide is ea tuile atá roimh Réigiún Bhaile Átha Cliath. Tá coinne leis go méadóidh athrú aeráide minicíocht agus/nó déine na báistí troime agus borradh stoirme, a mhéadóidh an riosca i leith tuilte bháistiúil, abhann agus cósta i limistéir leochaileacha na Cathrach. Is féidir le teagmhais throma bháistí agus aimsire brú breise a chur ar an ngréasán draenála agus an soláthar uisce uirbeach, chomh maith, agus féadfaidh tuile ghréasáin agus ganntanais uisce a bheith mar thoradh air. Anuas ar Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP) agus údaráis áitiúla sa chomharsanacht, tá CCBÁC ag oibriú go gníomhach chun tionscadail agus cláir a chur i bhfeidhm atá ar aon dul leis an *Treoir maidir le Tuilte ón AE agus an Chreat-Treoir Uisce*. Iarrann an Treoir maidir le Tuilte ar bhallstáit chun tabhairt faoi mheasúnuithe riosca straitéiseacha ar thuilte agus chun bearta bainistíochta riosca i leith tuilte a shainaithint. Ullmhaíodh léarscáileanna tuilte do chásanna aeráide amach anseo, agus leagtar amach na bearta a bheartaítear ar scála an phobail sna Pleananna Bainistíochta Riosca i gcás Tuilte (www.floodinfo.ie). Féadtar a áireamh le bearta breise áitiúla réitigh ríombhuanaithe, ar nós an mhéid seo a leanas: bogaigh chomhtháite, bonneagar glas, agus Córais Draenála Uirbí Inbhuanaithe (SuDS,) a úsáidfear chun oiriúnú d'fhreagairtí agus freagairtí a mhaolú chun athléimneacht tuilte a bhaint amach.

CÁS-STADÉAR

Torthaí FloodResilientCity

Ghlac CCBÁC páirt i dtionscadal Interreg IVB an AE, 'FloodResilientCity' (FRC). Chuir an tionscadal seo le hobair a críochnaíodh sna Straitéisí agus Gníomhartha don tionscadal Riosca Éigeandála Tuilte (SAFER), a bhí ar siúl ó 2002 go 2008 agus ar forbraíodh córas tuartha agus rabhaidh tuilte thaoide, nósanna imeachta freagartha éigeandála agus léarscáileanna tuilte cósta mar thoradh orthu. Bhí FRC ar siúl ó 2008 go 2012 agus é mar chuspóir chun príomhchathair níos athléimní i leith tuilte a dhéanamh de Bhaile Átha Cliath. B'éard a bhí i gceist leis seo ná straitéis bainistíochta riosca i leith tuilte báistiúla do Bhaile Átha Cliath, bunaithe ar shamhaltú agus léarscáiliú a dhéanamh ar riosca i leith tuilte báistiúla Bhaile Átha Cliath. Chuir torthaí FRC eolas ar fáil don phlean gníomhaíochta seo agus straitéis CCBÁC chun riosca i leith tuilte báistiúla a mhaolú. Tríd an tionscadal, shainaithin CCBÁC trí chatagóir de bhearta a bhfuil roghanna acu chun riosca i leith tuilte báistiúla a laghdú i mBaile Átha Cliath, ar nós an mhéid seo a leanas:

1. Athléimneacht Phobail agus Gnó i leith Tuilte:

- Feasacht a mhúscaillt agus oideachas
- Bailiú báistí
- Gairdíní báistí baile

2. Bearta a bhaineann go Sonrach le Suíomh

- Stóráil agus insíothlú SuDS
- Bonneagar Glas / claiseanna reatha bitheolaíocha
- Iompar ar an dromchla

3. Bearta Foriomlána

- Rabhadh tuilte
- Bainistíocht úsáide talún
- Bainistíocht fásra

BAINISTÍOCHTA RIOSCA I LEITH TUILTE

Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ag oibriú le réimse páirtithe leasmhara, Uisce Éireann ina measc, chun bainistíocht a dhéanamh ar thuilte báistiúla i gcomhlímitéir líonra na Cathrach. I gcomhar le OOP agus údaráis áitiúla sa chomharsanacht, tá CCBÁC ag oibriú chun limistéir a oiriúnú atá leochaileach do thuilte trí úsáid a bhaint as léarscáiliú cuimsitheach riosca i leith tuilte. Tá breithniú a dhéanamh ag CCBÁC ar bhearta ina gcuimsítear réitigh nádúrtha agus ar a ndearnadh innealtóireacht, agus ghlac sé le Straitéis FAB Plus:

- Rioscaí i leith **tuilte** a mhaolú
- Feabhsú **conláiste**
- Deis **bhithéagsúlachta**
- **Plus:** Laghdú/ceapadh carbóin, athúsáid dramhaíola, an fhéidearthacht chun athghiniúint a dhéanamh, feabhas a chur ar áineas

CÁS-STADÉAR

Triton agus Tidewatch

Dhá chóras tuartha agus rabhaidh tuilte taoide iad Triton agus Tidewatch a forbraíodh i ndiaidh an teagmhais tuilte taoide i bhFeabhra 2002. Baineann an dá chóras úsáid as tuartha aimsire agus/nó borrtá i Muir Éireann chun tuartha a sholáthar ar leibhéal taoide, agus tuarann

Tidewatch a fhaide le cúig lá roimh ré agus tuarann Triton dhá lá roimh ré. Úsáidtear na tuartha chun nósanna imeachta freagartha éigeandála a chur i bhfeidhm, ar nós geataí tuile a dhúnadh laistigh de na cosaintí reatha tuilte. Mar shampla, tá sna cosaintí tuilte feadh Dhuga Spencer, na Campshires Theas agus Abhainn na Dothra roinnt geataí tuile agus cosaintí in-díshuite, ar gá iad a dhúnadh i rith drochtheagmhais agus nuair a dhúntar iad, cinntíonn siad go dtugann na cosaintí seo cosaint ar chaighdeán 1 bhliain as 200 bliain. Ar an gcaoi sin, cruthaíonn na tuartha taoide gné thábhachtach agus lárnach de na cosaintí tuilte sna limistéir seo.

CÁS-STADÉAR

Dúshlán TNAG Monatóireachta ar Lintéir

Seoladh Dúshlán TNAG Monatóireachta ar Lintéir de chuid Bhaile Átha Cliath Cliste in 2017 agus é mar chuspóir aige teicneolaíocht a úsáid chun monatóireacht a dhéanamh ar lintéir, go háirithe i limistéir ardriosca. Is éard a bhaineann leis an monatóireacht seo córas a chur i bhfeidhm a sholáthraíonn faisnéis fíor-ama ar lintéir ardriosca sa Chathair i rith teagmhais tuile, trí líonra gan sreang de bhraiteoirí ísealchostais uisce (tá breis agus 30 ceann á n-implonú anois). Tugann an córas fógra ansin don fhoireann draenála is gaire atá ar fáil leis an bhfaisnéis fíor-ama seo, chun gur féidir le hOibríochtaí na Cathrach an fhreagairt is optamaithe a sholáthar. Bhí baint ag sé chuideachta i gCéim 1; lean trí cinn díobh seo ar aghaidh anois go dtí Céim 2 agus bronnadh cistiú breise orthu chun forbairt bhreise a dhéanamh ar a réitigh.

CÁS-STADÉAR

Taispeántóir Tuilte Connect

Mar chuid de chlár Baile Átha Cliath Cliste, tá CCBÁC ag oibriú as lámh le Intel agus Ionad CONNECT chun líonra de bhraiteoirí ísealchostais ísealchumhachta báistí a thógáil. Cuireadh tú leis an tionscadal píolótach seo chun monatóireacht ar leibhéal an uisce timpeall na Cathrach a athrú ó bhonn agus lena léiriú conas Idirlíon na nEarraí (IoT) agus teicneolaíocht chliste chun réitigh chliste, inacmhainne agus inscálaithe a sholáthar. Is é an sprioc fhadtéarmach chun ardán tuartha agus freagartha turgnamhach a thógáil. B'éard a bhain le Céim 1 den tionscadal ná ocht mbraiteoir a a shuíomh ag cúig láthair éagsúil, agus rinneadh 16 bhraiteoir bhreise a shuíomh ag ocht láthair, ar an iomlán, ar fud na Cathrach, atá cumraithe chun nuashonruithe a sheoladh chuig an gComhairle gach dhá uair an chloig. Cuirfidh CCBÁC a mhéid le 10 monatóir ar leibhéal abhann agus ceithre stáisiún aimsire leo, agus tosódh sé leis an gceangal a fhiosrú idir na tacair shonraí maidir le luath-thuar agus luathchosc ar thuilte i gCathair Bhaile Átha Cliath.

COSAINT TUILTE

Cé gurb é maolú tuilte agus leas á bhaint as réitigh dhúlra bhunaithe rogha freagartha CCBÁC, tá roinnt limistéar den Chathair nach n-oireann réitigh bhoga dóibh. Ar an ábhar sin, tá cosaintí fisiciúla tuilte á dtógáil ag CCBÁC, ballaí agus dambaí ísiltíreacha, ach go háirithe, feadh na Camphires Thuaidh agus Theas a chuireann san áireamh an riosca méadaithe a chruthaíonn athrú aeráide. De bhreis air sin, tá taighde gníomhach á dhéanamh ag CCBÁC ar chosaintí fisiciúla tuilte, ar nós beartais chriosaithe chun srian a chur ar fhorbairt bhreise i limistéir atá i mbaol.

CÁS-STADÉAR

Promanáid Chluain Tarbh

Dhírigh CCBÁC ar réiteach a sholáthar nach ndéanadh tithe agus gnólachtaí amháin a chosaint, ach a chuirfeadh réiteach ar fáil a chuirfeadh luach leis an gceantar. Balla atá i gceist leis an toradh deiridh ina bhfuil raon rothar scartha, a chuireann rogha bhreise áineasa ar fáil, agus a chosnaíonn tithe agus réadmhaoín ghnólachta i gcomhthráth ó bhorradh stoirme agus teagmhas tuilte. Tá an tionscadal ag feidhmiú anois mar shamhail don Rotharbhealach ó Chill Fhionntain go Cuas an Ghainimh.

CÁS-STADÉAR

Cosaint Tuilte na Life

Is í Abhainn na Life croí Bhaile Átha Cliath, ach mar abhainn taoide, cruthaíonn sí dúshlán uathúla don Chathair i dtaobh riosca i gcás tuilte. Teastaíonn meascán de réitigh ón abhainn agus ballaí na Cathrach a chosaint. Mar shampla, nuair is gá rochtain a choimeád (ar na Clárchosáin, mar shampla) rinne CCBÁC dambaí ísiltíreacha a chuimsiú laistigh de na ballaí tuilte ag na bearnaí seo. Is féidir na cosaintí in-díshuite seo a dhúnadh de láimh nuair a thuarann ceann de na córais oibríochtúla tuartha tuilte riosca i gcás tuilte.

Níos faide suas an abhainn, chuir CCBÁC réitigh bhoga i bhfeidhm, ar nós fhad an mhaoláin a mhéadú ó thaobh na habhann chun brath a laghdú ar na cosaintí crua sós an abhainn. De bhreis air sin, theastaigh forbairtí in aice Abhainn na Life chun Córais Draenála Uirbí Inbhuanaithe agus gnéithe bonneagair a chuimsiú chun báisteach a ionsú; teastaíonn seo anois ó gach forbairt nua ar fud na Cathrach, mar gheall go méadaíonn sé athléimneacht na Cathrach do thuilte.

ATHLÉIMNEACHT TUILTE

LÍON GNÍOMH AMFHRÁMA PRÍOMHROINN/PRÍOMHRANNA TÁSCAIRÍ SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU

GNÍOMHARTHA ATÁ BUISÉADAITHE FAOI LÁTHAIR

BAINISTÍOCHTA RIOSCA I LEITH TUILTE

F1	Treoirínte bainistíochta riosca i gcás tuilte a chur i bhfeidhm	2018 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na dtionscadal a leanann na treoirínte	
F2	Pleananna Freagartha Éigeandála a chomhordú	Leanúnach	Ilrannach	Críochnaíodh na pleananna	
F3	Feachtas feasachta ar thuilte a chur i bhfeidhm le OOP	2019	An Timpeallacht agus Iompar	Cuireadh an feachtas i bhfeidhm	
F4	Monatóireacht a dhéanamh ar an gcóras tuartha agus rabhaidh tuilte	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Rinneadh an córas a chothabháil	
F5	Treoir nua Dhearaidh a tháirgeadh do SuDS agus do bhonneagar glas	2019 ar aghaidh	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha, agus an Timpeallacht agus Iompar	Forbraíodh an treoir	
F6	Treoirínte Draenála Uirbí Inbhuanaithe a chur i bhfeidhm i bhfoirgnimh na Comhairle, nuair is indéanta	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na bhfoirgneamh ar cuireadh bearta i bhfeidhm iontu	
F7	Láithreáin taispeána a thógáil chun roghanna do SuDS a thaispeáint	2019 ar aghaidh	An Timpeallacht agus Iompar	# na láithreán taispeána a forbraíodh	
F8	Grúpa Faire Chuan Bhaile Átha Cliath a bhunú, faoi stiúir CCBÁC agus ina bhfuil príomhpháirtithe leasmhara eile, chun monatóireacht a dhéanamh ar leibhéil taoide agus saincheistean riosca i gcás tuilte eile a bhaineann le cúrsaí muirí i gCuan Bhaile Átha Cliath	2019 ar aghaidh	Ilrannach	Bunaíodh an grúpa, forbraíodh plean gníomhaíochta meántéarmach agus fadtéarmach	
F9	Plean Bainistíochta Crios an Chósta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm, atá ar aon dul le ceithre Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide ÚÁ BÁC agus le pleananna agus straitéisí eile údaráis áitiúil	2019 ar aghaidh	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha, agus an Timpeallacht agus Iompar agus Pleanáil	Plean arna fhorbairt	
F10	Clár oibre Bhithsféar Chuan Bhaile Átha Cliath a chur i bhfeidhm	2018-2020	Ilrannach, an SPNF, Port Bhaile Átha Cliath	Rinneadh clár oibre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm	

Cuimseofar sna gníomharta seo a leanas stórla tuilte réitigh dhúlra bhunaithe agus bearta feabhsaithe bithéagsúlachta, sa chás gur féidir. (Tagraíonn seo do Ghníomharta 11 go 18):

F11	Triail a bhaint as ciseáin chnáibe le haghaidh cosanta ar thuilte	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire agus Geilleagracha; an Timpeallacht agus Iompar	Cuireadh trialacha i bhfeidhm, tuarascáil ar thorthaí	
F12	Limistéir a shainnadh do bhogaigh chomhtháite thógtha	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Sainnadh limistéir agus foilsíodh tuarascáil	
F13	Rinneadh braiteoirí baistí agus stáisiúin aimsire a fhairsteáil, mar chuid de chlár Taispeána Tuilte Connect	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na mbraiteoirí a suiteáladh, # na stáisiúin aimsire a cuireadh leis	
F14	Céim 2 de Dhúshlán TNAG Monatóireachta ar Lintéir	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na réiteach a forbraíodh agus a cuireadh i bhfeidhm	
F15	Léarscáil riosca córas faisnéise geografaí (GIS) de thionchar an athraithe aeráide a fhorbairt ina bhfuil cásanna do Réigiún Bhaile Átha Cliath	2020	Climate Ireland, an Timpeallacht agus Iompar, ilrannach	Forbraíodh léarscáil GIS	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
F16	Teimpléad a fhorbairt chun tionchar, freagairt agus costais a bhailiú (breithniú ina measc ar sheirbhísí éiceachórais/costais chaipitil nádúrtha) do gach ceann de na teagmhais mhóra aeráide	2019	An Timpeallacht agus Iompar	Teimpléad arna fhorbairt agus eisithe	
F17	Grúpa Oibre a bhunú chun déileáil leis an tsaincheist lena mbaineann riosca i gcás tuilte báistiúla.	2019	Ilrannach, Oifig na Creat-Treorach Uisce	Bunaíodh grúpa oibre	
F18	Beartais draenála uirbí agus tuilte ÚÁ BÁC a nuashonrú a chuireann bearta nádúrtha tuilte chun cinn mar thosaíocht chun eolas a chur ar fáil do phlean forbartha nua	2019	Ilrannach	Nuashonraíodh beartais	
F19	Ceardlanna riosca chun measúnú a dhéanamh ar an tionchar dóchúil ar sheirbhísí na Comhairle	2019	Gach roinn	Sainaithníodh rioscaí	
COSAINT TUILTE					
F20	Cosaint ar Thuilte na Campshires Theas	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F21	Scéim maolaithe tuilte Ché Sir John Rogerson	2020	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F22	Scéim maolaithe tuilte na Campshires Thuaidh	2025	An Timpeallacht agus Iompar, Cultúr, Caitheamh Aimsire, agus Seirbhísí Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F23	Scéim maolaithe tuilte Chluain Maoil	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F24	Scéim maolaithe tuilte an Bhaid	2021	An Timpeallacht agus Iompar, Cultúr, Caitheamh Aimsire, agus Seirbhísí Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F25	Scéim maolaithe tuilte an Phoitéil	2019	An Timpeallacht agus Iompar, Cultúr, Caitheamh Aimsire, agus Seirbhísí Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F26	Scéim maolaithe tuilte na Camóige	2020	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F27	Scéim maolaithe tuilte Chnocán Doirinne	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F28	Scéim maolaithe tuilte Phromanáid Chluain Tarbh	2019	An Timpeallacht agus Iompar, Cultúr, Caitheamh Aimsire, agus Seirbhísí Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F29	Scéim maolaithe tuilte Phromanáid Dhumhach Thrá	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F30	Scéim maolaithe tuilte Chéim 2 Dhumhach Thrá	2019	An Timpeallacht agus Iompar, Cultúr, Caitheamh Aimsire, agus Seirbhísí Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F31	Scéim maolaithe tuilte Shéipéal Iosóid	2020	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F32	Scéim maolaithe tuilte Dhroichead na hInse	2020	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
F33	Tionscadal Athghiniúna Abhainn Sheantraibh	2027	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
F34	Oibreacha Cosanta Tuilte Abhainn na Dothra sa stráice abhainn suas an abhainn ó Dhroichead na Dothra	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	

GNÍOMHARTHA ATÁ AR FEITHEAMH BUISÉID

F35	Tionchar agus sochair staidéir a bhaineann le faid mhaolánacha chuig sruthchúrsaí	2019	An Timpeallacht agus Iompar, Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha, Airgeadas	Críochnaíodh na staidéar	
F36	Rannpháirtíocht sa phobal a spreagadh agus a chur chun cinn nuair a dhéantar SuDS a iarfeistiú i bhforbairtí reatha	2019	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha, Cumarsáid, Pleanáil, an CTU	# na bpobal atá bainteach	
F37	Suirbhéireacht a dhéanamh, b'fhéidir le drón/satailít, ar limistéir phábháilte na Cathrach	2020	An Timpeallacht agus Iompar	# na suirbhéireachtaí	
F38	Suirbhéireachtaí comhshaoil ar gach ceann d'aibhneacha agus inbhir na Cathrach mar shuirbhéireachtaí bonnline	2020	An Timpeallacht agus Iompar	Críochnaíodh na suirbhéireachtaí	
F39	Cistiú a mhéadú chun lintéir a ghlanadh sa chathair	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na lintéir a glanadh	
F40	Oibreoidh Údarás Áitiúil na Comhairle le Clár Uisce an Údaráis Áitiúil chun tacú le pobail agus páirtithe leasmhara chun tionscadail agus tionscnaimh maidir le cáiliúcht an uisce áitiúil a sholáthar	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na dtionscadal a soláthraíodh	
F41	Feachtais chumarsáide agus feasachta ar bhainistíocht riosca i gcás tuilte agus bearta bainistíochta tuilte nádúrtha.	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na bhfeachtas	

SAMPLAÍ DEN REACHTAÍOCHT / BEARTAIS / TREOIR ÁBHARTHA

- Na hAchtanna Siltin Artéirigh
- Pleananna Bainistíochta Riosca i gcás Tuilte atá Bunaithe i nDobharcheantar (PBRTBD)
- Straitéis Taighde agus Caomhnaithe Bhithéagsúlacht Bhithsféar Chuan Bhaile Átha Cliath 2016-2020
- Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Chathair Bhaile Átha Cliath 2015-2020
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022 - Measúnú Riosca Straitéiseach i gCás Tuilte (MRST)
- Plean Gníomhaíochta Speicis Choimhthíocha Ionracha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2020
- Straitéis Crann Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2020
- Staidéar Bainistíochta agus Measúnaithe Riosca i gCás Tuilte Dhobharcheantar an Oirthir (BMRCTD) 2011-2016
- An Treoir maidir le hÉin ón AE 2009/147/CE
- An Treoir maidir le Dlíteanas Comhshaoil an AE 2004/35/CE
- An Treoir maidir le Tuilte ón AE 2007/6/CE
- An Treoir maidir le Gnáthóga ón AE 92/43/CEE
- Floodinfo.ie
- Staidéar ar Dhraenáil Straitéiseach Mhórchearntar Bhaile Átha Cliath
- Staidéar na Straitéise um Chosaint Chósta na hÉireann (OOP)
- Straitéis Tírdhreacha Náisiúnta d'Éirinn 2015-2025
- Léarscáileanna Tuilte OOP
- Na Treoirlínte maidir le Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte d'Údaráis Phleanála, Samhain 2009
- Coinbhinsiún Ramsar um Bogaigh
- An 2ra Córas de Phlean Bainistíochta Abhantraí 2018-2021
- An Chreat-Treoir Uisce 2000/60/CE

RÉITIGH DHÚLRABHUNAITHE

LÉARGAS GINEARÁLTA

COTHABHÁIL DÉANTA AG COMHAIRLE
CATHRACH BHAILE ÁTHA CLIATH AR**54**

PÁIRC PHOIBLÍ

BITHSFÉAR UNESCO CHUAN BHAILE ÁTHA CLIATH

300 CILIMÉADAR
CEARNACH

MEÁNBHRAT CRANN MEASTA

10%

SA CHATHAIR

SPRIOCANNA

SPÁS LEANÚNACH GLAS FEADH
AIBHNEACHAAN TACHAR SÉALAITHE ITHREACH A
LAGHDÚ I mBAILE ÁTHA CLIATHSPEICIS DHÚCHASACHA,
PÁIRCEANNA AGUS BRAT CRANN A
CHOSAINT

SAMPLAÍ DE NA PRÍOMHSHAGHSANNA GNÍMH

Clár oibre bhithsféar a
chur i bhfeidhmCrain a chosaint, a chur agus a
chothabháil ar fud na cathrachDíonta glasa ar
fhoirgnimh chatharthaBonneagar glas na
cathrach a fhorbairtPleananna gníomhaíochta a chur i
bhfeidhm chun speicis a chaomhnú
atá íogair d'athrú aeráideGnáthóga bogaigh a thógáil i
bpáirceanna agus ar fud na cathrach

SAMPLAÍ DE PHÁIRTITHE LEASMHARA LE HOIBRIÚ LEO AGUS LE TIONCHAR A IMIRT ORTHU

RANNA RIALTAIS

SCOILEANNA AGUS
INSTITIÚIDÍ TRÍÚ
LEIBHÉALCOMHPHÁIRTÍOCHT
BHITHSFÉAR UNESCO CHUAN
BHAILE ÁTHA CLIATHGRÚPAÍ
POBAILAN POBAL I
GCOITINNE

GRÚPAÍ COMHSHAOIL

“Cathair shláintiúil í cathair ghlas. Baineann tairbhí i dtaobh inbhuanaitheacht agus mhealltacht na cathrach mar áit le cónaí agus le hoibriú ann agus le cuairt a thabhairt uirthi trí spásanna oscailte a chosaint agus a fheabhsú ar mhaithe leis an mbithéagsúlacht agus le húsáid áineasa. De réir mar a dhéanann cathair Bhaile Átha Cliath roinnt sócmhainní nádúrtha a dhianú, d’fhéadfadh brú méadaithe teacht ar spásanna oscailte agus limistéir áineasa. Caithfidh an Chomhairle Cathrach freagairt trí riachtanas na cathrach chun comhdhlúthú a chothromú leis an ngá atá le limistéir nádúrtha leochaileacha a chosaint agus a fheabhsú
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Tugann an tAontas Idirnáisiúnta um Chaomhnú an Dúlra sainmhíniú ar réitigh dhúlraibhuanaithe mar “gníomhartha a dhéanann éiceachórais nádúrtha nó mhionathraithe a chosaint, a bhainistiú go hinbhuanaithe, agus a athchóiriú, a théann i ngleic le dúshláin shochoaíocha go héifeachtach agus go hoiriúnaitheach, agus a sholáthraíonn tairbhí daonna folláine agus bithéagsúlachta i gcomhthráth” ^[30].

Baineann ról tábhacht le réitigh dhúlraibhuanaithe in oiriúnú d’athrú aeráide; is féidir leo ról tábhachtach a ghlacadh ní hamháin don bhithéagsúlacht agus d’éiceachórais, cosc ar thuilte agus ceapadh carbóin, ach chun teochtaí a rialáil, cáilíocht an uisce, cosc a chur ar chreimeadh; agus truailléin a scagadh ón aer agus ón uisce, chomh maith. Úsáidtear réitigh dhúlraibhuanaithe ar bhealach cliste, ‘ar a ndéantar innealtóireacht’ chun bearta inbhuanaithe, cost-éifeachtúla, agus inoiriúnaithe a sholáthar a thacaíonn le hathléimneacht aeráide.

Áirítear le samplaí de réitigh dhúlraibhuanaithe a imlonnaítear faoi láthair mar sheirbhísí éiceachórais laistigh den Chathair díonta glasa agus claiseanna crainn mar chuid de chórais draenála uirbí inbhuanaithe (SuDS), bogaigh thógtha chun feabhas a chur ar cháilíocht an uisce agus cosc a chur ar mhaidhmeanna tuilte, bithéagsúlacht mhéadaithe, agus níos mó cumhdach brat crann chun teas uirbeach a rialáil, feabhas a chur ar cháilíocht an aeir agus scáth agus conairí a sholáthar do ghluaiseacht fiadhúlra laistigh den Chathair.

BONNEAGAR GLAS AGUS CAOMHNÚ AN DÚLRA

“Líonra idirnasctha de spás glas é bonneagar glas a chaomhnaíonn luachanna agus feidhmeanna éiceachórais nádúrtha a sholáthraíonn tairbhí gaolmhara don daonra daonna, chomh maith. Líonra de limistéir nádúrtha agus leathnádúrtha é a phleanáiltear go straitéiseach ina bhfuil gnéithe eile comhshaoil a dheartar agus a bhainistítear chun réimse fairsing de sheirbhísí éiceachórais a sholáthar. Cuimsítear ann spásanna glasa (nó spásanna gorma má bhíonn éiceachórais uisceacha i gceist) agus gnéithe eile fisiciúla i limistéir thalún (an cósta ina measc) agus mhuirí.
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 2015-2020

Is é cuspóir uileghabhálach Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta CCBÁC 2015-2020 chun an bhithéagsúlacht laistigh den Chathair a chaomhnú trí úsáid a bhaint as meascán de chur chuige éagsúil, bainistíocht dhíreach agus chuí ar an mbithéagsúlacht ina measc ar leibhéal áitiúil agus réigiúnach, limistéir thábhachtacha luach caomhnaithe a shainaithint agus a chosaint, caomhnú na bithéagsúlachta a fheabhsú laistigh den líonra bonneagair ghlais, feachtas ar an mbithéagsúlacht a mhúscailt agus iompar poiblí a éascú i dtreo cosaint agus léirtheiscint mhéadaithe ar an dúlra agus an fiadhúlra.

Príomhchathair Nádúrtha Bhaile Átha Cliath

Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath freagrach as 54 páirc phoiblí (gan Páirc an Fhionnuisce, Faiche Stiabhna, Gairdíní Uíbh Eachach, na Gairdíní Cuimhneacháin Cogaidh, agus Garraithe na Lus a áireamh, a ndéanann OOP iad go léir a oibriú) agus as cosaint a dhéanamh lena chinntiú gur féidir leis an nglúin amach anseo taitneamh a bhaint as na tairbhí a chuireann na taitneamhachtaí seo ar fáil i dtaobh áineasa, sláinte agus folláine. Baineann rithábhacht leis an bhflóra agus an fána i mBaile Átha Cliath chun oiriúnú d’athrú aeráide agus tionchar amach anseo a mhaolú, fad a ghníomhaíonn siad mar linnte carbóin agus fad a sholáthraíonn siad cosaint ar thuilte. Cuimsítear i mbithéagsúlacht Chathair Bhaile Átha Cliath:

- Fiadhúlra agus gnáthóga a dtagtar orthu ar Oileán an Bhulla agus feadh imeallbhord na Cathrach
- Na haibhneacha agus canálacha a thrasnaíonn an Chathair
- Spásanna oscailte atá ceangailte le foirgnimh stairiúla, oideachais agus eile phoiblí
- Taobh an bhóthair, rianta iarnróid, agus cosáin
- ‘Faichi’ cónaithe, gairdíní príobháideacha, ballaí agus foirgnimh

Plean Pailneora

Déanann Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath monatóireacht ar dháonraí beach i bpáirceanna poiblí i gcomhar le hinstiúidí tríú leibhéal, agus leanfaidh CCBÁC mar chomhpháirtí sa Phlean Pailneora d’fhad an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide agus déanfaidh sé monatóireacht ar thorthaí le himeacht ama.

BAINISTÍOCHT CRANN

“Soláthraítear sa Straitéis Crann an fhís agus an treo maidir le pleanáil fhadtéarmach, cur, cosaint agus cothabháil crann, fála seach agus coillearnaí laistigh de Chathair Bhaile Átha Cliath.

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Baineann tairbhí iolracha leis na crainn seo chun an riosca i leith tionchar athraithe aeráide a laghdú. Laghdaíonn siad creimeadh ithreach trína gcórais fréamhacha agus déanann siad carbón atmaisféarach a leithlisiú mar chuid den chóras carbóin, a chiallaíonn gur féidir le crann amháin roinnt tonnaí de dhé-ocsaíd charbóin atmaisféarach a ionsú i gcaitheamh a shaolré. Is féidir leis an gcrann ceart san áit cheart foscadh a sholáthar ón ngaoth agus ón ngrian agus is féidir leis cabhrú leis an iarmhairt teasoileáin uirbigh a laghdú. Tugadh chun solais sa Staidéar ar an mBrat Crann a rinne Scoil Tíreolaíochta UCD nach gclúdaíonn crainn i gCathair Bhaile Átha Cliath, áit a bhfuil 97% den talamh tógtha, ach 10.2% den achar iomlán; agus bíonn seo a ísle le 3% i gcás roinnt ceantair uirbeacha ^[31]. Mar fhreagairt don staidéar seo, tá CCBÁC ag oibriú go gníomhach chun a bhrat crann a mhéadú trí Straitéis Crann na Cathrach a chur i bhfeidhm. Ní hamháin go mbainfidh níos mó crann a chur le beartas CCBÁC ach cothabháil agus cúram leanúnach na gcrann siúd, mar gheall gur tábhachtach crainn atá ag dul in aois agus a bhfuil galar orthu a shainaithint chun an brat a choimeád agus a fheabhsú sa Chathair agus díobháil a bhaineann le stoirm a laghdú.

CÁS-STADÉAR

Foinse an ghrianghraif: Fáilte Ireland / Matthew Thompson

Tionscnaimh um Chur chun Cinn Crann

D'fhorbair Seirbhís Páirceanna agus Tírdhreacha CCBÁC clár Raonta na gCrann Dúchasach in 2008 agus áirítear leis ar a laghad clár amháin i ngach toghcheantar. Tacaíonn CCBÁC le gníomhaíochtaí breise curtha crann le scoileanna, chomh maith, Seachtain Náisiúnta na gCrann bhliantúil agus Lá Náisiúnta na gCrann ina measc i gcomhar le Comhairle Crann na hÉireann. Tugann CCBÁC tacaíocht bhreise do chrainn a chur ag gnólachtaí le haghaidh tionscnaimh freagrachta sóisialta corparáidí

SuDS AGUS RÉITIGH UISCEBHUNAITHE

“Laghdaíonn SuDS riosca i gcás tuilte, feabhsaíonn sé cáilíocht an uisce agus cuireann sé conláiste ar fáil trí úsáid a bhaint as pábháil thréscailteach, claiseanna reatha, díonta glasa, bailiú báistí, báisíní coinneála, linnte agus bogaigh. De bhreis air sin, cuireann SuDS an deis ar fáil chun bainistíocht uisce a chur san áireamh le spás glas, ar féidir leis conláiste agus bithéagsúlacht a mhéadú. Tabharfaidh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath faoi chothabháil agus monatóireacht leanúnach ar na córais draenála inbhuanaithe laistigh den fhearann poiblí.

- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022

Réitigh dhúlraibhuanaithe a bhaineann le huisce

Glacann bogaigh, tuilemhánna, lochanna, aibhneacha agus éiceachórais taiscumair le ról tábhachtach sa rialáil a dhéantar ar thuille i gcórais intíre. Cuireann siad cosaint ar fáil, chomh maith, ó dhrochiarmhairtí riosca i gcás tuilte a bhaineann leis an aeráid trí ghníomhú mar 'stóráil' nó maoláin i rith drochtheagmhais frasaíochta. Glacann siad le ról, chomh maith, i dteocht a rialáil agus tá bithéagsúlacht shuibhir d'fhlóra agus fána iontu.

Tá réigiúin chósta leochaileach do riosca i gcás athrú aeráide agus rithábhachtach maidir leis an riosca sin. Arís eile, is féidir leis na limistéir seo gníomhú mar chriosanna maolánacha i dtaobh tionchair a bhaineann le hathrú aeráide a bhaineann le hathrú aeráide, ar nós borradh stoirme, leibhéil ardaithe farraige agus brú ar aibhneacha taoide. D'fhorbair CCBÁC réimse pleananna agus straitéisí chun na limistéir seo agus a mbithéagsúlacht a chosaint. Mar gheall go bhfuil ról rithábhachtach ag éiceachórais Bhaile Átha Cliath maidir le himirce idirnáisiúnta speicis éagsúla éin, is tábhachtach na gnáthóga seo a chosaint agus a chaomhnú. Déanfaidh fairsingiú limistéar Bhithsféar UNESCO Chuan Bhaile Átha Cliath, an limistéar idir Ceann Bhinn Éadair agus Deilginis san áireamh, córais éiceolaíochta éagsúla an bhithsféar a chosaint níos mó. Deis atá ann seo do Bhaile Átha Cliath le bheith mar cheannaire domhanda i mbainistíocht na bithéagsúlachta sa chomhthéacs uirbeach.

Bithsféar UNESCO Chuan Bhaile Átha Cliath

Sa bhliain 1981, d'aithin UNESCO an tábhacht a bhaineann le Cuan Bhaile Átha Cliath trí Oileán an Bhulla a ainmniú mar bithsféar mar gheall ar na gnáthóga lena mbaineann tábhacht náisiúnta agus na speicis fiadhúla arb annamh a dtagtar orthu atá ann. Tá coincheap UNESCO i dtaobh bithsféir tagtha chun cinn agus áirítear leis ní hamháin limistéir lena mbaineann luach éiceolaíochta, ach na limistéir timpeall orthu agus na pobail a chónaíonn agus a oibríonn sna limistéir seo. Rinneadh ainmniúcháin bhreise idirnáisiúnta agus náisiúnta ó shin, a chumhdaíonn go leor de Chuan Bhaile Átha Cliath, lena chinntiú go ndéantar cáilíocht an uisce agus an bithéagsúlacht ann a chosaint.

In 2015, rinneadh Bithsféar reatha UNESCO Oileán an Bhulla a fhairsingiú chun Cuan Bhaile Átha Cliath go léir a chumhdach, ina bhfuil achar 300 ciliméadar cearnach agus daonra 300,000 duine. Tá croilimistéir ann seo ina bhfuil ardluach bithéagsúlachta, ar nós Oileán an Bhulla, Inbhir Bhaile Dhúill agus na Tulchann, Riasc Bhaile an Bhóthair, Cheann Bhinn Éadair, Oileán Dheilgínse agus Inis Mac Neasáin.

Tá i mBithsféar UNESCO Chuan Bhaile Átha Cliath trí chrios éagsúla, a bhainistítear ar bhealaí éagsúla:

- Tá 50 ciliméadar cearnach sa chroíchios den bithsféar de limistéir lena mbaineann ardluach nádúrtha, Ceann Bhinn Éadair ceann, Oileán an Bhulla, Oileán Dheilgínse agus Inis Mac Neasáin ina measc.
- Tá 82 ciliméadar cearnach sa chrios maolánach de spásanna poiblí agus príobháideacha glasa a thimpeallaíonn agus a dhéanann imeall leis na croíchriosanna.
- Tá 173 ciliméadar cearnach san idirchrios agus cruthaíonn sé cuid den chuid amuigh den bithsféar. Tá ceantair chónaithe, calafoirt, poirt agus limistéir thionsclaíocha agus thráchtála ann.

Glasbhealach Ghleann na Tulchann

Tá Páirc Abhainn na Tulchann mar chuid de Lónra Straitéiseach Glas Chathair Bhaile Átha Cliath. Tá an fearann páirce ilfheidhmeach agus tá páirceanna imeartha, galf dhá mhaide, rothaíocht, rochtain le haghaidh slatiascaireachta agus siúlóidí cois abhann ann, a dhéanfar a shíneadh 2.4 ciliméadar. Chun barr feabhais a chur ar éagsúlacht ghnáthóige, cuirfear na linnte bogaigh nua le fásra uisceach agus imeallach, fála scean nua, na mílte crann agus bunófar seacht heicteár de mhóinéar bláthanna fiáine. Glacfaidh na bogaigh nua an t-uisce dromchla ó bhóithre, baileoidh siad truailléin agus déanfaidh siad iad a chóireáil sula n-iontrálann siad an abhainn. Meastar gur eiseamláir é Gleann na Tulchann de phleanáil bonneagair ghlais mar phróiseas dearaidh agus bainistíochta ildisciplíní agus ilghníomhaireachta. Léirítear an rath a bhí ar Thionscadal Ghleann na Tulchann go soiléir i ndiaidh gur cuireadh líonta bradáin Atlantacha fhiáine óga i gcuntas in 2011 san abhainn ag Glas Naíon agus Fionnghlas, i ndiaidh gur cuireadh bradán fiáin (nach maireann ach in uisce glan) i gcuntas den chéad uair sa Tulcha le 100 bliain anuas, ar a laghad.

RÉITIGH DHÚLRABHUNAITHE

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
GNÍOMHARTHA ATÁ BUISÉADAITHE FAOI LÁTHAIR					
OIBRÍOCHTAÍ					
N1	Bunaíodh grúpa oibre réigiúnach maidir le réitigh dhúlrbhunaithe	2019 ar aghaidh	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Bunaíodh grúpa oibre	
N2	Comhaontú a dhéanamh ar chomhphleananna gníomhaíochta chun gnáthóga agus speicis dhúchasacha a chosaint i measc gach ceann de na 4 ÚAanna in BÁC	2019	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Comhaontú déanta ar phleananna gníomhaíochta	
N3	Grúpa Oibre trasrannach Crann agus SuDS a bhunú chun dearadh uirbeach atá íogair d'uisce, ina ndéantar crainn uirbeacha a chur, a chur chun cinn agus triail phíolótach a bhaint as	2019 ar aghaidh	Ilrannach	Bunaíodh grúpa oibre	
N4	Ceardlann ar Chrainn agus SUDS	2019	Ilrannach	Cuireadh ceardlanna ar siúl, tuarascáil ar thorthaí	
N5	Treoirlínte bainistíochta abhantraí réigiúnacha a chur le chéile. Abhainn Sheantraibh a úsáid mar thaispeántas	Leanúnach	Ilrannach	Cuireadh treoirlínte le chéile	
N6	Ceardlann bhliantúil a éascú chun eolas a mhalartú idir saineolaithe bithéagsúlachta	2019 ar aghaidh	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Eagraíodh ceardlann	
N7	Sonraí a bhailiú chun eolas a chur ar fáil do liosta gnáthóg agus speiceas a ullmhú i gCathair Bhaile Átha Cliath atá leochaileach d'athrú aeráide. Bearta a cheapadh chun rioscaí a laghdú atá roimh na gnáthóga agus speicis seo go háitiúil agus a n-éifeachtacht a chur i bhfeidhm agus a mheasúnú	leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Cuireadh na sonraí le chéile	
BONNEAGAR GLAS					
N8	Straitéis Bonneagair Ghlais a chur le chéile don réigiún	2021	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Cuireadh an straitéis le chéile	
N9	Straitéis Spáis Oscailte agus Páirceanna Poiblí a chur i bhfeidhm	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Cuireadh an straitéis le chéile	
N10	Rochtain ar spás glas a léarscáiliú sa Chathair chun limistéir riachtanais a shainaithint	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Rinneadh spásanna a léarscáiliú, sainaithníodh limistéir	
N11	Tacaíocht leanúnach le coincheap na nglasbhealaí don mhéid seo a leanas: Cuan Bhaile Átha Cliath, an Dothra, Seantrabh, an Life, an Tulcha agus an Chamóg	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an glasbhealach, rinneadh aon ghnáthóga a athchóiriú	
N12	Measúnú a dhéanamh ar indéantacht ballaí glasa	2019	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tuarascáil	
BAINISTÍOCHT CRANN					
N13	Straitéis Crann Chathair Bhaile Átha Cliath a chur i bhfeidhm	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an treoir	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
N14	Leanúint le sonraí a léarscáiliú agus a bhailiú faoi chrainn i gCathair Bhaile Átha Cliath	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Rinneadh sonraí a léarscáiliú agus a bhailiú	
N15	Clár Raonta na gCrann Dúchasach a chur chun cinn agus a leathnú	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	# na raonta crann	
N16	Treoir a chur le chéile ar speicis chrann poiblí atá le cur i limistéir uirbeacha i gcomhréir le Gníomh 3.1 de <i>Straitéis Crann Chathair Bhaile Átha Cliath</i>	2019	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Cuireadh an treoir le chéile	
N17	Gníomhaíochtaí curtha crann curtha ar siúl le scoileanna, Seachtain Náisiúnta na gCrann bhliantúil agus Lá Náisiúnta na gCrann ina measc	leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	# na gcrann a cuireadh	
N18	Imscrúdú a dhéanamh ar an úsáid a bhaintear as scéim Cuir NeighbourWood an RTBM lena húsáid i limistéir oiriúnach uirbeach mar chuid de Straitéis Crann CCBÁC	2019	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tuarascáil	
N19	Anailís a dhéanamh ar thionchar an athraithe aeráide ar chrainn na Cathrach chun eolas a chur ar fáil don bhainistíocht	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tuarascáil	

CAOMHNÚ AN DÚLRA

N20	<i>Plean Gníomhaíochta Speicis Choimhthíocha Ionracha Chathair Bhaile Átha Cliath a chur i bhfeidhm</i>	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh agus athbhreithníodh an plean, baineadh aon díothú amach	
N21	Lá idirnáisiúnta Bogach an Domhain a chur chun cinn	gach bliain	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Eagraíodh an t-imeacht	
N22	Sonraí a sholáthar do Choiste RAMSAR d'Éirinn maidir le bogaigh i gCathair Bhaile Átha Cliath	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Seoladh sonraí ar aghaidh	
N23	<i>Flóra Oileán an Bhulla</i> a ullmhú agus a fhoilsiú	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha, Cumann Allamuigh Nádúraithe Bhaile Átha Cliath	Foilsíodh leabhar	
N24	Tabhairt faoi staidéar bainistíochta agus monatóireacht ar spairtíneach ghallda do Limistéir faoi Chosaint Speisialta Oileán an Bhulla	2019	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Tugadh faoin staidéar	
N25	Léarscáil d'fogaireacht éiceolaíochta GIS-bhunaithe de Bhithsféar Chuan Bhaile Átha Cliath a ullmhú	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an léarscáil	
N26	Páirt a ghlacadh i dtionscadal taighde Acclimatize atá cistithe ag INTERREG	2021	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an tionscadal	
N27	Tabhairt faoi shuirbhé ar fhara cadhan	2021	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Críochnaíodh an suirbhé	
N28	Plean Bainistíochta Oileán an Bhulla a chur i bhfeidhm	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Cuireadh an plean i bhfeidhm	

GNÍOMHARTHA ATÁ AR FEITHEAMH BUISÉID

N29	<i>Tionscadail phiolótacha do dhíonta glasa ar fhoirgnimh chathartha</i>	2020	<i>Ilrannach</i>	# na gclár piolótach	
N30	<i>Láithreáin taispeána a fhorbairt chun réitigh dhúlra bhunaithe a thaispeáint leis na húsáidí reatha a bhaintear as an talamh</i>	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	# na láithreán a forbraíodh	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
N31	Straitéis Glasaithe Lár na Cathrach Thoir Theas agus na Saoirí a chur i bhfeidhm	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Straitéis curtha i bhfeidhm	
N32	Straitéis coillearnaí uirbí a fhorbairt mar chuid de Straitéis Crann CCBÁC	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Forbraíodh an straitéis	
N33	Crainn agus toir a chur a chuimsiú i ngach forbairt nua tithíochta de chuid na Comhairle	2019	Tithíocht, Ailtirí na Cathrach	# na gcrann in aghaidh na háite cónaithe nua, # na dtor in aghaidh na háite cónaithe nua	
N34	Measúnú a dhéanamh ar indéantacht spás breise glas chun bia áitiúil a tháirgeadh, gairdíní pobail agus úllóid uirbeacha ina measc	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha, Pleanáil agus Forbairt Réadmhaoine	Tuarascáil indéantachta	
N35	Treoir maidir le Maireachtáil Inbhuanaithe i gCathair Bhaile Átha Cliath a chur le chéile	2018 ar aghaidh	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Cuireadh an treoir le chéile agus tá sí ar fáil i leabharlanna	
N36	Láithreán a shainnithint atá oiriúnach do ghairdíní pobail do tháirgeadh bia áitiúil	Leanúnach	Ilrannach, Cumann Saothróirí Pobail Bhaile Átha Cliath	# na láithreán a sainnithníodh	
N37	Measúnú a dhéanamh ar chúiseanna agus tionchar fás algach donn Folt Bé i gCuan Bhaile Átha Cliath	2023	Ilrannach	Críochnaíodh an measúnú agus forbraíodh gníomhartha	
N38	Réamhliosta speiceas agus gnáthóg a ullmhú atá leochaileach d'athrú aeráide chun eolas a chur ar fáil do mheasúnacht tionchair comhshaoil	2024	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Ullmhaíodh an liosta	
N39	Anailís a ullmhú ar shéalú ithreach i gCathair Bhaile Átha Cliath lena dheimhniú na leibhéil tréscailteachta	2021	Ilrannach	Anailís déanta	
N40	Idirchaidreamh a dhéanamh leis an bpobal gnó chun tionscnaimh inbhuanaithe ghnó a fhorbairt do Straitéis Gnó Bhithsféar UNESCO Chuan Bhaile Átha Cliath UNESCO	2020	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	# na dtionscnaimh a forbraíodh	
N41	Leanfaidh CCBÁC mar chomhpháirtí sa Phlean Pailneora d'fhad an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide Agus déanfaidh sé monatóireacht ar thorthaí le himeacht ama	Leanúnach	Seirbhísí Cultúir, Caithimh Aimsire, agus Geilleagracha	Leanúint leis an gcomhpháirtíocht	

SAMPLAÍ DEN REACHTAÍOCHT / BEARTAIS / TREOIR ÁBHARTHA

- Plean Pailneora Uile-Éireann 2015-2020
- Straitéis Taighde agus Caomhnaithe Bhithéagsúlacht Bhithsféar Chuan Bhaile Átha Cliath 2016-2020
- Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Chathair Bhaile Átha Cliath 2015-2020
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022 (Beartais CC4; GI1; GI10; GI12; GI14; GI19; GI29; GI30; SCO1; SI18, SN3; Section 16.2.1.2; Aguisín 23)
- Plean Gníomhaíochta Speicis Choimhthíocha Ionracha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2020
- Straitéis Crann Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2020 Staidéar ar Bhrat Crann Bhaile Átha Cliath (2017)
- Straitéis Bhithéagsúlachta an AE
- An Treoir maidir le hÉin ón AE 2009/147/CE
- Rialachán na gComhphobal Eorpach (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha), 2011 I.R. Uimh. 477 de 2011
- An Treoir maidir le Measúnú ar an Tionchar ar an gComhshaoil ón AE 2014/52/AE
- An Treoir maidir le Gnáthóga ón AE 92/43/CEE
- Rialachán an AE (Pleanáil agus Forbairt) (Measúnú ar an Tionchar ar an gComhshaoil), 2018 I.R. Uimh. 296 de 2018
- Rialachán an AE (Speicis Choimhthíocha Ionracha) (Gliomach Fionnuisce), 2018
- Rialachán an AE um Speicis Choimhthíocha Ionracha - Rialachán an AE 1143/2014
- Straitéis an AE um Bonneagar Glas 2013
- An Plean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Náisiúnta 2017-202
- Straitéis Tírdhreacha Náisiúnta d'Éirinn 2015-2025
- Croí Bhaile Átha Cliath: Máistirphlean Ríocht Phoiblí Lár na Cathrach 2016
- An Chreat-Treoir Uisce 2000/60/CE
- Na hAchtanna um Fhiadhúlra (agus Leasú), 1976-2012

BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

LÉARGAS GINEARÁLTA

BHÍ THART AR **35 TONNA**
D'ÁBHAR ATHCHÚRSÁILTE I
bhFOIRGNIMH NA COMHAIRLE IN 2017

B'IONANN DRAMHAÍL AGUS
FUÍOLLUISCE AGUS **2.4%**
D'ASTAÍOCHTAÍ IOMLÁNA NA
CATHRACH IN 2016

TARGETS

LAGHDÚ 10% AR DHRAMHAÍL A GHIN-
EANN ÚDARÁIS ÁITIÚLA

RÁTA ATHCHÚRSÁLA 50% DE DHRAM-
HAÍL BHAINISTITHE CHATHRACH A
BHAINT AMACH FAOI 2020

DIÚSCAIRT DHÍREACH DRAMHAÍL
NEAMHPHRÓISEÁILTE IARMHARACH
CHATHRACH A THUGTAR GO LÍONADH
TALÚN A LAGHDÚ ANUAS GO DTÍ 0%

SAMPLAÍ DE NA PRÍOMHSHAGHSANNA GNÍMH

Feachtas feasachta ar athchúrsáil a
chur ar siúl d'fhoireann na comhairle

Feachtais frithdhumpála agus in
aghaidh an bhruscair a chur ar siúl
don phobal i gcoitinne

Tionscadail phíolótacha a
fhorbairt d'athchúrsáil

Beartaítear araidí dlúthóir
gréine a shuiteáil sa chathair

Feachtas ar chur amú bia a chruthú
do ghnólachtaí agus scoileanna

Feachtas caomhnaithe uisce a chur i
bhfeidhm i bhfoirgnimh chathartha

SAMPLAÍ DE PHÁIRTITHE LEASMHARA LE HOIBRÍÚ LEO AGUS LE TIONCHAR A IMIRT ORTHU

AN POBAL I
gCOITINNE

UISCE ÉIREANN

RÉIGIÚN DRAMHAÍOLA AN
OIRTHIR AGUS LÁR TÍRE

RANNA RIALTAIS

GNÓLACHTAÍ
PRÍOBHÁIDEACHA

GRÚPAÍ POBAIL, BAILTE
SLACHTMHARA, IBAL

“ Is é an Plean Bainistíochta Dramhaíola do Réigiún an Oirthir agus Lár Tíre an creat chun dramhaíl a chosc agus a bhainistiú ar bhealach sábháilte agus inbhuanaithe. Is fairsing do scóip an phlean dramhaíola agus, ar deireadh, is gá dó treoir beartais a sholáthair, agus caithfear a leagan amach ann an méid is mian linn a bhaint amach, chomh maith le treoirphlean gníomhartha chun go mbainimid amach iad

- Plean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Oirthir agus Lár Tíre (2015-2021))

I gcomhar le Réigiún Dramhaíola an Oirthir agus Lár Tíre, déanann Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath na beartais agus gníomhartha a leagtar amach sa Phlean Bainistíochta Dramhaíola do Réigiún an Oirthir agus Lár Tíre a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm. Tá CCBÁC ag oibriú chun táirgeadh dramhaíola a laghdú agus chun an comhshaol a chosaint ó éilliú ag ábhair dhramhaíola ghuaiseacha agus bruscar ginearálta. Seoladh dhá dhúshlán ba dhéanaí, chun dul i ngleic le dumpáil neamhdhleathach ar fud an réigiúin - ceann amháin trí Thionscadail Beta CCBÁC agus ceann eile trí chlár SBIR Bhaile Átha Cliath Cliste. Chuir CCBÁC tionscnaimh frithdhumpála ar siúl, chomh maith, in 2017 agus 2018, a dhíríonn ar dhumpáil neamhdhleathach, i gcomhar leis an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.

BAINISTÍOCHT DRAMHAÍOLA

“ Sprioc an Phlean - diúscairt dhíreach dramhaíl neamhphróiseáilte iarmharach Chathrach a thugtar go líonadh talún (ó 2016 ar aghaidh) a laghdú anuas go dtí 0% i bhfabhar próisis réamhchóireála ar a bhfuil luach níos airde agus cleachtais dhúchasacha aisghabhála.

- Plean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Oirthir agus Lár Tíre (2015-2021)

Tá clár cuimsitheach um chosc agus athchúrsáil dramhaíola ar bun ag CCBÁC laistigh den Chomhairle, agus tá sí meáite ar ídiú agus an dramhaíl a tháirgtear i bhfoirgnimh agus oibríochtaí CCBÁC a laghdú. Tá páirt lárnach ag soláthar táirgí a athrú a úsáidtear i bhfoirgnimh agus oibríochtaí na Comhairle chun cosc a chur ar dhramhaíl a tháirgeadh. Tugann CCBÁC tús áite d'athbheithniú a dhéanamh ar nósanna imeachta soláthair agus deiseanna a shainaithint chun táirgí áitiúla atá neamhdhíobhálach don chomhshaol a fhoinsiú is féidir a úsáid ina cuid oibríochtaí.

CÁS-STAIDEAR

Foinse an ghrianghraif: Goran Ivas / Unsplash

An Feachtas Conscious Cup - Tionscnaimh faoi Stiúir Saoránach

Úsáideann Éire i bhfad níos mó ná 200 milliún cupán indiúscartha gach bliain. Saincheist mhór í seo mar gheall nach bhfuil tromlach na dramhaíola seo in-athchúrsáilte. Mar chuid dá chlár um chosc ar dhramhaíl, tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ag cabhrú leis an úsáid a bhaintear as cupáin indiúscartha chaife a laghdú laistigh den Chomhairle agus an Chathair. Déanfar é seo i gcomhoibriú leis an bhFeachtas Conscious Cup (FCC), ar comhpháirtíocht í idir VOICE agus Oifig Dramhaíola Réigiúnach an Oirthir agus Lár Tíre.

Go hímheánach, is éard a bheidh san aidhm fhoriomlán chun dramhaíl indiúscartha phlaisteach a bhaint ó fhoirgnimh Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath. Spreagtar an fhoireann i gceaintíní in Oifigí na Cathrach, Lána Mhuire Mhaith, Margadh na Feirme agus Ionad Oiliúna Bhriogáid Dóiteáin Bhaile Átha Cliath chun mugaí ath-inúsáidte a úsáid in ionad cupáin indiúscartha. Is éard a bhaineann leis an gcéad chéim ná dul i ngleic leis an “cultúr beir leat” ar áitreabh na Comhairle trí aistriú chuig cupáin in-bhithmhille aonúsáide cupáin agus cupáin ath-inúsáidte.

Is éard a dhéanfar sa dara céim ná go mbainfear na cupáin in-bhithmhille go léir ó cheaintíní na Comhairle in 2019 agus díreofar go hiomlán ar chupáin ath-inúsáidte. Anuas air sin, chun dul i ngleic leis an tsaincheist ar fud na cathrach, thug Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, anuas ar Chomhairle Contae Fhine Gall agus Comhairle Contae Bhaile Átha Cliath Theas, faoi fheachtas fógraíochta trí seachtaine i Meitheamh 2018 chun an tionscnamh a chur chun cinn don phobal ar bhealaí éagsúla (e.g. busanna, na meáin dhigiteacha agus fógraíocht raidió).

Mar shampla, tá CCBÁC tiomanta don úsáid a bhaintear as cupáin indiúscartha a laghdú trí thacú leis an bhFeachtas ‘Conscious Cup’ agus an fhoireann a spreagadh chun cupáin ath-inúsáidte a úsáid. Déanfaidh an fhógairt a rinne an Rialtas le déanaí nach gceannóidh gach comhlacht poiblí cupáin, seanra agus soip óil phlaisteacha aonúsáide i ndiaidh an 31 Márta 2019 an feachtas seo a neartú níos mó agus beidh orthu tuairisciú lena nAire faoi seach faoi dheireadh na Samhna 2019 ar na bearta a bhfuil siad ag tabhairt fúthu chun giniúint dramhaíola a íoslaghdú agus chun athchúrsáil a uasmhéadú.

BRUSCAR AGUS ATHCHÚRSÁIL SA RÍOCHT PHOIBLÍ

Spríoc an Phlean – Ráta Athchúrsála 50% a bhaint amach i dtaobh Dramhaíl Chathrach faoin mbliain 2020

- Plean Bainistíochta Dramhaíola Réigiún an Oirthir agus Lár Tíre (2015-2021)

Mar chuid de dhramhaíl a laghdú, tá daoine a spreagadh chun athchúrsáil. Beartaíonn CCBÁC chun an fháil atá ar bhonneagar athchúrsála a chothabháil agus a chur chun cinn, ar nós ionaid fág anseo, ar fud na Cathrach. Tá CCBÁC ag oibriú go gníomhach, chomh maith, le foireann Dramhaíola Réigiúnach an Oirthir agus Lár Tíre (DROLT) chun daoine a chur ar an eolas faoin méid is féidir agus nach féidir leo a athchúrsáil.

CÁS-STADÉAR

Araidí Dlúthóra Gréine

Tá breis agus 3,200 araid ag Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath faoi láthair ar fud na Cathrach, agus tá thart ar 1,200 díobh seo lonnaithe i Lár na Cathrach.

Bhronn an Chomhairle conradh anois chun araidí “dlúthóra” faoi chumhacht na gréine a sholáthar sa Chathair, a d’fhéadfadh an líon araidí bruscair ar an tsráid a laghdú 20 faoin gcéad.

Beidh faisnéis fíor-ama ar na haraidí seo, a thabharfaidh foláireamh do bhailitheoirí dramhaíola nuair a bhíonn araid lán agus cuirfidh sé cosc ar thaisteal gan ghá i measc bailitheoirí dramhaíola.

Tá teicneolaíocht dlúthóra sna haraidí chun bruscar a bhascadh, a chuireann ar a gcumas chun i bhfad níos mó dramhaíola a stóráil ná gnátharaidí.

Anuas air seo, rinne an Chomhairle araidí na Cathrach a chlibeáil agus a léarscáiliú chun gur féidir léi a chinntiú go bhfuil tús áite á thabhairt do na haraidí i láithreacha áirithe, ar nós limistéar ina mbíonn go leor daoine, spásanna miondíola, scoileanna agus moil iompair mhóra.

CÁS-STADÉAR

Clár Ambasadóirí Athchúrsála

Seoladh an Clár Ambasadóirí Athchúrsála (CAA) go hoifigiúil an 29 Samhain 2017 agus bhí sé ar siúl go dtí Nollaig 2018. Ba é an chéad tionscadal margaíochta sóisialta pobalbhunaithe mórsála in Éirinn. Chistigh an RCGAC an CAA, agus rinne na trí OBDRanna é a bhainistiú agus rinne an eagraíocht neamhrialtasach VOICE é a sholáthar

Chuir an clár oiliúint ar shaoránaigh faoi chleachtas reatha athchúrsála chun go bhféadfaidís bheith ina seaimpíní den eolas sin laistigh dá bpobail. Rinne an grúpa ambasadóirí pobail ceardlanna athchúrsála a óstáil, a leag an bhéim ar ábhair in-athchúrsáilte a thabhairt i láthair i gceart san araid ghlas agus an tábhacht a bhaineann le héilliú a sheachaint, anuas ar úsáid a bhaint as earraí indiúscartha a dhíspreagadh.

Cé go raibh spríoc náisiúnta ag an CAA chun 15,000 duine a ghníomhú go díreach, bhí coinne leis go mbeadh aimsiú an tionscadail i bhfad ní b’fhairsinge, mar gheall go ndearnadh iad siúd a d’fhreastail ar na ceardlanna a dhreasú chun an focal a scaipeadh laistigh dá ngrúpa sóisialta agus dá gcomharsanacht.

CAOMHNÚ UISCE

Cé go bhfuil fuílleach uisce i Réigiún Bhaile Átha Cliath agus in Éirinn, ní hionann seo, áfach, agus uisce cóireáilte atá oiriúnach d'ól. Faoi mar a léiríodh i ndiaidh na sneachta agus na stoirmeacha in earrach 2018 agus an tonn teasa ina dhiaidh sin i rith an tsamhraidh, tá dúshlán ann maidir le soláthar agus seachadadh uisce in Éirinn. Cé nach bhfuil CCBÁC freagrach a thuilleadh as uisce a sholáthar, oibreoidh sí le hUisce Éireann lena chinntiú go mbíonn soláthar slán ag daoine. Mar dhea, tá gníomhartha sa phlean seo dírithe, chomh maith, ar oideachas poiblí maidir le caomhnú agus cosaint na hacmhainne luachmhaire seo.

CÁS-STADÉAR

Caomhnú Uisce in Oifigí na Cathrach

Tugann CCBÁC tús áite d'úsáid uisce a laghdú i ngach foirgneamh na Comhairle. Ag tosú in Oifigí na Cathrach, tá réimse beart á gcur i bhfeidhm le hídiú a laghdú. Tá sconnaí braiteoir gluaisne á suiteáil i ngach leithreas ar fud an fhoirgnimh, agus suiteáladh fualáin gan uisce ar fud Bhloc 2, agus tá pleananna ann chun é seo a fhairsingiú san fhoirgneamh iomlán. Tá an fhéidearthacht chun úsáid a bhaint as uisce báistí agus uisce liath a úsáid á fiosrú, chomh maith.

BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

REIMSE GNÍOMHAÍOCHTA: BAINISTÍOCHT ACMHAINNÍ

LÍON GNÍOMH AMFHRÁMA PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA TÁSCAIRÍ SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU

GNÍOMHARTHA ATÁ BUISÉADAITHE FAOI LÁTHAIR

BAINISTÍOCHT DRAMHAÍOLA

R1	Monatóireacht agus forfheidhmiú a dhéanamh ar rialáil dramhaíola	Leanúnach	WERLA agus Rialáil Dramhaíola	Measúnú ar Fheidhmíocht Chomhshaoil ag an GCC	
R2	Measúnú a dhéanamh ar dhramhaíl i bhfoirgnimh na Comhairle agus gníomhartha a phleanáil	Leanúnach	Bainistíocht Saoraidí, Réigiún Dramhaíola an Oirthir agus Lár Tíre (RDOLT)	Críochnaíodh an measúnú	
R3	Feachtas feasachta ar athchúrsáil foirne a chur ar siúl	Leanúnach	Bainistíocht Saoraidí, Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	% d'athchúrsáil foirne	
R4	Limistéir a shainaithint a dteastaíonn láithreáin chonláiste chathartha agus stáisiúin aistrithe dramhaíola uathu	Leanúnach	RDOLT	Foilsíodh tuarascáil	
R5	Iarratas a dhéanamh ar dheontais LCÚÁ (Líonra Coisc Údaráis Áitiúil)	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola agus RDOLT	# na ndeontas do thionscadail a bhaineann le dramhaíl ar cuireadh isteach orthu	
R6	Feachtas 'Stop a chur le Cúr Amú Bia' a chruthú do ghnólachtaí agus scoileanna	Leanúnach	Oifig Fiontair Áitiúil, Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, RDOLT	Forbraíodh agus cuireadh an feachtas i bhfeidhm	
R7	Mí na hAthúsáide a chur chun cinn gach bliain	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, RDOLT	# na ngníomhaíochtaí um chur chun cinn	
R8	Cláir a chur chun cinn chun comhairle a chur ar ghnólachtaí ar dhramhaíl a laghdú e.g. ÉcoMerit	Leanúnach	RDOLT, Oifig Fiontair Áitiúil, Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	# na ngnólachtaí a ghlacann páirt	
R9	Athchúrsáil agus an geilleagar ciorclach a chur chun cinn i measc sealbhóirí tí trí réimse ceardlann, cainteanna agus clár	Leanúnach	RDOLT, Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	# na gceardlann agus an lucht freastail	
R10	Leanúint ag oibriú le hIonad Rediscovery chun inbhuanaitheacht a chur chun cinn	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	# na gcomhoibrithe	
R11	Taighde a dhéanamh ar threoirlínte maidir le soláthar inbhuanaithe agus iad a sholáthar	2019	ORGA, Soláthar, Codema	Críochnaíodh an taighde agus cuireadh na torthaí i bhfeidhm	

BRUSCAR AGUS ATHCHÚRSÁIL SA RÍOCHT PHOIBLÍ

R12	Feachtais frithdhumpála agus in aghaidh an bhruscair a chur ar siúl	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, Cumarsáid	# na bhfeachtas	
R13	Tacú le laethanta agus tionscnaimh glantacháin bruscair agus iad a chur chun cinn	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, An Taisce	# na laethanta	
R14	Araidí dlúthóra Gréine curtha ar fáil sa Chathair	2018 ar aghaidh	Baile Átha Cliath Cliste, Seirbhísí Dramhaíola, Boithre	# na n-araidí cliste curtha leis an líon, laghdú ar bhailiúcháin dramhaíola	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
R15	Araidí na Cathrach a chlibeáil agus a léarscáiliú	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	# na n-raidí arna gclibeáil agus léarscáiliú	
R16	Limistéir a shainithint a dteastaíonn bonneagar athchúrsála uathu	2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	Limistéir ghátair arna sainithint	
R17	Tionscadail phiolótacha a fhorbairt d'athchúrsáil	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	Cláir phiolótacha arna bhforbairt	
R18	Idirchaidreamh a dhéanamh le páirtithe leasmhara ábhartha agus clár oiliúna ar éifeachtúlacht fuinnimh, an geilleagar ciorclach agus inbhuanaitheacht a sholáthar a dhíríonn ar mhicrifhiontair agus fiontair bheaga	2019	Oifig Fiontair Áitiúil	Cláraíonn fiontair bheaga agus mheánmhéide agus tugtar an clár oiliúna isteach	
R19	Imscrúdú a dhéanamh ar chlár múirínithe duilleog a thabhairt isteach trasna na Cathrach	2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, Bóithre, Páirceanna agus Bithéagsúlacht	Tugadh clár múirínithe isteach, # na dtonnaí duilleog a tugadh ar mhalairt slí chuig múiríniú	
R20	Tacú le tionscnaimh na mBailte Slachtmhara/ na Scoileanna Glasa/ Chomharsanachtaí na Cathrach agus le tionscnaimh Chlár Áitiúil 21 agus iad a chur chun cinn	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, Ranna Ceantair	# na rannpháirtithe gach bliain	
R21	Treoirínte agus téarmaí agus coinníollacha inbhuanaitheachta a fhorbairt d'aon imeachtaí ar thacaigh CCBÁC leo nó a d'éascaigh nó a d'eagraigh CCBÁC	2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, an tAonad Imeachtaí, Foireann um Athrú Aeráide CCBÁC	Cuireadh treoir le chéile, # na n-imeachtaí a bhfuil téarmaí agus coinníollacha inbhuanaitheachta acu	
R22	Athbhreithniú a dhéanamh ar théarmaí agus coinníollacha do gach imeachtaí a fhaomhann CCBÁC chun coinníollacha féideartha inbhuanaitheachta a chuimsiú	2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, an tAonad Imeachtaí	Cuireadh treoir le chéile ar na téarmaí agus coinníollacha	
R23	Ní cheadófar in aon imeachtaí a dtacaíonn CCBÁC leo nó a éascaíonn nó a eagraíonn CCBÁC balúin nó lóchrann Síneach a scaoileadh	Leanúnach	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, an tAonad Imeachtaí	# na n-imeachtaí	
R24	Tá CCBÁC le dul i gcomhairle leis an tionscal imeachtaí ar roghanna ar choimeádáin neamh-inmhúirínithe aonúsáide bia agus dí ag imeachtaí CCBÁC	2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, an tAonad Imeachtaí	Tugadh faoi chomhairliúchán agus fuarthas aighneachtaí	
R25	Tá CCBÁC le himeacht cuí a roghnú mar chlár piolótach chun triail a bhaint as roghanna eile ar choimeádáin neamh-inmhúirínithe aonúsáide bia agus dí	2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola, an tAonad Imeachtaí	Roghnaíodh an t-imeacht agus tugadh faoi thriail	
R26	Deireadh a chur le cupáin aonúsáide phlaisteacha a úsáid de réir a chéile ó gach ceantín de chuid CCBÁC agus úsáid cupán ceirmeach agus cupán ath-ínúsáidte pearsanta a chur ina n-ionad	2018/2019	Seirbhísí Bainistíochta Dramhaíola	Níl aon chupáin aonúsáide phlaisteacha á n-úsáid i ngach ceantín de chuid Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath	
R27	Láithreacha piolótacha a shainithint do phointí rochtana uisce	2019	An Timpeallacht agus Iompar	Sainithníodh na suíomhanna	

LÍON	GNÍOMH	AMFHRÁMA	PRÍOMHROINN/ PRÍOMHRANNA	TÁSCAIRÍ	SPRIOC(ANNA) AR IMRÍODH TIONCHAR ORTHU
R28	Suíomhanna a óstáil agus a roghnú don Taispeántas Múirínithe trí úsáid a bhaint as Máistirmhúiríneoir de chuid Chlár an GCC "Stop a chur le Cur Amú Bia" nó a mhacasamhail de chlár chun cabhrú le garraíodóireacht agus dramhaíl tírdhreachaithe a bhainistiú	Leanúnach	An tSeirbhís Páirceanna agus Tírdhreacha, CRES	# na suíomhanna	
R29	Leanúint le himscrúdú a dhéanamh ar dhea-chleachtas i saoráidí athchúrsála sráide	Leanúnach	An Timpeallacht agus Iompar	Cuireadh tuarascáil le chéile	
R30	Comhoibriú le páirtithe leasmhara, ar nós Refill.ie a fhiosrú chun earraí aonúsáide a laghdú	2019	An Timpeallacht agus Iompar	Rinneadh measúnú ar indéantacht	

CAOMHNÚ UISCE

R31	Feachtas caomhnaithe uisce a chur i bhfeidhm i bhfoirgnimh chathartha	Leanúnach	Bainistíocht Saoráidí	% de laghdú ar an uisce a rinneadh a thomhailt	
R32	Clár oideachais a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun dul i ngleic le saincheisteanna aeráide a bhaineann leis an earnáil uisce	2027	Oifig na Creat-Treorach Uisce	clár oideachais arna bhunú	

GNÍOMHARTHA ATÁ AR FEITHEAMH BUISÉID

R33	Tabhairt isteach glantachán sráideanna glas a fhiosrú; úsáid a bhaint as oibreáin ghlantacháin in-bhithmhillte	2019	Seirbhís Bainistíochta Dramhaíola	% na n-oibreán a athsholáthraíodh	
R34	Beartas dramhaíl tógála inbhuanaithe a fhorbairt	2020	Tithíocht, Ailtirí na Cathrach	Beartas arna fhorbairt agus arna chur i bhfeidhm	
R35	Triail a bhaint as leithris ísealruthlaithe i gceanncheathrú na Comhairle agus i dtithíocht shóisialta	2020	Ailtirí na Cathrach	Críochnaíodh an triail	
R36	Taighde a dhéanamh ar a indéanta atá sé báisteach a bhailiú i bhfoirgnimh na Comhairle agus i dtithíocht shóisialta	2019	Ailtirí na Cathrach	Críochnaíodh staidéar indéantachta	
R37	Tabharfaidh an Oifig um Fhorbairt Gheilleagrach agus Fiontraíocht faoi thaighde breise chun idirchaidreamh a dhéanamh le páirtithe leasmhara chun tacaíochtaí gnó a chur chun cinn agus a fhorbairt chun laghdú ar astaíochtaí agus gníomhartha eile ar son na haeráide a spreagadh, agus chun spriocanna a fhorbairt a d'fhéadfai a thomhas i dtaobh an dul chun cinn atá á dhéanamh	2020	Oifig Fiontair Áitiúil	Tuarascáil ar thacaíochtaí gnó a thabhairt isteach	

SAMPLAÍ DEN REACHTAÍOCHT / BEARTAIS / TREOIR ÁBHARTHA

- An tAcht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015
- Treoir 2008/98/CE maidir le Dramhaíl (an Chreat-Treoir Dramhaíola)
- Plean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022 (Beartais CC4; GI1; GI14; SCO1; SIO5; SI19; SN3; SN29)
- Plean Bainistíochta Bruscair Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath 2016-2018
- Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2021
- Plean Dramhaíola Réigiúnach an Oirthir agus Lár Tíre (Beartais B.2.4; B.4.3; C.1.1; C.1.3)
- Plean Straitéiseach Seirbhísí Uisce (2015)

GARSPRIOC 4: CUR I BHFEIDHM

Tá Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (CCBÁC) freagrach as úinéireacht agus cur i bhfeidhm an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide (PGAA) seo. Teastaíonn cur chuige Comhairle iomláine ón bplean seo, mar gheall go bhfuil na gníomhartha ar son na haeráide i gceist i roinnt mhaith ranna agus rannóg laistigh den Chomhairle. Níl aon réiteach aonair ann; ina ionad sin, bainfear rath amach chun dul i ngleic le hathrú aeráide trí ghníomhartha iolracha aonair.

Bhunaigh CCBÁC Foireann Aeráide, a bhfuil de chuspóir aici gníomhartha aonair a bhailiú agus a chomhordú chun dul i ngleic leis na dúshlán idirnasctha a bhaineann le maolú aeráide, oiriúnú don aeráid agus fuinneamh inbhuanaithe saor ó charbón. Is éard atá san Fhoireann Aeráide ná ionadaithe i measc na ranna lena mbaineann ríthábhacht chun athrú aeráide a chomhrac.

Is éard a bheidh i gceist le sainordú Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath ná an méid seo a leanas a dhéanamh:

- Straitéisí corparáideacha, pleananna forbartha, agus pleananna forbartha geilleagraí áitiúla reatha agus amach anseo a dhéanamh aeráid-díonach
- Athrú aeráide a chuimsiú isteach ina beartais soláthair
- Struchtúr monatóireachta agus tuairiscithe a eagrú, sceideal ráithiúil cruinnithe chun meastóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn ina measc
- Gníomhartha nua a bhailiú agus spriocanna a fhorbairt
- Obair ar ghníomhartha a chomhordú
- Measúnú leantach a dhéanamh i measc ranna maidir le dul chun cinn
- Plean gníomhaíochta nua a fhorbairt gach cúig bliana
- Bheith mar phointe teagmhála don phobal chun foghlaim faoi ghníomhú ar son na haeráide i Réigiún Bhaile Átha Cliath

Tá Codema, Gníomhaireacht Fuinnimh Baile Átha Cliath, ag leanúint le tacaíocht a sholáthar do go leor gníomhartha aonair i limistéir an taighde, na pleanála, an mheasúnaithe theicniúil, na hanailíse costais is tairbhe, an tsoláthair, na bainistíochta tionscadal, iarratas ar chistiú agus na cumarsáide.

Is soiléir, chomh maith, gur dúshlán trasteorann é athrú aeráide; tá níos mó i gceist leis ná díreach teorainneacha polaitiúla agus tíreolaíochta agus, ar an ábhar sin, rinne ceithre Udarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath (ÚÁanna BÁC) comhaontú ar chur chuige réigiúnach Bhaile Átha Cliath ina ndéanann siad comhoibriú go dlúth lena bpleananna gníomhaíochta a

chur i bhfeidhm. I ndeireadh na dála, is iad na PGAAanna do na ceithre ÚÁ in BÁC an pointe tosaigh chun athléimneacht a fhorbairt, trí ghníomh reatha agus amach anseo ar son athrú aeráide ar fud an réigiúin.

Déanfaidh Oifig nuabhunaithe Réigiúnach Cathrach Bhaile Átha Cliath um Ghníomhú ar Son na hAeráide (ORGA) maoirseacht ar chur i bhfeidhm na PGAAanna. Tá sé ar cheann de cheithre oifig réigiúnacha um athrú aeráide a bunaíodh mar fhreagairt do Ghníomh 8 den Chreat Oiriúnaithe Náisiúnta (an CON). Faoi CON, tá pleananna oiriúnaithe earnála le forbairt agus le cur i bhfeidhm a dhéanfaidh difear d'obair ÚÁanna BÁC. Mar dheia, déanfaidh ORGA idirchaidreamh leis na ranna rialtais faoi seach chun gníomhartha a ailíniú faoina dtugann ÚÁanna BÁC le pleananna oiriúnaithe earnála.

Is é ról ORGA Cathrach Bhaile Átha Cliath chun an méid seo a leanas a dhéanamh:

- Cabhrú leis na húdaráis áitiúla laistigh den réigiún chun a bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide a ullmhú
- Tionscnaimh oideachais agus feachtas a fhorbairt don phobal, scoileanna, eagraíochtaí neamhrhialtasacha agus gníomhaireachtaí eile a thugann faoin gclár um athrú aeráide a thabhairt chun cinn agus cur leis an bPlé Náisiúnta ar Gníomhú ar son na hAeráide ar bhonn áitiúil agus réigiúnach
- Nasc a dhéanamh le hinstiúidí trí leibhéal chun ionad sármhaitheasa a fhorbairt do rioscaí ar leith – i gcás an Réigiúin Chathrach, déanfar seo i dtaobh éifeachtaí aeráide uirbí
- Idirchaidreamh agus idirghníomhú a dhéanamh le gníomhaireacht fuinnimh Bhaile Átha Cliath, Codema

Go hidirnáisiúnta, déanfaidh CCBÁC idirchaidreamh go dlúth le Conradh na Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh agus le líonraí bunaithe eile de chathracha agus cumainn Eorpacha. I gcomhar le Codema, lorgóidh CCBÁC le tacaíochtaí teicniúla agus airgeadais ó chlár AE. Spreagfar deiseanna príobháideacha tráchtála, sa chás gur féidir, chun réitigh a sholáthar. Déanfar comhpháirtíochtaí taighde reatha agus nua trí leibhéal a chorprú isteach i ngníomhartha ábhartha.

GARSPRIOC 5: MONATÓIREACHT AGUS ATRIALL

Próiseas leanúnach is ea monatóireacht agus deimhniú a dhéanamh ar dhul chun cinn ar ghníomhartha a chur i bhfeidhm chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú nó a sheachaint. Cuirtear tús le monatóireacht a luaithe a chuirtear gníomhartha i bhfeidhm agus leanann sé ar feadh a saolré, agus cuireann sé aiseolas tábhachtach ar fáil ar féidir leis a bheith áisiúil chun feabhas a chur ar thabhairt isteach le himeacht ama.

Lena chinntiú go mbíonn an rath ar an bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo, déanfaidh an Fhoireann Aeráide laistigh de Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (a oibríonn i ndlúthchomhar le ORGA) tuairisciú go díreach leis an gCoiste Beartais Straitéisigh Comhshaoil (CBS), agus le hOifig an Phríomhfheidhmeannach, tríd an bPríomhfheidhmeannach Cúnta um an gComhshaoil agus Iompar. Cabhróidh seo chun dul chun cinn agus nuashonrú rialta a rianú a dhéantar ar an bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo. Léiríonn seo dea-chleachtas cathracha go domhanda, a d'aithin go dteastaíonn gníomh agus comhordú trasrannach i measc na bpáirtithe leasmhara go léir ó dhul chun cinn a dhéantar ar oiriúnú d'athrú aeráide agus athrú aeráide a mhaolú.

Dúshlán ríthábhachtach chun an plean seo a chur i bhfeidhm agus chun monatóireacht a dhéanamh air iad sonraí. Cé gur féidir leis an bhfoireann an leochaileacht a shainaithint agus a phlé a eascraíonn as athrú aeráide agus na gníomhartha chun dul i ngleic leo, leagadh béim ar an ngá atá le sonraí áitiúla, iontaofa agus bailí chun tascáirí gnímh a fhorbairt. Braitheann na ÚÁanna in BÁC faoi láthair ar ranna rialtais éagsúla lárnacha (ní hamháin an Phríomh-Oifig Staidrimh) chun sonraí a fháil ar cháilíocht an aeir (an GCC), iompar (an ÚNI), fuinneamh (an SEAI) agus riosca i gcás tuilte (OOP). Imríonn an dúshlán seo rochtana agus fála ar shonraí áitiúla tionchar ar chinntí beartais, agus ar chumas ÚÁanna BÁC chun monatóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn ar ghníomhartha ar son athrú aeráide.

Áireofar le hAthbhreithniú Fuinnimh Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath (2019 agus as seo amach), sraith imeachtaí a léiríonn spriocanna éifeachtúlachta fuinnimh agus astaíochtaí GCT don Chomhairle Cathrach a fhad leis an mbliain 2030, an bhliain sin san áireamh. Aguisín II: Déanfar na hAstaíochtaí Iomlána i gCathair Bhaile Átha Cliath a nuashonrú, chomh maith, gach dhá bhliain i gcomhréir le prótacal Chonradh Méaraí an AE um an Aeráid agus Fuinneamh

Ar an iomlán, déanfar monatóireacht agus nuashonrú ar an bPlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo ar bhonn bliantúil, agus déanfar athbhreithniú agus leasú air gach cúig bliana. Forbraíodh an Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo trí CBS Comhshaoil Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath agus d'fhaomh an Chomhairle Cathrach é go hiomlán. Déanfaidh an Príomhfheidhmeannach Cúnta um an gComhshaoil agus Iompar tuairisciú ar dhul chun cinn leis an CBS gach bliain agus déanfaidh an CBS monatóireacht ar dhul chun cinn i dtreo na spriocanna a leagtar amach. Déanfar athbhreithniú agus leasú iomlán gach cúig bliana ar an bplean, agus cuirfear san áireamh

athruithe déimeagrafacha, teicniúla agus eile a thit amach chomh maith le haon spriocanna nua a tugadh isteach.

Tá monatóireacht ar leibhéal údaráis áitiúil ar aon dul le dea-chleachtas reatha, ar nós chur chuige Chonradh Méaraí an AE. Cuirfear gach PGAA faoi bhráid na Roinne Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil agus beidh sé ar aon dul le, agus tabharfaidh sé aird ar an tuarascáil 'Athrú Aeráide: comhdhearcadh traspháirtí faoi ghníomhú ar son na haeráide' de chuid an Oireachtais (Márta 2019). Faoi oibleagáidí reatha, téitear i ngleic go leordhóthanach le monatóireacht sa PGAA agus MST. Is féidir é seo a athrú i gcomhthéacs Straitéis Spásúlachta agus Gheilleagraich Réigiúnach Deiridh an Oirthir agus Lár Tíre agus an Phlean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2019 a chun Cliseadh na hAeráide a Chomhrac foilsíodh le déanaí.

PRÍOMHTHÁSCAIRÍ FEIDHMÍOCHTA

Comhaontaíonn ORGA Cathrach Bhaile Átha Cliath ar Phríomhtháscáirí Feidhmíochta (PTFanna) le Grúpa Stiúrtha náisiúnta um Athrú Aeráide an Údaráis Áitiúil, a dhéanann monatóireacht, ar a uain sin, ar fheidhmíocht ORGA in aghaidh na PTFanna comhaontaithe siúd.

Déanann Grúpa Stiúrtha seo ceangal leis an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil (an RCGAC), an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (an GCC), Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP), Met Éireann agus an Chomhairle Chomhairleach um Athrú Aeráide náisiúnta. Éascaíonn é seo idirchaidreamh leis na ranna éagsúla rialtais agus cabhraíonn sé le PTFanna an údaráis áitiúil a ailíniú leis na cuspóirí beartais aeráide náisiúnta agus AE.

CONRADH MÉARAÍ AN AE UM AN AERÁID AGUS FUINNEAMH

Sínitheoirí Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, anuas ar 7,000 cathair agus réigiún in 57 tír, leis an gConradh Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh, arb é sin an ghluaiseacht is mó ar domhan do ghníomhartha áitiúla aeráide agus fuinnimh. Geallann na cathracha ar sínitheoir iad chun dul i mbun gnímh chun tacú le sprioc an AE a chur i bhfeidhm chun laghdú 40% a bhaint amach ar ghás ceaptha teasa faoin mbliain 2030 agus glacadh le comhchur chuige chun maolú agus oiriúnú d'athrú aeráide a chomhrac.

Dá réir, geallann CCBÁC chun Plean Fuinnimh Inbhuanaithe agus Gníomhaithe ar Son na hAeráide (PFIGA) a sheoladh ar aghaidh, ina dtugtar cuntas ar na príomhghníomhartha a bheartaíonn sé tabhairt fúthu, agus caithfear seo a sheoladh ar aghaidh laistigh de dhá bhliain i ndiaidh clárú leis an tionscnamh. Beidh Fardal Astaíochtaí Bonnline sa Phlean seo chun gníomhartha maolaithe agus Measúnú ar Rioscaí agus Leochaileacht don Aeráid a rianú. Is ionann an gealltanais seo agus tús próisis fhadtéarmaigh, agus tá cathracha tiomanta do thuairisciú a dhéanamh gach dhá bhliain ar an dul chun cinn atá déanta acu ar a bpleananna a chur i bhfeidhm.

AGUISÍN I: MEASÚNÚ RIOSCA AR ATHRÚ AERÁIDE

Teastaíonn measúnú riosca ar athrú aeráide lena dheimhniú cén earnálacha sa Chathair is leochailí do rioscaí amach anseo a chruthaíonn aeráid athraitheach. Thug Codema faoi mheasúnú riosca meántéarmach a fhad leis an mbliain 2050. Tugadh faoin measúnú riosca a luaithe a bunaíodh bonnlíne d'imeachtaí agus treochtaí clíomacha a dhéanann difear do Chathair Bhaile Átha Cliath.

MODHEOLAÍOCHT

Is é an chéad chéim lena mbaineann tabhairt faoi mheasúnú riosca ar athrú aeráide ná tuar a dheimhniú i leith athróga éagsúla aeráide (ar nós luasanna na gaoithe, ardú leibhéil na farraige, tuile, etc.). D'úsáid Codema foinsí éagsúla chun paraiméadair aeráide a thuar a fhad le 30 bliain. Is féidir an tuar seo i dtaobh athróga aeráide a aimsiú sa mhír Bonnlíne Oiriúnaithe.

Lena dheimhniú na héifeachtaí a bhíonn ag aeráid athraitheach ar Chathair Bhaile Átha Cliath, shainithin Codema cúig limistéar gnímh lena n-áirítear na hearnálacha éagsúla sa Chathair:

1. Príomhbhonneagar agus an timpeallacht thógtha
2. Iompar
3. Bithéagsúlacht
4. Bainistíocht dramhaíola
5. Acmhainní

Roghnaíodh na limistéir ghnímh chun na limistéir ghnímh a léiriú a úsáideadh ar fud an Phlean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide seo (Fuinneamh agus Foirgnimh, Iompar, Réitigh Dúlra bhunaithe, Bainistíocht Acmhainní agus Athléimneacht Tuile), a léiríonn sainchúram CCBÁC. A luaithe a sainithníodh na limistéir ghnímh, ba é an chéad chéim eile chun riosca na limistéar seo a ríomh i leith aeráid athraitheach. Rinneadh seo agus úsáid á baint as an gcothromóid riosca thíos chun rioscaí amach anseo a chainníochtú.

Riosca Amach Anseo = Iarmhairt x Dóchúlacht

Is ionann iarmhairt agus an leibhéal díobhála is cúis le teagmhas agus an dóchúlacht go dtarlóidh an t-imeacht céanna sin.

Bronntar réimse rátálacha ar an dóchúlacht agus iarmhairtí idir a haon agus a cúig agus is é a dtoradh na riosca amach anseo. Meastachán atá sna hiarmhairtí ar chur isteach amach anseo is cúis leis na hathróga aeráide. Léirítear i dTábla 6 (arna oiriúnu ó Threoirlínte Neamhpháipéir an Choimisiúin Eorpaigh^[32]) an mhaitrís scórála iarmhairtí, agus tá rátálacha ann idir rithábachtach agus fánach.

Bunaítear rátáil na dóchúlachta ar an leibhéal muiníne atá inchurtha i leith na réamh-mheastachán ar athrú ar na réamh-mheastacháin inathraithe aeráide. Tá na rátálacha dóchúlachta in ann a bheith beagnach cinnte, dóchúil, féideartha, mídhóchúil nó annamh.

A luaithe a deimhníodh na rátálacha don iarmhairt agus an dóchúlacht, leagtar amach maitrís riosca i leith aeráide do gach ceann de na hathróga aeráide a dhéanann difear do na limistéir ghnímh chun rioscaí féideartha amach anseo a dheimhniú. Idir ardriosca agus ísealriosca iad na rioscaí amach anseo; léirítear seo i dTábla 7 ar an leathanach seo a leanas, agus léirítear na hardrioscaí (iad siúd is práinní agus ar cheart dul i ngleic leo i dtosach) agus dath dearg agus oráiste dorchá orthu, agus léirítear na hísealrioscaí agus dath glas orthu (iad siúd is mó is práinní).

Iarmhairt

Criticiúil	5
Mór	4
Measartha	3
Beag	2
Fánach	1

Dóchúlacht

Beagnach Cinnte	5
Dóchúil	4
Féideartha	3
Mídhóchúil	2
Annamh	1

Riosca Amach Anseo

Ardriosca	[15-25]
Meánriosca	[7-14]
Ísealriosca	[1-6]

Tábla 6 Maitrís Scórála Iarmharta

IARMHAIRT					
	DÍOBHÁIL SÓCMHAINNE / INNEALTÓIREACHT	SLÁINTE AGUS SÁBHÁILTEACHT	TIMPEALLACHT	SEIRBHÍS TOSAÍOCHTA	CLÚ
Criticiúil [5]	Tubaiste a bhféadfadh dúnadh nó cliseadh na sócmhainne / an líonra bheith mar thoradh air	Bás aonair nó básanna iolracha agus gortuithe buana	Díobháil shuntasach a bhfuil éifeacht fhorleathan aici. Glacann sé breis agus bliain amháin ar an téarnamh. Dóchúlacht theoranta go mbainfear téarnamh iomlán amach	Teip iomlán chun tabhairt faoi thús áite seirbhíse	Tionchar náisiúnta fadtéarmach a d'fhéadfadh difear a dhéanamh do chobhsaíocht an Rialtais
Mór [4]	Teagmhas criticiúil óna dteastaíonn gníomhartha leanúnachais gnó thar na bearta/ éigeandála	Gortú mór a n-eascaíonn éagumas/ míchumas fadtéarmach; gortuithe móra iolracha as	Díobháil shuntasach a bhfuil éifeacht áitiúil aici. Glacann sé breis agus bliain amháin ar an téarnamh. Teip ar rialacháin chomhshaoil a chomhlíonadh	Tionchar mór ar thús áite seirbhíse	Tionchar náisiúnta gearrthéarmach ar thuairim phoiblí; clúdach diúltach sna meáin náisiúnta
Measartha [3]	Teagmhas tromchúiseach óna dteastaíonn gníomhartha breise leanúnachais gnó éigeandála	Gortú measartha óna dteastaíonn idirghabháil ghairmiúil nó mionghortuithe iolracha	Díobháil mheasartha agus éifeacht fhéideartha níos fairsinge. Téarnamh i mbliain amháin	Tionchar measartha (dearfach nó diúltach) ar thús áite seirbhíse	Tionchar áitiúil fadtéarmach ar thuairim phoiblí agus droch-chlúdach sna meáin áitiúla
Beag [2]	Drochtheagmhas ar féidir é a mhaolú trí ghníomhartha leanúnachais gnó	Mionghortú óna dteastaíonn idirghabháil nó cóireáil íosta	Tionchar áitiúil laistigh de theorainneacha an tsuímh. Is féidir an téarnamh a thomhas laistigh de mhí amháin i ndiaidh an tionchair	Miontionchar (dearfach nó diúltach) ar thús áite seirbhíse	Tionchar áitiúil gearrthéarmach ar thuairim phoiblí
Fánach [1]	Is féidir an tionchar a mhaolú trí ghnáth-ghníomhaíocht	Gortú íosta nach dteastaíonn ach garchabhair uaidh	Tionchar ar bith ar an timpeallacht bhonnlíne. Tá an tionchar suite sa phoncfoinse. Ní theastaíonn aon téarnamh	Tionchar dearfach ar sheirbhís nó tús áite	Tionchar áitiúil sealadach ar thuairim phoiblí

Tábla 7 Maitrís Riosca i leith Aeráide chun Rioscaí Féideartha Amach Anseo a Shainaithint

IARMHAIRT	DÓCHÚLACHT				
	ANNAMH [1]	MÍDHÓCHÚIL [2]	FÉIDEARtha [3]	DÓCHÚIL [4]	BEAGNACH CINNTE [5]
Criticiúil [5]	5	10	15	20	25
Mór [4]	4	8	12	16	20
Measartha [3]	3	6	9	12	15
Beag [2]	2	4	6	8	10
Fánach [1]	1	2	3	4	5

Tábla 8 Mairís Riosca i leith Athrú Aeráide Chathair Bhaile Átha Cliath

LIMISTÉIR THIONCHAIR	RIOSCAÍ AERÁIDE	CUR SÍOS	PARAIMÉADAR	IARMHAIRT	DÓCHÚLACHT	RIOSCA AMACH ANSEO
Príomhbhonneagar agus an Timpeallacht Thógtha	Teagmhais Adhaimsire	Cuirfidh méaduithe tuartha ar theocht, luasanna gaoithe, tréimhsí fuara agus báisteach brú ar an timpeallacht thógtha, go háirithe ar phríomhbhonneagar (ar nós líonraí leictreachais agus cumarsáide) agus forbairtí cónaithe (is iad na daonraí is leochailí is mó atá i mbaol)	Tréimhsí Fuara	4	3	12
			Tonnta Teasa	2	4	8
			Tréimhsí Tirime	3	5	15
			Báisteach Throm	4	3	12
			Luasanna Gaoithe	5	2	10
	Ardú ar Leibhéal na Farraige	Cruthóidh méaduithe ar leibhéal na farraige agus tonnta a sháraíonn cosaintí an chósta, anuas ar stoirmeacha cósta ag tarlú níos minice baol don timpeallacht thógtha go léir. Áireofar leis seo tithíocht agus príomhbhonneagar, ar gnách go dtógtar iad feadh an chósta	Ardú ar Leibhéal na Farraige	5	5	25
			Airde Thoinne	4	3	12
			Taoidí	4	4	16
	Tuile	Cuirfidh tuile cósta, abhann, bháistiúil agus screamhuisce brú breise ar an timpeallacht thógtha chomh maith le baol breise a chruthú di. Beidh gach limistéar sa timpeallacht thógtha thíos leis de bharr an bhaoil bhreise seo (gnóilachtaí, limistéir chónaithe, príomhbhonneagar, etc.)	Borradh Stoirme	4	2	8
			Cósta agus Taoide	5	5	25
			Abhann	5	5	25
			Báistiúil	4	4	16
			Screamhuisce	4	3	12
Iompar	Teagmhais Adhaimsire	Cuirfidh méaduithe ar luasanna gaoithe, tréimhsí fuara agus báisteach brú ar ghréasán iompair, agus d'fhéadfaí cur isteach ar sheirbhísí iompair i rith drochtheagmhas	Tréimhsí Fuara	5	3	15
			Tonnta Teasa	2	4	8
			Tréimhsí Tirime	2	5	10
			Báisteach Throm	3	3	9
			Luasanna Gaoithe	4	2	8
	Ardú ar Leibhéal na Farraige	Cruthóidh arduithe tuartha ar leibhéal na farraige, ar airdí toinne agus ar tharlú stoirmeacha cósta riosca méadaithe do sheirbhísí iompair (ar nós bóithre agus an DART) atá feadh an chósta agus i ngar d'aibhneacha taoide	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
			Airde Thoinne	4	3	12
			Taoidí	3	4	12
			Borradh Stoirme	4	2	8
	Tuile	Beidh méaduithe ar thuile cósta, abhann agus bháistiúil ina gcúis le díobháil a dhéanamh do bhóithre, ar féidir le cur isteach ar sheirbhísí iompair bheith mar chúis leis	Cósta agus Taoide	5	5	25
			Abhann	5	5	25
			Báistiúil	4	4	16
			Screamhuisce	4	3	12
Bithéagsúlacht	Teagmhais Adhaimsire	Cuirfidh tuartha méaduithe ar theocht, luasanna gaoithe, tréimhsí fuara agus báisteach brú méadaithe ar an mbithéagsúlacht, trí bheith mar chúis le díobháil, cailteanas gnáthóige agus leitheadúlacht speiceas ionrach a mhéadú	Tréimhsí Fuara	5	3	15
			Tonnta Teasa	4	4	16
			Tréimhsí Tirime	4	5	20
			Báisteach Throm	3	3	9
			Luasanna Gaoithe	3	2	6

LIMISTÉIR THIONCHAIR	RIOSCAÍ AERÁIDE	CUR SÍOS	PARAIMÉADAR	IARMAIRT	DÓCHÚLACHT	RIOSCA AMACH ANSEO
Bithéagsúlacht	Ardú ar Leibhéal na Farraige	Imreoidh leibhéal na farraige, airdí toinne agus tarlú stoirmeacha cósta atá ag ardú tionchar mór ar ghnáthóga cósta, agus is iad inbhir agus bogaigh, ach go háirithe, a bheidh i mbaol	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
			Airde Thoinne	4	3	12
			Taoidí	3	4	12
			Borradh Stoirme	4	2	8
	Tuile	Is féidir le drochtheagmhais tuile atá ag dul i méid bheith mar chúis le caillteanas gnáthóg agus díobháil a dhéanamh d'éiceachórais	Cósta agus Taoide	4	5	20
			Abhann	3	5	15
			Báistiúil	2	4	8
			Screamhuisce	2	3	6
Bainistíocht Dramhaíola	Teagmhais Adhaimsire	D'fhéadfadh méaduithe tuartha ar theocht, tonnta teasa agus triomaigh an riosca i leith dóiteán a mhéadú i láithreáin líonadh talún agus d'fhéadfaidís leitheadúlacht míolra agus boladh a mhéadú, chomh maith	Tréimhsí Fuara	2	3	6
			Tonnta Teasa	4	4	16
			Tréimhsí Tirime	4	5	20
			Báisteach Thom	5	3	15
			Luasanna Gaoithe	1	2	2
	Ardú ar Leibhéal na Farraige	Cuirfidh méaduithe ar leibhéal na farraige agus taoidí brú ar chórais sláintíochta (is gnách go mbíonn iad seo suite ar íseal-leibhéal) i ngar don chósta	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
			Airde Thoinne	4	3	12
			Taoidí	4	4	16
			Borradh Stoirme	2	2	4
	Tuile	Méadaíonn tuile ar láithreáin líonadh talún an baol go ndéanfar uisce dromchla agus screamhuisce a éilliú	Cósta agus Taoide	4	5	20
			Abhann	3	5	15
			Báistiúil	4	4	16
			Screamhuisce	5	3	15
Acmhainní uisce	Teagmhais Adhaimsire	Imreoidh méaduithe tuartha ar theocht, tréimhsí fuara agus báisteach tionchar ar shreafaí agus cáilíocht acmhainní uisce. Laghdófar an fháil atá ar acmhainní uisce mar gheall ar mhéaduithe ar theocht agus tréimhsí fuara, agus is féidir le tréimhsí fuara bheith mar chúis le cur isteach ar sheirbhísí uisce	Tréimhsí Fuara	5	3	15
			Tonnta Teasa	4	4	16
			Tréimhsí Tirime	5	5	25
			Báisteach Thom	5	3	15
			Luasanna Gaoithe	1	2	2
	Ardú ar Leibhéal na Farraige	Cuireann leibhéal na farraige, airdí toinne agus taoidí atá ag ardú soláthar uisce agus uiscigh i mbaol. Ar an ábhar sin, beidh bainistíocht sheasmhach le déanamh ar ardú leibhéal na farraige chun tuile agus ionsá sáile ar screamhuisce a sheachaint, a bhféadfadh baol níos mó a chruthú i dtaobh screamhuisc báite dá bharr	Ardú ar Leibhéal na Farraige	4	5	20
			Airde Thoinne	3	3	9
			Taoidí	4	4	16
			Borradh Stoirme	3	2	6
	Tuile	Cuireann méaduithe ar theagmhais tuile níos mó brú ar chórais uisce, ar gnách go mbíonn siad lonnaithe ag an airde is ísle agus is féidir agus bíonn baol níos mó rompu i leith tuile dá bharr	Cósta agus Taoide	5	5	25
			Abhann	4	5	20
			Báistiúil	4	4	16
			Screamhuisce	5	3	15

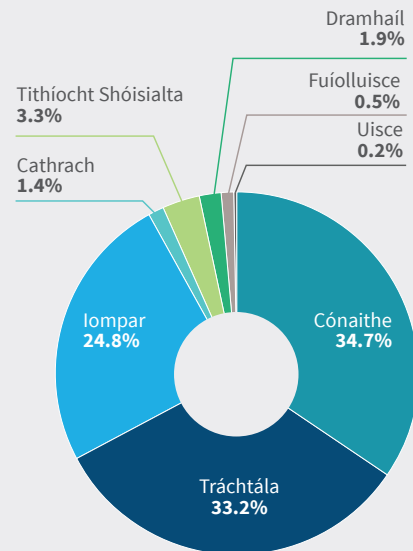
AGUISÍN II: ASTAÍOCHTAÍ IOMLÁNA I GCATHAIR BHAILE ÁTHA CLIATH

Scrúdaítear sa mhír seo na hastaíochtaí iomlána iarmharacha ó na hearnálacha éagsúla i gCathair Bhaile Átha Cliath. Is ionann na hastaíochtaí iomlána ó na hearnálacha éagsúla i gCathair Bhaile Átha Cliath agus 2,810,880 tonna CO₂. Ba iad na hearnálacha a tháinig na hastaíochtaí ba mhó na hearnálacha cónaithe, tráchtála agus iompair, agus b'ionann na hastaíochtaí a ghin siad agus 34.7%, 33.2%, agus 24.8% de na hastaíochtaí iomlána i gCathair Bhaile Átha Cliath, faoi seach. Ón anailís seo, ba cheart go ndíreodh tionscnaimh laghdaithe fuinnimh agus astaíochtaí go príomha ar na trí earnáil seo.

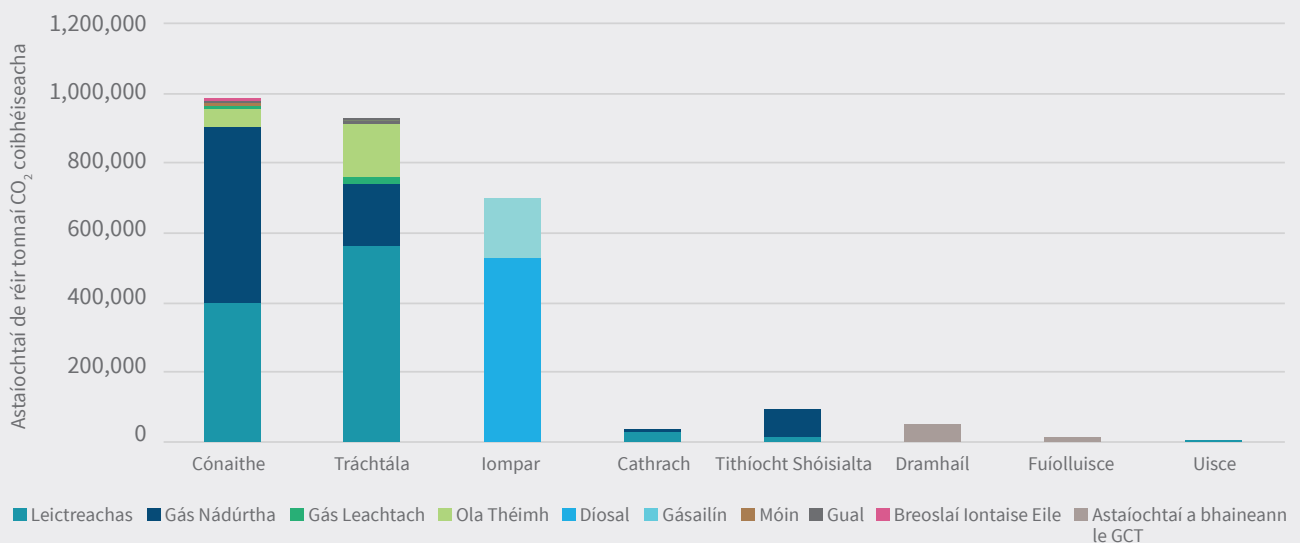
Léirítear i bhFíor 28 na hastaíochtaí iomlána coibhéiseacha CO₂ i dtonnaí CO₂ de réir earnála agus shaghas an bhreosla. Léirítear dramhaíl agus fuíolluisce go léir mar choibhéis CO₂ agus ní mhiondealaítear iad de réir shaghas an bhreosla, mar gheall go raibh na sonraí a soláthraíodh i dtaobh astaíochtaí GCT éagsúla.

Ón anailís seo, dheimhnigh Codema gur úsáid an earnáil tráchtála an leictreachas ba mhó i gCathair Bhaile Átha Cliath, agus is san earnáil seo a bhí na hastaíochtaí ab airde ó leictreachas (55%) dá thoradh sin. D'fhéadfadh an líon asraonta miondíola agus oifige i gCathair Bhaile Átha Cliath a bheith mar chúis leis seo, a úsáideann leictreachas den chuid is mó mar a bpríomhfhoinsí fuinnimh. Bhí na hastaíochtaí CO₂ ab airde san earnáil chónaithe i dtaobh gás nádúrtha, arbh ionann iad agus 67% de na hastaíochtaí iomlána gáis i gCathair Bhaile Átha Cliath. I dturas an ama, gineadh 99% de na hastaíochtaí díosail go léir i gCathair Bhaile Átha Cliath san earnáil iompair. Ba cheart a thabhairt faoi deara go raibh na hastaíochtaí ab airde sna hearnálacha cónaithe, tráchtála agus iompair agus déanann siad níos mó breoslaí iontaise a ídiú ná earnálacha eile.

Is féidir teacht ar athbhreithniú níos doimhne ar úsáid fuinnimh, astaíochtaí agus modheolaíochtaí Chathair Bhaile Átha Cliath don bhonnlíne seo i bhfoilseachán *Tuarascáil Astaíochtaí Bonnline Chathair Bhaile Átha Cliath 2016* de chuid Codema.

Fíor 27 Sciar de na hastaíochtaí iomlána i gCathair Bhaile Átha Cliath

Fíor 28 Astaíochtaí iomlána i dtonnaí dé-ocsáid charbóin coibhéiseacha in Earnálacha Éagsúla

Tábla 9 Fardal Fuinnimh agus Astaíochtaí 2016 Chathair Bhaile Átha Cliath sa Chonradh Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh

ÍDIÚ DEIRIDH FUINNIMH (MWh)																
EARNÁIL		LEICTREACHAS	TEAS/FUACHT	BREOSLAÍ IONTAISE					FUINNIMH IN-ATHNUAITE					IOMLÁN		
				GÁS MÁDÚRTHA	GÁS LEACHTACH	OLA THÉIMH	DÍOSLAÍOLA GHÁIS	GASOLINE	LIGNÍT	GUAL	BREOSLAÍ IONTAISE EILE	PIANDOLA	BITH-BHREOSLA			
FOIRGNIMH, TREALAMH/SAORÁIDÍ AGUS TIONSCAIL																
Foirgnimh, trealamh/saoráidí cathartha		25,285	-	44,081	-	59	2,143	-	-	-	-	-	-	844	-	72,412
Foirgnimh, trealamh/saoráidí theasacha (neamhchathartha)		1,057,927	-	723,341	20,667	620,006	-	-	-	-	-	-	70,267	-	57,867	2,550,075
Foirgnimh chónaithe		902,994	-	2,831,806	3,707	220,343	-	-	247	5,430	25,761	16	1,312	-	-	3,991,615
Soilsiú poiblí		27,270	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27,270
Tionscal		165,229	-	136,321	18,840	41,590	-	-	178	40,879	-	533	36,969	-	-	440,537
Neamh-STA STA (neamh-mholta)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FO-IOMLÁN		2,178,705	-	3,735,549	43,214	881,998	2,143	-	425	46,308	25,761	549	108,548	844	57,867	7,081,910
IOMPAR																
Flít chathartha		-	-	-	-	-	17,350	376	-	-	-	-	-	-	-	17,726
Iompar poiblí		910	-	-	565	-	634,331	215,496	-	-	-	-	-	-	-	851,302
Iompar próbháideach agus tráchtála		1,945	-	-	1,209	-	1,356,476	460,824	-	-	-	-	-	-	-	1,820,454
FO-IOMLÁN		2,855	-	-	1,774	-	2,008,157	676,696	-	-	-	-	-	-	-	2,689,482
EILE																
Talmhaíocht, Foraoiseacht, Iascaigh		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IOMLÁN		2,181,559	-	3,735,549	44,988	881,998	2,010,300	676,696	425	46,308	25,761	549	108,548	844	57,867	9,771,392

EARNÁIL		ASTAÍOCHTAÍ CO ₂ [t] / ASTAÍOCHTAÍ CO ₂ COIBHÉISEACHA [t]											FUINNIMH IN-ATHNUAITE					IOMLÁN	
		LEICTREACHAS	TEAS/FUACHT	GÁS MÁDÚRTHA	GÁS LEACHTACH	OLA THÉIMH	DÍOSLAÍOLA GHÁIS	GASOLINE	LIGHT	GUAL	BREOSLAÍ IONTAISE EILE	PLANDOLA							
FOIRGNIMH, TREALAMH/SAORÁIDÍ AGUS TIONSCAIL																			
Foirgnimh, trealamh/saoráidí cathartha		11,821	-	9,023	-	15	566	-	-	-	-	-	-	-	-	21,425			
Foirgnimh, trealamh/saoráidí theasacha (neamhchathartha)		494,581	-	148,068	4,733	159,342	-	-	-	-	-	-	-	-	-	806,729			
Foirgnimh chónaithe		422,150	-	579,671	849	56,628	-	-	88	1,852	6,798	-	-	-	-	1,068,034			
Soilsiú poiblí		12,749	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12,749			
Neamh-STA		77,252	-	27,905	4,314	10,689	-	-	63	13,940	-	-	-	-	-	127,277			
STA (neamh-mholta)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
FO-IOMLÁN		1,018,544	-	764,667	9,896	226,673	566	-	151	15,791	6,798	-	-	-	-	2,043,087			
IOMPAR																			
Flít chathartha		-	-	-	-	-	4,580	95	-	-	-	-	-	-	-	4,675			
Iompar poiblí		425	-	-	129	-	167,463	54,305	-	-	-	-	-	-	-	222,323			
Iompar próbháideach agus tráchtála		909	-	-	277	-	358,110	116,128	-	-	-	-	-	-	-	475,423			
FO-IOMLÁN		1,335	-	-	406	-	530,153	170,527	-	-	-	-	-	-	-	702,422			
EILE																			
Talmhaíocht, Foraoiseacht, Iascaigh		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
EILE NACH MBAINNEANN LE FUINNNEAMH																			
Bainistíocht dramhaíola																52,647			
Bainistíocht fuíolluisce		1,019,886	-	764,667	10,302	227,239	530,154	170,527	151	15,773	6,798	-	-	-	-	2,810,881			

AGUISÍN III: BEARTA MONATÓIREACHTA MEASÚNACHT STRAITÉISEACH TIMPEALLACHTA

Tábla 10 Sliocht ó Ráiteas Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus arna bhaint ó Phlean Forbartha na Cathrach

GABHDÓIR COMHSHAOIL	CUSPÓIR COSANTA COMHSHAOIL	SPRIOC	TÁSCAIRE	MINICÍOCHT AN TUAIRISCITHE	AN ROINN ATÁ FREAGRACH
Daonra agus Sláinte Daoine	Cathair inbhuanaithe dhlúth agus timpeallacht ardchaighdeáin shláintiúil shábháilte a chruthú le cónaí, oibriú ann agus/ nó cuairt a thabhairt uirthi	Baineadh an dlús inbhuanaithe amach i scéimeanna nua cónaithe/úsáide measctha	Meándlús forbartha nua cónaithe	Gach dhá bhliain	An Rannóg Pleanála agus Forbartha Réadmhaoine (an RPFR)
		Líon na réadmhaoine cónaithe a mhéadú	Méadú céatadán ar réadmhaoine chónaithe	Gach dhá bhliain	(An RPFR)
		Rochtain fheabhsaithe ar shaoráidí pobail agus áineasa	Méadú céatadán ar an líon scoileanna/naíolann/ páirceanna pobail/saoráidí spóirt agus ionaid sláinte príomhúla	Gach dhá bhliain	(An RPFR)
Bithéagsúlacht, Flóra agus Fána	Éagsúlacht ghnáthóg, speicis, éiceachóras agus gnéithe tíreolaíocha a chosaint agus, sa chás gur cuí, a fheabhsú	Stádas fabhrach caomhnaithe gach gnáthóige agus speicis a choimeád atá laistigh de shuíomhanna ainmnithe a chosnaítear faoin reachtaíocht náisiúnta agus idirnáisiúnta agus gnáthóga agus speicis, chomh maith, atá laistigh de na suíomhanna ainmnithe	Líon na bhforbairtí ar deonaíodh cead pleanála dóibh laistigh de shuíomhanna ainmnithe	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
			Líon na Ráiteas Tionchair Natura a seoladh chuig Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath	Gach dhá bhliain	Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
			Méadú nó laghdú céatadán ar dhaoine ialtóg agus dobharchúnnra i gCathair Bhaile Átha Cliath	Gach dhá bhliain	Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
		Cuspóirí Phlean Gníomhaíochta Bithéagsúlachta Chathair Bhaile Átha Cliath 2015–2020 a sholáthar	Líon na gcuspóirí /na ngníomhartha beartais a sholáthair an plean bithéagsúlachta	Gach dhá bhliain	Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
		Na gníomhartha a chur i bhfeidhm ón straitéis bonneagair ghlais do Chathair Bhaile Átha Cliath	Líon na dtionscadal a sholáthair an straitéis bonneagair ghlais	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
			Iomláin, nó laghdú ar, an gcandam tailte glasa; fad na gconairí nasctha glasa	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
		Rialú agus cosaint in aghaidh leathadh fiailí díobhálacha agus speicis ionracha	Líon na dtionscadal laistigh den chathair a shainithní fiailí díobhálacha agus speicis ionracha	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
		Cuspóirí na Straitéise Crann agus na Suirbhéireachta ar an mBrat Crann do Chathair Bhaile Átha Cliath a bhaint amach	Méadú céatadán ar chrainn a chur laistigh de Chathair Bhaile Átha Cliath	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
			Tá an brat crann laistigh de limistéar na Cathrach le cur le ceapadh carbóin (líon na gcrann)	Gach dhá bhliain	Seirbhísí Páirceanna agus Tírdhreacha
		Slánachar/criosanna maolánacha 10 m a chur i bhfeidhm d'fhorbairt feadh sruthchúrsaí	Líon na n-iarratas pleanála a chloíonn leis an slánachar creasa mhaolánaigh 10m	Gach dhá bhliain	(An RPFR)
		Soláthar méadaithe do thírdhreachú bog i bhforbairtí reatha agus nua	An méid spás oscailte a chuirtear ar fáil in iarratais pleanála le haghaidh thailte Chrios 10 agus Chrios 15	Gach dhá bhliain	(An RPFR)

GABHDÓIR COMHSHAOIL	CUSPÓIR COSANTA COMHSHAOIL	SPRIOC	TÁSCAIRE	MINICÍOCHT AN TUAIRISCITHE	AN ROINN ATÁ FREAGRACH
Tosca Aeráide	Cur le maolú/ agus oiriúnú d'athrú aeráide agus riachtanais an Mheasúnaithe Riosca Straitéisigh i gCás Tuilte a chur i bhfeidhm	Stádas cháilíocht an aeir a choimeád agus spriocanna luacha a bhaint amach i dtaobh truailléin ainmnithe ar aon dul leis na Creat-Treoracha maidir le Cáilíocht an Aeir	Ní sháraíonn luachanna truailléan ar a ndéantar monatóireacht san aer, leibhéil Ocsaíde de Nítrigin (NO _x) agus Ábhar Cáithnínach (PM ₁₀) teorainneacha rialála	Gach dhá bhliain	An Rannóg Bóithre agus Tráchta – Torann agus Aer
		Astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú ar aon dul le spriocanna náisiúnta	Meánidíú fuinnimh stoc nua tithíochta cónaithe, tonnaí de CO ₂ /bliain	Gach dhá bhliain	An Rannán Fuinnimh
		Éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú (dramhfhuinneamh a laghdú) ó fhoinsí fuinnimh in-athnuaite ar aon dul leis an bPlean Gníomhaíochta Náisiúnta um Éifeachtúlacht Fuinnimh	Líon na gcuspoirí arna gcur i bhfeidhm ag Straitéis Fuinnimh Chathair Bhaile Átha Cliath	Gach dhá bhliain	An Rannán Fuinnimh
		Líon na bhforbairtí ceadaithe ina gcuimsítear téamh ceantair	Líon na bhforbairtí ceadaithe ina gcuimsítear athnuaiteáin ghréine	Gach dhá bhliain	An Rannán Fuinnimh
			Líon na bhforbairtí ceadaithe ina gcuimsítear athnuaiteáin ghréine	Gach dhá bhliain	An Rannán Fuinnimh
			Líon na n-aonad tithíochta (sóisialta), na bhfoirgneamh poiblí agus na n-ionad pobail atá ceangailte le córas téimh ceantair agus grúpa	Gach dhá bhliain	An Rannán Fuinnimh
		Léarscáileanna torainn a chur le chéile do Chathair Bhaile Átha Cliath agus a chinntiú go ndéantar iad a nuashonrú	An líon críosaithe a thagann salach ar mhéaduithe fuaimiúla	Gach dhá bhliain	An Rannóg Bóithre agus Tráchta – Torann agus Aer
		An t-aistriú córa iompair a mhéadú chuig iompar poiblí, siúl agus rothaíocht	Céatadán/candam an daonra a thaistealaíonn chuig an obair trí iompar poiblí, siúl agus/nó rothaíocht	Gach dhá bhliain	Bóithre agus Trácht
		Riachtanais Mheasúnú Riosca Straitéiseach i gCás Tuilte an Phlean Forbartha a chomhlíonadh	Céatadán na n-iarratas pleanála a chomhlíonann an MRST	Gach dhá bhliain	(An RPFR) An Rannán Comhshaoil agus Innealtóireachta – Uisce
		Treoirlínte OOP d'Údarás Pleanála – An Córas Pleanála agus Bainistíocht Riosca i gCás Tuilte a chomhlíonadh	Céatadán na n-iarratas pleanála ina gcuimsítear measúnú riosca i gcás tuilte agus coinníollacha óna dteastaíonn bearta cuí atá seasmhach i dtaobh tuilte d'fhorbairtí nua	Gach dhá bhliain	(An RPFR) An Rannán Comhshaoil agus Innealtóireachta – Uisce
Uisce	Cáilíocht agus screamhuisce agus bainistíocht sruthchúrsaí a chosaint agus, nuair is gá, a fheabhsú, i gcomhlíonadh cheanglais na reachtaíochta uile uisce agus gnáthógbhuanaithe, Plean Bainistíochta Abhantraí Cheantar Abhantraí an Oirthir ina measc.	Dea-stádas na ndobharlach uisce dromchla go léir a bhaint amach agus a choimeád	Feabhsú ar Stádas Dobharlaigh de réir an PBA	Gach dhá bhliain	An Rannán Comhshaoil agus Innealtóireachta - Uisce
		Tá ar gach uisce snámha ceanglais na Rialachán um Cháilíocht Uisce Snámha, 2008 (I.R. 79 de 2008) a chomhlíonadh	Comhlíonann uiscí snámha ceanglais na Rialachán um Uisce Snámha	Gach dhá bhliain	An Rannán Comhshaoil agus Innealtóireachta - Uisce
		Píblínte uisce dromchla a shainaithint agus a sholáthar, faoi mar is cuí	Suiteáladh faid de píblíne nua uisce dromchla	Gach dhá bhliain	An Rannán Comhshaoil agus Innealtóireachta - Uisce

GABHDÓIR COMHSHAOIL	CUSPÓIR COSANTA COMHSHAOIL	SPRIOC	TÁSCAIRE	MINICÍOCHT AN TUAIRISCITHE	AN ROINN ATÁ FREAGRACH
Sócmhainní Ábhartha	An úsáid is fearr a bhaint as bonneagar agus sócmhainní ábhartha Chathair Bhaile Átha Cliath agus forbairt inbhuanaithe bonneagair nua a chur chun cinn chun freastal ar riachtanais dhaoir na Cathrach	Bonneagar iompair phoiblí, rotharbhealaí agus bóthair a fhorbairt chun borradh inbhuanaithe agus patrúin taistil a éascú	Athrú céatadán ar aistriú córa iompair comaitéireachta chuig modhanna taistil inbhuanaithe	Gach dhá bhliain	An Timpeallacht agus Iompar
		An gréasán rothaíochta agus siúil a shíneadh agus a fheabhsú	Líon na scéimeanna nua rothaíochta agus siúil a cuireadh i bhfeidhm	Gach dhá bhliain	An Timpeallacht agus Iompar
		Plean Bainistíochta Dramhaíola an Oirthir agus Lár Tíre a chomhlíonadh agus cleachtais inbhuanaithe bainistíochta dramhaíola a oibriú	Candam dramhaíl chónaithe agus tráchtála arna athúsaid agus arna athchúrsáil	Gach dhá bhliain	Innealtóireacht – Bainistíocht Dramhaíola
		Bonneagar glas a chosaint agus a fheabhsú	Líon na láithreáin úrna arna fhorbairt	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhís Páirceanna agus Tírdhreacha
Oidhreacht Chultúrtha	Saintréithe, éagsúlacht agus gnéithe oidhreacht chultúrtha Chathair Bhaile Átha Cliath a chosaint agus, sa chás gur cuí, a fheabhsú, an oidhreacht seandálaíochta agus ailtireachta ina measc	Ní bhíonn creatlach ná suíomh séadchomharthaí ar an Taifead ar Shéadchomharthaí thíos le caillteanas ná drochthionchar ar bith	Líon na n-iarratas pleanála ag a bhfuil coinníollacha seandálaíochta a comhlíonadh	Gach dhá bhliain	(An RPFR)
		Níl luach ná suíomh oidhreacht ailtireachta struchtúr agus séadchomharthaí faoi chosaint thíos le caillteanas ná drochthionchar ar bith	Cailteanas, nó drochthionchara imirt ar struchtúir faoi chosaint, limistéir chaomhantais ailtireachta nó struchtúir an FNOA	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Ailtirí na Cathrach – Caomhnú
			Líon na suíomhanna seandálaíochta lena mbaineann coinníollacha seandálaíochta	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Ailtirí na Cathrach – Caomhnú
		Níl struchtúir a chuirtear i gcrann ar Fhardal Náisiúnta na hOidhreacht Ailtireachta thíos le caillteanas ná drochthionchar ar bith	Líon na struchtúir faoi chosaint a cuireadh i mbaol nó atá ar an gclár suíomhanna tréigthe	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Ailtirí na Cathrach – Caomhnú
		Leasú ar Phlean Oidhreacht Bhaile Átha Cliath 2002-2006, lena chinntiú go bhréabhsaítear príomhsuíomhanna	Líon na bpleananna caomhnaithe a cuireadh i bhfeidhm trí Phlean Oidhreacht Bhaile Átha Cliath	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Ailtirí na Cathrach – Seandálaí Caomhnaithe na Cathrach
			Líon na bpleananna a bheartaítear agus na scéimeanna a rinne an tOifigeach Caomhnaithe don Cathair agus Seandálaí na Cathrach a thástáil/a mheasúnú	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Ailtirí na Cathrach – Seandálaí Caomhnaithe na Cathrach
			Líon na Limistéir Caomhantais Ailtireachta a ainmníodh	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Ailtirí na Cathrach – Caomhnú
Tírdhreach agus Ithreacha	Saintréithe, éagsúlacht agus gnéithe speisialta tírdhreacha agus ithreacha agus gnéithe tíreolaíoch Chathair Bhaile Átha Cliath a chosaint agus, sa chás gur cuí, a fheabhsú	Ceantair nua spáis oscailte a fhorbairt agus líon na gcrann a mhéadú	Líon na bpáirceanna/ spásanna oscailte nua, athrú ar achar na bpáirceanna agus líon na gcrann a cuireadh	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhís Páirceanna agus Tírdhreacha
		Tírdhreach dheachaingailte a chruthú ina bhfuil ceangail líneacha (e.g. conairí agus gréasáin abhann)	Fad na gconairí reatha agus nua nasctha tírdhreacha	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhís Páirceanna agus Tírdhreacha
		Tailte athfhorbraíochta agus láithreáin fholmha a fhorbairt	Achar iomlán tailte athfhorbraíochta agus láithreáin folamh arna fhorbairt	Gach dhá bhliain	(An RPFR) Seirbhís Páirceanna agus Tírdhreacha

GABHDÓIR COMHSHAOIL	CUSPÓIR COSANTA COMHSHAOIL	SPRIOC	TÁSCAIRE	MINICÍOCHT AN TUAIRISCITHE	AN ROINN ATÁ FREAGRACH
Idir-Chaidreamh	Sláinte daoine, éiceachórais agus próisis nádúrtha a choimeád agus a fheabhsú. Iarracht ghníomhach a dhéanamh chun deiseanna a chomhtháthú chun an timpeallacht a fheabhsú fad a oiriúnaítear d'athrú aeráide	Bearta bonneagair ghoirm agus ghlais a chomhtháthú, in iarratais pleanála fhaofa ina measc laistigh de Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath, SuDS, bogaigh chomhtháite, fálta sceach, scéim um chur crann dúchasach ina measc	Bearta bonneagair ghoirm agus ghlais arna gcur i bhfeidhm i rith shaolré an phlean. Líon gnéithe bonneagair ghoirm curtha san áireamh i bhforbairt		

AGUISÍN IV: TÉACS GNÍMH MIONSONRAITHE

FUINNEAMH AGUS FOIRGNIMH

Gníomh E33

Tá Rannán Ailtirí Cathrach Chomhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath tiomanta do pháirt a ghlacadh le Comhairle Foirgneamh Glas na hÉireann agus le heagraíochtaí Eorpacha eile in BUILD UPON 2. Tionscadal é seo a chistítear faoi chlár H2020 an AE agus beidh sé ar siúl ar feadh dhá bhliain ó Bhealtaine 2019. Oibreoidh sé chun straitéisí fadtéarmacha athchóirithe foirgnimh a fhorbairt, atá nasctha le beartas an AE agus náisiúnta, agus é mar chuspóir soláthar foirgneamh an-éifeachtúil agus dícharbónaithe faoin mbliain 2050.

IOMPAR

Gníomh T36

Glacann CCBÁC páirt i gclár náisiúnta Cycle Right, a chuireann oiliúint rothair ar fáil do dhaltai i mbunscoileanna agus meánscoileanna ar fud cheantar na Cathrach. Oibríonn CCBÁC go dlúth le Scoileanna Glasa An Taisce maidir leis an téama 'Taisteal Glas' agus spreagann sé rothaíocht mhéadaithe trí thacaíocht a thabhairt d'oiliúint rothair, páirceáil rothar ar an láthair agus feabhsúcháin ar an timpeallacht fhisiciúil a shainathin scoláirí. Cláir Oiliúna Rothair do dhaltai Rang a Sé / Saotharlanna Pedal Power.

Gníomh T38

Dhréachtaigh Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath straitéis maidir le páirceáil rothar phoiblí a sholáthar ar fud na cathrach. Ón 2018 ar aghaidh, cuireadh 2,100 spás páirceála ar fáil ag 110 láthair agus beartaítear chun spás breise a shuiteáil in 2019 ag 120 láthair. Cuirfear suiteálacha breise ar fáil chun breis agus spás páirceála poiblí a sholáthar faoin mbliain 2030. Chomh maith leis sin, oibreoidh CCBÁC leis na comhlachtaí agus gnólachtaí ábhartha iompair chun an fháil a fhairsingiú atá ar pháirceáil rothar faoi fhoscadh lena chur ar chumas daoine rothaíocht chuige agus ó phríomhnóid iompair phoiblí agus chinn scríbe straitéiseacha, ar nós suiteálacha le déanaí le haghaidh shaoráidí páirceála rothar an Bhóthair Bhig. Déanfaidh CCBÁC athmheasúnú ar chaighdeán páirceála rothar d'fhorbairtí mar chuid den athbhreithniú ar Phlean Forbartha Chathair Bhaile Átha Cliath 2016-2022.

Gníomh T39

D'éirigh go geal le CCBÁC maidir le scéim Dublinbikes agus tá éileamh leanúnach ar an gclár seo a fhairsingiú, a chabhróidh le hastaíochtaí a laghdú agus níos mó roghanna a chur ar fáil do mhodhanna iompair inbhuanaithe. Leanfaidh CCBÁC le monatóireacht a dhéanamh ar a feidhmíocht agus cuirfear aon fhairsingiú i gcuntas i samhlacha gnó atá ag teacht chun cinn chun rothair a roinnt. D'éascaigh CCBÁC fairsingiú roghanna roinnte rothar trí Fhodhlíthe a chruthú in 2017 chun scéimeanna roinnte rothar gan stáisiún/bá nasctha a oibriú. Cumhdaíonn an t-oibreoir reatha, BleeperBike, limistéir den chathair nach gcuimsítear i scéim dublinbikes, a dhéanann rogha de rothair a roinnt do dhaonra níos fairsinge. Lorgóidh CCBÁC chun 1,150 rothar breise a chur leis an gclár roinnte rothar faoi dheireadh 2019. Lorgóidh an fairsingiú seo, chomh maith, chun rothair leictreacha a chur san áireamh.

Gníomh T46

Rannpháirtíocht i gclár thaighde an Choimisiúin Eorpaigh - tá CCBÁC ag tnúth le bheith mar Chathair Rothaíochta Amach Anseo agus comhoibreoidh sé le cathracha rothaíochta, ar nós Amstardaim, Chóbanhávan agus Munchen chun foghlaim agus eispéiris a roinnt i mbonneagar rothaíochta a fhorbairt agus a chur chun cinn. Comhoibreoidh CCBÁC le Transport for Greater Manchester agus Transport for Edinburgh chun stádas na Cathrach a thagarmharcáil maidir le luaineacht inbhuanaithe agus úsáid á baint as Táscairí Luaineachta Uirbí Inbhuanaithe an CE. Déanfaidh an comhoibriú seo Clár an Choimisiúin Eorpaigh a ghíaráil. Glacfaidh CCBÁC ceannas, chomh maith, ar chlár áitiúla nuálaíochta agus thaighde agus spreagfaidh sé saoránaigh agus rannpháirtíocht gnó i réitigh iompair inbhuanaithe a fhorbairt agus a imlonnú.

TAGAIRTÍ

1. **Rialtas na hÉireann.** An tAcht um Ghníomhú Aeráide agus Forbairt Ísealcharbóin, 2015. Ar fáil ó: <http://www.irishstatutebook.ie/eli/2015/act/46/enacted/en/pdf>
2. **An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.** An Plean Náisiúnta Maolaithe. 2017. Ar fáil ó: [https://www.dccae.gov.ie/documents/National Mitigation Plan 2017.pdf](https://www.dccae.gov.ie/documents/National%20Mitigation%20Plan%202017.pdf)
3. **An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.** Creat Oiriúnaithe Náisiúnta 2018. Ar fáil ó: [https://www.dccae.gov.ie/documents/National Adaptation Framework.pdf](https://www.dccae.gov.ie/documents/National%20Adaptation%20Framework.pdf)
4. **An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil.** Tionscadal Éireann 2040 - An Creat Pleanála Náisiúnta. 2018. Ar fáil ó: <http://npf.ie/wp-content/uploads/Project-Ireland-2040-NPF.pdf>
5. **An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.** Treoirlínte maidir le Straitéis Oiriúnaithe a Fhorbairt d'Údarás Áitiúla 2018. Ar fáil ó: [https://www.dccae.gov.ie/en-ie/climate-action/publications/Documents/14/LA%20 Adaptation%20Guidelines.pdf](https://www.dccae.gov.ie/en-ie/climate-action/publications/Documents/14/LA%20Adaptation%20Guidelines.pdf)
6. **An PIRAA.** Tuarascáil Speisialta ar Théamh Domhanda 1.5 °C - Achoimre don Lucht Déanta Beartais. 2018. Ar fáil ó: http://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_spm_final.pdf
7. **Eagraíocht Mheitreolaíochta an Domhain.** Staid na hAeráide in 2017 – Adhaimsir agus Ardthionchar [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/state-of-climate-2017---extreme-weather-and-high-impacts>
8. **Na Náisiúin Aontaithe.** Clár Forbartha na Náisiúin Aontaithe [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/sustainable-development-goals.html>
9. **An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil.** Plean Náisiúnta um Chur i bhFeidhm na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2018-2020. 2018. Ar fáil ó: <https://www.dccae.gov.ie/documents/DCCAE-National-Implement-Plan.pdf>
10. **An Fóram Eacnamaíoch Domhanda.** Tuarascáil ar Rioscaí Domhanda 2017. An 12ú hEagrán. 2017. Ar fáil ag: http://www3.weforum.org/docs/GRR17_Report_web.pdf
11. **ICLEI.** ICLEI Próiseas na gCúig Gharspíoc [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <http://archive.iclei.org/index.php?id=810>
12. **An Coimisiún Eorpach.** Baraiméadar Speisialta Eorpach 479 Toghcháin na hEorpa – Athrú Aeráide. 2018. Ar fáil ó: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/2217>
13. **Tionól na Saoránach.** An Tríú Tuarascáil agus Moltaí Thionól na Saoránach: Conas is féidir leis an Stát Ceannaire a dhéanamh d'Éirinn i dtaobh Athrú Aeráide a Chomhrac. 2018. Ar fáil ó: <https://www.citizensassembly.ie/en/How-the-State-can-make-Ireland-a-leader-in-tackling-climate-change/Final-Report-on-how-the-State-can-make-Ireland-a-leader-in-tackling-climate-change/Climate-Change-Report-Final.pdf>
14. **An Phríomh-Oifig Staidrimh.** Daonáireamh 2016 [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <https://www.cso.ie/en/census/census2016reports/>
15. **Met Éireann.** Met Éireann - Mórtheagmhais [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <http://www.met.ie/climate-ireland/major-events.asp>
16. **Met Éireann.** Aeráid na hÉireann [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <http://www.met.ie/climate-ireland/climate-of-ireland.asp>
17. **Aeráid na hÉireann [an tIdirlíon].** Ar fáil ó: <https://www.climateireland.ie/#/>
18. **An GCC.** Ensemble réamh-mheastacháin ar shamhail aeráide réigiúnaí d'Éirinn. 2015. Ar fáil ó: http://www.epa.ie/pubs/reports/research/climate/EPA%20159_Ensemble%20of%20regional%20climate%20model%20projections%20for%20Ireland.pdf
19. **Walsh S, Dwyer N.** Gaoth Dhromchla, sa GCC. Stádas Aeráid na hÉireann. 2012. Ar fáil ó: https://www.climateireland.ie/web_resource/resources/status-rep/Surface-Wind.pdf
20. **O'Dwyer B, Alexander PJ.** Faisnéis Bhunriachtanach faoin Aeráid [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: https://www.climateireland.ie/web_resource/pdf/localAuthority/essentialClimateInformation.pdf
21. **Coiste na hÉireann um Athrú Aeráide.** 3ú Ráiteas Eolaíochta ar Athrú Aeráide agus Leibhéal na Farraige [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <https://www.ria.ie/sites/default/files/climate-change-3rd-scientific-statement.pdf>
22. **Carter JG, Cavan G, Connelly A, Guy S, Handley J, Kazmierczak A.** Athrú Aeráide agus an Chathair: Acmhainneacht a Fhorbairt d'Oiriúnú Uirbeach. Dul chun Cinn ar Phleanáil. 95:1–66. 2015. Ar fáil ó: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0305900614000397>
23. **Campa-Lendrum D, Corvala C.** Athrú Aeráide agus Tíortha ina bhfuil Cathracha á bhForbairt: Impleachtaí do Sláinte agus Cothromas Comhshaoil. Sláinte Uirbeach. 84(1):109–17. 2007.
24. **Hunt A, Watkiss P.** Tionchar agus Oiriúnú d'Athrú Aeráide i gCathracha: Athbhreithniú ar an Litríocht. Athrú Aeráide. 104(1):13–49. 2011. Ar fáil ó: <https://doi.org/10.1007/s10584-010-9975-6>

25. **An GCC.** Timpeallacht na hÉireann 2008. 2008. Ar fáil ó: <http://www.epa.ie/pubs/reports/indicators/irlenv/>
26. **An Grúpa Stiúrtha Náisiúnta um Bainistíocht Mór-Éigeandála.** Creat um Bainistíocht Mór-Éigeandála. 2006. Ar fáil ó: <http://mem.ie/wp-content/uploads/2015/05/A-Framework-For-Major-Emergency-Management.pdf>
27. **Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath.** Plean Mór-Éigeandála. 2015. Ar fáil ó: http://www.dublincity.ie/sites/default/files/content/WaterWasteEnvironment/Major_Emergency_Planning/Documents/Major_Emergency_Plan_2015.pdf
28. **An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil.** 2017. Cáipéis Treorach Teicniúla L – Breosla agus Fuinneamh a Chaomhnú – Foirgnimh eile seachas Áiteanna Cónaithe. Ar fáil ó: https://www.housing.gov.ie/sites/default/files/publications/files/tgd_l_2017_for_buildings_other_than_dwelling.pdf
29. **An ÚNI, CCBÁC.** Tuarascáil Canal Cordon 2017. 2018. Ar fáil ó: https://www.nationaltransport.ie/wp-content/uploads/2018/05/Canal_Cordon_Report_2017.pdf
30. **An tAontas Idirnáisiúnta um Chaomhnú an Dúlra [an tIdirlíon].** Ar fáil ó: <https://www.iucn.org/>
31. **Brennan M, Mills G, Ningal T.** Staidéar ar Bhrat Crann Bhaile Átha Cliath. 2017. Ar fáil ó: https://www.researchgate.net/profile/Michael_Brennan/publication/316441902_Dublin_Tree_Canopy_Study_Final_Report/links/58fe8cc7a6fdcc8ed50c85bc/Dublin-Tree-Canopy-Study-Final-Report.pdf
32. **An Coimisiún Eorpach.** Treoirínte Neamhpháipéir do Bhainisteoirí Tionscadail: Infheistíochtaí Leochaileacha a dhéanamh Seasmhach ó Thaobh na hAeráide [an tIdirlíon]. Ar fáil ó: <https://climate-adapt.eea.europa.eu/metadata/guidances/non-paper-guidelines-for-project-managers-making-vulnerable-investments-climate-resilient/guidelines-for-project-managers.pdf>

TÁBLA FÍORACHA

Fíor 1	Samplaí de roinnt Réitigh Mhaolaithe agus Oiriúnaithe agus a nAistrithe
Fíor 2	Comhthéacs Institiúide agus Beartais
Fíor 3	Cur Chuige Cúig Gharspíoc an CITCÁ, arna oiriúnú do Chomhthéacs Bhaile Átha Cliath
Fíor 4	Amlíne na dTeagmhas Mór Aeráide i mBaile Átha Cliath
Fíor 5	Báisteach Bhliantúil (1941-2010)
Fíor 6	Meánteocht Aeir Dromchla (1900-2011)
Fíor 7	Treochtaí Gaoithe Aerfort Bhaile Átha Cliath (1944-2010)
Figiúr 8	Meánleibhéal Farraige Bliantúil Bhaile Átha Cliath 2000-2016
Fíor 9	Ceantair a bhfuil Riosca ina leith i mBaile Átha Cliath mar gheall ar Ardú Tuartha Amach Anseo ar Limistéar na Farraige
Fíor 10	Méideanna Tuile Taoide na Dothra
Fíor 11	Saghas na Tuile a Sainithníodh ag Láithreacha Tuile a Tugadh le Fios
Fíor 12	Aibhneacha Chathair Bhaile Átha Cliath atá i mBaol Tuile
Fíor 13	Méideanna Tuile na Dothra
Fíor 14	Staidéar Báistiúil ar Bhaile Átha Cliath
Fíor 15	Láthair na Limistéar Cosanta ar a ndearnadh Suirbhéireacht
Fíor 16	Meándlúsanna Ábhair Cháithnínigh Bhliantúil 2.5 (Mínábhar Cáithníníneach) ag Stáisiún Aonair in 2016
Fíor 17	Meándlúsanna Ábhair Cháithnínigh Bhliantúil 10 ag Stáisiún Aonair in 2016
Fíor 18	Meándlúsanna NO ₂ Bhliantúil (Dé-ocsaíd Nítrigine) ag Stáisiún Mhonatóireachta Aonair in 2016
Fíor 19	Struchtúir le haghaidh Cur i bhFeidhm
Fíor 20	Rialú Údaráis Áitiúil ar Acmhainní
Fíor 21	Úsáideoirí Móra Fuinnimh
Fíor 22	Feidhmíocht Fuinnimh Bhliantúil CCBÁC i gComparáid leis an tSraith Imeachtaí is Cúis le Toradh 33%
Fíor 23	Astaíochtaí CCBÁC 2006-2017, le Sraith Imeachtaí is Cúis leis an Sprioc chun Laghdú 40% a bhaint amach faoi 2030
Fíor 24	Rátálacha Fuinnimh Foirgnimh do Stoc Tithíochta Sóisialta Chathair Bhaile Átha Cliath go léir in 2016
Fíor 25	Astaíochtaí Iomlána Gáis Cheaptha Teasa do Chathair Bhaile Átha Cliath in aghaidh na hEarnála
Fíor 26	An Plean Gníomhaíochta a Shamhlú
Fíor 27	Sciar de na hAstaíochtaí Iomlána i gCathair Bhaile Átha Cliath
Fíor 28	Astaíochtaí Iomlána i dtionnaí dé-ocsaíd charbóin coibhéiseacha in Earnálacha Éagsúla

TÁBLA NA DTÁBLAÍ

Tábla 1	Teagmhais Mhóra Aeráide i mBaile Átha Cliath
Tábla 2	Tuar ar Athróga Aeráide: Léargas Ginearálta 30 Bliain
Tábla 3	Maitrís Riosca Teagmhais Adhaimsire
Tábla 4	Maitrís Riosca is Cúis le hArdú ar Leibhéal na Farraige
Tábla 5	Maitrís Riosca Tuile
Tábla 6	Maitrís Scórála Iarmharta
Tábla 7	Maitrís Riosca i leith Aeráide chun Rioscaí Féideartha Amach Anseo a Shainiathint
Tábla 8	Maitrís Riosca i leith Athrú Aeráide Chathair Bhaile Átha Cliath
Tábla 9	Fardal Fuinnimh agus Astaíochtaí 2016 Chathair Bhaile Átha Cliath sa Chonradh Méaraí um an Aeráid agus Fuinneamh
Tábla 10	Sliocht ó Ráiteas Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta agus arna bhaint ó Phlean Forbartha na Cathrach

GIORRÚCHÁIN

AC	Aonocsaíd Charbóin	CTÉ	Cumhacht agus Teas in Éineacht
AE	An tAontas Eorpach	DBM	Dífríocht Bhreathnaithe sa Mheán
AÉFS	Anailís Éilimh ar Fhuinneamh Spásúil	DFT	Deimhnithe Fuinnimh Taispeána
An SEAI	Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann	DROLT	Dramhail Réigiúnach an Oirthir agus Lár Tíre
BMÉ	Bainistíocht Mór-Éigeandála	DTSB	Dóchúlacht Teagmhais/Sáraithe Bhliantúil
BMRCTD	Measúnú Riosca agus Bainistíocht i gCás Tuilte Dobharcheantair	EDS	An Eagraíocht Dhomhanda Sláinte
CBS	Coiste Beartais Straitéisigh	EMD	An Eagraíocht Mheitreolaíochta Dhomhanda
CCBÁC	Comhairle Cathrach Bhaile Átha Cliath	FBG	Foireann Bhainistíochta Géarchéime
CFF	Conradh Feidhmíochta Fuinnimh	FCC	Feachtas Conscious Cup
CFNA	Clár Forbartha na Náisiún Aontaithe	FGL	Forbairt Ghairmiúil Leanúnach
CFS	Crios Forbartha Straitéisí	FRC	FloodResilienCity
CITCÁ	An Chomhairle Idirnáisiúnta um Thionscnaimh Comhshaoil Áitiúla	FV	Fótavoltach
CMCAC	Clár Monatóireachta ar Cháilíocht an Aeir Chomhthimpeallaigh	GCC	An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil
CO₂ coibhéiseach	Dé-Ocsaíd Charbóin Choibhéiseach	GCT	Gás Ceaptha Teasa
CO₂	Dé-Ocsaíd Charbóin	GWh	Gigeavatuair
CON	Creat Oiriúnaithe Náisiúnta	ÍBFF	Íocaíocht a bhaineann le Feidhmíocht Fuinnimh
CP	Comhdháil na bPáirtithe	IE	Idirlíon na nEarraí
CPN	Creat Pleanála Náisiúnta	KM	Ciliméadar
CSF	Cuideachta Seirbhíse Fuinnimh	KWh	Cileavatuair
CTCBÁC	Córas Téimh Ceantair Bhaile Átha Cliath	LCÚÁ	Líonra Coisc Údaráis Áitiúil
		LDBSU	Lámhleabhar Dearaidh do Bhóithre agus Sráideanna Uirbeacha
		LIDAR	Brath agus Raonáil le Solas
		LPCBÁC	Leabharlanna Poiblí Chathair Bhaile Átha Cliath

M agus T	Monatóireacht agus Tuairisciú	PIRAA	An Painéal Idir-Rialtasach ar Athrú Aeráide
M agus V	Tomhas agus Fíorú	PM₁₀	Ábhar Cáithníneach
MaaS	Soghluaisteacht ar Éileamh	PM_{2.5}	Ábhar Mín Cáithníneach
MCBÁC	Mórcheantar Bhaile Átha Cliath	PNGA	Plé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide
MLB	Mórlána Bus	PNM	Plean Náisiúnta Maolaithe
MLF	Meánleibhéal na Farraige	PSÉ	Príomhsheirbhís Éigeandála
MLFB	Meánleibhéal Farraige Bliantúil	PTF	Príomhtháscaire Feidhmíochta
MRST	Measúnú Riosca Straitéiseach i gCás Tuilte	RCGAC	An Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil
MST	Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta	RFF	Rátáil Fuinnimh Foirgnimh
MTC	Measúnú ar an Tionchar ar an gComhshaol	RITS	An Roinn Iompair, Turasóireachta agus Spóirt
MWh	Meigeavatuair	RTBM	An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara
NO₂	Dé-Ocsaíd Nítrigine	RTPPRÁ	An Roinn Tithíochta, Pleanála, Pobail agus Rialtais Áitiúil
NOx	Ocsaíd de Nítrigin	SAFER	Straitéisí agus Gníomhartha um Riosca i gcás Éigeandáil Tuilte
nZEB	Foirgneamh beagnach nach mór Neodrach ó thaobh Fuinnimh	SO₂	Dé-Ocsaíd Sulfair
OFF	Oifigeach Feidhmíochta Fuinnimh	STA	Scéim Trádála Astaíochtaí
OOP	Oifig na nOibreacha Poiblí	SuDS	Córais Draenála Uirbí Inbhuanaithe
ORGA	Oifig Réigiúnach um Ghníomhú ar son na hAeráide	tCO₂	Tonnaí Dé-Ocsaíd Charbóin
PÁEP	Plean Áitiúil Eacnamaíochta agus Pobail	TF& T	Taighde, Forbairt agus Taispeáint
PBRTBD	Pleananna Bainistíochta Riosca i gcás Tuilte atá Bunaithe i nDobharcheantar	TMO	Tástáil i leith Measúnú Oiriúnachta
PGAA	Plean Gníomhaithe ar son Athrú Aeráide	TNGB	Taighde ar Nuálaíocht Ghnólachtaí Beaga
PGAFI	Plean um Ghníomhú ar son na hAeráide agus Fuinneamh Inbhuanaithe	ÚÁ BÁC	Údarás Áitiúla Bhaile Átha Cliath
PGF	Príomhghníomhaireacht Freagartha	UCD	An Coláiste Ollscoile, Baile Átha Cliath
PGFI	Plean Gníomhaíochta Fuinnimh Inmharthana	ÚMF	Úsáideoir Mór Fuinnimh
PGFIAN	Plean Gníomhaíochta Fuinnimh In-Athnuaite Náisiúnta	UNESCO	Eagraíocht Oideachais, Eolaíochta agus Chultúir na Náisiún Aontaithe
PGNÉF	Plean Gníomhaíochta Náisiúnta um Éifeachtúlacht Fuinnimh	ÚNI	An tÚdarás Náisiúnta Iompair
		ÚSB	An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre
		VOICE	Voice of Irish Concern for the Environment

Comhairle Cathrach
Bhaile Átha Cliath
Dublin City Council

